SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR

COMENTARIU LA EPISTOLA ÎNTÂI CĂTRE TESALONICENI

COMISIA PATRISTICĂ

Președinte: Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române; *Vicepreședinți:* Varlaam, Episcop Vicar Patriarhal; Acad. prof. univ. dr. Emilian Popescu; *Membri*: Prof. univ. dr. Florica Bechet; Prof. univ. dr. Ioana Costa; Prof. univ. dr. Ana-Cristina Halichias; Lect. dr. Maria-Luiza Oancea; Prof. univ. dr. Traian Diaconescu; Pr. prof. univ. dr. Vasile Răducă; Prof. univ. dr. Tudor Teoteoi

SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR

COMENTARIU LA EPISTOLA ÎNTÂI CĂTRE TESALONICENI

CARTE TIPĂRITĂ CU BINECUVÂNTAREA
PREAFERICITULUI PĂRINTE

D A N I E L

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Traducere din limba greacă veche și note
de Isabela Grigoraș
Introducere de Pr. prof. univ. dr. Constantin Pătuleanu

EDITURA INSTITUTULUI BIBLIC
ȘI DE MISIUNE ORTODOXĂ
BUCUREȘTI - 2022

Ediție îngrijită de către *Departamentul „Carte patristică”*
al Editurilor Patriarhiei Române

Redactori: Isabela Grigoraș, Mircea-Adrian Băiculescu, Alin-Bogdan Mihăilescu,
Petru Molodeț, Mihai Grigoraș
Tehnoredactare: Laura-Raluca Cristea
Copertă: Laura-Raluca Cristea

Colecția „Credința ortodoxă”

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
IOAN GURĂ DE AUR, sfânt
Comentariu la Epistola întâi către tesaloniceni / Sfântul Ioan Gură de Aur ; carte tipărită cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Daniel Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române ; trad. din lb. greacă veche și note de Isabela Grigoraș ; introd. de pr. prof. univ. dr. Constantin Pătuleanu. - București : Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, 2022
ISBN 978-973-616-659-4

I. Grigoraș, Isabela (trad.)
II. Pătuleanu, Constantin (pref.)

2

© 2022
EDITURA INSTITUTULUI BIBLIC
ȘI DE MISIUNE ORTODOXĂ
ISBN 978-973-616-659-4

Cuvânt înainte

Volumul de față se înscrie într-o serie de titluri apărute la Editurile Patriarhiei Române, dedicate comemorării semenilor noștri adormiți în Domnul. În paginile lui, cititorul regăsește comentariul Sfântului Ioan Gură de Aur (întins pe unsprezece omilii) la *Epistola întâi către tesaloniceni*, un text paulin esențial pentru doctrina eshatologică creștină. Teme fundamentale, precum: existența sufletului după moarte, judecata particulară, importanța rugăciunii pentru cei adormiți, destinul final al lumii și sfârșitul istoriei, învierea trupurilor, A Doua Venire a Mântuitorului și deplina manifestare a Împărăției cerești, judecata obștească etc., fac obiectul unei ample exegeze a Sfântului Ioan, împletită, în binecunoscutul stil hrisostomian, cu excursuri morale foarte mișcătoare, înfierătoare de patimi și mobilizatoare spre virtute.

De fapt, trebuie remarcat că, la marele predicator antiohian, orice tiradă împotriva păcatului și a efectelor sale nocive se încheie întotdeauna pe un ton optimist, de încurajare părintească la practicarea virtuții și la alipirea de Binele suprem, Hristos Însuși. O atitudine plină de încredere în biruința binelui și de continuă îmbărbătare străbate comentariul de față de la un capăt la altul, revelându-se încă din *Omilia 1*: „Nimeni să nu deznădăjduiască! Chiar dacă cineva

a pierdut mult timp nelucrând nimic, totuși îi este cu putință să lucreze chiar și într-un timp scurt tot atât de mult cât nu a lucrat în timpul de dinainte" (*Omilia 1*, 3). „Acum"-ul vieții noastre nu este timp de deznădejde în fața unei perspective sumbre a morții, de lamentație zadarnică sau de regrete sterile, ci este timp de începere neîntârziată a bunelor făptuiri, în acest sens fiind încurajați de exemplul lucrătorilor tocmiți în ceasul al unsprezecelea, care au primit aceeași răsplată cu a tuturor celorlalți lucrători (*Matei* 20, 9).

Seninătatea și optimismul Sfântului Ioan în abordarea problemei morții vin din credința lui tare ca diamantul în Învierea Domnului, care îi fundamentează totodată deplina lui speranță în învierea noastră viitoare. De altfel, credința în Înviere – neclintita convingere despre realitatea Învierii Mântuitorului și, mai ales, simțirea duhovnicească a permanentei Sale prezențe mistice în noi – constituie pentru Hrisostom firul conducător al întregii sale gândiri teologice. Pe temeiul ei, proclamă că semenii noștri plecați dintre noi „nu au murit", ci doar „au adormit" (*Omilia 6*, 2; *Omilia 7*, 1), iar mutarea lor dintre noi nu constituie nicidecum capătul final al existenței lor, ci reprezintă numai „un somn și o dormire" (*Omilia 6*, 2), în așteptarea învierii de obște: „Toți se vor bucura de înviere" (*Omilia 7*, 1), chiar dacă „nu toți vor fi întru slavă, ci [doar] cei [adormiți] în Hristos" (*Omilia 7*, 1).

Omiliile de față sunt valoroase nu numai prin conținutul doctrinar, ci și din punct de vedere stilistic. Cititorul va putea remarca, alături de figuri de stil punctuale, numeroase imagini poetice și descrieri complexe, de înaltă sensibilitate și pasiune, ca de pildă amplul elogiu închinat prieteniei din *Omilia 2*:

„Mai întâi să vorbim despre prietenia însăși, câtă plăcere este în ea. Când [cineva] își vede prietenul, se luminează și se binedispune, este legat de el cu o legătură sufletească care îi aduce o nespusă plăcere. Și numai să își amintească de prieten, că se și înalță cu gândul și zboară. Vorbesc despre adevărații prieteni, de cei de un suflet, de cei aleși și care și-ar da viața [unii pentru alții], de cei care iubesc cu fierbințeală […]. Cel care iubește nu vrea să poruncească, nici să conducă, ci mai degrabă este mulțumit când este condus și când i se poruncește. Voiește mai degrabă să aducă mulțumire decât să primească mulțumire; căci iubește și se află într-o asemenea stare, încât nu se satură de dorință. Nu simte desfătare când i se face un bine ca atunci când face un bine […]. Astfel trebuie să iubească cel care iubește, încât, dacă i s-ar cere chiar și sufletul și ar fi cu putință [să-l dea], să nu refuze. [Mai bine] nu zic: «I s-ar cere», ci să alerge el însuși spre o asemenea dăruire. Căci nimic, nimic nu poate fi mai dulce decât o astfel de iubire” (*Omilia 2*, 3-4).

Editura Institutului Biblic
și de Misiune Ortodoxă

Introducere

Sfântul Ioan Gură de Aur a fost unul dintre cei mai mari exegeți[1] ai Sfintei Scripturi, un desăvârșit orator[2] și un teolog al sensurilor adânci[3]. Sigur, la aceasta au contribuit temeinica sa pregătire la școlile timpului, cultura elenă acumulată de la profesori, precum Libanius și Andragathius, dar, mai ales, iluminarea

---

[1] Margaret M. Mitchell, *The Heavenly Trumpet. John Chrysostom and the Art of Pauline Interpretation*, Mohr Siebeck, Tübingen, 2000, p. 5.

[2] Vezi: John Heston Willey, *Chrysostom: The Orator*, Jennings and Graham, Cincinnati, 1906; J.N.D. Kelly, *Golden Mouth. The Story of John Chrysostom – Ascetic, Preacher, Bishop*, Cornell University Press, Ithaca, New York, 1995; Wendy Mayer, Pauline Allen, *John Chrysostom*, Routledge, London and New York, 2000.

[3] Stylianos Papadopoulos, *Gândirea teologică a Sfântului Ioan Hrisostom*, traducere de Sabin Preda, Editura Bizantină, București, 2013, p. 73; Pr. Ioan G. Coman, *Despre Sfântul Ioan Gură de Aur. Studii*, Ed. Basilica, București, 2015; Bruno H. Vandenberghe, *Saint Jean Chrysostome et la Parole de Dieu*, Les Éditions du Cerf, Paris, 1961, p. 11; Vandenberghe îl aseamănă pe Sfântul Ioan Gură de Aur, „le génie de l'éloquence sacrée", cu Demostene al grecilor, „le génie de l'éloquence politique" (preluând astfel supranumele dat Sfântului Ioan de marele predicator apusean Bossuet), și cu Cicero al latinilor, „le génie de l'éloquence judiciaire".

Sfântului Duh[4], de care s-a învrednicit cu prisosință în urma eforturilor sale ascetice și de practicare intensă a rugăciunii. Acesta este și motivul pentru care Sfinții Părinți ai Bisericii au devenit peste veacuri învățătorii noștri, pe care îi studiem și îi luăm ca modele de existență și de teologhisire[5]. Educația înaltă primită de Sfântul Ioan a fost dublată de o autentică purificare și iluminare în anii de aspră asceză petrecuți în mănăstirile din pustia Antiohiei[6]. El a îmbinat astfel în mod fericit pregătirea înalt-academică cu teologia experienței prin asceză și meditație; totodată, a intuit ca nimeni altul că esența lucrurilor rezidă nu în materialitatea lumii, ci mai degrabă în curăția inimii și în lucrarea lăuntrică a omului, fiind preocupat într-un mod aparte de latura duhovnicească a ființei umane. La Sfântul Ioan Gură de Aur este de subliniat modul în care a știut să îmbine slujirea lui Dumnezeu cu slujirea oamenilor prin intermediul cuvântului scris și rostit, călăuzind, astfel, multe suflete către Hristos Domnul. Este un lucru comun faptul că cea mai mare parte a textelor hrisostomice au fost rostite sub formă de omilie sau învățătură catehetică, plecând de la un text biblic sau chiar de la o carte întreagă a Sfintei Scripturi. Se știe, de asemenea, că Sfântul Ioan Gură de Aur, ca anagnost (371),

---

[4] S. Papadopoulos, *Patrologia*, traducere de Adrian Marinescu, vol. II.1, Editura Bizantină, București, 2012, p. 310.

[5] Teodor M. Popescu, „Epoca Sfântului Ioan Gură de Aur", în: *Sfântul Ioan Gură de Aur. Mare misionar al Bisericii*, vol. I: *Păstorul de suflete și exegeza Ortodoxiei*, Ed. Basilica, București, 2015, p. 43.

[6] S. Papadopoulos, *Viața, activitatea și opera Sfântului Ioan Hrisostom*, traducere de Octavian Gordon, Editura Bizantină, București, 2014, p. 19.

diacon (381) și preot în Antiohia (386), iar mai apoi ca arhiepiscop în Constantinopol (397), a tâlcuit aproape în întregime Sfânta Scriptură, lăsând posterității peste 700 de omilii, alături de alte lucrări, care însumate alcătuiesc 18 volume în colecția Migne. Printre cărțile Scripturii tălmăcite de Sfântul Ioan se află și *Epistola întâi către tesaloniceni*.

Orașul Tesalonic (astăzi Salonic) a fost întemeiat în jurul anului 315 î.Hr. de Cassandru, general în armata lui Alexandru Macedon, care a dat orașului numele soției sale Tessalonica[7]. Cetatea Tesalonicului a devenit rapid un important port militar și comercial, încât în anul 146 î.Hr., sub stăpânire romană, a ajuns capitala provinciei Macedonia[8]. Tot în vremea aceasta a fost finalizată *Via Egnatia*, drumul care lega Asia Mică de Adriatică și apoi de Roma. Pe acest drum a ajuns Sfântul Apostol Pavel, sub călăuzirea Sfântului Duh, din Asia Mică, pentru prima dată pe pământ european, mai precis în localitatea Filipi. Saltul acesta pare relativ scurt din perspectivă geografică, mare însă din perspectivă misionar-pastorală[9]. Unii cercetători arată că trecerea Apostolului neamurilor în Europa și parcursul său în a doua călătorie misionară (Filipi, Tesalonic, Bereea, Atena și Corint) par să

---

[7] Mauro Orsatti, *Introducere în studiul Noului Testament*, traducere de Pr. Dr. Călin-Daniel Pațulea, Prof. Adriana Zaharia, Ed. Buna Vestire, Blaj, 2008, p. 267.

[8] M. Orsatti, *Introducere în studiul Noului Testament*, p. 267; vezi și Daniel G. Reid (ed.), *Dicționarul Noului Testament. Un compendiu de învățătură biblică contemporană într-un singur volum*, traducere de Lucian Ciupe și Timotei Manta, Ed. Casa Cărții, Oradea, 2008, p. 1193.

[9] M. Orsatti, *Introducere în studiul Noului Testament*, p. 267.

corespundă unei strategii misionare, anume evanghelizarea Greciei[10]. La Filipi, cei trei misionari vor întâmpina dificultăți în propovăduirea Evangheliei, fiind maltratați, insultați și chiar închiși (*1 Tesaloniceni* 2, 2; *Faptele Apostolilor* 16, 23). De la Filipi, Sfântul Apostol Pavel a mers cu însoțitorii săi, Silvan și Timotei, spre Tesalonic.

Prin întemeierea primei comunități creștine la Tesalonic, Sfântul Apostol Pavel a făcut primii pași în propovăduirea Evangheliei în Europa. În conformitate cu *Faptele Apostolilor*, se pare că Sfântul Apostol Pavel a predicat Evanghelia tesalonicenilor într-o sinagogă a iudeilor timp de trei sâmbete (*Faptele Apostolilor* 17, 1-2). Totuși unii cercetători sunt de altă părere. Astfel, Raymond Brown crede că Sfântul Pavel ar fi rămas la Tesalonic „cel mult două luni", fiind constrâns să plece în grabă[11]. J. Cambier consideră că e greu de spus cât timp a rămas Sfântul Pavel în Tesalonic și avansează ipoteza unui sejur de cel mult două sau trei luni[12], pe când D.A. Carson și Douglas J. Moo consideră că referința făcută de Sfântul Evanghelist Luca în *Faptele Apostolilor* este destul de vagă, astfel „nu ar fi deloc imposibil ca șederea lui Pavel să se fi întins pe o perioadă de două până la patru luni"[13]. Cert este

---

[10] Raymond E. Brown, *Introducere în Noul Testament*, traducere de Andrei Adam-Motyka, Ed. Sapiența, Iași, 2019, p. 582; M. Orsatti, *Introducere în studiul Noului Testament*, p. 268.

[11] R.E. Brown, *Introducere în Noul Testament*, p. 590.

[12] J. Cambier, „Die Thessalonicherbriefe", în: A. Robert, A. Feuillet (eds.), *Einleitung in die Heilige Schrift*, vol. 2: *Neues Testament*, Herder-Freiburg-Basel, Wien, 1964, p. 357.

[13] D.A. Carson, Douglas J. Moo, *Introducere în Noul Testament*, traducere de Dinu Moga, Ed. Făclia, București, 2007, p. 612.

că perioada petrecută de Apostolul Pavel în Tesalonic a fost una agitată, dar rodnică. Împreună cu cei doi colaboratori, el a predicat Evanghelia vreme de trei sabaturi în sinagoga din oraș, până când unii dintre evrei au provocat o răscoală împotriva misionarilor creștini. Pentru o perioadă de timp, Sfântul Apostol Pavel își va continua activitatea predicatorială în casa unui anume Iason, creștin provenit dintre neamuri. Văzând că au fost duși în fața autorităților[14], aceștia au părăsit Tesalonicul, îndreptându-se spre Bereea (Veria). Fiind urmăriți și aici, de aceiași evrei zeloși, au fost nevoiți să se îndrepte spre Atena și mai apoi spre Corint.

Epistola întâi către tesaloniceni este prima scriere creștină care ni s-a păstrat și care a inaugurat literatura Noului Testament[15]. Aceasta a fost scrisă în anul 50 sau 51 din Corint[16].

---

[14] Orașul Tesalonic obținuse încă din anul 42 î.Hr. statutul de oraș liber, având un Senat, o Adunare a poporului, precum și conducători politici; vezi J. Cambier, „Die Thessalonicherbriefe", p. 357; D.G. Reid, *Dicționarul Noului Testament...*, p. 1193.

[15] M. Orsatti, *Introducere în studiul Noului Testament*, p. 269; R.E. Brown, *Introducere în Noul Testament*, p. 582.

[16] Petr Pokorný, Ulrich Heckel, *Einleitung in das Neue Testament. Seine Literatur und Theologie im Überblick*, Mohr Siebeck, Tübingen, 2007, p. 206; D.A. Carson, D.J. Moo, *Introducere în Noul Testament,* p. 624. Există și cercetători care consideră că epistola ar fi fost scrisă din Atena, deși precizarea pe care o face însuși Apostolul Pavel arată fără tăgadă că aceasta a fost scrisă din Corint. Astfel, conform *1 Tesaloniceni* 3, 1-2, Timotei este trimis înapoi la Tesalonic din Atena pentru a afla ce face tânăra Biserică, aflată în mijlocul persecuțiilor pornite împotriva ei. Întoarcerea Sfântului Timotei cu vești bune despre Biserica din Tesalonic, dar și cu unele îngrijorări ale comunității din Tesalonic pentru

Autenticitatea *Epistolei întâi către tesaloniceni* este verificată prin tradiția veche a Bisericii, chiar dacă în primele două secole creștine nu avem prea multe informații despre ea. J. Cambier consideră că este posibil ca epistola să fi fost folosită de Sfântul Ignatie al Antiohiei și de Păstorul lui Herma, însă cu certitudine este amintită de Canonul Muratori (c. 180), precum și de canonul lui Marcion (jumătatea veacului al II-lea). Clement al Alexandriei recunoaște și el paternitatea paulină asupra epistolei, iar de la Sfântul Irineu încoace ea va primi recunoaștere în întreaga Biserică[17].

Chiar dacă textul epistolei este scurt, iar conținutul nu atât de bogat în teme teologice, precum în alte epistole din corpusul paulin, totuși Sfinții Părinți și cercetătorii moderni s-au aplecat cu multă acribie asupra analizei conținutului epistolei atât din perspectivă sociologică, cât și din cea a dezvoltării timpurii a teologiei pauline, oferind comentarii valoroase asupra *Epistolei întâi către tesaloniceni*[18]. Printre acestea,

---

soarta celor decedați înainte de Parusia Domnului, este motivul scrierii acestei prime epistole către tesaloniceni. Reunirea grupului de misionari se face deci în Corint. Conform *Faptelor Apostolilor* 18, 1, Sfântul Apostol Pavel, după predicarea Evangheliei în Atena, va pleca spre Corint. Tot aici vor sosi din Macedonia Sila și Timotei.

[17] J. CAMBIER, „Die Thessalonicherbriefe", p. 358.

[18] SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, *Comentariu la Epistola întâi către tesaloniceni*; FERICITUL TEODORET AL CIRULUI, *Tâlcuire la Epistolele Sfântului Apostol Pavel*, vol. I, traducere de Iulia Cărare și Mircea Ștefan, Ed. Doxologia, Iași, 2015; SFÂNTUL TEOFILACT AL BULGARIEI, *Tâlcuirea Epistolelor către Tesaloniceni*, *Timotei, Tit și Filimon*, tălmăcită de Nicodim Aghioritul, Ed. Sophia, București, 2019.

un loc aparte îl ocupă *Comentariul* Sfântului Ioan Gură de Aur. Patriarhul Iustin Moisescu scrie că cele *11 Omilii la 1 Tesaloniceni* au fost rostite în anul 400 în fața credincioșilor din Constantinopol[19]. Claudio Moreschini și Enrico Norelli consideră și ei că respectivele omilii par a fi fost scrise în jurul anului 399 la Constantinopol[20].

Teme centrale din *Comentariul la 1 Tesaloniceni* al Sfântului Ioan Gură de Aur

Omilia 1 – *Lucrarea credinței, osteneala iubirii și stăruința nădejdii*

Omilia 1 reprezintă un comentariu la partea introductivă sau *prooimion*-ul epistolei, mai precis versetele 1-7. Sfântul

[19] Patriarhul Iustin Moisescu, *Sfânta Scriptură și interpretarea ei în opera Sfântului Ioan Hrisostom*, Ed. Anastasia, București, 2003, p. 27; Patriarhul Iustin arată că în *Omilia 8* Sfântul Ioan Gură de Aur se arată a fi episcop: „Eu însă dau socoteală și pentru cârmuirea [voastră]"; tot astfel și în *Omilia 11*: „De aceea și noi, după ce mai întâi sfătuim, abia apoi facem și rugăciunile pentru voi [...]. Dar, de vreme ce am fost rânduiți spre aceasta, o facem, deși suntem nevrednici și să stăm înaintea Lui, și să ocupăm locul ucenicilor celor mai de pe urmă". Se știe că Sfântul Ioan a ajuns episcop de Constantinopol în anul 397.

[20] Claudio Moreschini, Enrico Norelli, *Istoria literaturii creștine vechi grecești și latine*, traducere de Elena Caraboi, Doina Cernica *et alii*, vol. II.1, Ed. Polirom, Iași, 2013, p. 175. Tot în acea perioadă au apărut cele 12 omilii la *Epistola către coloseni* și cele cinci omilii la *Epistola a doua către tesaloniceni*.

Ioan arată că epistola[21] este adresată „Bisericii tesalonicenilor” (*1 Tesaloniceni* 1, 1), deci unei comunități, și nu unei persoane, întrucât aceștia, fiind puțini la număr, încă nu se constituiseră ca o comunitate și astfel Sfântul Apostol Pavel îi încurajează cu numele de „Biserică”, care arată „o mulțime și o comunitate deja închegată”, și nu oricum, ci „în Dumnezeu-Tatăl” și „în Domnul Iisus Hristos”[22]. Sfântul Ioan subliniază, totodată, diferența dintre comunitatea creștină, abia întemeiată, care „este în Dumnezeu”, și celelalte „biserici” (în sensul de adunări) prezente în Tesalonic, fie ale iudeilor, fie ale elinilor[23]. Referindu-se la textul din *1 Tesaloniceni* 1, 3, Sfântul Ioan scrie și despre faptul că Apostolul laudă tânăra comunitate pentru trei lucruri: a) pentru „lucrarea credinței”, adică pentru că nimic nu i-a abătut pe tesaloniceni de la statornicia în

[21] Așa cum arătam într-o notă anterioară, o dezbatere încă nerezolvată este cea privind locul scrierii epistolei. Unii autori înclină să creadă că aceasta a fost scrisă din Corint, locul reîntregirii grupului misionarilor, prin întoarcerea Sfântului Timotei din Tesalonic. Carl R. Holladay crede că e posibil ca aceasta să fi fost scrisă din Corint sau din Efes (Carl R. Holladay, *Introduction to the New Testament*, Baylor University Press, Texas, 2017, p. 432).

[22] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia 1*, 1. Se poate observa aici o ecleziologie precisă și clară a Sfântului Apostol Pavel. Biserica este comunitatea creștinilor închegată în Dumnezeu-Tatăl și în Domnul Hristos.

[23] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia 1*, 1; vezi și Raymond F. Collins, „Epistola întâi către Tesaloniceni”, în: Raymond E. Brown, Joseph A. Fitzmyer, Roland E. Murphy, *Introducere și Comentariu la Sfânta Scriptură*, vol. VII: *Literatura paulină*, traducere de Dumitru Groșan, Ed. Gutenberg, Târgu-Lăpuș, 2008, p. 5.

credință, nici suferința și nici teama de moarte; b) îi laudă apoi și pentru „osteneala iubirii". Sfântul Ioan se întreabă: ce osteneală este în faptul de a iubi? A iubi oricum, răspunde el însuși, nu produce nicio osteneală, însă „a iubi autentic este o mare osteneală" (*Omilia 1*, 1), mai ales atunci când în vreme de mari ispite, care tind să ne smulgă din iubire, reușim să rezistăm. Așa s-a întâmplat și cu credincioșii din Tesalonic, care au rezistat împotriva celor care se opuneau propovăduirii Evangheliei lui Hristos și care se îndreptaseră chiar și împotriva lui Iason, gazda Apostolului[24]; c) îi laudă însă pe tesaloniceni și pentru „stăruința nădejdii", precizând faptul că Apostolul Pavel îi încurajează în felul acesta pentru stăruința și răbdarea în credință în fața persecutorilor. Pe de altă parte, Sfântul Ioan subliniază că Dumnezeu a îngăduit persecuțiile pentru a se învedera că propovăduirea și mesajul evanghelic nu se întemeiau cu ușurință în sufletele credincioșilor, dar și faptul că la reușita evanghelizării contribuia nu numai *persuasiunea omenească*, ci și puterea lui Dumnezeu, care-i convingea pe cei credincioși să fie pregătiți chiar și în fața a nenumărate morți. Astfel, ei *s-au făcut imitatori* ai Sfântului Apostol Pavel și ai Domnului, „primind cuvântul în strâmtorare, cu bucuria Duhului Sfânt" (*Omilia 1*, 2), prilej pentru Sfântul Părinte să se întrebe din nou cum se poate să meargă amândouă la un loc, strâmtorarea și bucuria, arătând că strâmtorarea se referă la cele trupești, pe când bucuria la cele duhovnicești.

În partea a doua a omiliei, Sfântul Ioan Gură de Aur trimite la mesajul din *Evanghelia după Matei*, capitolul 24,

[24] C.R. Holladay, *Introduction to the New Testament*, p. 431.

unde Hristos avertizează: „Ziua Domnului este ca un fur, care vine dintr-odată asupra noastră, în timp ce dormim" (*Matei* 24, 42-43). Plecând de la acest verset, Sfântul Ioan îndeamnă la *priveghere* și la *rugăciune*, subliniind rolul rugăciunii, pentru că „rugăciunile conlucrează și ajută", aducând „foloase mari atunci când lucrăm și noi ceva"[25]. Contribuția omului, nu doar rugăciunea rostită mecanic, ajută la schimbarea lui, „fiindcă" – zice Sfântul Părinte – „dacă rugăciunile ar avea putere să ne introducă în Împărăție, fără ca noi să facem ceva, atunci de ce nu devin toți păgânii creștini? Nu ne rugăm noi pentru toată lumea? Nu făcea și Pavel aceasta? Nu facem noi cereri să se întoarcă toți la Dumnezeu? Cei răi de ce nu devin buni, dacă nu contribuie cu ceva din partea lor? Prin urmare, rugăciunile aduc mari foloase atunci când și noi contribuim cu cele ce țin de noi"[26]. Discursul privind foloasele rugăciunii se încheie cu îndemnul de a nu disprețui rugăciunile sfinților, dar nici să nu punem totul pe seama lor, lenevindu-ne și așteptând în zadar. Pe de altă parte, nu trebuie *să ne lipsim de multul câștig* al rugăciunilor lor, cerându-le să mijlocească ei înșiși pentru noi, în timp ce noi ar trebui să lucrăm virtuțile.

Omilia 2 – *Propovăduirea Evangheliei*

Omilia 2 este un comentariu la *1 Tesaloniceni* 1, 8-10. În fapt, este o laudă adusă tesalonicenilor pentru că au primit *cuvântul Domnului*, care *a răsunat nu numai în Macedonia și în*

[25] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia 1*, 3.
[26] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia 1*, 4.

Ahaia, dar și pentru că ei înșiși au devenit modele demne de urmat pentru alte comunități, întrucât *credința lor s-a răspândit în tot locul*. Sfântul Apostol îi laudă și pentru că s-au „întors la Dumnezeu de la idoli ca să slujiți Dumnezeului celui viu și adevărat și să așteptați pe Fiul Său din ceruri, pe Care L-a înviat din morți, pe Iisus, Cel care ne izbăvește de mânia cea viitoare" (*1 Tesaloniceni* 1, 9)[27]. Sfântul Ioan subliniază în omilia sa temele fundamentale ale credinței creștine din acest verset: Învierea, Înălțarea, A Doua Venire, Judecata, răsplata celor drepți și pedepsirea celor răi[28]. După laudele aduse pentru statornicia credinței și pentru faptele lor, Apostolul prezintă lucrarea sa misionară între tesaloniceni, care n-a fost omenească și nici întâmplătoare, întrucât *propovăduirea este*

[27] Cercetările arheologice au demonstrat existența unor locuri sacre în Tesalonic, care era în vremea aceea un oraș cosmopolit, ce adăpostea o multitudine de alte culte, nu numai o comunitate evreiască. Printre acestea au fost identificate zeități din panteonul roman, cultul împăratului, un templu închinat lui Iulius Caesar, dar și existența altor divinități orientale, printre care Isis, Osiris, Serapis. Sfântul Apostol Pavel a predicat mai întâi în sinagogă, convertind câțiva evrei, iar unii dintre ei s-au răzvrătit împotriva misiunii sale. După aceasta a convertit o mulțime numeroasă de elini evlavioși și de păgâni. Deci, în textul de mai sus, Sfântul Apostol Pavel se referă la creștinii proveniți dintre neamuri (păgâni); *cf.* R.E. Brown, *Introducere în Noul Testament*, p. 583.

[28] Este de la sine înțeles că *Epistola întâi către tesaloniceni* contribuie esențial la promovarea unor învățături de credință fundamentale pentru viața Bisericii, precum: Învierea, Parusia, eshatologia etc. O temă aproape la fel de importantă este accentul deosebit pus pe *cuvântul lui Dumnezeu*. Sfântul Apostol Pavel se referă, mai ales în primele două capitole, de mai multe ori la *cuvânt* sau la *mesajul Evangheliei*; vezi D.A. Carson, D.J. Moo, *Introducere în Noul Testament*, p. 632.

dumnezeiască, „precum am fost socotiți vrednici de Dumnezeu să ni se încredințeze Evanghelia”[29]. Este de remarcat faptul că în *Epistola întâi către tesaloniceni* Apostolul vorbește mai tot timpul la plural, ținând cont de împreună-lucrarea colaboratorilor săi, Silvan și Timotei. Le reamintește apoi faptul că au fost blânzi cu ei, precum o doică cu pruncii, dar mai ales îi asigură pe tesaloniceni că s-au bucurat nu doar să le dăruiască Evanghelia lui Dumnezeu, ci și „sufletele noastre, fiindcă ne-ați devenit dragi” (*1 Tesaloniceni* 2, 8). Sfântul Ioan afirmă că cei trei își arată astfel afecțiunea dezinteresată, fiind gata să-și dăruiască înseși sufletele lor pentru reușita misiunii. Astfel trebuie să iubească – spune Sfântul Părinte – cel care iubește, încât, dacă i s-ar cere și sufletul, să nu refuze[30]. Această realitate îl conduce pe autor să vorbească auditorilor săi, în a doua parte a omiliei, despre binefacerile prieteniei, căci „un prieten este mai dorit decât lumina însăși” (*Omilia 2*, 4). Atât de mare accent pune Sfântul Ioan pe adevărata prietenie, încât spune că „e mai bine pentru noi să se stingă soarele decât să fim lipsiți de prieteni, că este mai bine să trăim în întuneric decât să fim fără prieteni”[31].

Omilia 3 – *Suferind pentru Evanghelie*

Omilia 3 este un comentariu la *1 Tesaloniceni* 2, 9-20 și 3, 1-4. Sfântul Apostol Pavel le reamintește tesalonicenilor, pe

[29] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia 2*, 2.
[30] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia 2*, 3.
[31] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia 2*, 4.

care-i numește „frați”[32], *osteneala* și *truda* depuse întru propovăduirea Evangheliei lui Dumnezeu, fără să-i împovăreze și mângâindu-i, așa cum face orice părinte cu propriii fii. Sfântul Ioan Gură de Aur întărește cele spuse de Apostol, arătând că dascălul nu trebuie să îi împovăreze cu nimic pe discipolii săi[33]. Apostolul mulțumește încă o dată lui Dumnezeu[34] pentru faptul că tesalonicenii au primit cuvântul lui Dumnezeu. După lauda adusă comunității din Tesalonic pentru răbdarea necazurilor pricinuite de persecuții, Sfântul Apostol Pavel le amintește că el însuși a trebuit să îndure suferințe și insulte. Sfântul Ioan le amintește și el ascultătorilor săi datoria creștinului de a răbda ispitele și suferințele. El arată că nu ar trebui să ne tulburăm, ci, dimpotrivă, îndeamnă la purtarea războiului duhovnicesc, împotriva păcatului, subliniind că cele ale războiului trebuie

[32] Sfântul Pavel avea o afecțiune deosebită pentru tesaloniceni. Se vede lucrul acesta din faptul că folosește apelativul de „frați” de 14 ori, și aceasta într-o epistolă de numai 5 capitole (R.E. Brown, *Introducere în Noul Testament*, p. 585).

[33] Se știe că Sfântul Apostol Pavel se întreținea singur, confecționând corturi.

[34] Exegeții se întreabă dacă formula aceasta de rugăciune de mulțumire aparține corpului epistolei, constituind o a doua rugăciune de mulțumire, după cea din *1 Tesaloniceni* 1, 2, sau avem de-a face cu o extindere a rugăciunii inițiale de mulțumire, care s-ar întinde până la sfârșitul capitolului 3. De altfel, unii cercetători se întreabă dacă nu cumva textul din *1 Tesaloniceni* 2, 13-16 ar fi o interpolare ulterioară. Au fost aduse argumente pentru ambele ipoteze, dar considerăm că textul aparține Sfântului Apostol Pavel, întrucât toate manuscrisele conțin acest pasaj. Pentru mai multe detalii, vezi R.E. Brown, *Introducere în Noul Testament*, p. 588.

exersate chiar și pe timp de pace, precum fac soldații, care fac pregătiri în fiecare zi, exersând arta războiului. Predicatorul își întreabă dojenitor ascultătorii: „Care dintre voi, ostași duhovnicești, a făcut așa?", și răspunde tot el: „Niciunul", pentru a insista asupra faptului că „tot timpul vieții noastre este vreme de război" (*Omilia 3*, 4). Sfântul Ioan folosește prilejul pentru a arăta și lucrurile care ne războiesc, anume: bogăția, frumusețea, dezmierdarea, stăpânirea, autoritatea, invidia, slava și aroganța. Toate aceste ispite sunt în noi, există însă și altele care vin din partea oamenilor: vicleniile, uneltirile, cursele, calomniile, împresurările. Sunt mai apoi enumerate categoriile de demoni care luptă împotriva noastră: „Începătoriile, puterile, stăpânitorii întunericului acestui veac, duhurile vicleniei" (*Efeseni* 6, 12). În partea finală, Sfântul Ioan îi sfătuiește pe credincioșii săi din Constantinopol cum să se raporteze la bogăție, care poate fi furată de tâlhari. În acest caz, paguba poate fi dublată de pierderea sufletului. Depinde de fiecare om cum gestionează un astfel de necaz. Paguba, avertizează Sfântul Părinte, devine de nesuportat, atunci când îți pierzi și sufletul, căci „tâlharul ți-a furat banii, tu însă îți vei fura mântuirea"[35]. El îi îndeamnă pe creștini ca atunci când suferă o încercare să dea de îndată milostenie și să mulțumească pentru cele întâmplate, și astfel vor putea vedea slava lui Dumnezeu și o bucurie nespusă va veni asupra lor: „Câtă vreme poți să-I dai lui Hristos, ești bogat. Nu te lăsa furat [odată cu banii], fii doar stăpân asupra ta și vei învinge vicleșugul diavolului"[36].

---

[35] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia 3*, 6.

[36] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia 3*, 6. Sfântul Apostol Pavel îi laudă pe tesaloniceni pentru jertfa și rezistența lor în fața martirajului

Omilia 4 – *Rugăciunea ca manifestare a iubirii*

În *Omilia 4* regăsim un comentariu la *1 Tesaloniceni* 3, 5-10. Îngrijorat de faptul că a fost nevoit să părăsească în grabă Tesalonicul în urma răzmeriței provocate de o grupare a evreilor împotriva celor trei misionari, dar și împotriva casei lui Iason, Sfântul Apostol Pavel, neputând el însuși să se întoarcă la Tesalonic pentru a vizita tânăra comunitate, îl trimite pe colaboratorul său Timotei, pe când se aflau încă în Atena, să se încredințeze de continuitatea și statornicia credinței tesalonicenilor (*1 Tesaloniceni* 3, 5). Întors din Tesalonic, Timotei îl întâlnește pe Apostolul Pavel în Corint, aducându-i „vestea cea bună", anume credința și dragostea comunității față de cei trei misionari, prilej pentru Apostol să-și reînnoiască atașamentul și purtarea de grijă față de tesaloniceni, precum și bucuria și mângâierea că și-au păstrat intactă credința primită. Sfântul Ioan, impresionat de grija și dragostea manifestate de Sfântul Pavel pentru tesaloniceni, exclamă: „Cine ar putea să se asemene cu Pavel, care socotea că propria lui mântuire stă în mântuirea aproapelui său, care avea o asemenea iubire față de toți ca pentru mădularele [sale] veritabile?"[37] Mai mult, el este marcat de dragostea Sfântului Pavel pentru comunitate, care se ruga pentru cei pe care îi adusese la credință nu numai în rugăciunile sale personale,

---

la care erau supuși, pe când Sfântul Ioan Gură de Aur mută accentul pe războiul duhovnicesc, pe rezistența în fața ispitelor, pe răbdarea suferințelor de tot felul care se pot abate asupra creștinilor.

[37] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia 4*, 2.

ci și în epistola trimisă. „Acest lucru", spune Sfântul Ioan Gură de Aur, „este propriu unei iubiri covârșitoare: faptul că se ruga nu doar în sinea lui, ci includea rugăciunea și în epistolă. Acest lucru e propriu unui suflet clocotitor și cu adevărat nerăbdător"[38]. Sfântul Ioan vede în acest lucru un fel de justificare a imposibilității Sfântului Pavel de a reveni la Tesalonic. În următoarele versete Apostolul îndeamnă la sfințenie întru neprihănirea inimii (*1 Tesaloniceni* 3, 12-13). Sfântul Ioan subliniază în comentariul său că iubirea este cea care ne face cu adevărat neprihăniți. „Fără îndoială", spune el, „lăcomia, adulterul, invidia, uneltirile și cele asemănătoare acestora ar putea fi oprite din iubire pentru aproapele"[39], insistând mai mult pe modul în care creștinul poate evita păcatul desfrânării prin aplicarea virtuții iubirii în realitatea concretă a vieții. Concluzia lui este că ar trebui să semănăm în sufletele noastre doar acea iubire care ne face „să putem sta laolaltă cu toți sfinții"[40]. Iubirea este, în viziunea Sfântului Părinte, și cea care-l ajută pe creștin să evite mânia, ura și răzbunarea, aducând pe Iosif ca model. Creștinul trebuie să dezlege

---

[38] SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, *Omilia 4*, 2.

[39] SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, *Omilia 4*, 4.

[40] SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, *Omilia 4*, 4. Apostolul Pavel face îndemnuri morale către membrii comunității din Tesalonic, care primiseră deja un îndreptar pentru felul în care ar trebui să se comporte ca să placă lui Dumnezeu (*1 Tesaloniceni* 4, 1-12). Este o chemare la sfințenie. Asemenea, și Sfântul Ioan Gură de Aur, în *Omilia 5* subliniază rolul virtuților în viața creștinului. Îndeamnă la evitarea desfrânării, mai ales în rândul tinerilor, păcatului desfrânării contrapunând virtutea castității și a căsătoriei timpurii; vezi și SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, *Omilia 4*, 4-5.

legătura mâniei, prin neținerea de minte a răului suportat, adică „să topească gheața! Căci cu adevărat gheață și frig este ținerea de minte a răului”[41].

Omilia 5 – *Sfințenia, condiția vederii lui Dumnezeu*

Omilia 5 este o continuare a omiliei precedente, fiind în principiu un îndemn la dobândirea sfințeniei. Comentând textul din *1 Tesaloniceni* 4, 1-3, Sfântul Ioan arată că tesalonicenii au fost îndemnați să caute „să fie bineplăcuți lui Dumnezeu” (*1 Tesaloniceni* 4, 1), să dobândească sfințenia, care este „voia lui Dumnezeu”, dar și condiție pentru oricine dorește „să-L vadă pe Domnul” (*Evrei* 12, 14)[42]. Am văzut că cea mai mare parte a membrilor Bisericii din Tesalonic provenea dintre păgâni, care trăiseră în conformitate cu obiceiurile păgâne. În urma activității misionare a Sfântului Apostol Pavel, această comunitate cunoscuse o schimbare profundă, anume acceptarea credinței într-un Dumnezeu unic, Tată al Domnului Iisus Hristos. Pe de altă parte, orașul Tesalonic era cunoscut pentru ceremoniile păgâne orgiastice (Dionysos, Cabirus etc.)[43]. Tocmai de aceea Apostolul Pavel ar fi dorit să revină în mijlocul comunității pentru a-i întări în credință și astfel să-i așeze pe calea sfințeniei: „Căci voia lui Dumnezeu aceasta este: sfințirea voastră; să vă feriți de desfrânare, ca să știe fiecare dintre voi să-și stăpânească vasul

[41] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia 4*, 5.
[42] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia 5*, 1.
[43] R.E. Brown, *Introducere în Noul Testament*, p. 586.

său în sfințenie și cinste, nu în patima poftei, cum fac neamurile, care nu Îl cunosc pe Dumnezeu [...]. Căci Dumnezeu nu ne-a chemat la necurăție, ci la sfințire" (*1 Tesaloniceni* 3, 3-4 și 7). Sfântul Ioan Gură de Aur îi îndeamnă și el pe constantinopolitani să taie rădăcinile desfrânării, descriind păcatul ca pe o nesocotire a lui Dumnezeu Însuși, Care ne-a dat pe Duhul Lui cel Sfânt. Îi îndeamnă, de asemenea, pe tineri să practice castitatea, ferindu-se de desfrânare prin primirea tainei căsătoriei cât mai de timpuriu. Sfântul Ioan crede că nu tinerețea este cauza desfrâului, pentru că ar însemna că toți tinerii ar trebui să fie desfrânați. El crede că ține de fiecare persoană să trăiască în înfrânare, căci „totul stă în a vrea și a nu vrea. Pentru aceasta suntem pedepsiți sau lăudați"[44].

Omilia 6 – *Învierea lui Iisus Hristos și învierea morților*

Cu *Omilia 6* debutează partea dogmatică[45] a *Epistolei întâi către tesaloniceni*, care cuprinde capitolele 4, 13-18 și 5, 1-11. În aceste versete descoperim teologia Sfântului Apostol Pavel cu privire la înviere și la eshatologie[46].

---

[44] Sfântul Ioan Gură de Aur *Omilia 5*, 4.

[45] Majoritatea cercetătorilor sunt de acord că *Epistola întâi către tesaloniceni* are un caracter pastoral-misionar, dublat de o parte parenetică, cu un conținut eminamente eshatologic și chiar apocaliptic (*1 Tesaloniceni* 4, 13-18; 5, 1-11). Vezi R.E. Brown, *Introducere în Noul Testament*, p. 587; C.R. Holladay, *Introduction to the New Testament*, p. 433; P. Pokorný, U. Heckel, *Einleitung in das Neue Testament*, p. 201.

[46] Eshatologia este învățătura despre realitățile ultime ale mântuirii, despre instaurarea Împărăției lui Dumnezeu, dar nu trebuie confundată

Comunitatea din Tesalonic era formată în mare măsură din păgâni convertiți. La scurt timp după plecarea Apostolului Pavel din Tesalonic, în urma prigoanei pornite împotriva noilor convertiți, unii dintre frați au trecut la Domnul, primind moarte martirică. Acest lucru pare să-i fi surprins pe tesaloniceni, care erau îngrijorați de moartea unor credincioși înainte de Parusia Domnului[47]. Răspunsul Apostolului abordează această îngrijorare și afirmă că cei morți nu sunt dezavantajați, ci ei se vor alătura lui Hristos la Parusie. În comentariul său, Sfântul Ioan subliniază că menționarea învierii ar fi trebuit să fie suficientă pentru mângâierea celor îndurerați, însă ceea ce spune acum Apostolul Pavel avea rolul „de a face învierea foarte vrednică de crezare"[48]. Sfântul Ioan atrage atenția că Apostolul le vorbește tesalonicenilor cu blândețe, în timp ce corintenilor le spune, mai apăsat, că sunt „lipsiți de minte și nebuni" (*1 Corinteni* 15, 36). Tesalonicenilor le vorbește blând, pentru că-i respectă pentru credința și virtuțile lor. „A ne jeli peste măsură pentru cei plecați", spune

---

cu sfârșitul lumii și nu trebuie limitată nici numai la Parusie, adică la Venirea A Doua a Mântuitorului Iisus Hristos.

[47] Cu aceeași problemă trebuie să se fi confruntat Sfântul Apostol Pavel și în Corint (vezi *1 Corinteni* 11, 30 și 15, 18).

[48] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia 6*, 2. Mesajul Sfântului Apostol Pavel este unul de speranță pentru toți credincioșii. O interesantă exegeză cu privire la neliniștea provocată de moartea unora dintre membrii comunității din Tesalonic se găsește la Charles Masson, *Les deux Épitres aux Thessaloniciens. Commentaire du Nouveau Testament*, Delachaux & Nestlé, Neuchâtel, 1957, p. 52 ș.u., precum și la P. Pokorný, U. Heckel, *Einleitung in das Neue Testament*, p. 199; R.E. Brown, *Introducere în Noul Testament*, p. 587.

Sfântul Ioan, „este propriu celor care nu au nădejde. Pentru că un suflet care nu cunoaște nimic despre înviere, ci consideră că moartea aceasta este moarte [definitivă], este firesc să se lovească, să bocească și să se tânguiască fără a putea fi consolat, ca pentru cei care au pierit pentru vecie. Dar tu, care aștepți învierea, de ce te jelești? Așadar, a se jeli este propriu celor care nu au nădejde”[49]. Sfântul Ioan arată că jelirea este irațională: „De ce te jelești dacă crezi că va învia, că nu a pierit cu totul, că starea [în care a intrat] este somn și dormire?”[50] Preocupat, ca și Apostolul Pavel, de mângâierea celor care suferă din cauza pierderii celor dragi, Sfântul Ioan subliniază că nu este corect să suferim din pricina faptului că am rămas fără ajutor și sprijin sau pentru că nu putem îndura despărțirea de cei dragi. Lucrul acesta arată că ne-am legat poate prea mult de ființele dragi: „Dar câtă necredință dovedește însuși faptul de a socoti că soțul sau copilul tău este cel care îți oferă siguranța, iar nu Dumnezeu [...], Care ți-a dăruit Împărăția Lui, ți-a făgăduit viață nemuritoare, slavă, calitatea de frate, înfierea?”[51]

Omilia 7 – *Învierea între rațiune și credință. Învierea întru slavă*

Omilia 7 continuă argumentarea din omilia precedentă privind învierea în conformitate cu textul din *1 Tesaloniceni*

[49] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia 6*, 2.
[50] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia 6*, 2.
[51] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia 6*, 2-3.

4, 13: „Fraților, nu vrem să fiți neștiutori despre cei care au adormit, ca să nu vă întristați ca ceilalți care nu au nădejde”[52]. Sfântul Ioan Gură de Aur continuă și lărgește învățătura Apostolului Pavel despre înviere. Multe lucruri, spune el, ne întristează din cauza neștiinței, pe când cunoașterea ajută la îndepărtarea durerii (*Omilia 7*, 1). Sfântul Părinte se întreabă de ce oare Apostolul nu le-a vorbit și despre pedeapsa ce o vor primi cei care nu cred în înviere, care ar fi putut avea un rol pedagogic. Sfântul Ioan crede că tocmai de aceea nu amintește nimic despre pedeapsă, întrucât, deși nu erau necredincioși cu privire la înviere, totuși își jeleau morții. Concluzia este că Apostolul Pavel se adresa într-un fel celor necredincioși, și altfel celor care credeau în înviere (*1 Tesaloniceni* 5, 1). Sfântul Ioan îi apostrofează aici și pe dochetiști, care nu credeau în realitatea trupului lui Hristos: „Unde sunt cei care tăgăduiesc trupul lui Hristos? Căci, dacă El nu a luat trup, nici nu a murit; dacă nu a murit, nici nu a înviat”[53]. Sfântul Ioan conchide că Apostolul nu le scrie tesalonicenilor bazându-se pe raționamente, întrucât ei îi acceptaseră învățătura, pe când corintenilor le aduce argumente bazate pe raționamente

[52] Învierea lui Hristos anticipează o nouă epocă (noul eon), iar unii creștini din Tesalonic credeau că după Învierea lui Hristos moartea fizică nu ar mai avea putere asupra celor credincioși. Această speranță le-a fost anulată de moartea unora dintre ei. Apostolul Pavel se străduiește să-i convingă pe tesaloniceni că cel mai important lucru este nădejdea că și după moarte cei credincioși vor fi împreună cu Hristos și că moartea chiar survenită înaintea Parusiei nu-i va putea despărți de Hristos; vezi P. Pokorný, U. Heckel, *Einleitung in das Neue Testament*, p. 203.

[53] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia 7*, 1.

(*1 Corinteni* 15, 36), care dovedesc mai multă autoritate. Amintește și de faptul că Apostolul Pavel le vorbește tesalonicenilor despre „cei care au adormit", și nu despre „cei care au murit", pe când în cazul lui Hristos a spus: „A murit", întrucât vorbește și despre Învierea lui (*Omilia 7*, 1). Sfântul Ioan precizează în acest context că Sfântul Pavel se referă la „cei care au adormit în Iisus", pe care „îi va aduce împreună cu El" (*1 Tesaloniceni* 4, 14), adică „pe cei credincioși". Sfântul Ioan ține să menționeze că Apostolul Pavel nu vorbește aici despre „învierea generală", ci „despre cea particulară"[54]. Totodată, Apostolul mai precizează și faptul că cei vii, rămași în viață până la venirea Domnului, nu o vor lua înaintea celor adormiți, ci toți se vor înfățișa simultan înaintea lui Hristos. Sfântul Ioan subliniază că nu e vorba numai despre înviere, ci și despre „cinstea de a fi întru slavă"[55], căci „toți se vor bucura de înviere, dar nu toți vor fi întru slavă, ci numai cei în Hristos", precizând că cei credincioși, adică cei „adormiți întru Iisus", Îl au pe Hristos în ei (*1 Tesaloniceni* 4, 17)[56].

Sfântul Ioan Gură de Aur e conștient de dificultatea unora de a accepta învierea și atunci subliniază că, în definitiv,

---

[54] SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, *Omilia 7*, 1.

[55] SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, *Omilia 7*, 1.

[56] SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, *Omilia 7*, 1. Se pare că accentul pus de Sfântul Ioan pe virtuțile creștine încă din *Omilia 1* nu este ceva întâmplător, ci programatic. Un creștin autentic este acela care știe să dobândească marile virtuți creștine: credința, dragostea și nădejdea, drept pentru care, în fața morții nu disperarea este soluția, ci credința și nădejdea în înviere, căci „Însuși Hristos a murit și a înviat" (*1 Tesaloniceni* 4, 14).

Dumnezeu este cel care face acest lucru. Există însă și unii care nu cred din pricina necunoașterii lui Dumnezeu: „Spune-mi ce este mai ușor: să aduci [pe cineva] din neființă la ființă, sau să readuci la viață un trup descompus?”[57] Urmează o întreagă argumentație privind modul în care Dumnezeu poate să adune rămășițele trupului de peste tot. „De ce vorbești așa, omule”, zice Sfântul Ioan, „și împletești tot felul de prostii și socotești aceasta ca pe un lucru imposibil?”[58] Sfântul Ioan consideră că, dacă cei care se îndoiesc de realitatea învierii ar fi elini, ar putea aduce argumente în defavoarea lor, întrucât aceștia practică metempsihoza: „Fiindcă sunt printre ei unii care susțin că sufletele trec în plante și în arbuști și în câini”, pe când „alții vorbesc despre atomi”[59]. Acestora, adică elinilor, Sfântul Ioan nu dorește să le adreseze niciun cuvânt, pe când celor credincioși, care pun astfel de întrebări, le aduce argumente din creație, anume că orice formă de viață se naște din stricăciune, precum plantele și semințele, care, dacă mai întâi nu putrezesc și nu se descompun, nu pot da viață.

În final, Sfântul Ioan îndeamnă să credem în înviere, iar atunci când nu putem descoperi un lucru prin raționamente, „să nu ne supărăm, nici să ne enervăm”, ci să lepădăm acel raționament și „să aflăm scăpare la puterea și iscusința lui Dumnezeu, pentru a nu trece peste hotarele și măsurile care

[57] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia 7*, 2.

[58] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia 7*, 2.

[59] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia 7*, 2; Sfântul Ioan nu dorește să se ocupe aici de filozofia metempsihozei elaborată de Pitagora și preluată mai apoi de latini (vezi Ovidius, *Metamorfoze*) și nici de teoria lui Democrit în legătură cu atomii.

au fost date cunoașterii noastre”[60]. Este aici o pledoarie pentru folosirea cu înțelepciune a puterii rațiunii și niciodată împotriva credinței, culminând cu îndemnul: „Fii instruit, omule, în cele de jos și de aici, [de pe pământ], și nu te chinui să afli, nici nu iscodi despre cer! [...] Nu, rogu-vă! Ci să navigăm în sus, nu înotând [în raționamente], că vom obosi repede și ne vom îneca, ci să întindem pânzele credinței, folosind dumnezeieștile Scripturi ca pe un fel de corabie! Dacă vom naviga în corabia Sfintelor Scripturi, chiar Cuvântul lui Dumnezeu ne va fi cârmaci”[61].

Omilia 8 – *Parusia Domnului*

Omilia 8 abordează în textul din *1 Tesaloniceni* 4, 15-17 o problemă existențială pentru tesaloniceni. Parusia sau A Doua Venire a lui Hristos este tema centrală a acestei omilii. Se pare că ambele epistole către tesaloniceni au fost scrise ca răspuns la întrebările ridicate de membrii comunității cu privire la moartea credincioșilor înainte de Parusia Domnului. Nu știm foarte clar care erau convingerile comunității din Tesalonic despre eshatologie[62]. În orice caz, Apostolul Pavel îi asigură

[60] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia 7*, 3.

[61] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia 7*, 3.

[62] Colin Nicholl și-a intitulat comentariul său la cele două *Epistole către tesaloniceni: „From Hope to Despair in Thessalonica”*. Autorul este preocupat de atitudinea disperată a tesalonicenilor în fața morții. În partea a doua a lucrării sale, autorul îi definește pe aceștia ca fiind „îndurerați fără speranță” (*grieving without hope*); vezi C.R. Nicholl, *From Hope to Despair in Thessalonica. Situating 1 and 2 Thessalonians*, Cambridge

pe tesaloniceni că cei morți nu vor fi dezavantajați la venirea Domnului, ci se vor alătura celor vii înaintea Domnului. Sfântul Ioan Gură de Aur arată și el că Domnul Se va pogorî din cer *la glasul arhanghelului* și *la sunetul trâmbiței*; așa cum s-a întâmplat și pe Muntele Sinai, unde erau prezenți și îngerii, tot așa pregătirea pentru înviere se va face tot de către îngeri, însă nu prin puterea lor, ci prin puterea Cuvântului Lui[63]. Sfântul Ioan se întreabă retoric: „Dacă Domnul coboară, atunci de ce oare noi vom fi răpiți [în nori]?" și răspunde: „Pentru cinstea noastră"[64], întrucât, și atunci când intră împăratul în cetate, cei cinstiți îi ies în întâmpinare, cei condamnați însă rămân înăuntru; la fel când se întoarce un părinte iubitor acasă, copiii cei vrednici sunt purtați întru întâmpinarea acestuia. Așa și întâmpinarea Domnului se va face de toți laolaltă, încât cei vii nu vor avea nimic în plus.

Sfântul Ioan descrie la rândul său scena venirii Domnului ca pe una înfricoșătoare: „Să presupunem deci că aceasta se petrece chiar acum, când vorbim. Căci, dacă o moarte năprasnică, dacă niște cutremure ivite în cetăți și niște

---

University Press, New York, 2004, p. 19 ș.u. C. Nicholl se întreabă și el, împreună cu mulți cercetători, dacă nu cumva disperarea și mâhnirea tesalonicenilor se datorează lipsei unei eshatologii mai clare. Cercetătorii constată aici o eshatologie deficitară și de aceea Sfântul Apostol Pavel s-ar fi grăbit să corecteze prin *Epistolele întâi* și *a doua către tesaloniceni* această lipsă. Chiar dacă începutul persecuției în Tesalonic l-a făcut pe Sfântul Apostol Pavel să părăsească în grabă orașul, este imposibil ca Apostolul să nu fi predicat tesalonicenilor despre înviere; vezi D.A. Carson, D.J. Moo, *Introducere în Noul Testament*, p. 627.

[63] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia 8*, 1.

[64] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia 8*, 1.

amenințări ne înspăimântă atât de tare sufletele, când vom vedea pământul crăpându-se și umplându-se cu toți aceia, când vom auzi trâmbițele, când glasul arhanghelului va răsuna mai răspicat decât orice trâmbiță, când vom vedea cerul retrăgându-se, când Îl vom vedea venind pe Însuși Dumnezeu, Împăratul tuturor, oare cum ne va fi sufletul? Să ne înfiorăm, rogu-vă, și să ne înfricoșăm, ca și când acestea s-ar întâmpla acum! Să nu ne mângâiem cu întârzierea!"[65] Arătând cât de tulburătoare și năucitoare este iminența morții fizice, Sfântul Părinte avertizează asupra gravității *morții veșnice*. În continuare sunt prezentate o serie de fapte pierzătoare de suflet din Vechiul Testament, precum și o comparație a situației Palestinei, odinioară înfloritoare, care „rivaliza cu toate țările, întrecând paradisul lui Dumnezeu în prosperitate", cu situația din vremea sa, când părea „mai pustie decât toate pustietățile"[66]. Amintește apoi și despre Sodoma, în care era un singur păcat, însă unul „greu și blestemat", căci cei de atunci „se îndrăgostiseră nebunește de băieți", păcat pentru care au și fost pedepsiți[67]. Toate cele spuse de Sfântul Ioan par a fi lucruri înfricoșătoare și greu de suportat, dar face acest lucru pentru a-i încredința pe ascultătorii săi de existența gheenei, pe care unii tindeau s-o nege: „Acestea vi le-am spus nu pentru că vreau doar să vă înfricoșez sau să vă îngreunez sufletele, ci pentru că vreau să învățați să fiți cumpătați și să vă faceți

[65] SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, *Omilia 8*, 2.

[66] SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, *Omilia 8*, 3.

[67] Sfântul Ioan precizează că și în vremea sa se comiteau „nenumărate păcate, și la fel ca acesta, și mai grele" (SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, *Omilia 8*, 3).

[sufletele] mai ușoare. Mi-aș fi dorit și eu însumi să nu existe pedeapsă; eu chiar mai mult decât toți. Oare de ce? Pentru că fiecare dintre voi se teme pentru propriul său suflet; eu însă dau socoteală și pentru cârmuirea [voastră]"[68].

Omilia 9 – *Ziua Domnului și judecata finală*

Omilia 9 este o continuare a omiliei precedente și se înscrie în tematica Parusiei, tratând despre *Ziua Domnului* și judecata finală. Sfântul Ioan amintește că natura omenească este avidă și curioasă să afle despre cele „nevăzute și ascunse", precum sunt și copiii răsfățați care nu încetează să iscodească pe doici și pe pedagogi cu întrebările lor (*Omilia 9*, 1). Printre multele lucruri pe care mintea noastră vrea să le afle și să le înțeleagă, se înscrie și vremea sfârșitului lumii. Dar nu numai noi, spune Sfântul Ioan, ci și sfinții și chiar și apostolii L-au întrebat pe Hristos despre semnele venirii Sale și ale sfârșitului veacurilor (*Matei* 24), dar „El nu le-a răspuns nimic" (*Omilia 9*, 1). Când însă s-au învrednicit de Duhul Sfânt, nici nu-L mai întreabă și nici nu se mai întristează pentru această neștiință, ci „îi și liniștesc pe cei care suferă de această curiozitate nepotrivită"[69]. Faptul că Apostolul Pavel le răspunde cu blândețe, anume că despre acele timpuri și despre vremuri „nu aveți nevoie să vă scriem", și nu le-a spus că „nimeni nu știe" sau că „nu ni s-a descoperit", denotă grija

[68] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia 8*, 4. Sfântul Ioan trimite aici la demnitatea lui de arhiepiscop al Constantinopolului.

[69] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia 9*, 1.

Apostolului de a nu-i întrista, căci vorbindu-le astfel mai mult i-a mângâiat, arătându-le că preocuparea lor era una „de prisos și fără de folos" (*Omilia 9*, 1). Explică apoi că preocuparea pentru aflarea sfârșitului lumii nu aduce vreun câștig duhovnicesc. De ce se neliniștesc și se chinuiesc oamenii, se întreabă Sfântul Ioan, să afle sfârșitul general, lăsând la o parte grijile proprii ca să se ocupe de cele obștești, neglijând faptul că fiecare dintre noi trebuie să se îngrijească mai degrabă de propriul sfârșit decât de sfârșitul obștesc[70]? Prin aceasta tesalonicenii sunt îndemnați să se pregătească, fiecare, mai degrabă de *moartea proprie* și atunci nu vor suferi nimic cumplit de la *cealaltă moarte*, căci „fie departe, fie aproape, aceea nu ne privește pe noi"[71]. Acesta este și motivul pentru care Hristos nu a precizat nimic cu privire la ziua aceea[72], nefiindu-ne de vreun folos. Sfântul Ioan aduce și alte argumente în această privință, explicând că ar fi vătămător să ne știm sfârșitul, întrucât nimeni nu s-ar mai îngriji de virtuți, de-a lungul vieții, știindu-și ziua morții, ci mai degrabă ar putea săvârși „nenumărate fapte cumplite" (*Omilia 9*, 1). Se pare că unii amânau botezul pentru ultimele clipe ale vieții, după ce își cheltuiau viața în vicii. Alții, fiind stăpâniți de frica de moarte și dragostea de viață, ar putea săvârși fapte

[70] SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, *Omilia 9*, 1.

[71] SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, *Omilia 9*, 1.

[72] În *Epistola întâi către tesaloniceni* Apostolul Pavel face unele precizări clare privind Parusia, definită ca „ziua aceea" sau „Ziua Domnului", însă el va continua să detalieze unele aspecte în *Epistola a doua către tesaloniceni* 2, 1-3; vezi J. CAMBIER, „Die Thessalonicherbriefe", p. 363; P. POKORNÝ, U. HECKEL, *Einleitung in das Neue Testament,* pp. 203-205.

abominabile, știindu-și sfârșitul, răzbunându-se pe vrăjmași. Sfântul Ioan este îngrijorat și de cei care iubesc viața aceasta și tânjesc după cele pământești, care ar fi devastați de deznădejde și de tristețe dacă și-ar cunoaște sfârșitul.

Sfântul Apostol Pavel îi îmbărbătează apoi pe tesaloniceni *să privegheze*, *să fie treji* și *înfrânați*, pentru că aceasta intensifică starea de trezvie. De asemenea, îi sfătuiește să îmbrace *platoșa credinței și a iubirii* și să aibă drept coif *nădejdea mântuirii*. Sfântul Ioan interpretează cele spuse de Apostol ca referindu-se, pe de o parte, la modul de viețuire, pe de altă parte, la învățătura Bisericii, care nu poate fi o „credință la întâmplare" (*Omilia 9*, 3). Spre finalul omiliei, Sfântul Ioan îi îndeamnă pe tesaloniceni să le facă pe toate cu gândul doar la „acea viață" (*Omilia 9*, 4), adică viața veșnică, având privirea ațintită doar spre ea, în contrast cu viciul, care este *întuneric și moarte și noapte*, în care nu vedem nimic din cele care ar trebui văzute. În sens contrar, „nimeni să nu se aștepte că va vedea cerul [dacă trăiește] în huzur, căci nu este cu putință. Nimeni să nu spere că va călători pe calea cea strâmtă [dacă trăiește] în desfătare, căci este imposibil. Nimeni să nu spere la viață dacă merge pe calea cea largă"[73].

Omilia 10 – *Îndrumări practice pentru Biserica din Tesalonic*

Cu *Omilia 10* începe comentariul la partea finală a *Epistolei întâi către tesaloniceni* 5, 12-22, care cuprinde unele

[73] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia 9*, 5.

instrucțiuni cu privire la viața Bisericii. Sfântul Ioan își concentrează atenția mai întâi pe textul din capitolul 5, 12-13, care se referă la cinstea de care trebuie să se bucure, în general, cei care sunt puși în funcții de conducere și, în mod special, preoții, în calitatea lor de duhovnici și administratori ai tainelor lui Dumnezeu. Dificultatea este mare mai ales în cazul preotului, subliniază Sfântul Părinte, care trebuie să fie conducător asupra unora care sunt dornici [să i se supună] și care știu să mulțumească pentru aceasta, dar amintește și de alții care, fiind certați și mustrați de preot, vor renunța ușor la recunoștință și se vor purta dușmănos, mai ales dacă preotul îi va opri de la cele sfinte. Mai grav este, în viziunea Sfântului Ioan, că aceia nu suferă prea mult din cauza privării de bunurile duhovnicești, ci mai degrabă din pricina rușinii față de cei care văd aceasta, și deci „nu ne cutremurăm, nu ne înfricoșăm de fapta în sine”[74]. Sfântul Ioan face o exegeză interesantă la textul din capitolul 5, 15: „Luați seama să nu răsplătească cineva cuiva răul cu rău”. Dacă nu trebuie să răsplătim răul cu rău, cu atât mai mult nu trebuie să răsplătim binele cu rău, căci aceasta este „filozofia mai înaltă”, anume să răzbuni pe cele rele cu cele bune, aducând astfel folos și unuia, și altuia (*Omilia 10*, 2). Peste toate însă Apostolul Pavel îi îndeamnă pe tesaloniceni *să se bucure pururea*, *să se roage neîncetat* și *să mulțumească pentru toate*, iar Sfântul Ioan adaugă faptul că acesta este „semnul unui suflet iubitor de înțelepciune” (*Omilia 10*, 2). În partea finală, Sfântul Ioan vorbește despre raportarea omului la bogăție, despre lăcomia

[74] SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, *Omilia 10*, 1.

unora care răpesc chiar și bunurile săracilor. El ne îndeamnă să ne instruim cugetul să nu poftească lucruri mari și, mai ales, multe. Dimpotrivă, atunci când e vorba de virtuți, nu trebuie să existe limite.

Omilia 11 – *Sfințenia ca rod al lucrării Duhului*

Omilia 11 se concentrează pe textul din *1 Tesaloniceni* 5, 19-22: „Duhul să nu-L stingeți. Proorociile să nu le disprețuiți. Toate să le încercați. Țineți ce este bine. Feriți-vă de orice înfățișare a răului". Sfântul Ioan Gură de Aur comentează textul într-o profundă cheie pnevmatologică, plecând de la textul Sfântului Apostol Pavel din *Efeseni* 5, 8: „Căci odinioară eram în întuneric", arătând că, înainte de Cincizecime, „o ceață densă, beznă și nor s-au lăsat pe întreg pământul" (*Omilia 11*, 1). Pe de altă parte, Apostolul Pavel le spusese deja tesalonicenilor că ei nu mai sunt în întuneric (*1 Tesaloniceni* 5, 4), ca urmare a faptului că primiseră lumina Evangheliei în dar de la Dumnezeu[75]: „Deci, întrucât este noapte fără lună, ca să zic așa, iar noi pășim în această

[75] Încă de la începutul epistolei, Sfântul Apostol Pavel subliniază că lucrarea misionară de răspândire a Evangheliei s-a făcut nu numai prin cuvântul misionarilor, ci „și în Duhul Sfânt" (*1 Tesaloniceni* 1, 5); iar tesalonicenii au primit cuvântul „cu bucuria Duhului Sfânt" (*1 Tesaloniceni* 1, 6). În ultimul capitol al epistolei, Apostolul dezvoltă pnevmatologia, arătând că lucrarea Sfântului Duh produce o viață sfântă (vezi C.R. Holladay, *Introduction to the New Testament*, p. 441). Sfântul Ioan Gură de Aur îi încredințează la rândul său pe ascultători că Duhul Sfânt este Cel care aprinde lumina și dragostea pentru viața cea sfântă.

noapte, Dumnezeu ne-a dat o făclie strălucitoare, aprinzând în sufletele noastre harul Duhului Sfânt. Dar unii, după ce au primit această lumină, au făcut-o mai luminoasă și mai strălucitoare, ca de pildă Pavel, Petru și toți acei sfinți; în schimb, alții au și stins-o, ca de pildă cele cinci fecioare, ca cei care «au naufragiat în privința credinței», ca acel desfrânat din Corint, ca galatenii care s-au lăsat înșelați”[76]. Sfântul Ioan consideră că Duhul poate fi stins printr-o viață necurată sau prin grijile față de lucrurile pământești. Duhul poate fi stins chiar în absența ispitelor, mai ales atunci când ne lipsește *untdelemnul milosteniei*. Harul vine la noi din „milostivirea lui Dumnezeu” (*Omilia 11*, 1) și nu rămâne la un suflet nemilostiv. Dacă textul din *1 Tesaloniceni* 5, 17 reprezintă îndemnul Apostolului pentru comunitatea din Tesalonic la rugăciune neîncetată, textul din *1 Tesaloniceni* 5, 23 este interpretat de Sfântul Ioan ca o rugăciune spusă de Apostol pentru comunitatea din Tesalonic[77]. Mai întâi i-a sfătuit cum să se roage și apoi s-a rugat el însuși pentru ei. Rugăciunea este centrată pe sfințenia omului în întregul său: „Să vă sfințească pe voi desăvârșit, și întreg duhul vostru și trupul să se păzească fără de prihană” (*1 Tesaloniceni* 5, 23). Sfințirea are însă și o țintă finală, anume pregătirea pentru „venirea Domnului Iisus Hristos” (*1 Tesaloniceni* 5, 23) și pentru întâlnirea cu Cel înviat. Cu alte cuvinte, scopul sfințeniei este chiar mântuirea omului, cum subliniază Sfântul Ioan Gură de Aur (*Omilia 11*, 2).

---

[76] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia 11*, 1.

[77] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia 11*, 2.

Concluzii

Epistola întâi către tesaloniceni este prima scriere creștină care ni s-a păstrat și tocmai de aceea ea are o importanță istorică și teologică de o mare valoare, întrucât ne revelează mai multe lucruri deodată, anume modul în care propovăduia Sfântul Apostol Pavel Evanghelia iubirii, mai întâi iudeilor și apoi elinilor. Pe parcursul epistolei, Sfântul Apostol subliniază învățătura sa despre triadologie, hristologie, pnevmatologie, ecleziologie, precum și concepția sa cu privire la Învierea Domnului, Parusie și eshatologie. Valoarea epistolei capătă noi accente prin comentariul Sfântului Ioan Gură de Aur, care i-a acordat o atenție deosebită. Sfântul Ioan este interesat să sublinieze în mod special valorile morale ale creștinismului, marile virtuți creștine, precum se poate observa încă din *Omilia 1*, în care sunt reliefate *lucrarea credinței, osteneala iubirii și stăruința nădejdii*. De asemenea, *privegherea și rugăciunea* sunt văzute de Sfântul Ioan ca mijloace esențiale în strădania credinciosului de a se îmbunătăți duhovnicește.

Dacă Sfântul Apostol Pavel îi îndeamnă pe tesaloniceni să dovedească răbdare în suferințele pricinuite de persecuțiile pornite împotriva lor, Sfântul Ioan mută accentul pe războiul duhovnicesc, îndemnându-i pe creștini să se angajeze la lupta duhovnicească împotriva păcatelor, întrucât *tot timpul vieții noastre este vreme de război* (*Omilia 3*, 4). Astfel, creștinul trebuie să se războiască cu *bogăția* și *dezmierdarea*, cu *dorința de stăpânire*, cu *invidia* și *slava deșartă*. După cum am putut observa, pentru Sfântul Ioan rugăciunea autentică este o manifestare a iubirii depline. Astfel, Sfântul Apostol Pavel

s-a rugat pentru comunitatea din Tesalonic nu numai prin rugăciuni personale, ci și prin intermediul epistolei trimise tesalonicenilor, ceea ce-l face pe Sfântul Ioan să afirme că iubirea Apostolului față de comunitatea din Tesalonic este *o iubire covârșitoare,* proprie unui *suflet clocotitor* (*Omilia 4*, 3). Drept pentru care Sfântul Ioan Gură de Aur îi îndeamnă pe creștini să semene în sufletele lor doar acea iubire care face posibilă *locuirea laolaltă cu sfinții* și care aduce iertarea și lipsa dorinței de răzbunare, iubirea care are puterea să îl îmbrățișeze pe dușman, să-l sărute, să lăcrimeze pe umărul lui și să îl îmblânzească, de-ar fi acela chiar și o fiară sălbatică (*Omilia 4*, 5).

Partea dogmatică a *Epistolei întâi către tesaloniceni*, cuprinsă între versetele 13-18 din capitolul 4 și versetele 1-11 din capitolul 5, expune învățătura Sfântului Apostol Pavel cu privire la Învierea lui Hristos și învierea morților, cu privirea la A Doua Venire a Domnului (Parusia), precum și învățătura Sa despre eshatologie. Toate aceste teme sunt abordate de Sfântul Ioan Gură de Aur în nu mai puțin de patru omilii: *Omilia 6*, *7*, *8* și *9*. În *Omilia 6*, Sfântul Ioan admiră înțelepciunea și delicatețea cu care Apostolul abordează tema învierii, cu intenția de a aduce o oarecare mângâiere în sufletele celor care sufereau din pricina faptului că unii dintre frați muriseră înainte de venirea Domnului. Sfântul Ioan atrage și el atenția celor care chiar și în vremea episcopatului său la Constantinopol jeleau pe cei adormiți în Domnul la fel ca păgânii care nu aveau nădejde în înviere. El subliniază că doar cei care nu cunosc nimic despre înviere și consideră că moartea trupească este una definitivă pot *să jelească, să bocească și să se*

tânguiască, altfel jelirea devine irațională pentru cel care și-a pus nădejdea în Dumnezeu.

În *Omilia 7*, Sfântul Ioan lărgește și mai mult învățătura Sfântului Pavel despre înviere, în timp ce pune accent pe cunoaștere, care ajută la îndepărtarea durerii, dar și la acceptarea realității învierii. Finalul epistolei este prilej de îndemn pentru credința în înviere, chiar și în afara raționamentelor, căci, atunci când nu putem descoperi un lucru prin puterea rațiunii, e nevoie să apelăm la puterea și iscusința lui Dumnezeu, întrucât capacitatea omului de cunoaștere este limitată. În fapt, omilia nu este altceva decât o pledoarie pentru folosirea cu înțelepciune a puterii rațiunii, dar niciodată împotriva credinței.

Capitolul 4 din *Epistola întâi către tesaloniceni*, versetele 15-17, se referă la Parusie sau Venirea A Doua a lui Hristos, temă centrală și pentru *Omilia 8* a Sfântului Ioan Gură de Aur. Se pare că Parusia era o problemă existențială pentru creștinii din Tesalonic. Sfântul Ioan descrie Parusia Domnului în termeni înfricoșători. El trece de la realitatea și iminența morții fizice la gravitatea morții veșnice. Ziua Domnului și judecata finală sunt teme pe care Sfântul Ioan le dezbate în *Omilia 9*. *Omilia 10* reprezintă partea pregnant parenetică a comentariului Sfântului Ioan Gură de Aur, oferind sfaturi practice pentru creștini.

O temă importantă în iconomia epistolei pauline, dar și a comentariului Sfântului Ioan este *sfințenia*, privită de ambii sfinți ca o condiție de accedere la cunoașterea și vederea lui Dumnezeu. Așezarea pe calea sfințeniei nu se poate realiza în afara curăției trupești și sufletești, întrucât „Dumnezeu

nu ne-a chemat la necurăție, ci la sfințire", ne spune Sfântul Apostol Pavel în *1 Tesaloniceni* 3, 3-4 și Sfântul Ioan în *Omiliile 5* și *11*. Ambii autori au văzut sfințenia ca pe un rod al lucrării Duhului în colaborare cu omul. Textul din *1 Tesaloniceni* 5, 19-22 este comentat de Sfântul Ioan Gură de Aur într-o profundă cheie pnevmatologică. Dacă Sfântul Apostol Pavel consideră că tesalonicenii primiseră lumina Evangheliei chiar de la Dumnezeu, Sfântul Ioan Gură de Aur subliniază și el că noi, creștinii, am pășit în această lume ca într-o noapte fără lună, însă Dumnezeu ne-a dat *o făclie strălucitoare*, aprinsă în sufletele noastre de harul Duhului Sfânt. Din fericire, unii au primit această lumină și au făcut-o mai strălucitoare (de pildă, sfinții). Și noi putem să sporim strălucirea harului Duhului Sfânt în noi dacă turnăm mereu *untdelemnul milosteniei* în opaițul sufletului nostru, căci milosteniile noastre față de semeni fac ca milostivirea și harul lui Dumnezeu să se reverse în chip bogat asupra noastră (*Omilia 11*, 1).

Încheiem prin a spune că *Epistola întâi către tesaloniceni* a Sfântului Apostol Pavel, deși scurtă, este încărcată de o teologie profundă, marcată de nădejdea venirii lui Hristos întru slavă și instaurarea Împărăției lui Dumnezeu, Cel care i-a chemat pe păgâni la sfințenie prin Duhul Sfânt, tocmai pentru ca ei să poată participa la slava lui Hristos cel răstignit și înviat, ca unii care au primit *cuvântul lui Dumnezeu* prin predica Apostolului. Astfel, putem spune că mesajul central al epistolei este de natură eshatologică. Vestea cea bună este că Hristos cel înviat îi va aduce împreună cu Sine la Dumnezeu pe cei adormiți în credința în El. Apostolul numește ziua aceea *Ziua Domnului*. Cei

credincioși trebuie însă se fie pregătiți pentru această zi, să se arate ca fii ai luminii, îndepărtând întunericul păcatelor pentru a trăi plenar *lucrarea credinței*, *osteneala iubirii* și *stăruința nădejdii*.

Prin comentariul său la *Epistola întâi către tesaloniceni*, Sfântul Ioan Gură de Aur augmentează și potențează mesajul Apostolului pentru creștinii din Constantinopol, prin accentele teologice și etice puse pe importanța unei vieți profund morale, pe purificarea de patimi, pe rugăciune și pe milostenie. În mod special *privegherea și rugăciunea* sunt prezentate de Sfântul Ioan Gură de Aur ca mijloace de schimbare și transfigurare a omului în Hristos prin Duhul Sfânt. De aceea, nu e de mirare că atingerea sfințeniei și viețuirea pururea cu Hristos sunt ținta desăvârșirii în viziunea Sfântului Părinte.

Pr. prof. dr. Constantin Pătuleanu

Notă asupra traducerii

Cele unsprezece omilii din *Comentariul la Epistola întâi către tesaloniceni* al Sfântului Ioan Gură de Aur fuseseră tălmăcite integral ultima dată la începutul secolului al XX-lea de către Arhim. Theodosie Athanasiu (Ploieșteanul), Egumenul Mânăstirei Precista Mare din Roman, în volumul: *Comentariile sau explicarea Epistolei către Coloseni, I și II Thesaloniceni a celui întru sfinți Părintelui nostru Ioan Chrisostom, Arhiepiscopul Constantinopolei*, Atelierul de Arte grafice I.V. Socec, București, 1905, pp. 158-285. Deși traducerea este făcută într-o frumoasă limbă română veche, se impunea o nouă traducere a textului hrisostomian: pe de o parte, din cauza standardelor dictate de evoluția firească a limbii și de așteptările cititorului modern, pe de altă parte, din rațiuni filologice, tălmăcirea Arhim. Athanasiu fiind mai curând o traducere liberă, în care adăugirile traducătorului sporesc claritatea textului, dar îl îmbogățesc uneori cu sensuri și idei care nu se regăsesc în original. De asemenea, cele câteva omilii sau fragmente de omilii traduse mai recent de către Pr. Aristide N. Geamănu (*Omilia 2*, 1973) și Pr. Marcel Hancheș (*Omilia 2*, 2004; *Omilia 5*, 2005)[*] reprezintă

[*] A se vedea detalii despre aceste traduceri în: Lector univ. Dr. Varlaam Merticariu, Episcop-vicar patriarhal, *Literatura patristică în teologia românească (I)*, Ed. Basilica, București, 2009, p. 428.

o contribuție apreciabilă în literatura patristică, dar care nu acoperă nici pe departe bogăția de idei a întregului *Comentariu la Epistola întâi către tesaloniceni*.

Prezentul volum reunește traducerea tuturor celor unsprezece omilii care alcătuiesc comentariul hrisostomian la *1 Tesaloniceni*. În alcătuirea acestei traduceri ne-am bazat pe textul original grecesc editat de către Frederick Field (*Sancti patris nostri Joannis Chrysostomi Archiepiscopi Constantinopolitani Interpretatio omnium epistolarum Paulinarum per homilias facta, Tomus V, continens homilias in Epistolas ad Philippenses, Colossenses et Thessalonicenses*, J. Wright, Oxford, 1855, pp. 313-442), dar împărțirea în capitole s-a făcut după ediția publicată de Jacques Paul Migne în *Patrologiae Cursus Completus. Series Graeca*, vol. 62, coll. 391-468. De altfel, cele două ediții au fost comparate permanent, iar diferențele considerate importante sunt prezentate în note. De asemenea, în procesul traducerii, am confruntat interpretarea noastră cu două versiuni în limbi moderne: o traducere liberă în limba franceză, care îi aparține abatelui J. Bareille (*Œuvres complètes de S. Jean Chrysostome. Traduction nouvelle*, Librairie de Louis Vives, Paris, 1873, pp. 93-158) și o traducere textuală în limba engleză propusă de John Albert Broadus (în: *A Selected Library of the Nicene and Post-Nicene Fathers of The Christian Church*, editat de Philip Schaff, vol. 13: *Saint Chrysostom: Homilies on Galatians, Ephesians, Philippians, Colossians, Thessalonians, Thimoty, Titus, and Philemon*, The Christian Literature Company, New York, 1889).

Traducerea propusă în volumul de față încearcă să se păstreze cât mai aproape de textul grec. Totuși anumite

elemente specifice stilului scriiturii Sfântului Ioan au impus ușoare abateri de la litera textului, nu și de la spiritul lui. Un prim element, ce ține de caracterul oral al omiliilor, îl reprezintă utilizarea din abundență a pronumelor demonstrative, care, pentru claritate, au fost înlocuite în general cu numele (proprii sau comune) la care se referă. De asemenea, unele expresii concise, abrupte sau lacunare – subtile strategii retorice, eficiente într-un discurs oral, dar uneori neclare într-un text scris – au necesitat anumite inserții explicative, marcate prin paranteze drepte.

În ceea ce privește textul *Epistolei întâi către tesaloniceni*, diferențele dintre lecțiunile transmise în comentariul hrisostomian și cele propuse de ediția modernă a Noului Testament (*Novum Testamentum Graece*, editat de Eberhard Nestle, Erwin Nestle, Barbara Aland *et alii*, ediția 27, Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, 2008, pp. 531-538) sunt precizate în note. Totodată, se menționează în note dacă trimiterile la pasajele biblice ale Vechiului Testament din *Biblia sinodală* diferă de cele ale *Septuagintei* (ca text sau ca numerotație). În general, pasajele biblice au fost traduse ținând seama de versiunile propuse de *Biblia sinodală*, excepție făcând: (1) acele locuri în care textul hrisostomian diferă de cel biblic, (2) situațiile în care exegeza propusă de Sfântul Ioan impune anumite sensuri care nu reies din traducerea *Bibliei sinodale*, precum și (3) nevoia de a păstra o anumită consecvență lexicală și stilistică în traducerea pasajelor biblice și a conținutului general al omiliilor. În fine, acolo unde am considerat necesar, am însoțit textul de note explicative, cu caracter filologic (etimologic, lexicologic etc.), istoric ș.a.

Comentariu la Epistola întâi către tesaloniceni

Omilia 1

„Pavel, Silvan și Timotei, Bisericii tesalonicenilor în Dumnezeu-Tatăl și în Domnul Iisus Hristos: har vouă și pace[1]*. Mulțumim lui Dumnezeu totdeauna pentru voi*[2]*, pomenindu-vă în rugăciunile noastre, aducându-ne aminte neîncetat de lucrarea*

---

[1] *PG* 62, 391, rr. 31-32, transmite o versiune extinsă a acestui început de verset 1 al *Epistolei întâi către tesaloniceni*, atestată în tradiția manuscrisă biblică, începând cu secolul al IV-lea: „[…] de la Dumnezeu, Tatăl nostru, și de la Domnul Iisus Hristos" (ἀπὸ Θεοῦ Πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου ’Ιησοῦ Χριστοῦ). Editorii moderni ai Noului Testament nu adoptă această adăugire (*Novum Testamentum Graece*, editat de Eberhard Nestle, Erwin Nestle, Barbara Aland *et alii*, ediția 27, Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, 2008, p. 531) și nici editorul Field nu adoptă acest pasaj în ediția sa la omilia Sfântului Părinte, deși Sfântul Ioan ar fi putut avea acces la manuscrise biblice care transmiteau această versiune extinsă a versetului paulin; inserția este atestată de unele manuscrise care conțin omilia Sfântului Ioan și este inclusă în edițiile anterioare celei a lui Field (a se vedea *Sancti patris nostri Joannis Chrysostomi Archiepiscopi Constantinopolitani Interpretatio omnium epistolarum Paulinarum per homilias facta, Tomus V, continens homilias in Epistolas ad Philippenses, Colossenses et Thessalonicenses*, editat de Frederick Field, J. Wright, Oxford, 1855, p. 313, n. a).

[2] Autorul citează o versiune a versetului 1 în care este omis cuvântul „toți" (această omisiune nu este atestată în aparatul critic modern al Noului Testament).

credinței voastre, de osteneala iubirii și de stăruința nădejdii voastre în Domnul nostru Iisus Hristos, înaintea lui Dumnezeu și Tatăl nostru." (*1 Tesaloniceni* 1, 1-3)

1. De ce oare, când le scria efesenilor[3] și îl avea pe Timotei cu el, Pavel nu l-a menționat alături de sine[4], deși Timotei era cunoscut și admirat de ei (căci zice: „Cunoașteți că a fost încercat, căci a slujit împreună cu mine întocmai ca un copil lângă tatăl său"[5]; și din nou: „Nu am pe nimeni altul de un gând cu mine, care să vă poarte de grijă cu adevărat"[6]), iar aici îl menționează alături de sine? Eu cred că urma să-l trimită îndată [la ei] și era de prisos să scrie despre cel care, foarte curând, avea să ajungă din urmă scrisoarea. Căci zice: „Pe acesta nădăjduiesc să-l trimit îndată"[7]. Aici însă nu este așa, ci Timotei tocmai se întorsese [de la tesaloniceni], astfel încât era firesc să le scrie [despre el]. Căci zice: „Acum, când Timotei a venit de la voi la noi"[8].

---

[3] Deși Sfântul Ioan Gură de Aur îi menționează aici pe efeseni, următoarele citate pe baza cărora susține admirația lor față de Timotei sunt din *Epistola către filipeni*. Nu este vorba despre un *lapsus memoriae* (așa cum se sugerează în *PG* 62, 391, n. a) din partea Sfântului Ioan, ci de faptul că în *Epistola către efeseni* nu sunt referiri la Timotei; așadar, pentru a-și susține teza, Sfântul Ioan aduce argumente din epistola imediat următoare.

[4] În formula introductivă a epistolei.

[5] *Filipeni* 2, 22.

[6] *Filipeni* 2, 20.

[7] *Filipeni* 2, 23.

[8] *1 Tesaloniceni* 3, 6.

Și de ce îl pune pe Silvan înaintea lui Timotei, deși mărturisește despre Timotei nenumărate lucruri bune și-l pune înaintea tuturor? Poate că Timotei a cerut și l-a rugat [pe Pavel] acest lucru din multa lui smerenie. Într-adevăr, fiindcă l-a văzut pe învățătorul său că se smerește atât de mult, încât îl menționează pe ucenic alături de el, cu mult mai mult el însuși ar fi căutat și ar fi dorit aceasta[9]. Căci zice: „Pavel, Silvan și Timotei, Bisericii tesalonicenilor”[10]. Aici, Pavel nu adaugă nimic despre sine: nici „apostolul”, nici „robul”. După părerea mea, nu-și menționează demnitatea pentru că bărbații [cărora li se adresa] erau de curând catehizați și nu îl cunoșteau foarte bine; și era încă începutul propovăduirii la ei.

Bine zice: „Bisericii tesalonicenilor”. Căci și ei erau, probabil, puțini și încă nu se constituiseră [ca o comunitate]; de aceea îi încurajează cu numele de „Biserică”. Într-adevăr, acolo unde trecuse mult timp, iar comunitatea[11] Bisericii era mare,

---

[9] O altă explicație pentru care Silvan e trecut în adresă înaintea lui Timotei ar fi aceea că Silvan era mai bătrân (*cf. Nicene and Post-Nicene Fathers*, editat de Philip Schaff, vol. 13: *The Homilies of St. John Chrysostom on Philippians, Colossians, and Thessalonians, Thimoty, Titus, and Philemon*, The Oxford Translation Revised, with Additional Notes, by rev. John Albert Broadus, T&T Clark, Edinburgh, Eerdmans, Grand Rapids, Michigan, 1956, p. 323). Într-adevăr, la data redactării epistolei *1 Tesaloniceni*, Timotei era destul de tânăr, dacă luăm în considerare că, în *1 Timotei*, scrisă mai târziu, Sfântul Pavel cere ca „nimeni să nu-i disprețuiască tinerețile” (*1 Timotei* 4, 12).

[10] *1 Tesaloniceni* 1, 1.

[11] Sau „întreg ordonat”, „societate organizată”, „corp” (eclezial), „adunare”, „congregație” (σύστημα, în: Geoffrey W.H. Lampe, *A Patristic Greek Lexicon*, Oxford University Press, Oxford, 1961, *s.v.*).

nu aplică acest [nume]. Iar pentru că numele de „Biserică”[12] este un nume care arată, în general, o mulțime și o comunitate deja închegată, pentru acest motiv îi numește astfel.

„În Dumnezeu-Tatăl”, zice, „și în Domnul Iisus Hristos”[13]. „Bisericii tesalonicenilor”, zice, „care este în Dumnezeu” – iată iarăși acest „în”[14] aplicat Tatălui și Fiului[15] –, căci erau multe

---

[12] La bază, termenul grecesc ἐκκλησία (de la verbul ἐκκαλέω, „a chema”, „a convoca”) desemna o adunare de oameni convocați într-un anume scop (politic, social, festiv etc.). Acest sens este atestat în Sfânta Scriptură, de pildă, în *Faptele Apostolilor* 19, 32. Desigur, în creștinism, termenul s-a impus cu înțelesul de „adunare a celor care cred în Hristos”, sens atestat în *Matei* 18, 17; *Faptele Apostolilor* 5, 11; *Romani* 16, 5; *1 Corinteni* 16, 19; *Coloseni* 4, 15; *Filimon* 2 (din ultimul context, observăm că, inițial, „Biserica” putea desemna și o adunare de creștini foarte restrânsă, de dimensiunea unei singure familii).

[13] *1 Tesaloniceni* 1, 1.

[14] *PG* 62, 393, r. 32, transmite lecțiunea „acest [nume de] «Dumnezeu»” (τὸ Θεός), în loc de „acest «în»”.

[15] Sfântul Ioan face aluzie la dogma dumnezeirii Fiului și a consubstanțialității Lui cu Tatăl pe baza unei interpretări particulare a textului paulin, potrivit căreia „Tatăl” și „Domnul nostru Iisus Hristos” formează o apoziție dublă în raport cu sintagma „în Dumnezeu”. Această succintă mențiune despre „Dumnezeu-Tatăl” și „Dumnezeu-Fiul” reprezintă un ecou al polemicilor înverșunate purtate pe întinsul întregului secol al IV-lea între Părinții niceeni și neoniceeni, pe de o parte, și diferite facțiuni eretice antitrinitare, pe de alta: homoiusienii (susțineau că Fiul este de o ființă asemănătoare cu Tatăl, dar nu de aceeași ființă cu El), homoienii (afirmau că Fiul este doar asemănător Tatălui), anomeii (considerau că Fiul nu are nicio asemănare cu Tatăl); pentru o amplă introducere în teologia trinitară a secolului al IV-lea, vezi Lewis Ayres, *Nicaea and Its Legacy: An Approach to Fourth-Century Trinitarian Theology*, Oxford University Press, Oxford-New York, 2004.

biserici[16], și ale iudeilor, și ale elinilor; dar zice: „Celei care este în Dumnezeu". Mare este demnitatea [unei Biserici] și nimic nu o poate egala dacă este „în Dumnezeu"! Așadar, fie ca și această Biserică să se numească astfel! Mă tem însă ca nu cumva să fie departe de acest nume. Căci, dacă cineva este rob al păcatului, e cu neputință să se zică că este „în Dumnezeu".

„Har vouă și pace."[17] Ai văzut că preambulul epistolei [începe] direct cu laude? „Mulțumim lui Dumnezeu totdeauna pentru voi toți, pomenindu-vă în rugăciunile noastre."[18] Într-adevăr, faptul că Îi mulțumește lui Dumnezeu pentru ei este o mărturie despre propășirea lor cea mare, fiindcă nu doar ei sunt lăudați, ci și lui Dumnezeu I se aduce mulțumire, ca unul care a lucrat El Însuși totul. Dar îi învață și să fie smeriți, aproape zicând că totul se datorează puterii lui Dumnezeu. Așadar, mulțumirea este pentru reușitele lor, iar pomenirea lor în rugăciuni, pentru iubirea față de ei. Apoi, așa cum face adesea, spune că nu doar în rugăciuni își amintește [de ei], ci și în afara rugăciunilor.

„Aducându-ne aminte neîncetat de lucrarea credinței voastre, de osteneala iubirii și de stăruința nădejdii voastre în Domnul nostru Iisus Hristos, înaintea lui Dumnezeu și Tatăl nostru."[19]

---

[16] Termenul trebuie înțeles nu în sens tehnic creștin, ci în sensul primar de „adunare". În Sfânta Scriptură, termenul „biserică" este folosit pentru adunările iudaice în *Faptele Apostolilor* 7, 38, iar pentru adunările păgâne, în *Faptele Apostolilor* 19, 32, 39, 41.

[17] *1 Tesaloniceni* 1, 1.

[18] *1 Tesaloniceni* 1, 2.

[19] *1 Tesaloniceni* 1, 3.

Expresia „aducându-ne aminte neîncetat” înseamnă fie „aducându-ne aminte înaintea lui Dumnezeu și Tatăl”, fie „aducându-ne aminte de osteneala iubirii arătată înaintea lui Dumnezeu și Tatăl nostru”, fie, pur și simplu, „aducându-ne aminte neîncetat de voi”. Dar, ca să nu crezi acel lucru, și anume că a zis pur și simplu: „Aducându-ne aminte neîncetat de voi”, a adăugat: „Înaintea lui Dumnezeu și Tatăl nostru”. Iar, dat fiind că niciunul dintre oameni nu le lăuda faptele, niciunul nu le întorcea vreo răsplată, zice aceasta: „Înaintea lui Dumnezeu osteniți-vă!”

Ce înseamnă „de lucrarea credinței”[20]? Faptul că nimic nu v-a abătut de la statornicia voastră; căci aceasta este lucrarea credinței: dacă crezi, suferă-le pe toate, iar dacă nu le suferi, [înseamnă că] nu crezi. Căci cele făgăduite nu sunt oare de acest fel, anume ca cel care crede să aleagă a suferi chiar și nenumărate morți? Îi stau înainte Împărăția cerurilor și nemurirea și viața veșnică. Deci cel care crede le suferă pe toate[21]. Prin urmare, credința se demonstrează prin fapte[22]. Pe bună dreptate ar fi zis cineva: „Nu ați demonstrat credința oricum, ci prin fapte, prin statornicie, prin râvnă”.

„De osteneala iubirii.”[23] Ce osteneală este în faptul de a iubi? Faptul de a iubi oricum nu reprezintă nicio osteneală, dar a iubi în mod autentic este o mare osteneală. Căci spune-mi, când zeci de mii [de ispite] se pun în mișcare voind să

[20] *1 Tesaloniceni* 1, 3.
[21] *Cf. 1 Corinteni* 13, 7.
[22] *Cf. Iacov* 2, 18.
[23] *1 Tesaloniceni* 1, 3.

ne smulgă din iubire, iar noi rezistăm la toate, oare nu înseamnă aceasta osteneală? Într-adevăr, ce nu au suferit aceștia[24] ca să nu renunțe la iubire? Oare cei care luptau împotriva propovăduirii[25] nu au venit la gazda lui Pavel și, negăsindu-l pe Pavel, oare nu l-au târât cu forța pe Iason la căpeteniile cetății[26]? Spune-mi, este oare aceasta o osteneală mică, când semințele [Evangheliei] nici nu se prinseseră încă, să rabzi o atât de mare furtună, atât de mari ispite? Și au cerut chezășie pentru el. „Și, după ce le-a dat chezășie[27]", zice, „l-a trimis pe Pavel"[28].

---

[24] Cu referire la Sfinții Apostoli.

[25] E vorba de unii membri ai sinagogii iudeilor din Tesalonic. Aceștia au respins propovăduirea Sfântului Apostol Pavel făcută în oraș timp de trei săptămâni, în urma căreia s-au convertit o parte dintre iudei și mulțime mare de elini (*Faptele Apostolilor* 17, 4).

[26] *Cf. Faptele Apostolilor* 17, 5-6.

[27] Chezășia sau cauțiunea plătită de Iason pentru eliberare este explicată astfel de un comentator modern: „[Cauțiunea] a fost cerută pentru că [Iason] i-a găzduit pe apostoli? Așa crede Luca. Această cauțiune comportă și angajarea de a nu mai primi deloc misionari (*1 Tes* 2, 18) și deci garanția de a evita orice dezordine ulterioară" (Gérard Rossé, *Faptele Apostolilor – comentariu exegetic și teologic*, trad. Silvestru-Robert Bălan, în coll. *Studii Biblice*, vol. 35, Ed. Sapientia, Iași, 2016, p. 593). Alt comentariu modern subliniază sensul de mită al „cauțiunii", traducând sintagma λαβόντες τὸ ἱκανόν prin: „După ce [căpeteniile] au luat pe îndestulate", explicată astfel: „Logica textului și intenția evanghelistului impun sensul de «mită». Iason și creștinii care se aflau în casa lui atunci când au fost arestați nu au fost eliberați decât după ce au oferit mită (nu cauțiune) căpeteniilor cetății" (*Noul Testament. Evanghelistul Luca, Faptele Apostolilor*, ediție bilingvă, trad. și comentariu de Cristian Bădiliță, Ed. Vremea, București, 2017, p. 349).

[28] *Faptele Apostolilor* 17, 9-10.

Spune-mi, puțin lucru este acesta? Oare Iason nu s-a pus în pericol tocmai pe sine în locul aceluia? Pavel numește acest lucru „osteneala iubirii", pentru că erau atât de legați de el.

2. Și ia seama: mai întâi vorbește despre reușitele lor și apoi despre ale sale ca să nu pară că se laudă, nici că-i iubește prin anticipație[29]. „Și de stăruință"[30], zice. Pentru că persecuția aceea nu a fost doar pentru o vreme, ci era neîntreruptă, nici nu se războiau numai cu Pavel, învățătorul, ci și cu cei care îi erau discipoli. Căci, dacă ei aveau o astfel de atitudine împotriva celor care săvârșeau minuni[31] și care erau vrednici de cinste, oare ce [atitudine] crezi [că aveau] împotriva celor care locuiau împreună cu ei, care erau concetățenii lor și care s-au separat de ei dintr-odată? De fapt, Pavel chiar mărturisește acest lucru despre ei[32], când zice: „V-ați făcut următori ai Bisericilor lui Dumnezeu care sunt în Iudeea"[33].

„Și de [stăruința] nădejdii", zice, „în Domnul nostru Iisus Hristos, înaintea lui Dumnezeu și Tatăl nostru"[34]. Căci toate acestea[35] se nasc din credință și nădejde. Astfel încât faptele lor dovedeau nu doar curajul, ci și că ei credeau cu încredere

---

[29] În original: προλήψει, adică dintr-o idee preconceptă, prin asumarea convingerii că ei sunt buni fără nicio dovadă.

[30] *1 Tesaloniceni* 1, 3.

[31] *Faptele Apostolilor* 14, 10; 16, 18; 19, 11-12; 20, 10-12; 28, 5; 28, 8.

[32] Despre tesalonicenii creștini.

[33] *1 Tesaloniceni* 2, 14.

[34] *1 Tesaloniceni* 1, 3.

[35] Faptele de virtute creștină menționate de Pavel în preambulul acestei epistole.

deplină în răsplățile puse deoparte. Căci de aceea Dumnezeu îngăduia ca persecuțiile să înceapă îndată, ca să nu zică cineva că propovăduirea se întemeia ușor și prin lingușire, ci ca să se arate înflăcărarea lor, precum și faptul că nu o persuasiune omenească, ci puterea lui Dumnezeu era cea care convingea sufletele credincioșilor să fie pregătite chiar și în fața a nenumărate morți; acest lucru nu s-ar fi întâmplat dacă propovăduirea nu s-ar fi fixat imediat în adâncime și nu ar fi rămas acolo neclintită.

„Fraților iubiți de Dumnezeu, cunoscând noi alegerea voastră, că Evanghelia noastră nu a fost la voi doar în cuvânt, ci și în putere și în Duhul Sfânt și în deplină încredințare, precum știți ce fel [de oameni] am fost între voi, pentru voi[36]...”[37]

Ce anume cunoscând voi? „Ce fel [de oameni] am fost între voi.”[38] Aici pomenește și despre reușitele sale, dar în mod adumbrit; căci mai întâi vrea să prezinte laudele la adresa lor. Ceea ce zice este de acest fel: „Știam că sunteți bărbați dintre cei nobili și însemnați, că sunteți dintre cei aleși; de aceea și noi le răbdăm pe toate pentru voi”.

Într-adevăr, expresia „ce fel [de oameni] am fost între voi” arată că „suntem pregătiți, cu multă înflăcărare și cu multă

[36] În *PG* 62, 395, r. 3, citim „între noi” (ἐν ἡμῖν) în loc de „între voi” (ἐν ὑμῖν), forma atestată fără variații în tradiția manuscrisă a Noului Testament (*cf.* traducerea însoțitoare în *PG* 62, 395: *in vobis*). Confuzia în scriere a pronumelor ἡμῖν și ὑμῖν s-ar putea să fie o greșeală (de tipar?) din partea editorului *PG*, care omite și prepoziția διά din sintagma δι᾽ ὑμᾶς („pentru voi”).

[37] *1 Tesaloniceni* 1, 4-5.

[38] *1 Tesaloniceni* 1, 5.

vehemență, să ne dăm sufletul pentru voi; iar pentru acest lucru se cuvine mulțumire nu nouă, ci vouă, căci sunteți aleși". De aceea și zice în alt loc: „Și pe acestea le sufăr pentru cei aleși"[39]. Căci ce nu ar suferi cineva pentru cei iubiți de Dumnezeu? Și, zicând ceea ce ține de el, numai că nu le spune: „Dacă sunteți și iubiți, și aleși", zice, „atunci firește că le răbdăm pe toate [pentru voi]". Într-adevăr, îi îmbărbăta nu doar lăudându-i, ci și amintindu-le că și ei au dovedit un curaj pe măsura ardorii lor.

„Și voi v-ați făcut imitatori ai noștri și ai Domnului, primind cuvântul în mare strâmtorare, cu bucuria Duhului Sfânt"[40], zice. Vai! Ce elogiu mare! Discipolii au devenit deodată învățători: nu au ascultat doar cuvântul, ci au și ajuns la aceeași înălțime cu Pavel. Dar asta nu este nimic pe lângă ceea ce urmează. Într-adevăr, ia seama cum îi înalță, zicând: „V-ați făcut imitatori ai Domnului"! Cum anume? „Primind cuvântul în mare strâmtorare, cu bucuria Duhului Sfânt."[41] Nu zice simplu: „Cu strâmtorare", ci: „Cu mare strâmtorare". Iar acest lucru se poate afla din *Faptele Apostolilor*, cum au stârnit persecuția asupra lor: „Și", zice, „i-au tulburat pe toți fruntașii cetății și au întărâtat cetatea împotriva lor"[42].

Și nu se poate spune: „Ați fost strâmtorați și ați crezut, dar pătimind dureri", ci chiar „bucurându-vă". Aceasta făceau și apostolii: „Bucurându-se", zice, „că s-au învrednicit să fie

[39] *2 Timotei* 2, 10.
[40] *1 Tesaloniceni* 1, 6.
[41] *1 Tesaloniceni* 1, 6.
[42] *Cf. Faptele Apostolilor* 17, 8.

necinstiți pentru numele [lui Hristos]”[43]. Într-adevăr, tocmai acest lucru este minunat – chiar dacă nu este puțin lucru nici faptul de a răbda necazurile în orice fel –, că [răbdarea lor] era a unor oameni care depășeau deja firea omenească, ca și cum ar fi avut un trup nepătimitor. Dar cum erau ei imitatori ai Domnului? Prin faptul că și El răbda multe suferințe, dar Se bucura; fiindcă El venea la aceasta de bunăvoie. Pentru noi S-a deșertat pe Sine, urma să fie scuipat și bătut, răstignit; și într-atât Se bucura că pătimea acestea, încât Îi zicea Tatălui: „Preaslăvește-Mă”[44].

„Cu bucuria Duhului Sfânt”[45], zice. Ca să nu spună cineva: „Cum zici «strâmtorare»? Cum, «bucurie»? Cum merg amândouă la un loc?”, a adăugat: „Cu bucuria Duhului Sfânt”. Strâmtorarea este în cele trupești, iar bucuria în cele duhovnicești. Cum? Cele întâmplate sunt dureroase, dar cele care se nasc din ele nu mai sunt astfel, căci Duhul nu îngăduie asta. Așa încât este posibil și ca cineva, suferind, să nu se bucure atunci când suferă pentru păcatele sale, și ca altcineva, fiind biciuit, să simtă plăcere atunci când suferă pentru Hristos.

3. Într-adevăr, de un asemenea fel este bucuria Duhului: în schimbul celor ce par a fi dureroase, ea naște plăcerea. „V-au strâmtorat”, zice, „v-au persecutat, dar Duhul nu v-a părăsit nici în acele suferințe, ci, după cum cei trei tineri se răcoreau în foc[46], la fel și voi în strâmtorări”. Dar, după cum în

[43] *Faptele Apostolilor* 5, 41.
[44] *Ioan* 17, 5.
[45] *1 Tesaloniceni* 1, 6.
[46] *Cântarea celor trei tineri* 1, 26.

acel caz răcorirea nu ținea de natura focului, ci de Duhul Care sufla, la fel și aici. Căci nașterea bucuriei nu ține de natura strâmtorării, ci de pătimirea pentru Hristos și de Duhul Care-i răcorește și-i odihnește în cuptorul ispitelor[47]. Nu zice simplu: „Cu bucurie", ci: „Cu bucurie mare", căci aceasta este lucrarea Duhului Sfânt.

„Astfel încât v-ați făcut modele pentru toți cei care cred din Macedonia și din Ahaia."[48] Și, cu toate acestea, Pavel a venit la ei mai la urmă. „Dar atât de mult ați strălucit", zice, „încât v-ați făcut învățători ai celor care au primit [Evanghelia] înaintea voastră". Și acest lucru este specific Apostolului; căci nu a zis: „V-ați făcut modele pentru cei care urmau să creadă", ci: „V-ați făcut model pentru cei care credeau deja. Voi i-ați învățat cum trebuie să creadă în Dumnezeu, fiindcă de la bun început ați intrat în lupte".

„Și din Ahaia"[49], zice; adică din Elada. Vezi ce lucru măreț este ardoarea? Că nu este nevoie nici de timp, nici de întârziere, nici de amânare, ci e de ajuns să fie prezent doar acest lucru[50] și toate s-au împlinit. Deci tesalonicenii au devenit astfel învățători ai primilor [convertiți], chiar dacă au primit propovăduirea mai târziu.

Așadar, nimeni să nu deznădăjduiască! Chiar dacă cineva a pierdut mult timp nelucrând nimic, totuși îi este cu putință să lucreze chiar și într-un timp scurt tot atât de mult cât nu

---

[47] *Cf. Cântarea celor trei tineri* 1, 27.

[48] *1 Tesaloniceni* 1, 7.

[49] *1 Tesaloniceni* 1, 7.

[50] Referința este la ardoare. Simpla prezență a ardorii este suficientă pentru îndeplinirea celor mai mari fapte de vitejie.

a lucrat în timpul de dinainte. Căci, dacă cel care încă nu credea a strălucit atât de mult [chiar] de la început, cu mult mai mult strălucesc cei care cred deja. Iarăși, nimeni care se gândește la aceasta să nu se lenevească, aflând că se poate câștiga totul într-un timp scurt! Căci viitorul este nesigur și Ziua Domnului este [ca] un fur[51] care vine dintr-odată asupra noastră, pe când dormim[52]. Dar, dacă nu dormim, atunci nu va veni asupra noastră ca un fur, nici nu ne va lua nepregătiți. Căci, dacă privegheм și suntem treji, nu va veni asupra noastră ca un fur, ci ca un înger împărătesc care ne chemă la bunătățile cele pregătite nouă. Dar, dacă dormim, vine asupra noastră ca un fur. Așadar, nimeni să nu doarmă, nimeni să nu fie leneș spre virtute, căci aceasta înseamnă somnul! Nu știți oare că, atunci când dormim, bunurile noastre nu se află în siguranță, că sunt ușor de răpit? Iar când privegheм, nu avem nevoie de atâta pază. Când dormim, chiar și cu multă pază, suntem adesea ruinați! Avem și uși, și zăvoare, și paznici, și gărzi exterioare; totuși hoțul dă buzna.

Dar de ce spun acestea? Pentru că, dacă privegheм, nu avem nevoie de ajutorul altora; iar dacă dormim, ajutorul altora nu ne va folosi la nimic, ci, chiar și cu acela, tot pierim. Este un lucru bun să ne bucurăm de rugăciunile sfinților, dar atunci când și noi înșine suntem lucrători. „Și ce-mi trebuie”,

---

[51] *Cf. 2 Petru* 3, 10. Sintagma „Ziua Domnului” desemnează Ziua Judecății finale sau generale (vezi *Matei* 24), care, în eshatologia creștină, completează judecata particulară (a fiecărui om în parte, după moartea trupească) și stabilește definitiv soarta sufletelor în „veacul viitor” (menționat în ultimul articol din *Crezul niceo-constantinopolitan*: „Aștept [...] viața veacului ce va să vină”).

[52] *Cf. Matei* 24, 42-43.

zice, „rugăciune din partea celuilalt, când eu sunt lucrător și, în plus, nu mă aflu în vreo nevoie?" Nici eu nu îmi doresc [să fii în nevoie]. Dar mereu suntem în nevoie, dacă ne gândim bine. Pavel nu a zis: „Ce-mi trebuie rugăciune?", deși cei care se rugau pentru el nu erau vrednici de el sau, mai degrabă, nici egali cu el; și tu zici: „Ce-mi trebuie rugăciune?" Petru nu a zis: „Ce-mi trebuie rugăciune?" Căci zice: „Din partea Bisericii se făcea neîncetată rugăciune către Dumnezeu pentru el"[53]. Și tu zici: „Ce-mi trebuie rugăciune?" Tocmai de aceea îți trebuie, fiindcă tu crezi că nu-ți trebuie. Chiar de ai fi ca Pavel, ai nevoie de rugăciune. Nu te înălța pe tine însuți, ca să nu fii umilit[54].

Dar – lucru pe care l-am mai spus –, chiar de-am fi și noi lucrători, totuși ne fac bine și rugăciunile pentru noi. Ascultă-l pe Pavel când spune: „Căci știu", zice, „că aceasta îmi va fi mie spre mântuire prin rugăciunea voastră și prin ajutorul oferit de Duhul lui Iisus Hristos"[55]; și din nou: „Pentru ca din partea multor persoane să se aducă mulțumire pentru harul oferit nouă prin [rugăciunea] multora pentru noi"[56]. Și tu zici: „Ce-mi trebuie rugăciune?"

Pe de altă parte, dacă ne lenevim, nimeni nu ne va putea ajuta. Ce folos le-a adus Ieremia iudeilor? Oare nu s-a apropiat de trei ori de Dumnezeu și de trei ori a auzit: „Nu te mai ruga, nici nu mai face cereri pentru poporul acesta, pentru că

[53] *Faptele Apostolilor* 12, 5.
[54] *Cf. Luca* 18, 14.
[55] *Filipeni* 1, 19.
[56] *2 Corinteni* 1, 11.

nu te voi asculta”[57]? Ce folos i-a adus Samuel lui Saul? Oare nu se jelea – nu doar se ruga pur și simplu – până în ultima zi pentru el? Ce folos le-a adus israeliților? Nu spunea el: „Să nu-mi fie dat să păcătuiesc prin întreruperea rugăciunii pentru voi”[58]? Nu au pierit toți? „Așadar”, zici, „rugăciunile nu aduc niciun folos?” Ba aduc, și încă foloase mari, dar atunci când lucrăm și noi ceva. Pentru că rugăciunile conlucrează și ajută; dar cineva conlucrează cu cel care lucrează [deja] și îi este de ajutor celui care muncește el însuși. Iar dacă rămâi leneș, nu capeți niciun folos mare.

4. Fiindcă, dacă rugăciunile ar avea putere să ne introducă în Împărăție, fără ca noi să facem ceva, atunci de ce nu devin toți păgânii creștini? Nu ne rugăm noi pentru toată lumea? Nu făcea și Pavel aceasta? Nu facem cereri să se întoarcă toți [la Dumnezeu]? Cei răi de ce nu devin buni dacă nu contribuie cu ceva și din partea lor? Prin urmare, rugăciunile aduc mari foloase atunci când și noi contribuim cu cele ce țin de noi.

Vrei să afli ce foloase mari aduc rugăciunile? Gândește-mi-te la Corneliu[59], la Tavita[60]! Dar ascultă-l și pe Iacov spunându-i lui Laban: „De nu ar fi fost cu mine frica de tatăl meu, acum m-ai fi trimis cu mâna goală”[61]! Dar ascultă-L și pe

[57] *Ieremia* 7, 16.
[58] *Cf. 1 Regi* 12, 23.
[59] *Faptele Apostolilor* 10, 1-4.
[60] *Faptele Apostolilor* 9, 36-41.
[61] *Cf. Facerea* 31, 42.

Dumnezeu, Care zice iarăși: „Voi apăra cetatea aceasta pentru Mine și pentru David, robul meu”[62]! Dar când? În vremea regelui Iezechia, care era drept. Fiindcă, dacă rugăciunile ar avea vreo putere și în cazul celor foarte răi, atunci de ce Dumnezeu nu a mai zis aceasta și când a venit Nabucodonosor, ci a predat cetatea[63]? Fiindcă răutatea devenise mai puternică. Din nou, Samuel însuși s-a rugat pentru israeliți și le-a fost de folos. Dar când? Când și ei erau bineplăcuți [lui Dumnezeu], atunci i-au pus pe fugă pe vrăjmași.

„Și ce nevoie am de rugăciune din partea altuia”, zice, „dacă eu sunt bineplăcut?” Niciodată să nu zici aceasta, omule! Ai nevoie, și încă ai nevoie de multă rugăciune. Căci ascultă-L pe Dumnezeu vorbind despre prietenii lui Iov: „Și el”, zice, „se va ruga pentru voi și vi se va ierta vouă păcatul”[64], pentru că păcătuiau, dar nu cu păcat mare. Dar însuși acest om drept, care i-a salvat atunci pe prietenii săi prin rugăciune, nu a putut să-i salveze pe iudeii care piereau în clipa primejdiei[65].

Și, ca să afli, ascultă-L pe Dumnezeu vorbind prin profetul: „Și de ar sta înaintea Mea Noe și Iov și Daniel, nu îi vor scăpa pe fiii și pe fiicele lor”[66], pentru că răutatea lor era peste măsură de mare. Și din nou: „Dacă ar sta înaintea Mea

---

[62] *Isaia* 37, 35.

[63] *Ieremia* 52, 12 ș.u.

[64] *Cf. Iov* 42, 8.

[65] Lit. „în momentul iudaic” (ἐν τῷ καιρῷ τῷ ’Ιουδαϊκῷ). Referirea pare să fie la căderea iudeilor în robia babiloniană, în 587/586 î.Hr., de vreme ce omilia continuă cu citarea unui pasaj din Iezechiel, profetul care le-a anunțat iudeilor iminența robiei.

[66] *Iezechiel* 14, 14, 16.

Moise și Samuel”[67]. Și ia seama cum le spune aceasta celor doi proroci[68], fiindcă amândoi se rugaseră pentru ei[69], dar nu au reușit [să-i scape]! Căci și Iezechiel zice: „Vai, Doamne, oare vei pierde Tu ceea ce a mai rămas din Israel”[70]? Astfel, ca să îi arate că face aceasta cu dreptate, îi pune dinainte păcatele lor; și, ca să îi arate că nu din cauză că îl disprețuiește pe el nu îi primește rugăciunea pentru ei, zice: „Așadar, chiar acestea sunt destule pentru a te convinge că nu primesc rugăciunea ta nu din cauză că te disprețuiesc, ci din cauza păcatelor lor cele multe”. Dar, cu toate acestea, adaugă și spune: „De ar sta înaintea Mea și Noe și Iov și Daniel”[71].

Și pe bună dreptate îi zice mai degrabă acestea, fiindcă el[72] este cel care pătimise multe [pentru ei]. „Mi-ai spus”, zice, „să mănânc pe bălegar și am mâncat[73]; mi-ai spus și m-am ras[74]; mi-ai spus și m-am culcat numai pe o parte[75]; mi-ai spus să ies pe o gaură [prin perete], purtând poveri, și am ieșit[76]; ai luat-o de la mine pe femeia mea și mi-ai zis să nu o jelesc și nu am jelit-o, ci am răbdat cu noblețe[77]; nenumărate

---

[67] *Ieremia* 15, 1.
[68] Ieremia și Iezechiel.
[69] Pentru iudei.
[70] *Iezechiel* 9, 8.
[71] *Iezechiel* 14, 14.
[72] Prorocul Iezechiel.
[73] *Iezechiel* 4, 15.
[74] *Iezechiel* 5, 1.
[75] *Iezechiel* 4, 4, 6, 8.
[76] *Iezechiel* 8, 8-9.
[77] *Iezechiel* 24, 17-18.

alte lucruri am făcut de dragul lor, iar eu Te rog pentru ei și Tu nu Te îndupleci?" „Căci nu fac aceasta din cauză că te disprețuiesc", zice, „ba chiar de-ar fi Noe, chiar de-ar fi Iov, chiar de-ar fi Daniel și s-ar ruga pentru fiii și fiicele lor, nu M-aș lăsa înduplecat".

Și, din nou, lui Ieremia, care a pătimit mai puține de pe urma poruncilor lui Dumnezeu, dar a pătimit mai multe din cauza răutății lor, ce-i spune? „Oare nu vezi ce fac aceștia?"[78] „Da", zice, „ei fac [multe răutăți], dar Tu fă [aceasta] pentru mine". De aceea El îi zice: „«De ar sta înaintea Mea Moise și Samuel»[79]; [Moise], cel dintâi legiuitor, care de multe ori i-a scăpat din primejdii, care a zis: «Dacă le ierți lor păcatul, iartă-l, iar de nu, șterge-mă și pe mine [din cartea Ta]»[80], așadar, chiar acesta de-ar trăi acum și Mi-ar zice acestea, nu ar izbuti [să Mă înduplece]. Și, din nou, [nici] dacă [ar sta înainte-Mi] Samuel, care și el i-a izbăvit de multe ori, care fusese admirat din fragedă copilărie, [nu M-ar îndupleca]. Căci despre cel dintâi am zis că vorbeam [cu el] ca de la prieten la prieten, și nu prin cuvinte tainice. Despre cel de-al doilea am zis că M-am arătat lui încă din frageda lui copilărie și, înduplecându-Mă pentru el, am deschis prorocia care fusese închisă, căci zice: «Și cuvântul [Domnului] era scump și nu era vedenie clară»[81]. Așadar, chiar aceștia de-ar sta înaintea Mea, nimic nu ar obține". Și despre Noe zice: „Era om drept,

[78] *Ieremia* 7, 17.
[79] *Ieremia* 15, 1.
[80] *Ieșirea* 32, 32.
[81] *1 Regi* 3, 1.

desăvârșit în neamul lui”[82]; și despre Iov: „Era fără prihană, drept, adevărat, cinstitor de Dumnezeu”[83]; și despre Daniel, pe care îl socoteau dumnezeu, zice: „Și nu i-au izbăvit pe fiii și fiicele lor”.

Știind deci aceste lucruri, să nu disprețuim rugăciunile sfinților, nici să nu punem totul pe seama lor – pe de o parte, ca să nu fim leneși și să așteptăm în zadar, pe de altă parte, ca să nu ne lipsim de mult câștig –, ci să le cerem să se roage și să înalțe mâinile pentru noi și, totodată, noi înșine să ne ținem strâns de virtute, ca să putem dobândi bunătățile făgăduite celor care Îl iubesc pe El, cu harul și cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună și Sfântului Duh, fie slavă, stăpânire, cinste, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

[82] *Facerea* 6, 9.
[83] *Iov* 1, 1.

Omilia 2

„Căci, de la voi, cuvântul Domnului a răsunat nu numai în Macedonia și în Ahaia, ci credința voastră în Dumnezeu s-a răspândit în tot locul, astfel că nu este nevoie să mai spunem noi ceva. Căci ei înșiși istorisesc despre noi cum am fost primiți la voi și cum v-ați întors la Dumnezeu de la idoli, ca să slujiți Dumnezeului celui viu și adevărat și să așteptați pe Fiul Său din ceruri, pe Care L-a înviat din morți, pe Iisus, Cel care ne izbăvește de mânia cea viitoare." (*1 Tesaloniceni* 1, 8-10)

1. După cum mirul cel dulce mirositor nu ține închis în el mirosul său plăcut, ci îl răspândește până departe și, umplând aerul de parfum, inundă astfel și simțurile celor din apropiere, tot astfel și bărbații aleși și minunați nu țin virtutea închisă în ei, ci, prin faima lor, le sunt de folos multora și-i fac mai buni. Aceasta deci s-a petrecut și atunci. De aceea zice: „Încât v-ați făcut voi pildă tuturor celor credincioși din Ahaia și Macedonia"[84].

„Căci, de la voi", zice, „cuvântul Domnului a răsunat nu numai în Macedonia și în Ahaia, ci credința voastră în

[84] *1 Tesaloniceni* 1, 7.

Dumnezeu s-a răspândit în tot locul”[85]. Așadar, „i-ați umplut”, zice, „pe toți cei de-aproape cu instruirea voastră, dar și lumea întreagă de minunare”; căci aceasta înseamnă „în tot locul”. Și nu a zis: „Credința voastră s-a răspândit până departe”, ci: „A răsunat”[86], arătând că, așa cum întreaga vecinătate se umple de sunetul pătrunzător al trâmbiței, tot așa vestea bărbăției voastre, răsunând ca o trâmbiță, poate să umple lumea întreagă și să ajungă cu un sunet egal la urechile tuturor, de pretutindeni. Căci faptele mărețe sunt cântate în chip mai strălucit acolo unde s-au petrecut; sunt cântate și departe, dar nu tot la fel. Dar în cazul vostru nu e așa, ci [vestea despre credința voastră] s-a răspândit pretutindeni pe pământ ca un sunet limpede.

„Și de unde [știm]”, zice, „că aceste cuvinte nu sunt o exagerare?” Din faptul că acest neam al macedonenilor era renumit înainte de venirea lui Hristos și era cântat pretutindeni mai abitir decât neamul romanilor[87]; și de aceea erau

---

[85] *1 Tesaloniceni* 1, 8.

[86] De fapt, în *1 Tesaloniceni* 1, 8, verbul „a răsunat” (ἐξήχηται) este folosit cu referire la „cuvântul Domnului”, și nu la „credința voastră”.

[87] Renumele neamului macedonenilor (din care tesalonicenii făceau parte) era deja răspândit pretutindeni în lumea antică grație figurii celebre a lui Alexandru Macedon (356-323 î.Hr.). La scurt timp după moartea lui, apar primele încercări literare de glorificare a faptelor sale de arme, care, cu timpul, se structurează sub forma unui roman al lui Alexandru, atribuit lui Pseudo-Callisthenes, tradus, începând din sec. al IV-lea d.Hr., în latină (338, în versiunea lui Iulius Valerius Polemius), siriacă, arabă, persană, armeană, etiopiană ș.a. Pe fondul unei răspândiri atât de largi a faimei lui Alexandru cel Mare, e de înțeles că vestea creștinării urmașilor lui se va fi răspândit foarte repede în primele secole după Hristos.

romanii admirați, pentru că i-au înfrânt pe macedoneni. Într-adevăr, faptele săvârșite de regele macedonenilor depășeau orice închipuire[88], pentru că, pornindu-se el dintr-un mic oraș, a pus stăpânire pe lumea întreagă. De aceea și prorocul îl vede ca pe un leopard zburător[89], ca să arate rapiditatea, violența, înflăcărarea și felul subit în care a zburat deasupra lumii întregi cu trofeele biruinței sale[90]. Se spune că, auzind el un anumit filozof care zicea că există lumi infinite, a oftat cu amărăciune, pentru că, dacă într-adevăr erau infinite, el nu stăpânea nici măcar una pe de-a-ntregul: într-atât îi era de înaltă cugetarea și sufletul de mare și era cântat pretutindeni.

În orice caz, și renumele poporului creștea odată cu faima regelui – căci era numit Alexandru Macedon –, încât, pe bună dreptate, cele petrecute acolo sunt cântate pretutindeni; pentru că niciun lucru însemnat nu poate rămâne ascuns. Așadar, faptele macedonenilor nu erau mai prejos decât cele ale romanilor. Iar aceasta s-a întâmplat și datorită impetuozității lor. Căci zice: „S-a răspândit" ca și când ar vorbi despre un lucru însuflețit: într-atât era de puternică și lucrătoare [credința lor][91].

---

[88] Lit. „toată gândirea", „orice rațiune" (πάντα […] λόγον).

[89] Referirea este, probabil, la *Daniel* 7, 6, unde se vorbește despre patru fiare care i-au apărut proorocului în vis, a treia fiară fiind un leopard înaripat, cu patru capete.

[90] Lit. o hendiadă: „Cu trofee și cu biruință" (μετὰ τροπαίων καὶ νίκης).

[91] În ceea ce privește ultimele două fraze ale acestui paragraf, unele manuscrise, precum și ediția Migne, prezintă o altă variantă textuală în locul celei adoptate de Field și traduse aici. Redăm mai departe

„Încât nu e nevoie să mai spunem noi ceva", zice, „căci ei înșiși istorisesc despre noi cum am fost primiți la voi"[92]. „Nu așteaptă să audă de la noi[93], ci aceia care nu sunt de față, nici nu au văzut faptele voastre de virtute o iau înaintea celor care erau prezenți și care le-au văzut: atât de evidentă s-a făcut [credința voastră] pretutindeni, prin cele auzite. Prin urmare, nu vom avea nevoie, atunci când relatăm faptele voastre, să îi conducem la un zel deopotrivă cu al vostru. Căci, luând-o înainte, ei spun cele pe care trebuiau să le audă de la noi. Și, într-adevăr, față de astfel de lucruri se naște adesea invidia; dar credința covârșitoare[94] a biruit chiar și invidia și ei înșiși sunt crainicii încercărilor[95] voastre. Într-adevăr, deși sunt lăsați în urmă, nici așa nu tac, ci o iau înainte. Iar unii ca aceștia nu pot să se îndoiască de ceea ce spunem."

---

traducerea lecțiunii oferite de *PG* 62, 399, rr. 58-59, și 400, rr. 1-4: „«Credința voastră în Dumnezeu s-a răspândit», zice. Iată cum folosește «s-a răspândit», vorbind ca despre ceva însuflețit; iar aceasta s-a făcut și datorită impetuozității lor. Și apoi, arătând că astfel își dovedeau credința lor tare și lucrătoare, adaugă...". Această lecțiune mai lungă corespunde specificului exegezei Sfântului Ioan (reluarea în cap de paragraf a unui citat prezentat deja – în cazul nostru: „Credința voastră în Dumnezeu s-a răspândit"). Aparent, varianta textuală propusă de Migne ar fi mai aproape de original.

[92] *1 Tesaloniceni* 1, 8-9.

[93] Field preferă lecțiunea παρ' ἡμῶν („de la noi" – vezi *Sancti patris nostri Joannis Chrysostomi*..., p. 326) în detrimentul celei adoptate în *PG* 62, 400, r. 5, περὶ ὑμῶν („despre voi").

[94] Lit. „superioritatea", „excesul" (ἡ ὑπερβολή). Presupunem din context că „excesul" sau „covârșirea" se referă la credința tesalonicenilor.

[95] Lit. „concursurilor", „întrecerilor" (ἄθλων).

Ce înseamnă „cum am fost primiți la voi”[96]? „Că erați copleșiți de primejdii, de morți nenumărate, [dar] că nimic din acestea nu v-a înspăimântat, ci, ca și cum nu ar fi fost nicio primejdie, așa erați de lipiți de noi. Ca și cum nu ați fi pătimit niciun rău, ci v-ați fi bucurat de nenumărate lucruri bune, așa ne-ați primit după aceea.” Căci aceasta era cea de-a doua primire[97]. Au plecat spre Bereea[98], au fost persecutați[99] și, venind ei după aceea, au fost primiți cu așa o cinste din partea tesalonicenilor, că și sufletul și-l dădeau pentru ei. Expresia „cum am fost primiți” are un dublu sens[100] și reprezintă un elogiu atât al celor care au primit, cât și al celor primiți. Dar Apostolul însuși întoarce această expresie spre elogiul tesalonicenilor.

„Și cum v-ați întors la Dumnezeu de la idoli”, zice, „ca să slujiți Dumnezeului celui viu și adevărat”[101]. Asta înseamnă că [v-ați întors] cu ușurință, cu mare forță, că nu ați avut

---

[96] *1 Tesaloniceni* 1, 9.

[97] Prima călătorie a apostolilor în Tesalonic este relatată în *Faptele Apostolilor* 17, 1-9. După propovăduirea din Tesalonic, apostolii au plecat în Bereea, unde Sila și Timotei au mai poposit o vreme și de unde Pavel a plecat fără ei spre Atena (*Faptele Apostolilor* 17, 10-15). Din *1 Tesaloniceni* 3, 1-2, aflăm că Timotei s-a întors să îi îmbărbăteze pe tesaloniceni la îndemnul lui Pavel, care se afla în Atena.

[98] Călătoria apostolilor în Bereea este prezentată în *Faptele Apostolilor* 17, 10-14.

[99] În Bereea, persecuția a constat în faptul că iudeii din Tesalonic, veniți în urma Apostolului, instigau mulțimea și provocau tulburări (*Faptele Apostolilor* 17, 13).

[100] Lit. „este împletită”, „complicată” (συμπεπλεγμένον).

[101] *1 Tesaloniceni* 1, 9.

nevoie de multă osteneală. „Ca să slujiți Dumnezeului celui viu și adevărat”[102], zice. Aici a introdus și un sfat care este ușor de primit: „Și să-L așteptați”, zice, „pe Fiul Său din ceruri, pe Care L-a înviat din morți, pe Iisus, Cel care ne izbăvește de mânia cea viitoare”[103]. „Și să-L așteptați”, zice, „pe Fiul Său din ceruri, pe Cel răstignit, pe Cel îngropat, pe Acesta să Îl așteptați din ceruri”. Cum adică „din ceruri”? „Pe Care L-a înviat din morți.” Ai văzut [cum sunt] toate la un loc: și Învierea, și Înălțarea, și A Doua Venire, și Judecata, și răsplata celor drepți, și pedepsirea celor răi?

„Pe Iisus”, zice, „Cel care ne izbăvește de mânia cea viitoare”. Aceasta este și o încurajare, și o mângâiere, și un îndemn. Căci, dacă L-a înviat din morți și este în cer și de acolo vine și ați crezut în El – că, de nu ați fi crezut în El, nu ați fi pătimit acestea –, chiar acestea sunt o încurajare îndeajuns. „Ei vor fi judecați”, zice – de fapt, un asemenea lucru zice și în epistola a doua[104] –, „și nu mică vă va fi mângâierea”. „Și să-L așteptați”, zice, „pe Fiul Său din ceruri”. Cele cumplite sunt aici[105], pe când cele bune sunt în viitor, când vine Hristos din ceruri. Ia seama de câtă nădejde e nevoie din faptul că Cel răstignit a fost înviat, că S-a înălțat la ceruri, că vine să judece viii și morții!

„Căci voi știți, fraților, despre venirea noastră la voi, că n-a fost deșartă, ci, după ce mai întâi am pătimit și am fost

---

[102] *1 Tesaloniceni* 1, 9.

[103] *1 Tesaloniceni* 1, 10.

[104] *2 Tesaloniceni* 1, 6-7.

[105] Lit. „în mâini” (ἐν χερσί), adică „aici, aproape”.

batjocoriți în Filipi, precum știți, am îndrăznit în Dumnezeul nostru să grăim către voi Evanghelia lui Dumnezeu cu multă nevoință."[106]

2. „Într-adevăr, mari sunt și faptele voastre. Totuși nici noi nu ne-am folosit de cuvânt omenesc." Dar, precum zice mai înainte, așa zice și aici: că propovăduirea se arată din ambele părți în ce fel este, și din partea minunilor, și din partea bunăvoinței celor care predică, și din partea căldurii și a râvnei celor care o primesc.

„Căci voi știți despre venirea noastră la voi, că n-a fost deșartă."[107] Asta înseamnă că nu a fost omenească, nici întâmplătoare. „Căci, ieșind noi din primejdii mari și morți și lovituri, îndată am căzut în [alte] primejdii." „Ci", zice, „după ce mai întâi am pătimit și am fost batjocoriți în Filipi, precum știți, am îndrăznit în Dumnezeul nostru"[108]. Vezi cum totul este pus din nou în seama lui Dumnezeu? „Să grăim", zice, „către voi Evanghelia lui Dumnezeu cu multă nevoință"[109]. „Nu se poate spune că acolo ne-am pus în primejdie, iar aici nu. Știți și voi cât de mare a fost pericolul, cât chin am îndurat la voi." Un asemenea lucru le spune și corintenilor când le scrie că „în slăbiciune și în frică și în cutremur mare am fost la voi"[110].

---

[106] *1 Tesaloniceni* 2, 1-2.

[107] *1 Tesaloniceni* 2, 1.

[108] *1 Tesaloniceni* 2, 2. În Filipi, apostolii fuseseră bătuți violent și aruncați în temniță, cu picioarele strânse în butuci (*Faptele Apostolilor* 16, 23-24).

[109] *1 Tesaloniceni* 2, 2.

[110] *1 Corinteni* 2, 3.

„Căci îndemnul nostru", zice, „nu era din rătăcire, nici din necurăție, nici din vicleșug, ci, precum am fost socotiți vrednici de Dumnezeu să ni se încredințeze Evanghelia, așa vorbim, nu ca să fim pe placul oamenilor, ci al lui Dumnezeu, Care încearcă inimile noastre"[111].

Vezi că – lucru pe care l-am mai zis – face din efortul lor o dovadă a faptului că propovăduirea este dumnezeiască? „Căci, dacă nu ar fi fost așa, dacă [îndemnul] ar fi fost o înșelare, nu am mai fi răbdat atâtea primejdii care nu ne lăsau nici să răsuflăm. Voi în strâmtorări, noi în strâmtorări[112]. Așadar, ce ar fi fost [îndemnul nostru], dacă nu ne-ar fi încurajat ceva dintre cele viitoare, dacă nu ne-am fi convins că există o bună nădejde? Căci cine ar fi ales să rabde unele ca acestea pentru cele de acum și să trăiască o viață zbuciumată și plină de primejdii? Pe cine ar fi convins? Nu sunt lucrurile acestea de ajuns ca să îi tulbure pe ucenici când îi văd pe dascălii lor în primejdii? Însă vouă nu vi s-a întâmplat așa."

„Căci îndemnul nostru", adică învățătura, „nu era din rătăcire"[113]. „Lucrul acesta nu este vicleșug", zice, „nici înșelăciune ca să renunțăm la el; nu este pentru lucruri josnice, cum e fapta șarlatanilor și a magilor". „Și [nu din] necurăție", zice, „nici din vicleșug"[114], nici pentru vreo rebeliune, cum a făcut Theudas[115]. „Ci, precum am fost socotiți vrednici de

[111] *1 Tesaloniceni*, 2, 3-4.

[112] Această propoziție eliptică lipsește din unele manuscrise și din ediția *PG* 62, 401. Ar putea fi o aluzie la *2 Corinteni* 13, 9.

[113] *1 Tesaloniceni* 2, 3.

[114] *1 Tesaloniceni* 2, 3.

[115] Vezi *Faptele Apostolilor* 5, 33-39.

Dumnezeu să ni se încredințeze Evanghelia, așa vorbim, nu ca să fim pe placul oamenilor, ci al lui Dumnezeu."[116] Vezi că nu există nicio slavă deșartă? „Ci [ca să fim pe placul] lui Dumnezeu", zice, „Care încearcă inimile noastre"[117]. „Nu facem nimic", zice, „pentru grija de a plăcea oamenilor; căci de ce am face asemenea lucruri?"

Apoi, după ce îi laudă, spune: „Nu ca și cum am dori să facem pe plac oamenilor, nici ca și cum am căuta cinstiri din partea oamenilor, «ci precum am fost socotiți vrednici de Dumnezeu să ni se încredințeze Evanghelia»[118]". „Dacă nu ar fi știut că suntem departe de tot ce ține de viața lumească, nu ne-ar fi ales. Așadar, precum ne-a socotit vrednici, astfel rămânem, «cum am fost socotiți vrednici de Dumnezeu»[119]. De ce ne-a socotit vrednici și ne-a încredințat Evanghelia? Vrednici ne-am arătat lui Dumnezeu, așa rămânem. Faptul de a ne fi încredințată Evanghelia este o dovadă a virtuții noastre: Dumnezeu nu ne-ar fi socotit vrednici dacă ar fi fost ceva rău în noi. Iar aici expresia «a socotit vrednici» nu face referire la o cercetare[120], ci El face fără încercare ceea ce noi facem după ce am fost încercați. Adică noi așa vorbim, precum ne-a găsit vrednici și ne-a încredințat [Evanghelia]; așa vorbim, precum este potrivit pentru cei care au fost

[116] *1 Tesaloniceni* 2, 4.

[117] *1 Tesaloniceni* 2, 4.

[118] *1 Tesaloniceni* 2, 4.

[119] *1 Tesaloniceni* 2, 4.

[120] *PG* 62, 402, rr. 6-7, redă o altă variantă textuală, pe care o putem înțelege astfel: „Iar expresia «a socotit vrednici», [folosită] aici în loc de «a găsit vrednici» și «a încredințat», nu înseamnă că a cercetat".

încercați de Dumnezeu și au fost încredințați că sunt vrednici de Evanghelie. «Nu ca să fim pe placul oamenilor», adică nu facem toate acestea pentru voi."

De vreme ce i-a lăudat mai înainte, ca vorba lui să nu lase de bănuit, zice: „Căci niciodată nu am avut cuvânt de lingușire – după cum știți –, nici motiv ascuns de lăcomie – Dumnezeu este martor –, nici nu am căutat slavă de la oameni, nici de la voi, nici de la alții, deși puteam fi o povară ca apostoli ai lui Hristos"[121]. „Căci niciodată nu am avut cuvânt de lingușire"[122], zice, adică nu am fost lingușitori așa cum fac înșelătorii care vor să domine și să stăpânească. „Nu se poate spune că am lingușit [pe cineva] ca să-l stăpânim, nici că am făcut aceasta pentru bani." În sfârșit, îi numește pe ei martori ai acestui lucru care era evident: „Voi știți dacă am lingușit", zice. Iar pentru ceea ce nu era evident – și anume, dacă era din lăcomie – Îl numește martor pe Dumnezeu.

„Nici nu am căutat slavă de la oameni, nici de la voi, nici de la alții, deși puteam fi o povară ca apostoli ai lui Hristos"[123], adică „nici nu am căutat cinstiri, nici nu ne-am lăudat, nici nu am avut gărzi de pază. Totuși, și de făceam aceasta, nu săvârșeam nimic neobișnuit. Căci, dacă niște simpli soli ai regilor au totuși parte de cinstire, cu atât mai mult noi". Și nu a zis că „nu am fost cinstiți", nici că „nu ne-am bucurat de cinstire" – ceea ce ar fi fost o insultă la adresa lor –, ci că „nu

[121] *1 Tesaloniceni* 2, 5-6 (în ediția Nestle-Aland, este vorba despre versetele 5-7 – *Novum Testamentum Graece*, p. 532).

[122] *1 Tesaloniceni* 2, 5.

[123] *1 Tesaloniceni* 2, 6 (*1 Tesaloniceni* 2, 6-7 – *Novum Testamentum Graece*, p. 532).

am căutat”[124]. „Prin urmare, cum facem noi ceva pentru slavă, când nu am căutat-o, deși am fi putut să o căutăm și propovăduirea cerea aceasta? Și totuși, chiar de am fi căutat-o, nici așa nu ar fi fost un motiv de reproș; căci este firesc ca cei care au fost trimiși de Dumnezeu la oameni să se bucure de cinstire mare, ca niște soli care sosesc acum din cer. Dar noi cu atât mai mult nu facem nimic din acestea ca să oprim gurile potrivnicilor.”

3. „Și nu se poate spune că la voi [am făcut] așa, iar la alții altfel.” Căci așa le zice și corintenilor când le scrie: „Căci, de vă robește cineva, de vă mănâncă cineva, de vă ia cineva ce este al vostru, de vă privește cineva cu mândrie, de vă lovește peste obraz, voi răbdați”[125]; și iarăși: „Iar înfățișarea trupului este slabă și cuvântul lui disprețuit”[126]; și iarăși: „Dăruiți-mi mie nedreptatea aceasta”[127]. Căci și acolo arată că era foarte smerit prin faptul că îndura atâtea. Iar aici se referă și la bani: „Deși puteam fi o povară ca apostoli ai lui Hristos”[128].

„Ci am fost blânzi[129] în mijlocul vostru precum și-ar încălzi o doică pruncii. Astfel dorindu-vă, ne bucuram să vă dăruim

---

[124] *1 Tesaloniceni* 2, 6.

[125] *2 Corinteni* 11, 20.

[126] *2 Corinteni* 10, 10 – cu referire la Pavel.

[127] *2 Corinteni* 12, 13.

[128] *1 Tesaloniceni* 2, 6 (*1 Tesaloniceni* 2, 7 – *Novum Testamentum Graece*, p. 532).

[129] Autorul citează lecțiunea ἤπιοι, „blânzi”, atestată în manuscrise nou-testamentare de secol IV și mai târzii. Ediția critică a Noului Testament adoptă aici o lecțiune diferită: νήπιοι, „prunci” (*Novum Testamentum Graece*, p. 532).

nu doar Evanghelia lui Dumnezeu, ci și sufletele noastre, fiindcă ne-ați devenit dragi."[130] „Ci am fost blânzi"[131], zice. „Nu am arătat nimic josnic, nici de nesuferit, nici împovărător, nici lăudăros." Și expresia „în mijlocul vostru" este ca și cum ar zice cineva: „Ca unul dintre voi, nu fiind rânduiți de sus".

„Precum și-ar încălzi o doică pruncii"[132], zice, așa trebuie să fie dascălul. Oare doica dezmiardă ca să câștige slavă? Oare cere bani de la copiii mici? Oare le este povară și se poartă cu josnicie? Nu sunt apostolii blânzi mai mult decât mamele? Aici își arată afecțiunea: „Astfel dorindu-vă"[133], zice, „astfel suntem legați de voi". „Și nu doar că nu luăm nimic, ci, dacă este nevoie, nu am refuza să ne dăm și sufletele." Așadar, spune-mi, este aceasta o gândire omenească? Și cine este într-atât de fără de minte, încât să spună asta? „Ne bucuram", zice, „să vă dăruim nu doar Evanghelia lui Dumnezeu, ci și sufletele noastre"[134]. Prin urmare, a-ți da sufletul este mai mare decât a propovădui Evanghelia. Și care este câștigul? Într-adevăr, de la propovăduirea Evangheliei este un câștig, dar a-ți da sufletul este un câștig mai mare decât acela, potrivit dificultății. Căci a predica și a-ți da sufletul nu înseamnă același lucru: fiindcă a predica era mai de preț, dar a-ți da sufletul era de o dificultate mai mare. „Voiam", zice, „dacă era cu putință, și sufletele să ni le dăm pentru voi. Și am fi vrut aceasta, căci, dacă nu am fi vrut, nu am fi îndurat nevoința[135]".

---

[130] *1 Tesaloniceni* 2, 7-8.
[131] *1 Tesaloniceni* 2, 7.
[132] *1 Tesaloniceni* 2, 7.
[133] *1 Tesaloniceni* 2, 8.
[134] *1 Tesaloniceni* 2, 8.
[135] Fraza începând cu: „Și am fi vrut..." lipsește din *PG* 62, 403.

Așadar, pentru că i-a lăudat și îi laudă, de aceea zice că „facem acestea fără să căutăm bani, fără să vă lingușim, fără să dorim slavă". Ia seama că ei treceau prin multe încercări și aveau nevoie să fie lăudați și admirați în chip deosebit ca să devină mai tari! Dar lauda dădea de bănuit. De aceea zice toate acestea[136], ca să îndepărteze bănuiala.

Dar vorbește și despre primejdii. Și iarăși, ca să nu pară că menționează primejdiile din pricină că suferea pentru ei și trebuia să fie cinstit de către ei, a adăugat din nou despre aceasta (căci el trebuia să pomenească primejdiile): „«Fiindcă ne-ați devenit dragi»[137], ne-am fi dat cu plăcere sufletele pentru voi, pentru că eram tare legați de voi. Așadar, noi propovăduim Evanghelia, pentru că Dumnezeu ne-a poruncit; dar pe voi vă iubim așa de mult, că, dacă ar fi cu putință, și sufletele ni le-am da [pentru voi]".

Astfel trebuie să iubească cel care iubește, încât, dacă i s-ar cere chiar și sufletul și ar fi cu putință [să-l dea], să nu refuze. [Mai bine] nu zic: „I s-ar cere", ci să alerge el însuși spre o asemenea dăruire. Căci nimic, nimic nu poate fi mai dulce decât o astfel de iubire: nimic întristător nu se va întâmpla în ea. Cu adevărat, „prietenul credincios este leac al vieții"[138]; cu adevărat, „prietenul credincios este acoperământ tare"[139]. Căci ce nu ar face un prieten adevărat? Câtă plăcere nu ți-ar oferi? Dar cât ajutor? Dar câtă siguranță? Și, de ai

---

[136] Adică: „Fără să căutăm bani, fără să vă lingușim, fără să dorim slavă".

[137] *1 Tesaloniceni* 2, 8.

[138] *Înțelepciunea lui Isus Sirah* 6, 16.

[139] *Înțelepciunea lui Isus Sirah* 6, 14.

numi mii de comori, niciuna nu valorează atât de mult ca un prieten adevărat.

Mai întâi să vorbim despre prietenia însăși[140], câtă plăcere este în ea. Când [cineva] își vede prietenul, se luminează și se binedispune, este legat de el cu o legătură sufletească care îi aduce o nespusă plăcere. Și numai să își amintească de prieten, că se și înalță cu gândul și zboară. Vorbesc despre adevărații prieteni, de cei de un suflet, de cei aleși și care și-ar da viața [unii pentru alții], de cei care iubesc cu fierbințeală. Nu cumva, gândindu-vă la prieteni în general, la tovarășii de masă și la cei care sunt prieteni [numai] cu numele, să socotiți că vorbele mele pot fi combătute.

Dacă cineva are vreun prieten așa cum zic eu, va consimți spuselor mele. Și, de l-ar vedea în fiecare zi, nu s-ar sătura. Și cele pe care le cere în rugăciune pentru sine le-ar cere și pentru prietenul său. Cunosc eu pe cineva care, atunci când se ruga sfinților[141] pentru prietenul său, se ruga ca ei să mijlocească mai întâi pentru prietenul lui și apoi pentru el. Prietenul cel bun este de un așa fel, încât, de dragul lui, iubim și locurile, și vremurile. Căci, precum trupurile luminoase împrăștie strălucire împrejurul lor, așa și prietenii răspândesc grația lor în locurile în care s-ar afla. Și adesea, când ne-am aflat în acele locuri și prietenii ne lipseau, am lăcrimat și am suspinat, amintindu-ne de zilele în care ne găseam împreună.

Nu se poate exprima în cuvinte plăcerea pe care o inspiră prezența prietenilor: o știu numai cei care au această experiență. Iar de la un prieten poți să ceri o favoare și să primești o

---

[140] Lit. „despre cele ale prieteniei înseși" (τὰ αὐτῆς […] τῆς φιλίας).

[141] Lit. „sfinților bărbați" (τοὺς ἁγίους ἄνδρας).

favoare fără nicio bănuială. Atunci când ne dau vreo poruncă, simțim recunoștință față de ei; când ezită [să ne dea poruncă], ne tulburăm. Nu avem nimic care să nu fie și al lor. Adesea, deși disprețuim toate cele de pe lumea aceasta, de dragul lor nu vrem să plecăm de aici. Ei sunt mai doriți și decât lumina.

4. Într-adevăr, un prieten este mai dorit și decât lumina însăși – vorbesc despre prietenul adevărat. Și să nu te miri [când zic] că este mai bine pentru noi să se stingă soarele decât să fim lipsiți de prieteni, că este mai bine să trăim în întuneric decât să fim fără prieteni. Și [te întrebi] cum așa? Îți răspund: mulți, deși văd soarele, sunt în întuneric, dar cei care au mulți prieteni nu ar putea fi în necaz. Vorbesc despre prietenii duhovnicești, care pun prietenia mai presus de orice. Un astfel de prieten era Pavel: își dădea și sufletul cu plăcere și fără să i se ceară, se arunca și în gheenă cu plăcere[142]. Cu o atât de înflăcărată stare trebuie să iubim!

Vreau să dau un exemplu de prietenie: prietenii – cei după Hristos – îi depășesc pe tați și pe fii. Dar să nu-mi spui despre cei de astăzi, când chiar și bunul acesta a dispărut împreună cu altele, ci gândește-te la vremea apostolilor – nu vorbesc despre căpetenii, ci despre credincioșii înșiși: „Iar sufletul și inima tuturor", zice, „era una și niciunul nu zicea că ceva din averile sale este al său; și fiecăruia i se dădea după cum avea nevoie"[143]. Nu existau [cuvintele] „al meu" și „al tău". Aceasta este prietenia, să socotească cineva că bunurile sale nu sunt

[142] *Cf. Romani* 9, 3.
[143] *Faptele Apostolilor* 4, 32.

ale sale, ci ale aproapelui, iar cele ale sale, că sunt ale altuia. Ca astfel să cruțe sufletul aproapelui său ca pe al lui; și acela [să facă] tot așa. „Și unde se poate găsi", zice, „un astfel de prieten?" [Nu găsim] pentru că nu vrem, căci se poate [găsi][144]. Dacă nu s-ar fi putut, Hristos nu ne-ar fi poruncit, nici nu s-ar fi spus atât de multe lucruri despre iubire.

Mare lucru este prietenia și nimeni nu ar putea să știe cât de mare, nici vreun cuvânt să o descrie, decât numai cel care o experimentează. Lipsa iubirii a dat naștere ereziilor, asta îi face pe păgâni să fie păgâni. Cel care iubește nu vrea să poruncească, nici să conducă, ci mai degrabă este mulțumit când este condus și când i se poruncește. Voiește mai degrabă să aducă mulțumire decât să primească mulțumire; căci iubește și se află într-o asemenea stare, încât nu se satură de dorință. Nu simte desfătare când i se face un bine ca atunci când face un bine. Căci vrea mai degrabă ca prietenul să-i fie mai presus decât să-i fie dator; ba, mai bine zis, vrea ca și el să fie dator prietenului, dar să-l aibă și pe prieten dator. Și vrea să-i facă daruri, dar nu vrea să pară că-i face daruri, ci că îi este dator.

Presupun că mulți dintre voi, poate, nu înțeleg spusa mea: prietenul vrea să fie cel dintâi în facerea de bine, dar să nu pară că este cel dintâi, ci că întoarce [o binefacere]. Așa a făcut și Dumnezeu față de oameni. Urma să Îl dea pe Fiul Său pentru noi, dar, ca să nu pară că ni-L dă în dar, ci că ne este nouă dator, i-a poruncit lui Avraam să-și dea fiul, ca, făcând El un

[144] *PG* 62, 404, rr. 46-47, prezintă o lecțiune mai explicită: „Da, nu se poate, de vreme ce noi nu vrem; că, dacă am vrea, s-ar putea chiar foarte bine".

lucru măreț, să nu pară că face un lucru măreț. Atunci când nu există prietenie, aducem reproșuri pentru binele pe care îl facem și ridicăm în slăvi faptele noastre mărunte. Iar când există prietenie, ascundem binefacerile și vrem să le arătăm mici pe cele mari, ca să nu părem că îl îndatorăm pe cel pe care îl iubim, ci că noi înșine îi suntem datori prin faptul de a ne fi el nouă dator.

Știu că mulți nu pricep spusa mea. Iar motivul este că vorbesc despre un lucru care acum se află în cer. Așadar, dacă aș vorbi despre o plantă oarecare ce crește în India, despre care nu cunoaște nimeni nimic, discursul meu nu ar putea să o reprezinte, chiar de aș spune eu mii de cuvinte. Tot așa și acum, oricâte aș zice, voi vorbi în zadar: nimeni nu va putea să bage de seamă. Acea plantă este sădită în cer, având ramuri încărcate nu cu mărgăritare, ci cu o viață virtuoasă, mult mai plăcută decât mărgăritarele.

„Despre ce plăcere vrei să vorbești: despre cea rușinoasă, sau despre cea cinstită?" Dar plăcerea prieteniei le covârșește pe toate, chiar și de te-ai referi la plăcerea mierii. Căci de miere te saturi, dar de prieten niciodată – câtă vreme îți este prieten –, ci pofta crește mai mult și nu te saturi niciodată de plăcere. Un prieten este mai plăcut și decât viața prezentă; în orice caz, mulți nu au mai dorit să mai trăiască după sfârșitul prietenilor. Cu un prieten cineva ar putea îndura și exilul, fără prieten nu ar alege să locuiască nici în țara lui. Cu un prieten și sărăcia este suportabilă, iar fără el și sănătatea, și bogăția sunt insuportabile. [Cine are un asemenea prieten] are un alt sine însuși[145].

[145] Această afirmație poate fi înțeleasă și altfel: „[Prietenul] îl socotește pe celălalt ca pe sine însuși" (ἄλλον ἑαυτὸν ἔχει).

Sunt strâmtorat[146], pentru că nu pot să vorbesc sprijinindu-mă pe un exemplu. Căci, altfel, aș fi arătat că cele spuse sunt mult mai mici decât ceea ce trebuie [explicat]. Și acestea sunt în lumea aceasta, dar la Dumnezeu răsplata prieteniei este atât de mare, că nu se poate exprima în cuvinte. Ne dă răsplată ca să ne iubim unii pe alții, lucru pentru care noi suntem datori cu o răsplată[147]. „Roagă-te", zice, „și primește răsplată!", pentru care suntem datori cu o răsplată, pentru că cerem cele bune. „Pentru ceea ce ceri", zice, „primește răsplată! Postește și ia răsplată! Fii virtuos și ia răsplată!" – deși tu ești cel care datorezi o răsplată. Dar, așa cum părinții, atunci când îi antrenează pe copiii lor în virtute, le dau acestora și o răsplată – căci le sunt datori copiilor, pentru că le-au pricinuit mulțumire –, tot așa și Dumnezeu. „Primește răsplată", zice, „dacă te-ai făcut virtuos, căci Îl bucuri pe Tatăl și îți datorez răsplată pentru aceasta! Iar de ești rău, nu mai primești, căci mânii pe Cel care te-a făcut". Să nu mâniem pe Dumnezeu, ci să Îl bucurăm, ca să căpătăm Împărăția cerurilor, în Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia fie slava și puterea în vecii vecilor. Amin.

---

[146] Lit. „mă sufoc" (ἀποπνίγομαι).

[147] Suntem datori să-I mulțumim lui Dumnezeu pentru însuși faptul că ne dă porunca iubirii, cea mai înaltă dintre porunci, capabilă să îmbunătățească în modul cel mai eficient relațiile dintre oameni și să le asigure, în final, mântuirea. Din punct de vedere textual, menționăm că a doua parte a acestei fraze, „lucru pentru care noi suntem datori cu o răsplată", apare, în *PG* 62, 406, rr. 13-14, într-o variantă completată astfel: „[...] căci zice: «Iubește și ia răsplată, lucru pentru care suntem datori cu o răsplată»".

Omilia 3

„Aduceți-vă aminte, fraților, de osteneala și de truda noastră; căci v-am propovăduit Evanghelia lui Dumnezeu lucrând noi zi și noapte ca să nu fim povară niciunuia dintre voi. Voi și Dumnezeu sunteți martori cât de sfânt și de neprihănit și de drept ne-am purtat între voi, cei credincioși, rugându-vă și mângâindu-vă pe fiecare dintre voi, precum știți, ca un părinte pe copiii săi și cerându-vă să vă purtați cu vrednicie înaintea lui Dumnezeu, Celui care vă cheamă la Împărăția și la slava Sa." (*1 Tesaloniceni* 2, 9-12)

1. Dascălul nu trebuie să facă nimic din cele ce duc la mântuirea discipolilor ca și cum ar fi o povară. Căci, dacă fericitul Iacov își petrecea tot timpul, zi și noapte, cu paza turmelor[148], cu atât mai mult cel căruia i s-au încredințat sufletele spre pază, chiar de ar fi o treabă ostenitoare sau umilă[149],

---

[148] *Cf. Facerea* 30.

[149] La origine, termenul εὐτελής însemna „ieftin, neînsemnat, depreciat" (*A Greek-English Lexicon*, compiled by Henry George Liddell and Robert Scott, revised by Henry Stuart Jones and Roderick McKenzie, Clarendon Press, Oxford, 1968, *s.v.* εὐτελής). Pentru o analiză detaliată a statutului profesorilor în Antichitatea târzie, vezi capitolul „The Social Relations of the Grammarians" în: Robert Kaster, *Guardians of*

trebuie să le facă pe toate având în vedere un singur lucru: mântuirea celor care îi sunt discipoli și slăvirea lui Dumnezeu care izvorăște de aici. Așadar, ia seama că și Pavel, bărbat aflat în slujba propovăduirii, apostol al lumii întregi, care a câștigat o atât de mare cinste, a lucrat cu mâinile sale pentru a nu-i împovăra pe cei care îi erau discipoli! Că zice: „Aduceți-vă aminte, fraților, de osteneala și de truda noastră!”[150]

Mai înainte a zis: „Deși puteam fi o povară ca apostoli ai lui Hristos”[151], ceea ce zice și în *Epistola către corinteni*: „Nu știți că cei care lucrează cele sfinte mănâncă de la templu [...]? Așa și Hristos a rânduit ca cei care propovăduiesc Evanghelia să trăiască din Evanghelie”[152]. „Dar eu”, zice, „nu am vrut aceasta, ci lucram din greu”. Și nu lucra oricum, ci cu multă râvnă. Așadar, ia seama la ce zice: „Aduceți-vă aminte”; nu spune: „De binefacerile de la mine”, ci: „De osteneala și de truda noastră; lucrând noi zi și noapte ca să nu fim povară niciunuia dintre voi, așa v-am propovăduit Evanghelia lui Dumnezeu”[153]. Iar corintenilor le zice altceva: „Am «prădat» alte biserici, luând plată spre a vă sluji vouă”[154]. Totuși lucra și acolo; dar nu a pomenit aceasta, ci a afirmat altceva mai surprinzător, ca și cum ar fi zis: „Am fost hrăniți de alții în

---

Language: the Grammarian and Society in Late Antiquity, University of California Press, Berkeley / Los Angeles / London, 1988.

[150] *1 Tesaloniceni* 2, 9.

[151] *1 Tesaloniceni* 2, 6 (*1 Tesaloniceni* 2, 7 în *Novum Testamentum Graece*, p. 532).

[152] *1 Corinteni* 9, 13, 14.

[153] *Cf. 1 Tesaloniceni* 2, 9.

[154] *2 Corinteni* 11, 8.

timp ce vă slujeam vouă". Aici însă nu zice așa. Dar ce zice? „Lucrând noi zi și noapte." Și acolo zice: „Și, aflându-mă eu la voi și fiind lipsit, nu am fost povară nimănui"[155] și „luam plată spre a vă sluji vouă"[156]. Iar aici arată că acești bărbați se aflau în nevoie[157].

De aceea îi prezintă mereu drept martori, căci zice: „Voi și Dumnezeu sunteți martori"[158]. Dumnezeu este vrednic de credință, dar mărturia lor îi asigura pe deplin, căci mărturia lui Dumnezeu era necunoscută celor care nu Îl cunoșteau[159]. Nu căuta să afli dacă Pavel era cel care zice acestea[160]; intenția [celui care vorbește] este aceea de a-i asigura pe deplin, cu asupra de măsură. De aceea zice: „Voi și Dumnezeu sunteți martori cât de sfânt și de neprihănit și de drept ne-am purtat între voi, cei credincioși"[161]. Trebuia să îi laude din nou, de aceea menționează aceste lucruri, care erau suficiente pentru

---

[155] *2 Corinteni* 11, 9.

[156] *2 Corinteni* 11, 8.

[157] Aici, adică în cazul tesalonicenilor. *PG* 62, 406, rr. 43-44, prezintă o adăugire: „[...] dar acolo nu era așa".

[158] *1 Tesaloniceni* 2, 10.

[159] Lit. „celor neștiutori" (τοῖς ἀγνοοῦσι). A-L invoca pe Dumnezeu drept martor nu avea nicio relevanță pentru cei care erau încă necatehizați și, prin urmare, nu-L cunoșteau pe Dumnezeu. Întreaga frază are o turnură diferită în *PG* 62, 406, rr. 46-48. Redăm aici traducerea lecțiunii din *PG*: „Ca să își arate cuvântul vrednic de credință, menționează și ceea ce îi asigura pe deplin. Căci acel lucru [*i.e.* mărturia lui Dumnezeu] era necunoscut celor neștiutori, pe când acesta [*i.e.* mărturia tesalonicenilor] era deja limpede pentru toți".

[160] *PG* 62, 406, r. 49, prezintă o altă variantă textuală: „Și nu te minuna; nu părea că Pavel era cel care zice acestea, dar...".

[161] *1 Tesaloniceni* 2, 10.

a-i convinge. „Căci cel care a stat acolo[162] în sărăcie", zice, „și nu a primit nimic cu atât mai mult [nu primește] acum".

„Cât de sfânt", zice, „și de drept și de neprihănit ne-am purtat între voi, cei credincioși, rugându-vă și mângâindu-vă pe fiecare dintre voi, precum știți, ca un părinte pe copiii săi"[163]. Pentru că mai înainte s-a referit la purtare, aici vorbește despre dragoste, ceea ce însemna mai mult decât [a vorbi] despre conducere[164]. Și vorba aceasta este a unui om neîngâmfat. „Rugându-vă și mângâindu-vă ca un părinte pe copiii săi și cerându-vă să vă purtați cu vrednicie înaintea lui Dumnezeu, Celui care vă cheamă la Împărăția și la slava Sa."[165] Atunci când spune: „Și cerându-vă cu stăruință", amintește de părinți: „Dar și de vă cerem cu stăruință, nu o facem cu asprime, ci ca niște părinți."

„Pe fiecare dintre voi."[166] Vai! Într-o asemenea mulțime nu trece cu vederea pe nimeni, nici mic, nici mare, nici bogat, nici sărac. „Rugându-vă", zice, „spre a îndura și mângâindu-vă și cerându-vă cu stăruință"[167]. „Rugându-vă" – deci nu căutau slăvire – „și cerându-vă" – deci nu îi lingușeau – „să vă purtați

---

[162] Adică la corinteni.

[163] *1 Tesaloniceni* 2, 10-11 (*1 Tesaloniceni* 2, 10-12 în *Novum Testamentum Graece*, p. 533).

[164] Termenul προστασία înseamnă „stare înainte, conducere", de unde „patronaj" și „ocrotire" (a se vedea *A Greek-English Lexicon*, dar și *A Patristic Greek Lexicon*, *s.v.* προστασία). În interpretarea Sfântului Ioan, Pavel pune mai mult accent pe iubirea pe care o purta Bisericii tesalonicenilor decât pe faptul că el îi conducea pe calea credinței.

[165] *Cf. 1 Tesaloniceni* 2, 11-12.

[166] *1 Tesaloniceni* 2, 11.

[167] *Cf. 1 Tesaloniceni* 2, 11-12.

cu vrednicie înaintea lui Dumnezeu, Celui care vă cheamă la Împărăția și la slava Sa”[168]. Din nou, ia seama cum, în timp ce le oferă lămuriri, îi și povățuiește, îi și mângâie! „Căci, dacă v-a chemat la Împărăție, dacă v-a chemat la slavă, pe toate trebuie să le îndurați. Noi nu vă chemăm ca să ne faceți vreo favoare, ci ca să căpătați Împărăția cerurilor.”

„De aceea și noi Îi mulțumim lui Dumnezeu neîncetat, că, luând voi cuvântul ascultării de Dumnezeu de la noi, nu l-ați primit ca pe un cuvânt al oamenilor, ci, așa cum este cu adevărat, ca pe un cuvânt al lui Dumnezeu care și lucrează în voi, cei care credeți.”[169]

„Nu se poate spune”, zice, „că noi le facem fără prihană pe toate, iar voi ați făcut lucruri nevrednice de purtarea noastră [când ne aflam] la voi. Căci, ascultându-ne pe noi, nu ați luat aminte ca la niște oameni, ci ca la Însuși Dumnezeu, Care poruncește”. De unde înțelegem aceasta? Într-adevăr, precum lasă să se vadă din propriile sale încercări[170], din mărturia lor și din faptele sale că nu a propovăduit cu lingușire, nici cu slavă deșartă, tot așa lasă să se vadă din încercările lor că au primit și ei cuvântul cu dreptate. Căci zice: „Cum ați fi îndurat primejdii așa de mari, dacă nu ați fi ascultat ca și cum v-ar fi vorbit Dumnezeu?”

Și ia seama la această cinstire: „Căci voi, fraților”, zice, „v-ați făcut următori ai Bisericilor lui Dumnezeu care sunt în Iudeea, în Hristos Iisus, fiindcă și voi ați pătimit tot așa

---

[168] *Cf. 1 Tesaloniceni* 2, 12.
[169] *1 Tesaloniceni* 2, 13.
[170] Ale lui Pavel.

de la cei de un neam cu voi, precum și aceia de la iudeii care și pe Domnul Iisus L-au omorât, și pe prorocii lor, și pe noi ne-au izgonit, și lui Dumnezeu nu-I sunt plăcuți, și tuturor oamenilor le stau împotrivă; pentru că ne opresc pe noi să le grăim neamurilor ca să se mântuiască, spre împlinirea păcatelor lor pururea. Dar, în cele din urmă, mânia a venit asupra lor”[171]!

2. „Căci voi, fraților”, zice, „v-ați făcut următori ai Bisericilor lui Dumnezeu celor din Iudeea”[172]. Mare este mângâierea! „Nu-i nimic de mirare”, zice, „că ei fac acestea împotriva voastră, de vreme ce au făcut așa și împotriva celor de un neam cu ei”. Și aceasta este o dovadă nu mică a faptului că propovăduirea este adevărată, de vreme ce și iudeii le-au îndurat pe toate cu stăruință. „Că și voi ați pătimit tot așa de la cei de un neam cu voi, precum și aceia[173] de la iudei.”[174] A spune „și aceia” înseamnă ceva mai mult. „În Iudeea”, zice; arată că erau pretutindeni lăudați[175] ca unii care trecuseră prin încercări. Așadar, spune „că și voi ați pătimit tot

---

[171] *1 Tesaloniceni* 2, 14-16.

[172] *1 Tesaloniceni* 2, 14.

[173] Iudeii convertiți la creștinism.

[174] *1 Tesaloniceni* 2, 14.

[175] Field preferă lecțiunea ᾄδοντο („erau cântați, erau lăudați”), transmisă de un singur manuscris de secol XI-XII, în detrimentul formei ᾤδοντο („se bucurau”), transmisă de celelalte patru manuscrise colaționate pentru această ediție (vezi *Sancti patris nostri Joannis Chrysostomi*..., p. 340) și prezentă și în *PG* 62, 407, r. 58. Subiectul verbului „erau lăudați” îl reprezintă creștinii din Iudeea, lăudați pentru grelele suferințe răbdate de la conaționalii lor neconvertiți.

așa”[176]. „Și iarăși, ce este de mirare dacă au îndrăznit asemenea lucruri și împotriva voastră, de vreme ce au îndrăznit [să le facă] chiar și împotriva Stăpânului?”

Vezi cum menționează acest lucru[177], care conține o mare mângâiere? Și îl readuce în discuție mereu și, de ar cerceta cineva cu atenție aceasta, ar descoperi în aproape toate epistolele cum Îl pune întotdeauna pe Hristos înainte, în felurite moduri, atunci când vine vorba de încercări. Ia seama, deci, că și aici, când îi acuză pe iudei, le aduce aminte[178] de Stăpânul și de Pătimirile Lui. Prin urmare, el știa că acest lucru reprezintă cea mai mare mângâiere.

„Care și pe Domnul L-au omorât”[179], zice. „Dar poate că nu L-au cunoscut.” Ba Îl cunoșteau foarte bine. Dar ce? Pe prorocii lor nu i-au ucis și nu au aruncat cu pietre în ei, deși fac mereu referire la scrierile acelora? Și pe toate acestea nu le-au împlinit pentru adevăr. Așadar, nu este doar o mângâiere în încercări, ci și o amintire a faptului că nu trebuie să creadă că iudeii fac acestea pentru adevăr și, din această cauză, să se tulbure.

„Și pe noi ne-au izgonit”[180], zice. „Și noi”, zice, „am suferit nenumărate lucruri cumplite”. „Și lui Dumnezeu nu-I sunt plăcuți, și tuturor oamenilor le stau împotrivă; pentru că ne opresc pe noi să le grăim neamurilor ca să se mântuiască.”[181]

---

[176] *1 Tesaloniceni* 2, 14.
[177] Adică Pătimirea Mântuitorului.
[178] Tesalonicenilor.
[179] *1 Tesaloniceni* 2, 15.
[180] *1 Tesaloniceni* 2, 15.
[181] *1 Tesaloniceni* 2, 15-16.

„Și tuturor oamenilor", zice, „le stau împotrivă". Cum? „Dacă noi trebuie să grăim lumii întregi, iar ei ne stau împotrivă, sunt dușmanii comuni ai lumii întregi. Pe Hristos L-au omorât, de asemenea și pe proroci, pe Dumnezeu Îl batjocoresc, sunt dușmanii comuni ai lumii întregi, pe noi ne izgonesc atunci când venim pentru mântuirea ei. Ce este de mirare dacă fac asemenea lucruri și împotriva voastră, de vreme ce le-au făcut și în Iudeea?" „Pentru că ne opresc pe noi să le grăim neamurilor ca să se mântuiască."[182] Așadar, a împiedica mântuirea tuturor este semn de zavistie.

„Spre împlinirea păcatelor lor pururea. Dar, în cele din urmă, mânia a venit asupra lor."[183] Ce înseamnă „în cele din urmă"? Unele ca acestea nu mai sunt ca cele dinainte, nu mai există întoarcere, nu mai este un termen limită[184], ci mânia stă aproape asupra [lor]. De unde se vede aceasta? Din ceea ce a prezis Hristos. Căci nu numai faptul de a avea tovarăși în necazuri aduce mângâiere, ci și a auzi că cei care ne necăjesc sunt pedepsiți. „Iar dacă întârzierea vă întristează, să vă mângâiați cu faptul că aceia nu-și mai înalță capul." Ba mai degrabă și întârzierea a scurtat-o atunci când a spus „mânia", arătând că este datorată de mult timp și hotărâtă dinainte și prorocită.

„Iar noi, fiind lipsiți de voi pentru o vreme – cu chipul, nu cu inima –, ne-am sârguit cu mult mai mult, cu mare dor, să vedem chipul vostru."[185] Nu zice: „Fiind despărțiți [de

[182] *1 Tesaloniceni* 2, 16.
[183] *1 Tesaloniceni* 2, 16.
[184] Un termen-limită înainte de care să se poată pocăi.
[185] *1 Tesaloniceni* 2, 17.

voi]". Mai înainte a vorbit despre lingușire, arătând că nu îi lingușește, că nu caută slăvire; aici vorbește despre iubire. După ce a spus mai înainte: „Ca un părinte pe copii"[186], „ca o doică"[187], aici zice altceva: „Fiind lipsiți"[188] – lucru care se întâmplă când copiii simt lipsa părinților. „Și, de bună seamă, aceia au fost lipsiți[189]." „Nu ei, ci noi", zice. „Căci, dacă cineva ar cerceta îndeaproape dorul nostru, [ar vedea că,] așa cum sunt copiii mici rămași fără ocrotitori și orfani prea devreme, care au un mare dor de părinții lor nu numai datorită legăturii naturale, ci și din cauza faptului că au fost lăsați singuri, tot așa suntem și noi." Prin aceasta își arată și deznădejdea în care se afla din cauza faptului că erau departe unii de alții.

„Și", zice, „nu se poate spune că am așteptat mult timp, ci «pentru o vreme», iar aceasta «cu chipul, nu cu inima», căci vă avem pururea în gândul nostru". Ia seama ce iubire mare! Deși îi purta peste tot în inima sa, căuta să-i vadă și față către față. Nu-mi vorbi mie de filozofia cea deșartă! Acesta este cu adevărat un semn de iubire înflăcărată, anume și a-l vedea, și a-l auzi, și a-i vorbi [celui drag]; în plus, acest lucru ar putea aduce multe foloase.

„Ne-am sârguit cu mult mai mult"[190], zice. Ce înseamnă „cu mult mai mult"? Sau vrea să spună: „Suntem foarte atașați de voi", sau, după câte se pare: „Ne-am sârguit să vă vedem chipul după ce am lipsit o vreme". Ia seama la fericitul Pavel

---

[186] *1 Tesaloniceni* 2, 11.

[187] *1 Tesaloniceni* 2, 7.

[188] Verbul ἀπορφανίζω înseamnă, la origine, „a fi orfan".

[189] Adică tesalonicenii au fost lipsiți de prezența apostolilor.

[190] *1 Tesaloniceni* 2, 17.

cum își ostoiește dorul prin intermediul altora atunci când nu poate să și-l ostoiască prin sine însuși! De pildă, când l-a trimis pe Timotei la filipeni[191] și iarăși pe Timotei la corinteni[192], s-a întâlnit cu aceștia prin intermediul altora, de vreme ce nu putea merge el însuși la ei. Căci, fiind îndrăgostit, era ca un nesocotit și un nechibzuit și era nerăbdător în dragostea lui. „De aceea am dorit să venim la voi."[193] Aceasta este iubirea. „Deși nu aveam nicio altă trebuință acolo", zice, „ci [am venit] ca să vă vedem pe voi". „Eu, Pavel – o dată și încă a doua oară –, dar ne-a împiedicat satana."[194]

3. „Ce spui? Te împiedică satana?" „Da, căci această lucrare nu era a lui Dumnezeu." În *Epistola către romani* spune că l-a împiedicat Dumnezeu[195]. Și Luca zice în altă parte că Duhul i-a împiedicat să meargă în Asia[196]. Și în *Epistola către corinteni* zice că este lucrarea Duhului. Numai aici spune că este a satanei.

Dar ce numește el împiedicare din partea satanei? Niște ispite neașteptate și violente. „Căci uneltind iudeii împotriva lui"[197], zice, a fost reținut în Elada trei luni. Dar este altceva a rămâne pentru un plan anume și de bunăvoie[198]. Căci

---

[191] *Cf. Filipeni* 2, 19.
[192] *Cf. 1 Corinteni* 4, 17.
[193] *1 Tesaloniceni* 2, 18.
[194] *1 Tesaloniceni* 2, 18.
[195] *Romani* 1, 13; 15, 22.
[196] *Faptele Apostolilor* 16, 6.
[197] *Faptele Apostolilor* 20, 3.
[198] *PG* 62, 409, r. 28, prezintă o adăugire: „[...] și alt lucru este faptul de a fi reținut".

acolo zice: „De aceea, nemaiavând loc în aceste ținuturi”[199] și „cruțându-vă pe voi, nu am mai venit în Corint”[200]. Aici însă nu spune așa ceva. Dar ce spune? Că satana i-a împiedicat.

„Eu, Pavel”, zice, „o dată și încă a doua oară”[201]. Ia seama cum se laudă și se mândrește, voind să arate că îi iubește mai mult decât toți! Zice: „Eu, Pavel” în loc de: „Chiar dacă nu și alții” – „căci și aceia voiau [să vină], eu însă chiar am încercat”.

„Căci care este nădejdea noastră, sau bucuria, sau cununa laudei dacă nu și voi, înaintea Domnului nostru Iisus Hristos, la venirea Lui?”[202] Spune-mi, fericite Pavele, sunt macedonenii nădejdea ta? „Nu doar ei”, zice; de aceea adaugă „dacă nu și voi”. „Căci care este nădejdea noastră”, zice, „sau bucuria, sau cununa laudei?”[203] Recunoașteți oare aceste cuvinte ca fiind ale femeilor care se topesc de drag atunci când le vorbesc copiilor mici? „Și cununa laudei”[204], zice. Căci numele de „cunună” nu era de ajuns să arate strălucirea, ci [a adăugat] și „a laudei”. Câtă înflăcărare este aici! Nicio mamă, niciun tată, chiar de s-ar pune laolaltă și și-ar uni dorurile, nu ar putea să arate că dorul lor are aceeași intensitate ca cel al lui Pavel.

„Bucuria și cununa mea”, zice. „Mă bucur mai mult de voi decât de o cunună”, zice. Gândește-te ce lucru mare este ca o întreagă Biserică să ajungă să fie sădită și înrădăcinată de Pavel! Cine nu s-ar bucura de o așa mare mulțime de copii,

---

[199] *Romani* 15, 23.
[200] *2 Corinteni* 1, 23.
[201] *1 Tesaloniceni* 2, 18.
[202] *1 Tesaloniceni* 2, 19.
[203] *1 Tesaloniceni* 2, 19.
[204] *1 Tesaloniceni* 2, 19.

și de copii așa de buni? Prin urmare, nici aceasta nu este o lingușire, căci nu a spus: „Voi", ci: „Și voi împreună cu alții".

„Că voi sunteți slava și bucuria noastră."[205] „De aceea, pentru că nu mai răbdam, am socotit de cuviință să fim lăsați singuri în Atena"[206] – în loc de „am preferat". „Și am trimis pe Timotei, fratele nostru și slujitorul lui Dumnezeu și împreună lucrător cu noi la Evanghelia lui Hristos."[207]

Și spune aceasta nu lăudându-l pe Timotei, ci cinstindu-i pe ei, că [le-a trimis] pe împreună lucrătorul și slujitorul Evangheliei. Ca și cum ar zice: „Retrăgându-l de la lucrările sale, l-am trimis la voi pe slujitorul lui Dumnezeu și al nostru împreună lucrător la Evanghelia lui Hristos".

„Ca să vă întărească și să vă încurajeze în credința voastră, ca nimeni să nu se clatine în aceste necazuri."[208] Deci ce zice aici? Pentru că încercările dascălilor îi tulbură pe ucenici, iar Pavel a întâmpinat atunci multe încercări – după cum el însuși zice: „Ne-a împiedicat satana"[209] –, spunând mereu acest lucru[210], zice[211]: „O dată și încă a doua oară am vrut să vin și nu am putut", ceea ce indica o mare constrângere. De bună seamă că acest lucru i-a tulburat. Căci ucenicii nu

---

[205] *1 Tesaloniceni* 2, 20.

[206] *1 Tesaloniceni* 3, 1.

[207] *1 Tesaloniceni* 3, 2.

[208] *1 Tesaloniceni* 3, 2-3.

[209] *1 Tesaloniceni* 2, 18.

[210] Anume, faptul că era împiedicat de multe încercări.

[211] În loc de fragmentul: „Spunând mereu acest lucru, zice", *PG* 62, 410, rr. 16-17, transmite o lecțiune diferită, care s-ar traduce astfel: „Le-a vorbit așa ca să-i întărească. Iar ceea ce le spune este...".

se tulbură pentru propriile lor încercări așa cum se tulbură pentru cele ale dascălilor; nici soldatul nu se tulbură în fața propriilor încercări așa cum se tulbură când își vede comandantul căzut [în luptă]. „Ca să vă întărească”[212], zice. „Nu ca și cum v-ar lipsi ceva din credință, nici ca și cum ar trebui să învățați ceva.”

„Și să vă încurajeze în credința voastră, ca nimeni să nu se clatine în aceste necazuri. Căci voi știți că spre aceasta suntem puși. Căci și când eram la voi v-am spus dinainte că vom avea necazuri, precum s-a și întâmplat și știți.”[213]

„Nu trebuie să vă tulburați”, zice, „căci nimic nu este străin, nimic nu se întâmplă peste așteptări” – ceea ce era suficient ca să le ridice moralul. Vezi că de aceea și Hristos le-a prezis ucenicilor? Ascultă-L când spune: „V-am spus acestea acum, înainte de a se întâmpla, ca să credeți când se vor întâmpla”[214]. Căci a auzi de la dascăli cele care se vor întâmpla este mare lucru – cu adevărat mare – spre mângâierea celorlalți. Așa cum pacientul nu se tulbură foarte tare dacă aude de la medic că i se întâmplă una și alta, dar, dacă se petrece ceva pe neașteptate, ca și cum medicul nu s-ar pricepe și boala ar depăși competența lui, se neliniștește și se tulbură, tot așa și aici.

Pavel le-a prezis ceea ce știa dinainte: „Vom avea necazuri, precum s-a și întâmplat și știți”[215]. Nu spune doar că

---

[212] *1 Tesaloniceni* 3, 2.
[213] *1 Tesaloniceni* 3, 2-4.
[214] *Ioan* 14, 29.
[215] *1 Tesaloniceni* 3, 4.

acest lucru s-a întâmplat, ci că a prezis multe și s-au împlinit. „«Spre aceasta suntem puși»[216], încât nu doar că nu trebuie să vă tulburați cu privire la cele care s-au petrecut, dar nici cu privire la cele care urmează, dacă s-ar întâmpla cumva ceva de felul acesta; căci «spre aceasta suntem puși»".

4. Cei care avem urechi de auzit să auzim: spre aceasta este pus creștinul! Pentru toți credincioșii zice: „Spre aceasta suntem puși"[217]. Spre aceasta suntem puși, iar noi, ca și cum am fi puși spre tihnă, ne tulburăm. Dar, mai bine zis, pentru ce ne tulburăm? Că nu este nici vreme de necaz, nici nu a venit vreo ispită asupra noastră, afară, poate, de ispita omenească. Și este vremea potrivită să vă spun: „În lupta voastră cu păcatul, nu v-ați împotrivit încă până la sânge"[218]. Dar mai degrabă nu este vremea potrivită a grăi către voi așa. În ce fel însă? „Încă nu ați disprețuit averile." Căci pe bună dreptate li se spuneau acele lucruri[219] celor care pierduseră toate bunurile, iar celor care aveau bunuri li se spunea aceasta[220].

Cine a fost prădat de bani pentru Hristos? Cine a fost bătut? Cine a fost batjocorit (doar cu vorbele, zic)? Cu ce te poți lăuda? Pe ce temei poți îndrăzni să deschizi gura? Hristos a pătimit atâtea pentru noi, care Îi eram dușmani. Noi ce putem arăta că am pătimit pentru El? Din ceea ce

---

[216] *1 Tesaloniceni* 3, 3.
[217] *1 Tesaloniceni* 3, 3.
[218] *Evrei* 12, 4.
[219] Că nu s-au împotrivit până la sânge.
[220] Că încă nu au disprețuit averile.

am pătimit, nimic; dar putem arăta nenumărate lucruri bune pe care le primim de la El. De unde vom avea îndrăzneală în acea zi[221]? Nu știți că și soldatul va putea străluci dinaintea împăratului [doar] atunci când își arată nenumăratele răni și cicatrici? Iar dacă nu are de arătat nicio izbândă, chiar de nu ar fi greșit cu nimic, va fi așezat între cei de pe urmă.

„Dar nu este vreme de război", zici. Dar spune-mi: dacă ar fi, cine s-ar lupta? Cine ar ataca? Cine ar respinge falanga? Probabil că nimeni. Când văd că nu disprețuiești averile pentru Hristos, cum să te cred că vei disprețui rănile? Spune-mi, îi răbdați cu noblețe pe cei care vă batjocoresc și îi binecuvântați? Tu nu faci acest lucru, ci ești nesupus. Spune-mi, tu, care nu faci ceea ce este lipsit de primejdie, vei îndura lovituri în care se află multă durere și suferință?

Nu știți că cele ale războiului trebuie exersate pe timp de pace? Nu-i vedeți pe acei soldați care, chiar dacă nu îi amenință niciun război, ci este o pace adâncă, totuși își lustruiesc armele și ies în fiecare zi – ca să zic așa – pe câmpii întinse și largi împreună cu maeștrii lor, care îi învață tacticile, exersând cele ale războiului cu multă sârguință? Care dintre voi, ostași duhovnicești, a făcut așa? Niciunul. De aceea în războaie suntem lenți și neîndemânatici și ușor de cucerit de către toți.

Ce semn de mare trândăvie este a nu socoti că timpul de față este timp de luptă, când Pavel strigă: „Toți cei care voiesc să trăiască cu evlavie în Hristos Iisus vor suferi prigoane"[222] și

[221] A Judecății.

[222] *2 Timotei* 3, 12.

când Hristos spune: „În lume necaz veți avea”[223]! Și, din nou, când strigă Pavel cu glas tare și spune: „Lupta noastră nu este împotriva trupului și a sângelui”[224]; și iarăși: „Așadar, stați tari, încingându-vă mijlocul vostru cu adevărul”[225].

„Spune-mi, de ce ne înarmezi dacă nu este război? De ce ne prezinți un fapt zadarnic? Îmbraci soldații în armură, deși ei ar putea să se odihnească și să stea liniștiți.” Dar s-ar putea răspunde: „De bună seamă așa e, dar, și dacă nu ar fi război, trebuie să te îngrijești de cele ale războiului. Că cel care se îngrijește pe timp de pace de cele ce țin de luptă va fi înfricoșător în vremea luptei, pe când cel lipsit de experiență în ale războiului mai mult se tulbură chiar și pe timp de pace. De ce oare? Pentru că va vărsa lacrimi pentru bunurile sale și pentru că, nefiind capabil să lupte pentru ele, va suferi. Căci averile celui fricos și neexperimentat și neîndemânatic în lupte sunt în posesia tuturor celor curajoși și care știu să lupte”. Așadar, de aceea vă înarmez eu dinainte.

În plus, chiar tot timpul vieții noastre este vreme de război. Cum și în ce fel? Diavolul stă aproape. Ascultă ce zice [Apostolul]: „Umblă răcnind ca un leu care caută să răpească”[226]. Vin asupra noastră nenumărate patimi trupești, pe care trebuie să le enumăr ca să nu ne înșelăm în zadar. Căci spune-mi, ce anume nu ne războiește: bogăția, frumusețea, dezmierdarea, stăpânirea, autoritatea, invidia, slava, aroganța? Că nu doar

[223] *Ioan* 16, 33.
[224] *Efeseni* 6, 12.
[225] *Efeseni* 6, 14.
[226] *1 Petru*, 5, 8.

slava noastră luptă să ne împiedice să cădem în smerenie, ci și slava celorlalți luptă să ne conducă spre dușmănie și invidie. Dar care sunt cele contrare? Sărăcia, necinstea, faptul de a fi disprețuit, de a fi alungat, de a nu avea nicio putere. Acestea sunt în noi. Iar cele din partea oamenilor sunt: vicleniile, uneltirile, cursele, calomniile, nenumăratele împresurări. Din rândul demonilor sunt: „Începătoriile, puterile, stăpânitorii întunericului acestui veac, duhurile vicleniei”[227].

Unii ne bucurăm, alții suferim: ambele [situații pot prilejui] o abatere [de la virtute]. Fie sănătate, fie slăbiciune: în care stare nu va păcătui cineva? Vreți să vă spun pornind chiar de la Adam, drept de la început? Ce a pus stăpânire pe cel dintâi zidit? Plăcerea, mâncarea și dorința de putere. Ce a pus stăpânire pe cel de după el, pe fiul lui Adam? Invidia și dușmănia. Ce a pus stăpânire pe cei din timpul lui Noe? Plăcerile trupești și relele născute din acestea. Ce a pus stăpânire pe fiul lui Noe? Obrăznicia și nerușinarea. Ce a pus stăpânire pe sodomiți? Obrăznicia, destrăbălarea și îmbuibarea. Dar adesea și sărăcia face aceasta. De aceea a zis un înțelept anume: „Bogăție și sărăcie nu-mi da”[228]. Dar, mai bine zis, nici bogăția, nici sărăcia [nu fac aceasta], ci voința care nu poate să se folosească de acestea două. „Să știi bine”, zice, „că umbli prin mijlocul curselor”[229].

5. Fericitul Pavel în chip minunat a zis: „Spre aceasta suntem puși”[230]. Nu spune simplu că „suntem ispitiți”, ci: „Spre

[227] *Cf. Efeseni* 6, 12.
[228] *Pildele* 30, 8.
[229] *Înțelepciunea lui Isus Sirah* 9, 13.
[230] *1 Tesaloniceni* 3, 3.

aceasta suntem puși", în loc de: „Spre aceasta ne-am născut". Aceasta este lucrarea noastră, aceasta ne este viața, și tu cauți odihnă? Nu stă asupra noastră călăul care ne rupe coastele și ne silește să jertfim idolilor, ci stă o poftă nemăsurată de bani și de câștig care ne scoate ochii. Niciun soldat nu a aprins rugul pentru noi, nici nu ne-a pus pe grătar, ci văpaia trupească ne aprinde sufletul mai ceva decât acelea. Nu stă de față un împărat care ne făgăduiește mii de bunuri și ne face să ne rușinăm, ci stă de față nebunesca dorință de mărire, care ne îmboldește mai rău decât acela. Mare război, cu adevărat, chiar foarte mare, dacă vrem să fim treji!

Timpul de acum are și el cununile sale. Ascultă-l pe Pavel când zice: „De acum mi s-a pregătit cununa dreptății, pe care mi-o va da Dreptul Judecător. Dar nu doar mie, ci și tuturor celor care au iubit arătarea Lui"[231]. Când îți pierzi copilul iubit, unicul tău copil, crescut în multă bogăție, care îți dădea mari speranțe, singurul care avea să-ți moștenească averea, nu suspina cu amărăciune, ci mulțumește-I lui Dumnezeu și slăvește-L pe Cel care ți l-a luat și nu vei fi mai prejos decât Avraam în această privință. Căci, după cum acela l-a dat [pe fiul său] lui Dumnezeu atunci când Dumnezeu i-a poruncit, nici tu nu ai oftat când ți l-a luat. Ai căzut într-o boală grea și vin mulți și te silesc, unii cu descântece, alții cu amulete, iar alții cu alte lucruri ca să domolească răul? Ai răbdat cu noblețe și neclintit pentru frica de Dumnezeu? Ai alege să le suferi pe toate decât să te dedai vreuneia dintre practicile idolești? Aceasta îți aduce cununa mucenicească.

[231] *2 Timotei* 4, 8.

Și nu te îndoi! Îți zic eu cum și în ce fel. Căci, așa cum mucenicul rabdă cu tărie suferințele tortúrilor ca să nu se închine la idol, rabzi și tu durerile cauzate de boală ca să nu ai nevoie de nimic dintre cele idolești, nici să faci ceva din descântecele care ți se prescriu. Dar sunt suferințele mucenicului mai intense? Cele ale bolnavului însă sunt mai îndelungate, încât sfârșește la fel; iar deseori sunt chiar mai intense. Căci ce? Atunci când febra te muncește și te arde pe dinăuntru și tu respingi descântecul pe care ți-l recomandă ceilalți, spune-mi, nu ți-ai pus cunună mucenicească?

Iarăși, a pierdut cineva bani? Îl sfătuiesc mulți să se ducă la ghicitori? Tu, pentru frica de Dumnezeu, de vreme ce nu este permis [să mergi la ghicitori], alegi oare mai curând să nu primești banii decât să nu te supui lui Dumnezeu? Ai aceeași răsplată ca cel care a dat banii pentru săraci dacă aduci mulțumire atunci când îi pierzi și, deși poți să mergi la ghicitori, mai degrabă înduri să nu primești banii înapoi decât să îi capeți astfel[232]. Căci, după cum acela, pentru frica de Dumnezeu, și-a golit punga pentru cei nevoiași, așa și tu, pentru frica de Dumnezeu, nu ți-ai recăpătat banii după ce ți i-au furat.

Noi avem puterea de a ne vătăma sau nu; nimeni altcineva. Și, dacă vreți, să cercetăm problema luând chiar cazul tâlhăriei. Ți-a spart tâlharul zidul casei, a dat buzna în dormitor, a luat cu el aurării de mare valoare și pietre prețioase;

[232] În lecțiunea prezentată în *PG* 62, 413, rr. 14-15, fraza se continuă astfel: „[...] ai aceeași răsplată ca cel care s-a lipsit de bani pentru Dumnezeu”.

pe scurt, ți-a golit tezaurul și nu a fost prins. Fapta care s-a întâmplat este gravă și ți se pare o pagubă. Dar nu este defel, ci de tine depinde dacă faci din aceasta o pagubă sau un câștig.

„Și cum ar putea fi acesta un câștig?", zici. Voi încerca eu să îți arăt cum. Dacă vrei, va fi un mare câștig, iar dacă nu vrei, paguba va fi mai grea decât în realitate. Căci, așa cum, în cazul materialului care se află în fața meșterilor, cel experimentat în meșteșug îl folosește așa cum trebuie, iar cel neexperimentat îl strică și își face sieși pagubă, tot așa și în cazul acesta. Așadar, cum va fi un câștig? Dacă Îi mulțumești lui Dumnezeu, dacă nu te vaeți, dacă rostești vorbele lui Iov: „Domnul a dat, Domnul a luat. Gol am ieșit din pântecele mamei mele, gol voi și muri"[233].

„De ce spui: «Domnul a luat»? Tâlharul a luat! Și cum vei putea spune: «Domnul a luat»?", zici. Nu te mira, că și Iov a zis că i-a luat Domnul cele pe care i le luase diavolul. Și tu nu vei spune că ți-a luat Domnul ceea ce ți-a furat tâlharul? Spune-mi, pe cine admiri: pe cel care și-a golit punga pentru cei săraci, sau pe Iov, pentru vorbele acestea? Este oare mai prejos cel care nu a dat atunci milostenie decât cei care dau? Să nu spui: „Nu sunt recunoscător, fapta s-a petrecut fără știrea mea, tâlharul a furat fără ca eu să știu sau să vreau aceasta; ce fel de răsplată voi avea?" Și acelea s-au petrecut fără ca Iov să știe sau să vrea; căci cum [ar fi putut să fie altfel]? Dar, cu toate acestea, el s-a luptat. Iar tu poți primi o răsplată la fel de mare ca aceea pe care ai primi-o dacă ai renunța de bunăvoie la bunurile tale.

---

[233] *Iov* 1, 21.

De bună seamă, îl admirăm chiar mai mult pe cel care îndură atacurile cu mulțumire decât pe cel care dăruiește [bani] de bunăvoie. De ce oare? Pentru că cel din urmă este hrănit de laude și de conștiința lui și are bune speranțe și, după ce la început a îndurat cu noblețe lipsa banilor, mai apoi a renunțat la ei. Dar celui dintâi i-au fost luați cu forța [banii] pe când era legat [de ei]. Nu reprezintă același lucru a-ți goli punga după ce te-ai convins mai întâi să renunți la bani și a te lipsi de ei când încă îi dorești.

Dacă rostești aceste cuvinte, vei primi [răsplăți] cu mult mai mari și mai multe decât Iov. Căci acela a primit îndoit atunci, iar ție Hristos ți-a promis însutit. Nu ai blestemat pentru frica de Dumnezeu? Nu ai mers la ghicitori? Ai adus mulțumire atunci când ai suferit răul? Ești asemenea celui care a disprețuit [averile]. Într-adevăr, acestea nu s-ar întâmpla dacă nu ai disprețui [averile] mai întâi. Nu reprezintă același lucru a exersa un timp îndelungat disprețuirea banilor și a suporta o pierdere care se petrece deodată. Astfel, pierderea devine câștig și tu nu vei fi vătămat cu nimic, ba chiar vei trage folos de pe urma diavolului.

6. Dar când devine o pagubă greu de suportat? Când îți pierzi sufletul. Spune-mi, tâlharul ți-a furat banii: tu îți vei fura mântuirea? Pentru ce pătimești rău, suferind în urma celor pricinuite de ceilalți, pentru ce te arunci în mai multe rele? Poate că tâlharul te-a aruncat în sărăcie, dar tu te vatămi pe tine însuți ca un tâlhar în ce ai mai de preț. Acela te-a lipsit de cele ce sunt în afara ta și care te vor părăsi mai târziu chiar și fără voia ta, dar tu te lipsești de bogăția cea veșnică. Te-a

întristat diavolul luându-ți banii? Amărăște-l și tu pe el[234] și nu-l înveseli. Dacă te duci la ghicitori, l-ai înveselit. Dacă Îi mulțumești lui Dumnezeu, i-ai dat o lovitură ucigătoare.

Și ia seama la ce se întâmplă: nu vei găsi banii nici dacă te duci la ghicitori, căci nu le stă lor în putere să știe [unde sunt banii tăi]. Iar dacă ți-au spus unde se află, au făcut-o la întâmplare și, pe deasupra, îți pierzi și sufletul, te vei face și de râs în fața fraților tăi, vei pierde și banii din nou, în chip jalnic. Căci demonul, știind că nu suporți paguba, ci de dragul banilor te lepezi până și de Dumnezeul tău, îți dă banii înapoi ca să aibă ocazie să te înșele din nou și să te îndepărteze [de Dumnezeu].

Și, chiar de ți-ar spune ghicitorii [unde sunt banii], nu te mira: demonul este netrupesc, umblă peste tot. El îi înarmează pe hoți, căci aceste lucruri[235] nu se întâmplă fără demon. Prin urmare, dacă îi înarmează pe hoți, știe și unde sunt dosiți [banii]; își cunoaște bine slujitorii. Acest lucru nu-i de mirare. Dacă te vede că suferi din cauza pierderii, ți-o aduce și pe a doua; dacă te vede că o iei în derâdere și o disprețuiești, va renunța la această strategie. Căci, precum ne folosim noi de acele lucruri cu care îi întristăm pe dușmanii noștri, dar mai apoi, dacă vedem că aceia nu suferă, renunțăm la ele pentru că nu-i putem mușca, tot așa și diavolul.

Ce spui? Nu-i vezi pe cei care călătoresc pe mare în timpul furtunii cum nu se mai îngrijesc de bani, ba își aruncă în

---

[234] *PG* 62, 414, r. 22, prezintă adăugirea εὐχαριστήσας, „fiind mulțumitor".

[235] Tâlhăriile.

mare și averea? „Ce spui, omule? Tu conlucrezi cu furtuna și cu naufragiul? Mai înainte de a-ți lua valul averea, o arunci tu cu propriile-ți mâini? De ce te arunci în naufragiu mai înainte de [a începe] naufragiul?" Dar așa ceva ar spune un om al câmpului și lipsit de experiența încercărilor de pe mare. Într-adevăr, marinarul, care știe precis ce anume determină calmul mării, dar și ce aduce furtuna, chiar va râde de cel care grăiește așa. „De aceea o arunc", zice, „ca să nu ne inunde apa".

Așa și cel care are experiență în problemele și încercările vieții, când vede că furtuna este aproape și că duhurile rele vor să pricinuiască un naufragiu, aruncă și banii care i-au mai rămas. Ai fost tâlhărit? Tu fă milostenie și ușurează corabia. Te-au prădat hoții? Tu dă-I lui Hristos ceea ce ți-a mai rămas; așa vei mângâia și sărăcia vremurilor de dinainte. Ușurează-ți corabia, nu păstra ceea ce ți-a rămas, ca nu cumva să scufunzi vasul. Marinarii, ca să își salveze trupurile, își aruncă bagajele și nu așteaptă valul care se apropie să le răstoarne corabia. Tu nu faci să înceteze naufragiul ca să îți mântuiești sufletul?

Încercați, dacă nu mă credeți, încercați, vă rog, și veți vedea slava lui Dumnezeu! Atunci când ți se întâmplă ceva supărător, dă îndată milostenie, mulțumește că ți s-a întâmplat și vei vedea câtă bucurie va veni asupra ta. Căci, și de-ar fi câștigul duhovnicesc mic, este atât de mare, încât eclipsează orice pierdere materială. Câtă vreme poți să-I dai lui Hristos, ești bogat. Spune-mi, dacă, după ce ai fost jefuit, ar veni la tine împăratul și ar întinde mâna așteptându-se să primească ceva de la tine, oare nu ai socoti că ești mai bogat decât toți, de vreme ce împăratul nu se rușinează de tine nici [când te afli] într-o asemenea sărăcie? Nu te lăsa furat [odată cu banii], fii

doar stăpân asupra ta și vei învinge vicleșugul diavolului! Poți să ai mari câștiguri.

Să disprețuim bogăția ca să nu disprețuim sufletul. „Dar cum ar putea să o disprețuiască cineva?" Nu vedeți trupurile strălucitoare și pe cei care le iubesc? Câtă vreme le stau în fața ochilor, focul este aprins, flacăra se înalță cu intensitate; dar, îndată ce le duce cineva departe, toate se sting, toate sunt adormite. Tot așa și cu bogăția: nimeni să nu-și procure aurării, nimeni pietre prețioase, nimeni lanțuri de pus la gât – atunci când sunt privite, ademenesc privirile. Iar dacă vrei să fii bogat ca cei din vechime, nu fi bogat în aur, ci în cele folositoare, ca să le dăruiești pe dată celorlalți.

Nu fi iubitor de podoabe: o astfel de bogăție este supusă atacurilor hoților și ne aduce griji. Să nu avem vase de aur și argint, ci magazii cu grâu, vin și untdelemn; nu ca să câștigăm iarăși bani prin vânzarea lor, ci ca să le dăm din destul celor nevoiași. Dacă ne îndepărtăm de acele lucruri care prisosesc, vom dobândi bunurile cerești. Fie ca noi toți să le dobândim pe acestea în Hristos Iisus, Domnul nostru, cu Care Tatălui, împreună și Sfântului Duh, fie slavă, stăpânire, cinste, acum și pururea și în vecii vecilor! Amin.

Omilia 4

„De aceea și eu, pentru că nu mai răbdam, [l-]am trimis [pe Timotei] ca să cunosc credința voastră, ca nu cumva să vă fi ispitit ispititorul și în zadar să ne fie osteneala. Acum însă, după ce a venit Timotei de la voi la noi și ne-a adus vestea cea bună despre credința și iubirea voastră și că vă amintiți totdeauna cu drag de noi, pentru că doriți mult să ne vedeți – precum și noi pe voi –, de aceea, fraților, [gândindu-ne] la voi, ne-am simțit mângâiați în tot necazul și strâmtorarea noastră, prin credința voastră. Pentru că acum noi suntem vii dacă voi stați neclintiți în Domnul." (*1 Tesaloniceni* 3, 5-8)

1. Astăzi ne stă dinainte o problemă cercetată de mulți și care are la bază multe considerente. Dar care este problema aceasta? „De aceea și eu", zice, „pentru că nu mai răbdam, l-am trimis pe Timotei ca să cunosc credința voastră"[236]. Ce spui? Cel care știe atâtea, care a auzit cuvinte de negrăit, care s-a ridicat până la al treilea cer[237], este el oare neștiutor, chiar

[236] *1 Tesaloniceni* 3, 5. Sfântul Ioan redă aici explicit complementul direct „pe Timotei", care nu apare în textul Noului Testament, ci este doar subînțeles.

[237] *Cf. 2 Corinteni* 12, 2.

și dacă se afla în Atena? Totuși distanța nu era mare și nici nu se despărțise de tesaloniceni de mult timp; căci zice: „Fiind noi lipsiți de voi pentru o vreme”[238]. Nu știe starea tesalonicenilor, ci este nevoit să îl trimită pe Timotei ca să cunoască credința lor, „ca nu cumva”, zice, „să vă fi ispitit ispititorul și în zadar să ne fie osteneala”[239].

Așadar, ce ar putea spune cineva? Că sfinții nu le știau pe toate. Și oricine ar putea înțelege acest lucru din mai multe exemple, atât de dinainte, cât și de după acestea[240]; așa cum Elisei nu știa despre acea femeie[241], așa cum Ilie zicea către Dumnezeu: „Eu singur am rămas și ei caută sufletul meu”[242] – pentru care a auzit de la Dumnezeu: „Mi-am oprit șapte mii de bărbați”[243]. Iarăși, când a fost trimis Samuel ca să-l ungă pe David, „a grăit Domnul către el: «Să nu cauți la înfățișarea lui, nici la înălțimea staturii lui, [crezând] că l-am disprețuit pe el; că Dumnezeu nu privește cum privește omul, că omul privește la chip, iar Dumnezeu la inimă»”[244].

---

[238] *1 Tesaloniceni* 2, 17.

[239] *1 Tesaloniceni* 3, 5.

[240] Sfântul Ioan urmează să dea exemple atât din Vechiul, cât și din Noul Testament, însă referirea nu pare să fie exclusiv la scrierile scripturistice, ci la condiția sfinților în general, de dinainte și de după interacțiunea lui Pavel cu tesalonicenii.

[241] Referire la femeia șunamiteancă care a zămislit un fiu la bătrânețe, așa cum îi prorocise Elisei. Prorocul nu a știut însă de moartea băiatului până nu a aflat aceasta de la mama lui (*4 Regi* 4, 27).

[242] *3 Regi* 19, 10, 14.

[243] *3 Regi* 19, 18.

[244] *1 Regi* 16, 7. Referirea este la Eliab, unul dintre frații mai mari ai lui David, care era voinic și plăcut la înfățișare, motiv pentru care Samuel a crezut că acela trebuie să fie alesul lui Dumnezeu.

Iar acest lucru[245] se întâmplă datorită marii purtări de grijă a lui Dumnezeu. Cum și în ce fel? Atât de dragul sfinților, cât și de dragul celor care cred în ei. Căci, așa cum Dumnezeu îngăduie să fie prigoane, tot așa îngăduie și ca sfinții să nu știe multe lucruri, ca să rămână liniștiți[246]. De aceea zicea și Pavel: „Mi s-a dat un ghimpe în trup, un înger al satanei, să mă pălmuiască pentru a nu mă mândri”[247]. Și iarăși, ca să nu își închipuie nici alții lucruri mari despre sfinți. Căci, dacă în urma minunilor îi socoteau a fi dumnezei, cu atât mai mult dacă ar fi continuat să știe totul, mereu. Și de aceea spune și Pavel din nou: „Ca să nu cugete cineva despre mine mai mult decât mă vede sau aude ceva de la mine”[248]. Ascultă-l apoi și pe Petru, care, după ce l-a vindecat pe olog, spune: „Ce vă uitați la noi, ca și cum cu a noastră putere sau cucernicie l-am fi făcut pe acesta să umble?”[249] Iar dacă astfel de păreri rele se nășteau atunci când spuneau și făceau ei aceasta, precum și în urma unor [minuni] mici, cu atât mai mult în urma unora mari.

Acestea[250] mai erau îngăduite și din altă cauză. Într-adevăr, ca nu cumva să poată spune cineva că sfinții au săvârșit ceea ce

---

[245] Faptul că sfinții nu sunt atotștiutori.

[246] Termenul καταστέλλωνται înseamnă, propriu-zis, „să fie potoliți”, „să se domolească” și implică ideea de reprimare, de ținere în frâu a unor porniri. Sfântul Ioan arată mai departe ce anume trebuie reprimat în cazul sfinților: pornirea spre mândrie și o părere greșită a oamenilor despre ei.

[247] *2 Corinteni* 12, 7.

[248] *2 Corinteni* 12, 6.

[249] *Faptele Apostolilor* 3, 12.

[250] Neștiința sfinților și alte neputințe.

au săvârșit pentru că nu erau oameni – și astfel să devină cu toții trândavi[251] –, de aceea arată slăbiciunea lor, ca să elimine orice posibilitate de scuzare nerușinată a nesăbuinței lor. De aceea este Pavel neștiutor, de aceea nu se duce [la tesaloniceni], chiar dacă își propune deseori, ca ei să înțeleagă că el nu știe multe. Așadar, era un mare câștig de aici. Căci, dacă mai erau încă unii care grăiau astfel: „Acesta[252] este puterea lui Dumnezeu cea mare”[253], și alții care spuneau că el este cutare și cutare lucru, ce nu și-ar fi închipuit ei dacă lucrurile nu ar fi stat așa[254]?

„Iar aici pare că li se aduce o oarecare învinuire[255] [sfinților].” Ba din contră, cu mult mai mult iese la iveală[256] cât erau de minunați și, totodată, se arată măsura covârșitoare a ispitelor lor. Cum anume? Ascultă cu atenție! „Dacă le-ai spus[257] deja mai înainte: «Spre aceasta suntem puși» și: «Nimeni să nu se tulbure»[258], de ce îl trimiți din nou pe Timotei,

---

[251] Faptul de a-i considera pe sfinți niște „supraoameni”, cu puteri supranaturale, i-ar fi descurajat atât pe „simplii” credincioși să mai încerce să dobândească sfințenia, cât și pe sfinții înșiși să sporească în virtuți.

[252] Pavel.

[253] *Faptele Apostolilor* 8, 10.

[254] Dacă Pavel nu ar fi avut neputințele sale și nu s-ar fi dovedit neștiutor.

[255] Învinuire (κατηγορία) la adresa sfinților pentru faptul că ar suporta suferințe ca rezultat al unei presupuse pedepse divine pentru mândrie sau alte păcate. Replica îi aparține unui conlocutor imaginar.

[256] *PG* 62, 416, r. 54, conține adăugirea τῷ δὲ ἀκριβῶς σκοποῦντι, „celui ce privește cu atenție”.

[257] Aici Sfântul Ioan se adresează Sfântului Apostol Pavel într-un dialog imaginar.

[258] *Cf. 1 Tesaloniceni* 3, 3.

temându-te ca nu cumva să se întâmple ceva ce nu vrei?" Așadar, face aceasta din multa sa iubire. Căci, datorită marii lor înflăcărări, cei care iubesc pun la îndoială și lucrurile sigure. Iar aceasta [se întâmplă] din cauza multelor lor ispite: „Într-adevăr, am spus: «Spre aceasta suntem puși», dar m-am îngrozit de mulțimea copleșitoare a nenorocirilor". De aceea nu a spus: „[Îl] trimit pentru că vă învinuiesc", ci: „Pentru că nu mai rabd", ceea ce era mai curând un semn de dragoste.

Ce înseamnă: „Ca nu cumva să vă fi ispitit pe voi ispititorul"? Vezi că tulburarea[259] în necazuri este de la diavol și este semn al înșelării lui? Căci, atunci când nu poate să ne zdruncine pe noi înșine, îi zdruncină în alt fel, prin noi, pe cei mai slabi, ceea ce dovedește din partea lor o slăbiciune nemăsurată și care nu are nicio scuză. Așa a făcut în cazul lui Iov, când a întărâtat-o pe femeia lui: „Spune vreun cuvânt împotriva Domnului", zice, „și mori!"[260] Iată cum a ispitit-o.

Dar Pavel de ce nu a spus: „Să vă fi tulburat", ci: „Să vă fi ispitit"[261]? „Pentru că am bănuit numai atât", zice, „și anume că ați fost ispitiți". Aici nu numește ispita diavolului „zdruncinare", căci zdruncinat este cel care primește atacul acestuia. Vai! Cât de mare este iubirea lui Pavel! Lui nu-i păsa de necazuri, nici de curse; căci cred că el a rămas atunci acolo, precum

---

[259] Verbul σαλεύειν înseamnă, propriu-zis, „a clătina", „a scutura", „a zdruncina" (*A Greek-English Lexicon*, *s.v.* σαλεύω), de unde și „a tulbura", „a răvăși lăuntric" (vezi Walter Bauer, *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, revised and edited by Frederick William Danker, University of Chicago Press, Chicago-London, 2000, *s.v.* σαλεύω).

[260] *Iov* 2, 9.

[261] *1 Tesaloniceni* 3, 5.

zice Luca: „A rămas trei luni în Elada, timp în care iudeii unelteau împotriva lui”[262].

2. Așadar, nu-i păsa de primejdiile care îl pândeau, ci de cei care îi erau ucenici. Vezi că întrecuse orice părinte după trup? Căci în necazuri și în primejdii noi uităm de toate, dar lui Pavel așa de frică îi fusese și într-atât tremura pentru copiii săi, încât l-a trimis la tesaloniceni, în mijlocul primejdiilor, chiar pe singura lui mângâiere, pe Timotei, tovarășul și împreună-lucrătorul său.

„Și în zadar să ne fie osteneala”[263], zice. De ce?[264] Căci, chiar dacă s-ar fi abătut ei de la calea cea bună, nu era din cauza ta, [Pavele], nici din cauza nepăsării tale. „Dar, cu toate acestea, și de-ar sta lucrurile așa, socotesc, datorită marii mele iubiri față de frați, că mi-a fost zădărnicită osteneala.”

„Ca nu cumva să vă fi ispitit ispititorul.”[265] Dar el ispitește fără să știe dacă doboară. Prin urmare, acela dă buzna chiar și fără să știe [dacă va reuși să ne doboare], iar noi, pentru că știm că îl vom învinge, oare nu veghem? Iar că se aruncă asupra noastră neștiind [dacă ne va doborî] a arătat-o în cazul lui Iov, căci acel demon viclean spunea către Dumnezeu: „Nu ai îngrădit Tu cele dinăuntru și cele din afară ale [casei] lui? Ia-i averile: negreșit Te va «binecuvânta» în față!”[266] El

---

[262] *Cf. Faptele Apostolilor* 20, 3.

[263] *1 Tesaloniceni* 3, 5.

[264] Sfântul Ioan reia dialogul imaginar cu Apostolul.

[265] *1 Tesaloniceni* 3, 5.

[266] *Iov* 1, 10-11. Aici verbul εὐλογήσει, „va binecuvânta”, este un eufemism ebraic folosit cu sensul de „va blestema” (vezi *A Greek-English Lexicon*, *s.v.* εὐλογέω).

ispitește. Dacă vede ceva slab, atacă. Dacă vede ceva puternic, se îndepărtează.

„Și în zadar", zice, „să ne fie osteneala"[267]. Să ascultăm cu toții cum se trudea Pavel! Nu a spus: „Lucrarea", ci: „Osteneala"; nu a spus: „Și voi veți fi pierduți", ci: „Osteneala noastră". Astfel încât, chiar de s-ar fi întâmplat ceva, s-ar fi petrecut cu un motiv anume. Dar, fiindcă nu s-a întâmplat, mare a fost minunea. „Ne-am așteptat la acestea", zice, „dar s-au întâmplat cele contrare: nu doar că nu am primit din partea voastră nicio sporire a necazului nostru, ci am primit chiar o mângâiere".

„Acum însă, după ce a venit Timotei de la voi la noi", zice, „și ne-a adus vestea cea bună despre credința și iubirea voastră"[268]. „Și ne-a adus vestea cea bună", zice. Vezi nespusa bucurie a lui Pavel? Nu a spus: „Ne-a vestit", ci: „Ne-a adus vestea cea bună" – un atât de mare bine socotea el a fi statornicia și iubirea acelora. Căci era nevoie ca și aceea să rămână statornică, și aceasta să fie întărită[269]. Și se bucura de iubirea lor, pentru că era un semn de credință.

„Și că vă amintiți totdeauna cu drag de noi", zice, „pentru că doriți mult să ne vedeți, precum și noi pe voi"[270]. Aceasta este o exprimare plină de laudă. „Nu când eram de față, nici când făceam minuni, ci chiar acum vă amintiți cu drag de noi, când suntem departe și suntem biciuiți și suferim nenumărate

---

[267] *1 Tesaloniceni* 3, 5.

[268] *1 Tesaloniceni* 3, 6.

[269] „Aceea" se referă probabil la credința tesalonicenilor, iar „aceasta" la iubirea lor.

[270] *1 Tesaloniceni* 3, 6.

lucruri înfricoșătoare." Auziți cât sunt de admirați ucenicii care își amintesc cu drag de dascălii lor, cum îi fericește! Să-i imităm, căci este în folosul nostru, nu în folosul celor pe care îi iubim. „Pentru că doriți mult să ne vedeți", zice, „precum și noi pe voi"[271]. Și acest lucru îi înveselea pe tesaloniceni. Căci pentru cel care iubește este o mare încurajare și mângâiere să afle că cel iubit știe că este iubit.

„De aceea, fraților, [gândindu-ne] la voi, ne-am simțit mângâiați în tot necazul și strâmtorarea noastră, prin credința voastră. Pentru că acum noi suntem vii dacă voi stați neclintiți în Domnul."[272] Cine ar putea să se asemene cu Pavel, care socotea că propria lui mântuire stă în mântuirea aproapelui său[273], care avea o asemenea iubire[274] față de toți ca pentru mădularele [sale] veritabile? Cine ar putea să vorbească acum atât de răspicat? Ba mai mult, cine ar putea vreodată să gândească astfel? Pavel nu se aștepta să primească mulțumire din partea lor pentru ispitele [prin care trecea] pentru ei, ci știa să le aducă el mulțumire lor, pentru că nu s-au clătinat din cauza ispitelor lui. Ca și cum ar fi zis: „Mai degrabă voi sunteți vătămați din cauza ispitelor noastre decât noi; mai degrabă

---

[271] *1 Tesaloniceni* 3, 6.

[272] *1 Tesaloniceni* 3, 7-8.

[273] Field menționează că lecțiunea ἐν τῇ τῶν πλησίον σωτηρίᾳ […] εἶναι („stă în mântuirea aproapelui său") este transmisă de toate manuscrisele colaționate, iar lecțiunea τὴν τῶν πλησίον σωτηρίαν […] εἶναι („este mântuirea aproapelui său"), care apare și în *PG* 418, rr. 15-16, reprezintă o conjectură editorială (*Sancti patris nostri Joannis Chrysostomi*..., p. 358).

[274] Lit. „care avea o asemenea dispoziție" (οὕτω διακείμενος).

voi ați fost ispitiți decât noi, voi care nu pătimiți nimic, decât noi care pătimim".

„De vreme ce Timotei ne-a binevestit nouă aceste lucruri", zice, „nu simțim nicio întristare, ci «am fost mângâiați în tot necazul»[275], nu doar în acest necaz". Căci nimic din celelalte nu l-ar mai putea afecta pe un dascăl bun, câtă vreme cele care îi privesc pe ucenici se petrec după socoteala lui. „Prin voi ne-am simțit mângâiați", zice, „voi ne-ați întărit pe noi". Și, de fapt, era invers: faptul că [apostolii] nu cedau în suferințe, ci rezistau cu noblețe, era suficient pentru a-i întări pe ucenici. Pavel însă face totul invers și întoarce lauda către ei: „Voi ne-ați întremat[276] pe noi", zice, „voi ne-ați făcut să răsuflăm, voi ne-ați ferit de a simți ispitele". Și nu a zis: „Am răsuflat", nici: „Am fost mângâiați". Dar ce anume? „Acum suntem vii"[277], arătând că nu socotește poticnirea acelora a fi altceva decât ispită și moarte, în vreme ce propășirea lor o socotea a fi viață. Cum altfel ar fi putut să-și arate întristarea față de slăbiciunea ucenicilor ori bucuria [pentru reușitele lor]? Nu a spus: „Ne bucurăm", ci: „«Trăim»[278] viața ce va să fie".

3. „Astfel încât fără acest lucru[279] nici nu socotim viață faptul de a trăi." Astfel trebuie să privească lucrurile dascălii,

---

[275] *1 Tesaloniceni* 3, 7.

[276] Verbul ἀλείφω înseamnă propriu-zis „ung cu ulei" și se referă mai ales la practica ungerii cu ulei a trupurilor atleților, în vederea unei mai bune performanțe sportive (vezi *A Greek-English Lexicon*, *s.v.* ἀλείφω).

[277] *1 Tesaloniceni* 3, 8.

[278] Sau „suntem vii"; *1 Tesaloniceni* 3, 8.

[279] Fără progresul ucenicilor.

tot așa și ucenicii, și nu va mai fi niciodată nimic nelalocul lui. Apoi ia seama la ce zice când întărește această afirmație: „Căci ce mulțumire putem noi să-I dăm în schimb lui Dumnezeu pentru voi, pentru toată bucuria de care ne bucurăm datorită vouă înaintea Dumnezeului nostru, noi care ne rugăm cu prisosință zi și noapte ca să vedem chipul vostru și să împlinim lipsurile credinței voastre?”[280]

„V-ați făcut nu doar temei de viață pentru noi”, zice, „ci și de mare veselie și încă atât de mare, că nu e cu putință să-I mulțumim lui Dumnezeu cum se cuvine. Noi socotim că îndreptarea voastră este un dar de la Dumnezeu”. „Ne-ați făcut atâta bine, încât credem că este de la Dumnezeu; ba, mai bine zis, chiar este de la Dumnezeu. Căci un asemenea fel de a gândi nu este propriu unui suflet sau zel omenesc.”

„Rugându-ne cu prisosință zi și noapte”[281], zice. Și acesta este un semn de bucurie. După cum un agricultor, atunci când află că țarina lui pe care a lucrat-o cu trudă este încărcată cu spice de grâu, tânjește să vadă o asemenea plăcere cu ochii lui, tot așa și Pavel tânjea să vadă Macedonia. „Rugându-ne cu prisosință” – bagă de seamă măsura covârșitoare [a rugăciunii]! – „să vedem chipul vostru și să împlinim lipsurile credinței voastre”[282]. Aici e o mare problemă. „Căci, dacă tu[283] ești acum viu pentru că ei au stat neclintiți [în fața ispitelor] și Timotei ți-a binevestit credința și iubirea lor și ești plin de o atât de mare bucurie, că nici nu poți să-I

[280] *1 Tesaloniceni* 3, 9-10.
[281] *1 Tesaloniceni* 3, 10.
[282] *1 Tesaloniceni* 3, 10.
[283] Adresarea se face către Apostol.

mulțumești lui Dumnezeu cum se cuvine, cum de spui aici că sunt lipsuri ale credinței?"

Oare erau acelea vorbe de lingușire? Nicidecum, să nu fie una ca aceasta! Căci la început a mărturisit că ei au îndurat multe lupte și că nu erau cu nimic mai prejos [în suferință] decât bisericile din Iudeea[284]. Așadar, ce este? Nu s-au bucurat de întreaga învățătură, nici nu au învățat toate cele pe care trebuiau să le învețe. Și pe aceasta o arată mai la urmă. Poate că printre ei se puneau întrebări despre Înviere și erau mulți care îi tulburau, nu atât prin ispite, nici prin primejdii, ci dându-se drept învățători. Aceasta numește Pavel „lipsurile credinței" și de aceea a spus: „Lipsurile", și nu a spus: „Spre a fi întăriți". Dar, acolo unde se temuse cu privire la credința însăși, a zis: „L-am trimis pe Timotei […] să vă întărească pe voi"[285], iar aici zice: „Să împlinim lipsurile"[286], ceea ce ține mai degrabă de învățătură, nu de întărire, precum a spus și în altă parte: „Ca să fiți desăvârșiți în toată fapta cea bună"[287]. Iar un lucru [care se cere] desăvârșit este ceva căruia îi lipsește puțin: căci un asemenea lucru [poate să] se desăvârșească.

„Dar Însuși Dumnezeu și Tatăl nostru, și Domnul nostru Iisus Hristos să îndrepte calea noastră către voi! Iar Domnul să vă înmulțească și să vă facă să prisosiți în iubirea unuia către altul și către toți, precum și noi față de voi."[288]

---

[284] *Cf. 1 Tesaloniceni* 2, 14.
[285] *1 Tesaloniceni* 3, 2.
[286] *1 Tesaloniceni* 3, 10.
[287] *Cf. 1 Corinteni* 1, 10; *2 Timotei* 3, 17.
[288] *1 Tesaloniceni* 3, 11-12.

Acest lucru este propriu unei iubiri covârșitoare: faptul că se ruga nu doar în sinea lui, ci includea rugăciunea și în epistolă. Acest lucru este propriu unui suflet clocotitor și cu adevărat nerăbdător. Aceasta este și dovada rugăciunilor care se făceau acolo[289] și, în același timp, o justificare că nu cu voia lor, nici din nepăsare nu se duc [apostolii la tesaloniceni]. Ca și cum ar fi zis: „Să îndepărteze Însuși Dumnezeu ispitele care ne abat în toate părțile, astfel încât să venim direct la voi".

„Iar Domnul să vă înmulțească și să vă facă să prisosiți."[290] Vezi nebunia cea de nestăpânit a iubirii care se arată prin aceste cuvinte? „Să vă înmulțească", zice, „și să vă facă să prisosiți" – în loc de: „Să vă facă să sporiți". Ca și cum ar spune cineva: „El dorește să fie iubit de către ei cumva cu asupra de măsură". „Precum și noi față de voi"[291], zice. „Căci iubirea noastră prisosește deja și ne rugăm să prisosească și a voastră." Vezi până unde vrea să se răspândească iubirea? Nu numai de la unul către altul, ci pretutindeni. Cu adevărat, faptul de a-i îmbrățișa pe toți este propriu iubirii dumnezeiești. Iar dacă pe unul îl iubești, iar pe altul nu, e dragoste omenească. „Dar iubirea noastră nu este așa."

„Precum și noi față de voi, spre întărirea inimilor voastre neprihănite întru sfințenie înaintea lui Dumnezeu și Tatăl

---

[289] Acolo unde se afla Pavel cu alți apostoli, probabil în Atena, așa cum putem presupune pe baza afirmației din *1 Tesaloniceni* 3, 1. Cu toate acestea, majoritatea exegeților moderni consideră că Pavel se afla în Corint în momentul scrierii *Epistolei întâi către tesaloniceni*.

[290] *1 Tesaloniceni* 3, 12.

[291] *1 Tesaloniceni* 3, 12.

nostru, la venirea Domnului nostru Iisus Hristos cu toți sfinții Săi."[292]

[Aici] arată iubirea care le aduce lor câștig, nu celor iubiți. „Vreau", zice, „să prisosească iubirea aceasta, ca nimeni să nu se facă de rușine". Nu a spus: „Întărirea voastră", ci: „A inimilor voastre", căci „din inimă ies gândurile rele"[293]. Că se poate să fii rău fără să faci nimic. De pildă: să porți invidie, să fii necredincios, viclean, să te bucuri de rele, să nu fii prietenos, să ai credințe greșite – toate acestea țin de inimă. Aceasta este sfințenia: curățirea de aceste [rele]. Căci, în mod propriu, înfrânarea[294] este numită prin excelență „sfințenie", pe când desfrâul și adulterul sunt numite și „necurăție". Dar, în general, toate păcatele sunt numite „necurăție" și orice virtute, „curăție". „Fericiți cei curați cu inima"[295], zice. Îi numește „curați" pe cei curați în toate privințele.

4. Și alte [rele] pot[296] să întineze [sufletul], și nu într-o mai mică măsură. Că viclenia întinează sufletul, ascultă-l pe prorocul care zice: „Ierusalime, curăță sufletul tău de răutate!"[297]; și din nou: „Spălați-vă, curățiți-vă, scoateți vicleniile din sufletele voastre"[298]. Nu a spus: „Desfrânările",

---

[292] *1 Tesaloniceni* 3, 12-13.

[293] *Matei* 15, 19.

[294] Sau „cumpătarea", „moderația" (σωφροσύνη).

[295] *Matei* 5, 8.

[296] Lit. „știu" (οἶδε). În *PG* 62, 420, r. 20, apare lecțiunea οἶδα, „eu știu [că]".

[297] *Ieremia* 4, 14.

[298] *Cf. Isaia* 1, 15 (în versiunea *Septuaginta*: *Isaia* 1, 16).

pentru că nu numai desfrânarea întinează sufletul, ci și alte [rele].

„Să întărească", zice, „inimile voastre neprihănite întru sfințenie înaintea lui Dumnezeu și Tatăl nostru, la venirea Domnului nostru Iisus Hristos cu toți sfinții Săi"[299]. Deci Hristos va fi atunci judecător; dar cei care sunt judecați stau nu [doar] înaintea Lui, ci și înaintea Tatălui. Fie spune acest lucru, fie vrea să zică: „Să fim fără de prihană înaintea lui Dumnezeu" – lucru pe care îl spune mereu; în fața lui Dumnezeu, căci aceasta este virtutea sinceră, nu în fața oamenilor.

Prin urmare, iubirea ne face neprihăniți. Și ne face neprihăniți cu adevărat. Iar pe când explicam eu odată cuiva acest lucru și ziceam că iubirea ne face neprihăniți și că dragostea față de aproapele nu permite să existe vreo cale de intrare pentru păcat și dădeam detalii despre toate celelalte și continuam cu discursul meu, unul dintre apropiații mei, intervenind, zice: „Atunci de ce [este condamnată] desfrânarea[300]? Nu este oare posibil să iubești și să desfrânezi în același timp? Căci acest lucru se naște și din dragoste[301]. Fără

---

[299] *1 Tesaloniceni* 3, 13.

[300] Termenul πορνεία se referă la relațiile amoroase extraconjugale și, mai specific, la prostituție. În continuare, contextul pare că sugerează acest din urmă sens.

[301] În acest context, termenii „să iubești" și „dragoste" traduc termenii grecești φιλεῖν și φιλία, care se referă îndeosebi la afecțiunea reciprocă dintre prieteni, la dragostea amicală fără conotații erotice (*A Greek-English Lexicon*, *s.v.* φιλία). Conform părerii conlocutorului Sfântului Ioan, această dragoste ar putea da naștere „desfrânării" (πορνεία) și ar putea

îndoială, lăcomia, adulterul, invidia, uneltirile și cele asemenea acestora ar putea fi oprite din iubire pentru aproapele. Dar cum ar putea fi oprită desfrânarea?" Atunci eu i-am spus că iubirea o poate opri și pe aceasta. Căci, dacă ar iubi cineva o femeie desfrânată, ar încerca să o scoată din brațele altor bărbați și nu ar adăuga el însuși la păcatul [ei]. Pentru că este propriu celui care o urăște foarte mult pe desfrânată să desfrâneze cu ea[302], iar celui care o iubește cu adevărat, să o abată de la acea faptă spurcată.

Și nu este, nu este niciun păcat pe care, întocmai ca focul, să nu îl mistuie puterea iubirii. Căci este mai ușor pentru o uscătură oarecare să reziste focului decât pentru natura păcatului să reziste puterii iubirii[303]. Așadar, o astfel de iubire să semănăm în sufletele noastre, ca să putem sta laolaltă cu toți sfinții. Căci toți aceia au bineplăcut [lui Dumnezeu] datorită iubirii față de aproapele. De ce a fost omorât Abel, și nu a omorât [el însuși]? Pentru iubirea foarte mare pe care i-o purta fratelui său nici nu a suferit să primească un asemenea gând. De ce a primit Cain ciuma invidiei (căci de acum

---

coabita cu ea în mod nestingherit. Sfântul Ioan corectează viziunea conlocutorului său apelând și la o distincție terminologică: primului tip de dragoste-φιλία Hrisostom îl opune pe cel de iubire-ἀγάπη, iubirea creștină prin excelență, jertfelnică, divină (*cf. Ioan* 15, 9-10), născătoarea sfințeniei și a tuturor virtuților, inclusiv a castității. În viziunea Sfântului Ioan, iubirea-ἀγάπη face imposibilă desfrânarea. Dubletul φιλία – ἀγάπη am încercat pe cât posibil să-l redăm în traducere prin „dragoste" – „iubire".

[302] Lit. „împotriva ei" (εἰς αὐτήν).

[303] Aici, iubirea este desemnată prin termenul ἀγάπη.

nu l-aș mai putea numi fratele lui Abel)? Pentru că, în cazul lui, temeliile iubirii nu fuseseră bine statornicite. De ce s-au bucurat de cinste copiii lui Noe? Oare nu pentru că își iubeau foarte mult tatăl și nu au suferit să vadă goliciunea lui[304]? Iar celălalt [fiu][305] de ce a fost blestemat? Oare nu din cauza lipsei de dragoste? Iar Avraam de ce a fost cinstit? Oare nu datorită iubirii, pentru că a făcut acele lucruri cu privire la nepotul lui[306] și acele rugăminți pentru sodomiți[307]?

Sfinții erau foarte, foarte iubitori și plini de compasiune. Gândește-te, rogu-te, la Pavel, cel care înfrunta focul, cel tare ca diamantul, ferm, neclintit, întotdeauna oțelit, pironit de frica de Dumnezeu, statornic: „Cine ne va despărți de dragostea lui Hristos? Necazul, sau strâmtorarea, sau prigoana, sau foametea, sau golătatea, sau primejdia, sau sabia?”[308], zice. Cel care înfrunta toate acestea și pe pământ, și pe mare, cel care lua în râs ușile cele tari ca diamantul ale morții – căreia nimic nu îi rezistă întru totul –, când a văzut

[304] *Facerea* 9, 23.

[305] Este vorba despre Ham, care a văzut goliciunea lui Noe, tatăl său (*Facerea* 9, 22). Ham a fost blestemat indirect prin blestemul rostit împotriva fiului său, Canaan, de către Noe (*Facerea* 9, 25).

[306] Este vorba despre Lot, de care Avraam s-a despărțit după plecarea din Egipt pentru a evita orice dispută cauzată de împărțirea teritoriului pe care urmau să se stabilească (*Facerea* 13, 8-12).

[307] Avraam s-a rugat Domnului să nu piară Sodoma dacă s-ar mai găsi în cetate măcar și câțiva oameni drepți (*Facerea* 18, 23-32). Datorită ospitalității și nevinovăției lui Lot, dar și rugămințiilui Avraam, Dumnezeu i-a cruțat pe Lot și pe ai săi de la pieirea Sodomei (*Facerea* 19, 1-22, 29).

[308] *Romani* 8, 35.

acesta lacrimile unora dintre cei iubiți ai săi, atâta s-a jelit și s-a zguduit cel tare ca diamantul, încât nu și-a mai ascuns suferința, ci a zis pe față: „Ce faceți de plângeți și-mi sfâșiați inima?”[309]

Ce zici? Spune-mi: a avut putere o lacrimă să-ți frângă sufletul de diamant? „Da”, zice, „căci rezist în fața tuturor lucrurilor, mai puțin în fața iubirii; aceasta este mai puternică decât mine și mă stăpânește. Acest lucru este plăcut lui Dumnezeu”. Adâncul mării nu l-a zdrobit pe Pavel, iar o mică lacrimă l-a zdrobit. „Ce faceți de-mi frângeți inima?”[310] Mare este puterea iubirii! Nu îl vezi cum plânge iarăși? Spune-mi, de ce plângi? „Timp de trei ani, zi și noapte”, zice, „nu am încetat să vă sfătuiesc cu lacrimi pe fiecare”[311]. Datorită marii lui iubiri, se temea să nu apară vreo pervertire între ei. Și din nou: „Că din multă supărare și cu inima îngrijorată v-am scris vouă printre multe lacrimi”[312].

Dar, spune-mi, ce face Iosif cel ferm, care stă neclintit în fața unei femei atât de tirane, pe care îl vedem atât de nobil în fața unei văpăi atât de mari a amorului, care biruiește și doboară nebunia stăpânei sale[313]? Căci ce nu îl putea ademeni atunci? Privirea încântătoare, mândria rangului, luxul hainelor, parfumul aromatelor (într-adevăr, acestea știu să moleșească sufletul), vorbe mai delicate decât toate?

---

[309] *Faptele Apostolilor* 21, 13.

[310] *Cf. Faptele Apostolilor* 21, 13.

[311] *Faptele Apostolilor* 20, 31.

[312] *2 Corinteni* 2, 4.

[313] Soția lui Putifar, o căpetenie de la curtea lui Faraon, în slujba căruia intrase Iosif (*Facerea* 39, 7-10).

5. Știți că cea îndrăgostită – și îndrăgostită atât de pătimaș – nu va avea nicio reținere în a folosi cuvinte umile, luând înfățișarea unei femei care se roagă cu stăruință. Căci femeia cea împodobită cu aur și care era de rang împărătesc[314] s-a jelit atât de mult, încât probabil că s-a aruncat la picioarele tânărului rob[315], sau poate că s-a rugat de el, plângând și îmbrățișându-i genunchii; și aceasta a pus-o la cale nu o dată sau de două ori, ci de nenumărate ori. Atunci puteau fi văzuți și ochii ei nemaipomenit de strălucitori, căci, de bună seamă, nu se înfrumusețase orișicum, ci cu mult farmec[316], ca și cum ar fi dorit să îl prindă pe mielul lui Hristos în numeroasele ei mreje. Adaugă aici, rogu-te, și multele vrăjitorii.

Dar, cu toate acestea, acest bărbat neclintit, ferm și ca de stâncă, când i-a văzut pe frații săi care l-au trădat, care l-au aruncat în puț, care l-au vândut, care au vrut să-l și omoare[317], care erau cauza atât a întemnițării, cât și a cinstirii lui, când a auzit de la ei vorbele pe care le-au ticluit pentru tatăl lor – „Căci i-am spus", zice, „că unul [dintre noi] a fost sfâșiat de fiare"[318] –, s-a tânguit, s-a înduioșat, s-a frânt [inima lui]. „Și a plâns"[319], zice, și, pentru că nu mai

---

[314] Soția lui Putifar.

[315] Iosif.

[316] Termenul περιεργία înseamnă atât „preocupare excesivă", „grijă exagerată", cât și „superstiție, practică magică" (vezi *A Patristic Greek Lexicon*, *s.v.* περιεργία). Înfrumusețarea excesivă a femeii avea ca scop tocmai „vrăjirea" celui pe care îl dorea.

[317] *Facerea* 37, 20-28.

[318] *Cf. Facerea* 37, 20, 33 și 44, 26-28.

[319] *Facerea* 43, 30.

făcea față emoției, a intrat [în palat] și s-a stăpânit[320], adică și-a șters lacrimile.

Ce înseamnă asta? Lăcrimezi, Iosife? Și totuși cele de față nu sunt vrednice de lacrimi, ci de urgie, de mânie și indignare, de o mare pedeapsă și răsplată. Îi ai în mâinile tale pe dușmani, pe ucigătorii de frate, poți să îți satisfaci mânia. Și cu adevărat aceasta nu ar fi o nedreptate, că nu începi tu să lovești cu mâini nedrepte, ci le răsplătești celor care te-au nedreptățit. Rogu-te, nu te uita la demnitatea [în care te afli]: nu o ai din voia acelora, ci din voia lui Dumnezeu, Care a revărsat harul asupra ta! De ce plângi? El însă ar răspunde: „Să nu-mi fie mie una ca aceasta, când toate ale mele sunt la mare cinste, să le stric pe toate prin ținerea de minte a acestui rău! Este cu adevărat vremea lacrimilor. Nu sunt mai fără de minte decât fiarele: acelea cad la învoială cu natura, orice lucru grozav ar pătimi. Plâng, pentru că ei chiar mi-au făcut unele ca acestea", zice.

Să-l imităm și noi pe Iosif: să-i jelim și să vărsăm lacrimi pentru cei care ne-au nedreptățit! Să nu ne mâniem asupra lor, căci sunt cu adevărat vrednici de lacrimi pentru pedeapsa și osânda de care se fac ei înșiși răspunzători. Știu cum plângeți voi acum, cum vă bucurați și admirându-l pe Pavel, și minunându-vă și fericindu-l pe Iosif. Dacă însă are cineva vreun dușman, să-și amintească de el acum, să și-l pună în minte, ca, atât timp cât inima sa încă mai clocotește la amintirea sfinților, să poată să dezlege legătura mâniei și să domolească asprimea și uscăciunea ei. Știu că, după ce ieșiți de aici, după

[320] *Facerea* 43, 30.

ce mă voi opri eu din vorbit, chiar de ar mai rămâne [în inima voastră] ceva din căldură și clocot, nu mai este la fel ca acum, când mă ascultați.

Dacă cineva, deci, dacă cineva s-a răcit, să topească gheața! Căci cu adevărat gheață și frig este ținerea de minte a răului. Noi însă să Îl chemăm pe Soarele dreptății[321], să Îl rugăm să Își trimită razele [asupra noastră] și nu va mai fi gheață groasă, ci apă bună de băut. De s-ar atinge focul Soarelui dreptății de sufletul nostru, nu ar lăsa nimic încremenit, nimic aspru, nimic arzător, nimic neroditor: pe toate le-ar arăta coapte, dulci, încărcate cu multă plăcere. Dacă noi ne iubim unii pe alții, va veni și acea rază. Îngăduiți-mi, vă rog, să spun acestea cu osârdie! Faceți-mă să aflu că noi am dobândit vreun folos de pe urma acestor vorbe, că cineva, ducându-se drept la dușmanul său, l-a cuprins cu ambele mâini, și-a petrecut brațele în jurul lui, l-a îmbrățișat, l-a sărutat, a lăcrimat. Și fiară sălbatică de-ar fi acela, și piatră de-ar fi, și orice altceva, va fi îmblânzit de o asemenea bunăvoință.

De ce îți este dușman? Te-a insultat? Dar nu ți-a făcut nicio nedreptate. Din cauza banilor însă îl treci cu vederea pe fratele tău care te urăște? Să nu fie așa, vă rog! Să iertăm toate: este timpul nostru, să îl folosim cum trebuie! Să tăiem corzile păcatelor! Mai înainte de a merge la Judecată, să ne îndreptăm[322] unii pe alții. „Soarele", zice, „să nu apună peste mânia

[321] *Cf. Maleahi* 3, 20.

[322] Verbul κρίνωμεν înseamnă propriu-zis „să ne judecăm". Cu toate acestea, Lampe indică și sensul de „a corecta" (*A Patristic Greek Lexicon*, *s.v.* κρίνω). Prin urmare, putem înțelege că, în acest context, faptul de a

voastră”[323]. Nimeni să nu amâne: amânările nasc întârzieri. Dacă trece ziua de astăzi, te rușinezi mai mult. Dacă trece și ziua de mâine, rușinea este mai mare. Dacă se adaugă și a treia zi, este încă și mai rău. Deci să nu ne facem de rușine pe noi înșine, ci să iertăm, ca să ni se ierte și nouă. Iar dacă vom fi iertați, vom dobândi toate bunătățile[324], în Hristos Iisus, Domnul nostru, cu Care Tatălui, împreună și Sfântului Duh, fie slavă, stăpânire, cinste, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

---

se judeca unii pe alții nu se referă la osândirea aproapelui, ci la revizuirea propriului comportament prin raportare la aproapele.

[323] *Efeseni* 4, 26.

[324] *PG* 62, 422, rr. 56-57, conține și adăugirea ἐν οὐρανῷ, „în/din cer”.

Omilia 5

„De-acum înainte, fraților, vă cerem și vă îndemnăm în Domnul Iisus ca, așa cum ați primit de la noi felul în care se cuvine să umblați și să fiți bineplăcuți lui Dumnezeu[325]*, să prisosiți tot mai mult. Că știți ce porunci v-am dat prin Domnul nostru Iisus Hristos. Căci voia lui Dumnezeu aceasta este: sfințirea voastră.”* (*1 Tesaloniceni* 4, 1-3)

1. Ori de câte ori se oprește asupra problemelor urgente și imediate și, mai apoi, urmează să le abordeze pe cele permanente și care trebuie auzite într-una, adaugă expresia „de-acum înainte”, adică mereu și necontenit. „Vă cerem și vă îndemnăm în Domnul.”[326] Vai! Nu spune despre sine însuși că este vrednic de crezare să îi îndemne – și totuși cine ar putea fi atât de vrednic de crezare [ca Pavel]? –, ci Îl ia alături pe Hristos. „Prin Dumnezeu[327] vă îndemnăm pe voi”, zice. Așa le-a spus și corintenilor: „Dumnezeu vă îndeamnă prin

[325] Ediția Noului Testament prezintă următoarea adăugire: καθὼς καὶ περιπατεῖτε, „precum și umblați” (*Novum Testamentum Graece*, p. 535).

[326] *1 Tesaloniceni* 4, 1.

[327] Διὰ τοῦ Θεοῦ poate avea și sensul de „pentru” sau „datorită” sau „în numele lui Dumnezeu”.

noi”[328]. „Ca, așa cum ați primit de la noi” – expresia „ați primit” nu se referă doar la cuvinte, ci și la fapte – „felul în care se cuvine să umblați”[329]. Prin aceasta arată întreaga conduită a vieții.

„Și să fiți bineplăcuți lui Dumnezeu, ca să prisosiți tot mai mult.”[330] Adică, prisosind voi mai mult, să nu vă opriți la [împlinirea] poruncilor, ci chiar să le depășiți; căci asta înseamnă „să prisosiți”. În cele de dinainte recunoștea minunea credinței lor neclintite, iar aici le orânduiește viața. Căci a propăși înseamnă a întrece poruncile și rânduielile, căci ei nu mai fac nimic din constrângerea dascălului, ci din propria lor voință. Precum pământul nu trebuie să rodească numai [semințele] puse în el, așa și sufletul: nu trebuie să se oprească la [învățăturile] puse în el, ci să le depășească. Vezi că pe bună dreptate a zis „să le depășiți”? Căci virtutea se împarte în acestea două: în a te feri de rău și în a face binele. Că îndepărtarea de rele nu e de ajuns pentru apropierea de virtute, ci este un fel de cale și un început care duce acolo; iar nouă ne trebuie multă osârdie.

Așadar, cele pe care ei trebuie să le evite le trece în rândul poruncilor; și pe bună dreptate. Căci săvârșirea acestora duce la pedeapsă, iar abținerea de la ele nu aduce nicio laudă. Iar pe cele ce țin de virtute, cum este lepădarea de averi[331] și altele

---

[328] *2 Corinteni* 5, 20.

[329] *1 Tesaloniceni* 4, 1.

[330] *1 Tesaloniceni* 4, 1.

[331] Într-unul din manuscrisele colaționate de Field, se dă ca exemplu și practicarea castității, τὸ παρθενείαν ἀσκεῖν (*Sancti patris nostri Joannis Chrysostomi*..., p. 367).

de acest fel, nu le mai trece în rândul poruncilor. Dar cum [le enunță]? [Prin spusa:] „Cel ce poate înțelege să înțeleagă”[332]. Așadar, era firesc ca el, după ce le dăduse porunci cu mare frică și cutremur, să le amintească de acea evlavie prin epistola aceasta. Motiv pentru care nu menționează [aici] aceste lucruri, ci [doar] le amintește [de ele].

„Că știți”, zice, „ce porunci v-am dat prin Domnul nostru Iisus Hristos. Căci voia lui Dumnezeu aceasta este: sfințirea voastră”[333]. Și uite cum nu vorbește nicăieri despre nimic altceva atât de evident ca despre acest lucru[334]! Așa cum zice și în altă parte, când scrie: „Căutați pacea cu toții și sfințenia, fără de care nimeni nu-L va vedea pe Domnul”[335]. Și ce te minunezi dacă le scrie ucenicilor peste tot despre aceasta, când i-a zis până și lui Timotei, scriindu-i: „Păzește-te pe tine curat”[336]? Și în *Epistola a doua către corinteni* le-a scris: „În răbdare multă, în postire, în curăție”[337]. Și aceasta[338] ar putea fi găsită în multe locuri, și în *Epistola către romani*, și peste tot, în toate epistolele. Căci, într-adevăr, răul acesta[339] le spurcă pe toate. Așa cum un porc plin de murdărie, oriunde ar intra, ar umple de duhoare totul și ar năpădi simțurile de mirosul

---

[332] *Matei* 19, 12.

[333] *1 Tesaloniceni* 4, 2-3.

[334] Adică despre sfințire și curăție.

[335] *Evrei* 12, 14.

[336] *1 Timotei* 5, 22.

[337] *2 Corinteni* 6, 4-6.

[338] Referința la sfințenie/curăție.

[339] Răul la care se referă aici Sfântul Ioan este desfrânarea, așa cum reiese din următoarele explicații.

băligarului, tot așa și desfrânarea. Greu de spălat este răul acesta! Iar când unii săvârșesc acest [păcat] deși au neveste, cât de covârșitoare este absurditatea lor?

„Căci voia lui Dumnezeu aceasta este", zice, „sfințirea voastră; să vă feriți de toată[340] desfrânarea"[341]. Sunt multe soiuri de neorânduieli, felurite și diverse sunt plăcerile destrăbălării, pe care nici nu este îngăduit a le spune. Dar, zicând: „De toată desfrânarea", le lasă [la înțelegerea] celor care le cunosc deja.

„Să știe fiecare dintre voi să-și stăpânească vasul său în sfințenie și cinste, nu în patima poftei, ca și neamurile care nu-L cunosc pe Dumnezeu."[342]

„Să știe fiecare dintre voi să-și stăpânească vasul său"[343], zice. Prin urmare, acest lucru – a nu fi destrăbălat – se dobândește prin învățare, și încă multă. Deci noi ne stăpânim vasul atunci când este curat, iar când este necurat, îl stăpânește păcatul; și pe bună dreptate. Căci nu face ceea ce vrem noi, ci ceea ce poruncește păcatul. „Nu în patima poftei"[344], zice. Aici arată și modul în care trebuie să ne înfrânăm[345], astfel încât să tăiem de la noi patimile poftei. Căci, într-adevăr, și desfătarea,

---

[340] Adjectivul „toată"/„orice" (πᾶσα) îi oferă prilej Sfântului Ioan să insiste mai jos asupra diversității modalităților de desfrânare. Totuși termenul nu este inclus în ediția modernă a Noului Testament (din aparatul critic aflăm că apare în manuscrise de sec. IV și mai târzii; vezi *Novum Testamentum Graece*, p. 535).

[341] *1 Tesaloniceni* 4, 3.

[342] *1 Tesaloniceni* 4, 4-5.

[343] *1 Tesaloniceni* 4, 4.

[344] *1 Tesaloniceni* 4, 5.

[345] Lit. „să trăim în cumpătare" sau „în castitate" (σωφρονεῖν).

și bogăția, și trândăvia, și lenea, și risipa timpului[346], și toate lucrurile acestea ne conduc către pofta cea absurdă. „Ca și neamurile", zice, „care nu-L cunosc pe Dumnezeu"[347]. Căci în așa fel sunt aceia care nu se așteaptă să primească vreo pedeapsă.

„[Nimeni] să nu întreacă măsura și să nu îl nedreptățească[348] pe fratele său în privința aceasta."[349]

2. Bine a zis: „Să nu întreacă măsura". Dumnezeu i-a rânduit fiecăruia femeie, a pus hotare firii, ca legătura aceea trupească să fie cu o singură femeie. Prin urmare, legătura cu [oricare] alta înseamnă încălcarea legii, lăcomie și tâlhărie. Ba e mult mai cumplită decât orice tâlhărie, că nu suferim atât de mult când ni se fură averile, pe cât suferim când ne este săpată căsătoria. Îl numești frate [pe aproapele tău] și îl nedreptățești chiar în cele ce nu trebuie? Aici Pavel vorbește despre adulter, dar mai înainte a vorbit despre „toată desfrânarea"[350]. Căci, pentru că urma să zică: „[Nimeni] să nu întreacă măsura și să nu îl nedreptățească pe fratele său"[351], spune: „Să nu socotești că zic acestea numai cu privire la frați; ci nu trebuie să ai [legătură] nici [cu] femeile altora, nici [cu] cele lipsite cu totul de

---

[346] La origine, termenul σχολή se referă la ideea de tihnă, de răgaz și, de aici, la lene și la pierderea timpului. Termenul a evoluat însă și spre sensul de timp liber destinat lecturii și învățării, de unde avem înțelesul de „școală" (*A Greek-English Lexicon*, *s.v.* σχολή), *cf.* lat. *schola*.

[347] *1 Tesaloniceni* 4, 5.

[348] Lit. „să-l fraudeze" prin faptul de a-i fura soția (πλεονεκτέω).

[349] *1 Tesaloniceni* 4, 6.

[350] *1 Tesaloniceni* 4, 3.

[351] *1 Tesaloniceni* 4, 6.

bărbat, nici [cu] desfrânatele[352]. Trebuie să te ții departe de toată desfrânarea".

„Pentru că", zice, „Domnul este răzbunător pentru toate acestea"[353]. Mai întâi i-a îndemnat, i-a făcut să se rușineze, spunându-le: „Ca și neamurile"[354]. Apoi le-a arătat prin argumente absurditatea faptului de a-ți nedreptăți fratele. La urmă, adaugă punctul principal: „Pentru că Domnul este răzbunător pentru toate acestea", zice, „după cum v-am spus și mai înainte și v-am mărturisit"[355]. Căci noi nu săvârșim aceste [păcate] fără să fim pedepsiți, nici nu ne bucurăm de atâta plăcere [de pe urma lor] pe câtă pedeapsă suferim.

„Căci Dumnezeu nu ne cheamă la necurăție, ci la sfințenie."[356] După ce a zis: „Pe fratele său" și a adăugat că Dumnezeu este răzbunător, arătând că, și un necredincios de ar pătimi aceasta[357], Făcătorul îi va face răzbunare, zice: „Nu te pedepsește ca să îl răzbune pe acela, ci [te pedepsește] pentru că L-ai batjocorit pe El; El te-a chemat, iar tu L-ai batjocorit pe Cel care te-a chemat".

De aceea a adăugat: „Așadar, cel care nesocotește [aceasta] nu nesocotește un om, ci pe Dumnezeu, Care ne-a dat

---

[352] Lit. „cele comune" (κοινάς). Sfântul Ioan face aici distincția între două categorii de femei necăsătorite: cele care nu aveau bărbat deloc (fecioarele, în principiu) și cele care erau, ca să spunem așa, comune tuturor bărbaților (prostituatele).

[353] *1 Tesaloniceni* 4, 6.

[354] *1 Tesaloniceni* 4, 5.

[355] *1 Tesaloniceni* 4, 6.

[356] *1 Tesaloniceni* 4, 7.

[357] Să-i fie soția necinstită de un alt bărbat.

Duhul Lui cel Sfânt”[358]. Prin urmare, și de ai necinsti-o[359] pe împărătească, și de ai necinsti o slujnică de-a ta care are bărbat, vina este aceeași. De ce? Pentru că Dumnezeu nu răzbună persoanele cărora li s-a făcut o nedreptate, ci Se răzbună pe Sine Însuși. Căci tu te-ai întinat la fel, L-ai batjocorit pe Dumnezeu la fel, pentru că și într-un caz, și în celălalt este adulter, de vreme ce și una, și cealaltă sunt căsătorite[360].

Și dacă nu săvârșești adulter, dar desfrânezi, chiar dacă desfrânata nu are bărbat, Dumnezeu Se răzbună la fel, pentru că pe Sine Însuși Se răzbună. Căci săvârșești acest [păcat] nu atât disprețuind un om, cât disprețuindu-L pe Dumnezeu. Și [lucrul acesta] este clar din faptul că săvârșești desfrânarea ascunzându-te de om și prefăcându-te că Dumnezeu nu te vede.

Spune-mi dar: dacă cineva, care a fost socotit vrednic de porfiră și de alte nenumărate onoruri din partea împăratului și căruia i se poruncește să viețuiască potrivit cinstei [în care a fost așezat], plecând [de la împărat] s-ar lăsa sedus de o femeie oarecare, pe cine a batjocorit: pe femeie, sau pe împăratul care

---

[358] *1 Tesaloniceni* 4, 8. Field preferă lecțiunea εἰς ἡμᾶς („ne[-a dat]”) în locul celei adoptate de către editorii Noului Testament: εἰς ὑμᾶς („v[-a dat]”). A se vedea F. Field (ed.), *Sancti patris nostri Joannis Chrysostomi...*, p. 369, și Nestle-Aland (eds.), *Novum Testamentum Graece*, p. 535.

[359] Verbul διαφθείρειν înseamnă, propriu-zis, „a distruge”, „a corupe”, dar în context (aici și mai jos) are sensul de „a pângări”, „a necinsti”.

[360] Lit. „și aceasta, și aceea constituie o căsătorie”. Fie că e vorba despre soția împăratului sau despre soția unui slujitor, în cazul adulterului, nu contează poziția ocupată în societate de femeie, ci faptul că este măritată.

i-a dat [toate acele onoruri]? Este batjocorită și femeia, dar nu la fel [ca împăratul]. De aceea, vă rog să ne păzim de acest păcat. Căci, așa cum noi pedepsim femeile când se dăruiesc altora deși sunt căsătorite cu noi, tot așa suntem pedepsiți și noi, chiar dacă nu de legile romane[361], ci de către Dumnezeu.

Într-adevăr, și acesta este adulter. Căci adulter este nu numai când îl săvârșește o femeie care este măritată cu un alt bărbat, ci și când îl săvârșește cel care este însurat cu o altă femeie. Ascultă cu atenție ceea ce zic! Că, și de-ar fi cuvântul meu greu de primit pentru mulți[362], trebuie totuși să vorbesc,

---

[361] În Antichitate, legislația romană privitoare la căsătorie considera adulter doar relația extraconjugală a soției, nu și pe cea a soțului. Această perspectivă provenea dintr-o străveche concepție patriarhală potrivit căreia soțul avea drept de control cvasi-total asupra soției, iar soția era considerată a fi o posesiune a soțului. Faptul că relațiile extraconjugale ale soțului erau acceptate de societatea romană ca un fapt normal îl putem vedea din *Lex Iulia de adulteriis coercendis* (adoptată în 18 î.Hr.) și *Lex Papia et Poppaea* (adoptată în 9 d.Hr.), care specifică sancțiuni drastice pentru soția adulteră și pentru amant, dar care nu fac niciun fel de referire la soțul adulter (mai multe detalii în: Susan Treggiari, *Roman Marriage: Iusti Coniuges from the Time of Cicero to the Time of Ulpian*, Clarendon Press, Oxford and New York, 1993). În Imperiul Roman de Răsărit, conform legislației lui Constantin cel Mare, soțiile puteau oricând fi repudiate pentru adulter, în schimb nu puteau divorța de soțul lor decât dacă acesta săvârșise „fapte grave precum crimă și vrăjitorie" (Lynda Garland, „Women, Byzantium", în: *The Encyclopedia of Ancient History*, edited by Roger S. Bagnall, Kai Brodersen, Craige B. Champion *et al.*, Wiley-Blackwell, 2013, pp. 7116-7118).

[362] Cuvântul Sfântului Ioan era greu de primit deoarece bărbații se simțeau liberi să își înșele nevestele, de vreme ce legile statului nu prevedeau pedepse pentru adulterul săvârșit de bărbat.

astfel încât să vă îndreptați pe viitor. Adulter nu este doar când necinstim o femeie măritată cu un alt bărbat, ci, chiar de-ar fi ea liberă și nemăritată, dacă noi suntem însurați cu o [altă] femeie, fapta aceasta este adulter.

Ce dacă femeia cu care săvârșești adulter nu este măritată? Tu însă ești însurat: ai încălcat legea, ți-ai nedreptățit propriul trup. Căci, spune-mi, de ce îți pedepsești femeia dacă desfrânează cu un bărbat neînsurat și care nu are femeie? Pentru că este adulter. De ce anume? Deși cel care desfrânează cu ea nu are femeie, totuși ea este măritată cu un alt bărbat. Ei bine, și tu ești însurat cu o [altă] femeie. Prin urmare, și fapta ta tot adulter este. Căci „cel care își lasă femeia lui", zice, „în afară de pricină de desfrânare, o face pe ea să săvârșească adulter. Și cel care se căsătorește cu cea lăsată săvârșește adulter"[363]. Dacă cel care se căsătorește cu cea lăsată săvârșește adulter, este cumva limpede pentru fiecare că cel care are propria lui nevastă păcătuiește și el cu cea lăsată[364].

Vouă însă, bărbaților, vi s-au spus îndeajuns aceste lucruri. Căci despre unii ca aceștia zice Hristos: „Viermele lor nu va muri și focul nu se va stinge"[365]. Dar trebuie să vă vorbesc vouă datorită tinerilor – nu atât de mult lor înșiși, ci vouă. Căci acestea nu sunt potrivite [doar] pentru ei, ci și pentru voi. Și vă voi spune îndată motivul: cel care nu a învățat să desfrâneze nu va ști nici să săvârșească adulterul; iar cel care

[363] *Matei* 5, 32.

[364] Termenul original προσφθειρόμενος indică o acțiune cu consecințe autodistructive.

[365] *Marcu* 9, 44.

se tăvălește în desfrânări[366] îndată va ajunge și la adulter, chiar dacă nu păcătuiește[367] cu femei măritate, ci cu femei libere.

3. Așadar, ce sfat vă dau ca să tăiați rădăcinile [desfrânării]? Câți dintre voi aveți băieți tineri și îi conduceți către viața cea lumească, trageți-i repede sub jugul căsătoriei. De vreme ce poftele [trupești] îl tulbură pe cel care este încă tânăr, struniți-i, în răstimpul de dinainte de căsătorie, cu povețe, cu amenințări, cu înfricoșări, cu promisiuni, cu nenumărate alte lucruri [de felul acesta]. Iar când vine vremea nunții, nimeni să nu fie amânat. Iată că grăiesc cuvinte de pețitoare: căsătoriți-vă copiii! Dar nu mă rușinez să spun acestea, pentru că nici Pavel nu s-a rușinat când a zis: „Să nu vă lipsiți unul de altul”[368] – ceea ce pare să fie mai rușinos. El însă nu s-a rușinat, căci el nu se îngrijea de cuvinte, ci de faptele pe care le îndrepta prin cuvinte.

Când copilul tău a crescut, înainte de armată, înainte de orice altă cale ar alege în viață, îngrijește-te de cele ce țin de căsătoria lui. Și, dacă el vede că îi aduci mireasă repede și că timpul care îi rămâne până la însurătoare este scurt, va putea să rabde văpaia. Dar, dacă înțelege că tu ești indiferent și întârzii și aștepți până când va avea câștiguri mari și abia atunci îi vei face nuntă, pierzându-și el nădejdea din cauza timpului îndelungat [pe care îl are de așteptat], îndată va aluneca în desfrânare. Dar, vai, rădăcina relelor este și în acest

[366] Lit. „cu acele femei [prostituate]” (ἐκείναις).
[367] Lit. „nu se distruge/ruinează/piere împreună cu” (συμφθαρῇ).
[368] *1 Corinteni* 7, 5.

caz iubirea de argint! Căci de aceea nu se sârguiește nimeni în această privință, pentru că nimeni nu se îngrijește cum să-i fie copilul înțelept și blând, ci toți sunt înnebuniți după aur. De aceea vă îndemn să puneți mai întâi în rânduială sufletele copiilor.

De se apropie [tânărul] de mireasa lui cea neprihănită, de vede numai acel trup, atunci și dorința îi va fi mai intensă, și frica de Dumnezeu va fi mai mare, și nunta va fi cu adevărat cinstită – pentru că primește trupuri neîntinate și nepângărite –, și odraslele lor vor fi pline de multă binecuvântare, și ei vor trăi în înțelegere unul cu celălalt, adică mirele cu mireasa. Căci, fiind amândoi lipsiți de experiență privind moravurile altora, se vor supune unul altuia. Dar cel care a început să trăiască în desfrâu mai de tânăr și să se învețe cu moravurile desfrânatelor își va prețui soția numai până în prima sau a doua seară, iar după aceea va aluneca îndată spre destrăbălarea aceea, [în care] va căuta râsul deșucheat și deșănțat, cuvintele pline de o mare josnicie, gesturile molatice, tot felul de alte necuviințe despre care nici nu se cade să vorbim.

O femeie liberă însă nu suportă să facă unele ca acestea, nici să se întineze. Căci ea a fost dată în căsătorie bărbatului ei pentru a trăi împreună cu el și pentru a face copii, nu pentru necuviință și râs; ca să țină casa, să îl învețe și pe bărbat să fie vrednic de cinstire, nu să îl aprindă spre desfrânare[369]. Ți se par însă plăcute cuvintele desfrânatei? Asta o știu și eu, căci și Scriptura spune acest lucru: „Miere curge de pe buzele femeii

[369] Lit. „nu să îi procure combustibil pentru desfrânare” (οὐχ ἵνα αὐτῷ ὑπεκκαύματα παρέχῃ πορνείας).

desfrânate”[370]. De aceea zic eu toate acestea, ca să nu încercați din această miere, căci se preface îndată în fiere. Și Scriptura spune același lucru: „Aceasta îți va unge gâtul pentru o vreme, dar mai apoi o vei afla mai amară decât fierea și mai ascuțită decât sabia cu două tăișuri”[371].

„Ce vrei să zici?” Îngăduiți-mi să grăiesc și ceva necurat, ca să spun așa, lăsând la o parte și rușinea, și sfiala. Că nu sufăr să fac aceasta de bunăvoie, ci sunt constrâns să spun aceste vorbe din cauza celor care nu se rușinează de faptele lor. Vedem multe asemenea lucruri și în Scripturi, căci și Iezechiel, mustrând Ierusalimul, grăiește multe astfel de lucruri și nu se rușinează; pe bună dreptate, căci nu spunea acestea datorită patimii lui, ci datorită grijii. Chiar dacă aceste cuvinte par necuviincioase, totuși scopul lor nu este necuviincios, ci se potrivește foarte bine celui care vrea să scoată necurăția din suflet. Căci sufletul nerușinat nu se rușinează decât dacă aude aceste cuvinte.

Căci și un doctor, vrând să scoată puroiul [dintr-o rană], mai întâi își pune degetele pe rană. Și, dacă nu își murdărește mai întâi mâinile sale cele tămăduitoare, nu va putea să vindece [rana]. Așa și eu: dacă nu îmi murdăresc mai întâi gura care vă tămăduiește patimile, nu voi putea să vă vindec. Ba, mai bine zis, nici gura mea nu se murdărește, nici mâinile doctorului. De ce anume? Pentru că murdăria nu este una firească [nouă], nu este din trupul nostru, așa cum nu este nici din mâinile doctorului, ci este de la [niște trupuri] străine. Iar

[370] *Înțelepciunea lui Solomon* 5, 3.
[371] *Înțelepciunea lui Solomon* 5, 3-4.

dacă în acel caz doctorul nu refuză să își cufunde mâinile [în puroi], deși este vorba despre un trup străin, aici, când e vorba despre trupul nostru[372], spune-mi, [cum] vom refuza? Căci voi sunteți trupul nostru; neputincios și necurat, dar al nostru.

4. Așadar, ce înseamnă ceea ce am spus și pentru ce am ținut o cuvântare așa de lungă? Nu ai accepta niciodată să porți o haină pe care o poartă sluga ta, pentru că ai fi scârbit de murdăria ei, ci ai prefera să fii gol decât să folosești acea haină. Dar te folosești fără măsură și nu te scârbești de un trup necurat și murdar, de care s-a servit nu doar slujitorul tău, ci și nenumărați alți bărbați? V-ați rușinat auzind acestea? Rușinați-vă însă de fapte, nu de vorbe! Și le trec cu vederea pe toate celelalte, [cum ar fi] stricăciunea și întinarea moravurilor, caracterul slugarnic și nedemn de oamenii liberi dovedit în celelalte aspecte ale vieții. Spune-mi, [intrați] la aceeași femeie și tu, și sluga ta? Și de ar intra numai sluga, dar intră și călăul! Și tu nu ai suferi să atingi mâinile călăului, dar o îmbrățișezi și o săruți pe cea care s-a făcut un singur trup[373] cu călăul, și nu te cutremuri, nici nu te îngrozești? Nu te rușinezi? Nu te sfiești? Nu te înspăimânți?

Le-am spus părinților voștri că trebuie să vă dea în căsătorie degrabă. Dar, cu toate acestea, nici voi nu sunteți nevinovați de pedeapsă. Căci, dacă nu ar fi fost și alți tineri, mult mai mulți decât voi, și în vechime, și acum, care să trăiască în

[372] Sfântul Ioan nu se mai referă aici la trupul din carne și oase, ci la trupul tainic al Bisericii, din care face și el parte (*cf. 1 Corinteni* 12, 27).

[373] *Cf. 1 Corinteni* 6, 16.

înfrânare, poate că ați fi avut vreo scuză. Dar, dacă sunt [astfel de tineri], cum veți putea spune: „Nu am fost în stare să ținem în frâu văpaia poftei”? Căci cei care au fost în stare vă acuză prin faptul că sunt părtași ai aceleiași firi [cu voi]. Ascultați-l pe Pavel, care zice: „Căutați pacea și sfințenia, fără de care nimeni nu-L va vedea pe Domnul”[374]! Amenințarea aceasta nu e de ajuns pentru a te înfricoșa? Îi vezi pe ceilalți care trăiesc mereu în înfrânare și care își petrec viața în demnitate, și tu nu te poți stăpâni nici în vremea tinereții tale? Îi vezi pe ceilalți care se luptă de nenumărate ori cu plăcerea, și tu nu îi faci față nici măcar o singură dată?

Dacă vreți, vă spun eu cauza. Că nu tinerețea este cauza – pentru că toți tinerii ar trebui să fie desfrânați –, ci noi înșine ne împingem în foc. Atunci când urci la teatru și șezi acolo desfătându-ți ochii cu mădularele goale ale femeilor, simți plăcere pentru o vreme, iar de aici întreții o mare flacără mai apoi. Când vezi femei care se arată [pe scenă] exact cu forma trupului lor și spectacole și cântece care nu conțin nimic altceva decât amoruri absurde – „cutare femeie”, zice, „l-a iubit pe cutare bărbat și nu l-a cucerit[375] și s-a spânzurat” – și amoruri nelalocul lor care se revarsă către mame; când mai și primești în auz aceste lucruri, atât de la femeile [care le spun pe scenă], cât și prin reprezentări actoricești, ba încă și de la bărbați bătrâni – căci mulți, punându-și măști, joacă roluri de femei la teatru –, spune-mi, cum vei putea să te înfrânezi

[374] *Evrei* 12, 14.

[375] Lit. „nu l-a dobândit” (οὐκ ἐπέτυχε), adică nu a reușit să îl facă să o iubească la rândul său.

după aceea, când pun stăpânire pe sufletul tău acele povești, acele priveliști, acele lucruri pe care le-ai auzit și când, mai apoi, urmează visuri asemenea [lor]? Căci, prin natura lui, sufletul este predispus să își imagineze multe lucruri de felul celor pe care le dorește sau le poftește în timpul zilei.

Deci, când privești acolo și fapte rușinoase și auzi cuvinte și mai rușinoase și primești răni, dar nu pui pe ele doctorii, cum să nu crească pe bună dreptate putreziciunea? Cum să nu se răspândească boala[376], chiar cu mult mai mult decât în trupurile noastre? Căci, dacă am vrea cu adevărat, voința [noastră] ar primi cele ce țin de îndreptare mai ușor decât trupurile. În cazul trupului, este nevoie și de doctorii, și de doctori, și de timp, pe când aici este de ajuns să voiești, ca să devii bun sau rău. Prin urmare, mai bine zis, încuviințezi boala[377]. Așadar, de unde să fie sănătate când noi agonisim lucruri care ne rănesc, iar de cele care ne sunt de folos nu ținem seama?

De aceea zicea Pavel: „Ca și neamurile care nu-L cunosc pe Dumnezeu”[378]. Să ne rușinăm, să ne înfricoșăm, dacă neamurile care nu-L cunosc pe Dumnezeu trăiesc adeseori în înfrânare; să ne fie rușine ori de câte ori suntem mai răi decât acelea! Dacă vrem, dacă ne îndepărtăm de cele care ne rănesc, este ușor să ne petrecem viața în înfrânare, în vreme ce, dacă nu vrem, nu este ușor să scăpăm de desfrânare. Căci ce este mai ușor decât a merge la piață? Totuși, din multă delăsare, a

[376] Boala sufletească.

[377] Cu alte cuvinte, dacă îți îmbolnăvești sufletul de păcate este din cauza propriei tale voințe, care nu s-a opus răului și nu a ales binele.

[378] *1 Tesaloniceni* 4, 5.

devenit un lucru anevoios nu numai pentru femei, ci chiar și pentru bărbați. Ce este mai ușor decât a dormi? Și pe acest lucru însă l-am făcut anevoios. De pildă, mulți dintre cei bogați se învârtesc întreaga noapte din cauză că nu așteaptă [să simtă] nevoia de somn și să se culce abia atunci. Și, în general, nimic nu este greu atunci când noi vrem, nimic nu este ușor atunci când noi nu vrem; căci noi suntem stăpânii tuturor [acestor lucruri]. De aceea zice Scriptura: „De veți vrea și Mă veți asculta”[379], și iarăși: „De nu veți vrea și nu Mă veți asculta”[380]. Prin urmare, totul stă în a vrea și în a nu vrea. Pentru aceasta suntem pedepsiți sau lăudați.

Dar fie ca noi să fim dintre cei lăudați și să dobândim bunurile cele promise celor care Îl iubesc pe El, prin harul și iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună și Sfântului Duh, fie slavă, putere, cinste, acum și pururea și în vecii vecilor! Amin.

[379] *Isaia* 1, 19.
[380] *Isaia* 1, 20.

Omilia 6

„Despre iubirea de fraţi nu avem[381] *nevoie să vă scriem, pentru că voi înşivă sunteţi învăţaţi de Dumnezeu să vă iubiţi unul pe altul. Într-adevăr, aceasta o şi faceţi, faţă de toţi fraţii şi faţă de cei*[382] *din întreaga Macedonie.*" (*1 Tesaloniceni* 4, 9-10)

1. De ce oare, după ce le-a vorbit cu tărie despre înfrânare, urmând să le vorbească şi despre ce erau datori să facă, şi despre faptul că nu trebuie să se întristeze pentru cei plecaţi, invocă printr-o preteriţiune[383] căpetenia tuturor bunătăţilor,

---

[381] Editorii moderni ai Noului Testament au ales lecţiunea „aveţi" (ἔχετε), care concordă cu *1 Tesaloniceni* 5, 1 (*Novum Testamentum Graece*, p. 535).

[382] Această lecţiune (care constă în introducerea unui „şi" ce determină două categorii de persoane), neatestată în ediţia modernă a Noului Testament, este bazată de editorul Field pe un singur manuscris (vezi *Sancti patris nostri Joannis Chrysostomi*..., p. 376, n. b; pentru detalii despre respectivul manuscris, vezi p. x). Iubirea tesalonicenilor se îndreaptă potenţial către „toţi fraţii" din întreaga lume, dar se manifestă concret faţă de „cei din Macedonia".

[383] În text: „κατὰ παράλειψιν". Preteriţiunea este procedeul retoric prin care autorul atrage atenţia că nu vrea să aducă în discuţie un anumit lucru, despre care totuşi vorbeşte.

adică iubirea, zicând: „Nu avem nevoie să vă scriem”[384]? Chiar și aceasta provine din multa lui pricepere și din învățătura sa duhovnicească. Căci el arată aici două lucruri: întâi, că iubirea este atât de necesară, încât nici nu este nevoie de instruire, din moment ce lucrurile foarte însemnate sunt evidente pentru toți; iar al doilea, că prin spusele sale îi impulsionează[385] chiar mai mult decât dacă i-ar fi îndemnat. Pentru că el, care considera că ei reușiseră aceasta[386] și de aceea nu le adresa vreun îndemn, i-ar fi îndemnat mai mult dacă ei chiar n-ar fi reușit. Și ia aminte că el nu vorbește despre iubirea către toți oamenii, ci de cea către frați! „Nu avem nevoie să vă scriem”, zice. Așadar, dacă nu ar fi fost nevoie, ar fi trebuit să treacă subiectul sub tăcere și să nu zică nimic. Dar acum, prin faptul că zice că nu este nevoie, a făcut ceva mai mult decât dacă ar fi vorbit.

„Pentru că voi înșivă sunteți învățați de Dumnezeu.”[387] Și ia seama cu ce mare laudă le-a pus lor Învățător al iubirii pe Dumnezeu! „Nu aveți trebuință”, zice, „să învățați de la oameni”, ceea ce spune și profetul: „Și vor fi toți învățați de Dumnezeu”[388]. „Pentru că voi înșivă”, zice, „sunteți învățați de Dumnezeu să vă iubiți unul pe altul. Într-adevăr, aceasta o și faceți, față de toți frații, și față de cei din întreaga

---

[384] *1 Tesaloniceni* 4, 9.

[385] Verbul ἐντρεπεῖν înseamnă, la origine, „a întoarce”, de unde a dezvoltat sensul metaforic de „a rușina” (*A Greek-English Lexicon*, *s.v.* ἐντρέπω). În acest context însă Pavel nu îi rușinează pe tesaloniceni pentru ceva ce nu au făcut, ci îi impulsionează să continue ceea ce fac deja.

[386] Anume să împlinească porunca iubirii.

[387] *1 Tesaloniceni* 4, 9.

[388] *Isaia* 54, 13; *cf. Ioan* 6, 45.

Macedonie, și față de toți ceilalți”[389], zice. Aceste cuvinte impulsionează foarte mult la a face acest lucru. „Și nu zic la întâmplare că sunteți învățați de Dumnezeu, ci știu aceasta din cele pe care le faceți.” Și le-a adus multe mărturii în acest sens.

„Dar vă rugăm, fraților, să prisosiți mai mult și să vă dați silința”, adică să vă străduiți peste măsură; „și să vă dați silința să trăiți în liniște și să faceți fiecare cele ale sale și să lucrați cu mâinile voastre, precum v-am poruncit vouă, ca să umblați cuviincios față de cei din afară[390] și să nu aveți nevoie de nimic”[391].

Pavel arată că lenea este cauza atât de multor rele, iar hărnicia este cauza atât de multor bunătăți. Și lămurește aceasta apelând la exemple din viața de zi cu zi[392] – lucru pe care îl face deseori și în chip înțelept; căci majoritatea oamenilor este convinsă mai mult prin acestea decât prin cele duhovnicești. Este un semn de iubire pentru cei de aproape faptul de a nu lua de la ei, ci de a le da. Și ia seama[393]: întrucât urma să-i roage și să-i îndemne, pune la mijloc reușita lor, ca astfel să răsufle ușurați și după îndemnul, și după amenințarea de mai înainte, când le zicea: „Căci cel care nesocotește acestea nu nesocotește un om, ci pe Dumnezeu”[394]; și să nu se

---

[389] *Cf. 1 Tesaloniceni* 4, 9-10.

[390] Sintagma „cei din afară” (τοὺς ἔξω) se referă la cei din afara comunității creștine, păgânii.

[391] *1 Tesaloniceni* 4, 10-12.

[392] Lit. „prin cele [obișnuite] la noi” (ἀπὸ τῶν παρ᾽ ἡμῖν).

[393] În *PG* 62, 429, r. 47, este adăugat cuvântul σύνεσιν („ia seama la inteligența [lui Pavel]”).

[394] *1 Tesaloniceni* 4, 8.

împotrivească lor[395]. Și este un rod al hărniciei faptul de a nu lua de la alții și de a nu fi leneș, ci de a lucra și a dărui celorlalți. Căci zice: „Mai fericit este a da decât a lua”[396].

„Și să lucrați”, zice, „cu mâinile voastre”[397]. Unde sunt cei ce caută [numai] lucrarea duhovnicească? Vezi cum le-a destrămat orice pretext, zicând: „Cu mâinile voastre”? Oare postirea o lucrează cineva cu mâinile? Dar privegherile de noapte? Dar dormitul pe pământ? Nimeni nu ar putea spune aceasta. El însă vorbește aici de lucrarea cea duhovnicească, căci faptul de a lucra și a dărui celorlalți este cu adevărat duhovnicesc și nimic nu îl poate egala.

„Ca să umblați”, zice, „cuviincios”[398]. Vezi din ce parte îi atinge? Nu le-a zis: „Ca să nu ajungeți de rușine cerând de pomană”; totuși a insinuat același lucru, dar îl afirmă cu mai multă blândețe, astfel încât să îi lovească și, totodată, să nu facă acest lucru prea tare. Căci, dacă unii dintre noi sunt scandalizați de cerșetori, apoi cu atât mai mult cei de afară găsesc nenumărate acuzații și atacuri când văd un om sănătos și capabil să se întrețină singur că cerșește și cere de la alții. De aceea ei ne și numesc „negustori de Hristos”[399]. „De aceea”, zice, „este hulit

---

[395] Lit. „împotriva acesteia” (πρὸς ταύτην). Deși acordul este la singular, referirea pare să fie atât la îndemn (παραίνεσις), cât și la amenințare (ἀπειλή), ambele de genul feminin în limba greacă.

[396] *Faptele Apostolilor* 20, 35.

[397] *1 Tesaloniceni* 4, 11.

[398] *1 Tesaloniceni* 4, 12.

[399] Termenul χριστέμπορος (construit pe modelul σωματέμπορος, „negustor de sclavi”) era un neologism inventat încă din primele secole d.Hr. pentru a-i defini pe acei misionari creștini care, prevalându-se de calitatea

numele lui Dumnezeu”[400]. Dar Pavel n-a afirmat nimic din acestea, ci [a menționat] ceea ce avea puterea să-i atingă cel mai mult, anume faptul [că puteau ajunge] de rușine.

„Fraților, nu vrem ca voi să fiți neștiutori despre cei care au adormit, ca să nu vă întristați ca ceilalți care nu au nădejde.”[401]

2. Aceste două lucruri, sărăcia și tristețea, îi vătămau cel mai mult, ca și pe toți oamenii. Ia seama deci cum îi vindecă de ele! Sărăcia lor venea din faptul că li se răpeau averile. Iar dacă celor cărora li se răpeau averile pentru Hristos el le poruncește să-și câștige pâinea prin muncă, cu atât mai mult [le poruncește acest lucru] celorlalți. Într-adevăr, pentru că li se răpeau [averile], zice: „Părtași v-ați făcut bisericilor lui Dumnezeu”[402]. Zice și cum s-au făcut părtași acelora: „Și răpirea averilor voastre ați primit-o cu bucurie”[403].

Aici, Pavel vorbește[404] mai departe despre înviere. Și de ce? Oare nu le mai vorbise despre aceasta[405]? Dar aici face

---

de propovăduitori ai lui Hristos, pretindeau să fie întreținuți material în schimbul apostolatului lor. Practica fusese incriminată încă de Sfântul Pavel (*2 Corinteni* 2, 17; *cf. Faptele Apostolilor* 8, 18-20). Pentru mai multe detalii, vezi Laura Nasrallah, „Christemporos: Christ and the Market in Early Christian Texts”, în: *Biblical Interpretation*, 29 (2021), pp. 1-29.

[400] *Romani* 2, 24.

[401] *1 Tesaloniceni* 4, 13.

[402] *Cf. 1 Tesaloniceni* 2, 14.

[403] *Evrei* 10, 34.

[404] Lit., o metaforă: „Mișcă vorba”, „pune în mișcare discursul” (κινεῖ λόγον).

[405] Pavel face referire doar la Învierea lui Hristos în *1 Tesaloniceni* 1, 10. Este posibil însă ca Sfântul Ioan să aibă în minte *1 Corinteni* 15, 3

referire la un alt aspect al tainei. Care anume? „Că noi, cei vii", zice, „care vom fi rămas până la venirea Domnului, nu o vom lua înaintea celor adormiți"[406]. Menționarea învierii era deci suficientă pentru mângâierea celui îndurerat; dar ceea ce spune acum era de ajuns ca să facă învierea foarte vrednică de crezare.

Dar să vorbim mai întâi despre ceea [ce s-a spus mai înainte]: „Fraților, nu vrem ca voi să fiți neștiutori despre cei care au adormit, ca să nu vă întristați ca ceilalți care nu au nădejde"[407]. Ia seama cum și aici [le vorbește] cu blândețe! Nu le-a spus: „Sunteți atât de lipsiți de minte?" – așa cum le zisese corintenilor: „Nebunilor!"[408] –, pentru faptul că, deși știau despre înviere, ei totuși se întristau ca cei necredincioși; din contră, [tesalonicenilor] le vorbește foarte blând, pentru că îi respecta pentru celelalte virtuți ale lor. Și nu a zis: „Despre cei care au murit", ci: „Despre cei care au adormit", ca să le ofere mângâiere chiar de la început.

„Ca să nu vă întristați", zice, „ca ceilalți care nu au nădejde"[409]. Așadar, a ne jeli peste măsură[410] pentru cei plecați

---

ș.u., considerând că *1 Corinteni* este anterioară cronologic față de *1 Tesaloniceni* (sub influența ordinii stabilite de canonul Noului Testament).

[406] *1 Tesaloniceni* 4, 15.

[407] *1 Tesaloniceni* 4, 13.

[408] *1 Corinteni* 15, 36.

[409] *1 Tesaloniceni* 4, 13.

[410] Lit. „a ne aplica lovituri" (κατακόπτεσθαι). Verbul face trimitere la obiceiul antic de a-i deplânge pe cei morți prin manifestări fizice foarte vizibile și zgomotoase (în special din partea femeilor): smulgerea părului, sfâșierea obrajilor, lovirea cu pumnii în piept, emiterea de gemete puternice. Pentru mai multe detalii, vezi Margaret Alexiou, *The Ritual*

[dintre noi] este propriu celor care nu au nădejde. Pentru că un suflet care nu cunoaște nimic despre înviere, ci consideră că moartea aceasta este moarte [definitivă], este firesc să se lovească, să bocească și să se tânguiască fără a putea fi consolat[411], ca pentru cei care au pierit pe vecie. Dar tu, care aștepți învierea, de ce te jelești? Așadar, a se jeli este propriu celor care nu au nădejde.

Acelea dintre femei care iubiți bocetele, care căzeți în jelanii de neconsolat, auziți că faceți cele ale păgânilor? Iar dacă a te îndurera pentru cei plecați este propriu păgânilor, apoi a te bate [cu pumnii în piept], a-ți zgâria obrajii, spune-mi, oare cui îi este propriu? De ce te jelești dacă crezi că va învia, că nu a pierit cu totul, că starea[412] [în care a intrat] este somn și dormire? „Din cauza însoțirii[413] cu el", zici, „și a ocrotirii sale, a grijii lui pentru interesele [mele], a toată îngrijirea de tot felul". Ei bine, când ai pierdut un copil aflat la o vârstă timpurie, care încă nu putea să lucreze nimic, de ce te jelești? Ce dorești? „Îmi dădea nădejdi bune", zici, „și așteptam să îmi ofere ocrotire. De aceea simt lipsa bărbatului meu, a fiului meu, de aceea mă lovesc și mă jelesc, nu pentru că nu cred în înviere, ci pentru că am rămas lipsită de ajutor și l-am pierdut pe ocrotitorul meu, pe tovarășul meu, pe cel cu care aveam părtășie în toate, pe mângâietorul meu;

Lament in Greek Tradition, Rowman & Littlefield Publishers, Lanham-Bouldero-New York-Oxford, 2002.

411 Lit. „într-un mod imposibil de răbdat", „insuportabil", „intolerabil" (ἀφορήτως).

412 Lit. „lucrul", „realitatea" (πράγμα).

413 Sau „a obișnuinței" (συνηθείας).

pentru acestea mă tânguiesc. Știu că va învia, dar nu îndur despărțirea de până atunci. O mare mulțime de probleme se revarsă asupra mea; sunt pusă în fața tuturor celor care vor să mă nedreptățească. Aceia dintre slujitori care mai înainte se temeau de mine acum mă disprețuiesc, calcă peste [cuvântul meu]. Dacă cineva a primit vreo binefacere [de la soțul meu], a uitat de binefacerea lui. Dacă cineva a suferit vreo neplăcere din partea lui, își amintește de răul pe care i l-a făcut cel plecat și își dezlănțuie mânia împotriva mea. Aceste lucruri nu mă lasă să îndur văduvia cu ușurință. De aceea mă lovesc, de aceea mă jelesc".

Cum le vom mângâia atunci pe astfel de femei? Ce le vom spune? Cum vom putea să alungăm de la ele durerea? Mai întâi voi încerca să le dovedesc că jelirea lor nu se datorează cauzelor invocate, ci unei patimi irațională. Căci, dacă te-ai tângui pentru aceste motive, atunci ar trebui să te tânguiești mereu pentru cel plecat; dar, dacă, după ce a trecut un an, l-ai uitat ca și când el nici nu ar fi existat, nu îl jelești pe cel plecat, nici ocrotirea lui. Nu suferi însă despărțirea, nici întreruperea însoțirii cu el? Totuși ce ar putea zice acelea care se mărită a doua oară? Cu siguranță doresc după primii [soți], nu-i așa?

Dar să nu îndreptăm discursul către acestea, ci către cele care își păstrează afecțiunea pentru cei plecați. De ce îl jelești pe copilul tău? De ce îți jelești bărbatul? „Pe cel dintâi", zici, „fiindcă nu m-am bucurat de el, iar pe cel de-al doilea, fiindcă mă așteptam să mă bucur în continuare de el". Dar câtă necredință dovedește însuși faptul de a socoti că soțul sau copilul tău este cel care îți oferă siguranța, iar nu Dumnezeu? Cum de nu crezi că-L mânii? Tocmai de aceea El adesea îi ia la Sine, ca să nu mai fii legată atât de mult de ei, încât să îți pui nădejdea în ei.

Într-adevăr, Dumnezeu este gelos și vrea să-L iubim pe El mai mult decât pe toți ceilalți, iar aceasta pentru că El ne iubește tare mult. Știți desigur că acesta este obiceiul celor care iubesc nebunește[414], că sunt foarte geloși și ar alege să renunțe la viață decât să fie depășiți în preferințe de vreunul dintre iubiții rivali. Pentru aceste motive și Dumnezeu l-a luat; pentru aceste motive [zic și eu] aceste cuvinte.

3. De altfel, spune-mi, de ce în vechime nu erau văduve, nici orfani prea de timpuriu? De ce i-a lăsat Dumnezeu pe Avraam și pe Isaac să trăiască vreme îndelungată? Pentru faptul că, deși fiul îi trăia, Avraam Îl prefera pe Dumnezeu. Într-adevăr, El i-a zis: „Junghie-l!”[415] și l-a junghiat. De ce a condus-o pe Sarra la o bătrânețe atât de îndelungată? Pentru că, deși soția îi trăia, Avraam asculta mai mult de Dumnezeu decât de ea. De aceea i-a și zis Dumnezeu lui Avraam: „Ascult-o pe Sarra, femeia ta!”[416]

În acele timpuri nimeni nu-L mânia pe Dumnezeu nici prin dragostea de soț, nici prin cea de soție, nici prin ocrotirea copilului[417]. În zilele noastre însă, fiindcă suntem dedați viciilor și am decăzut tare mult, iar bărbații ne iubim femeile mai

---

[414] Același termen, μανικῶς, atribuit iubirii divine, este comentat pe larg din perspectivă patristică și mistică în volumul: Paul Evdokimov, *Iubirea nebună a lui Dumnezeu*, trad. Teodor Baconski, Ed. Anastasia, București, 2013.

[415] *Cf. Facerea* 22, 2.

[416] *Cf. Facerea* 21, 12.

[417] Aluzie la faptul că Avraam era gata să își jertfească unicul fiu din dragoste pentru Dumnezeu (pe când tendința părinților, în general, este de a-și ocroti excesiv copiii).

mult decât pe Dumnezeu și femeile îi preferăm pe bărbați mai mult decât pe Dumnezeu, din cauza aceasta, chiar și fără voia noastră, El ne atrage spre dorirea Lui. Nu-ți iubi bărbatul mai mult decât pe Dumnezeu și atunci nu vei experimenta niciodată văduvia; ba, mai bine zis, chiar de s-ar întâmpla [să rămâi văduvă], nu o vei simți. De ce? Fiindcă ai un Ocrotitor nemuritor Care te iubește mai mult. Dacă Îl iubești mai mult pe Dumnezeu, atunci nici nu te tânguiești; căci Cel pe care Îl iubești mai mult este nemuritor și nu te lasă să simți [pierderea] celui pe care îl iubești mai puțin.

Dar îți voi clarifica acest lucru printr-un exemplu. Spune-mi, dacă ai un bărbat care face totul după voia ta, care este respectat și te face să fii pretutindeni strălucită și nedisprețuită, care este cinstit de toți, priceput, înțelept, care te iubește, mulțumită căruia te simți fericită, cu care ai născut și un copilaș, dacă acest copil ar pleca [la cele veșnice] mai înainte de a ajunge el la vârsta maturității, oare ai simți tristețe? Nicidecum, fiindcă cel pe care îl iubești mai mult ar face tristețea să dispară[418]. Iar acum, dacă L-ai iubi pe Dumnezeu mai mult decât pe bărbatul tău, cu siguranță că nu ți-l va lua repede; și, chiar dacă ți l-ar lua, nu vei simți tristețe. De aceea nici fericitul Iov nu a pătimit nimic cumplit atunci când a auzit de moartea năprasnică a copiilor săi, fiindcă el Îl iubea pe Dumnezeu mai mult decât pe ei. Așadar, întrucât Cel iubit de el era viu, pierderea copiilor nu putea să-l întristeze.

[418] Lit. „l-ar ascunde" (ἐκεῖνο ἀποκρύπτει). Referirea ar putea fi atât la tristețe (πένθος), cât și la copilaș (παιδίον), ambele cuvinte având genul neutru în limba greacă.

Ce spui, femeie? Bărbatul și copilul tău te ocroteau? Dar oare Dumnezeu nu are grijă de tine? Cine ți l-a dat chiar pe acela? Oare nu El? Pe tine cine te-a făcut? Oare nu El? Cel care te-a adus de la neființă la ființă și a suflat în tine un suflet și a pus în tine o minte, Care te-a învrednicit să primești în dar faptul de a-L cunoaște, Cel care pentru tine nu L-a cruțat nici chiar pe Fiul Său cel Unul-Născut oare nu te cruță pe tine? Te cruță, în schimb, cel care este rob la fel ca tine? De câtă urgie nu sunt vrednice aceste cuvinte?

Ce lucruri de acest fel ai avut de la bărbatul tău? Nu ai putea spune niciunul. Căci, chiar dacă ți-a făcut vreo binefacere, [aceasta s-a întâmplat] pentru că a trăit bine [cu tine], pentru că tu ai fost [binevoitoare] înaintea lui. Dar în cazul lui Dumnezeu nu se poate spune nimic de felul acesta. Căci Dumnezeu ne oferă binefacerile Lui nu pentru faptul că a primit vreun lucru bun de la noi, ci, fiind lipsit de orice nevoie, El face bine neamului omenesc doar din bunătatea Lui. Ți-a făgăduit Împărăția Lui, ți-a dăruit viață nemuritoare, slavă, calitatea de frate, înfierea, te-a făcut împreună-moștenitoare cu [Fiul Său cel] Unul-Născut, iar tu, după atâtea bunătăți, încă îți mai amintești de bărbat? Ce ți-a dăruit el de felul acesta? Dumnezeu a făcut să răsară soarele Lui, a dat ploaia, face să se producă roade an de an. Vai nouă pentru marea noastră nerecunoștință!

De aceea îți ia bărbatul, ca să nu-l mai dorești. Tu însă încă te mai lipești de cel plecat, iar pe Dumnezeu Îl dai la o parte, deși ar trebui să-I mulțumești, ar trebui să lași totul în grija Lui. Căci ce anume ai avut de la bărbat? Durerile nașterii, chinuri, insulte, adesea reproșuri, mustrări

și mânieri. Oare nu acestea sunt cele care vin de la bărbați? „Dar", zici, „sunt și altele bune". Și care sunt acestea? Te-a împodobit poate cu haine scumpe? Ți-a pus bijuterii de aur împrejurul feței? Te-a făcut să fii respectată de toți? Dar, dacă vrei, chiar și după plecarea lui, te vei împodobi cu o podoabă mult mai bună. Căci seriozitatea[419] o face pe cea care o deține cu mult mai admirabilă decât podoabele de aur. Are și Împăratul Însuși haine, dar nu de felul acesta, ci cu mult mai bune; îmbracă-te cu acelea, dacă vrei. Deci ce fel de haine? Este o îmbrăcăminte care are ciucuri auriți; de vrei, îmbracă-ți sufletul cu aceasta.

Dar [bărbatul tău] nu te-a făcut să fii disprețuită de oameni? Și ce lucru mare este acesta? Văduvia însă nu te lasă să fii disprețuită de demoni. Atunci stăpâneai peste slugile tale, dacă într-adevăr le stăpâneai; acum însă, în locul slugilor, stăpânești peste puterile netrupești, peste „începătoriile, stăpâniile și stăpânitorul lumii acesteia"[420]. Dar nu zici despre necazurile la care ai fost părtașă alături de el: uneori frica de conducători, alteori umilirea în fața apropiaților. Acum ai scăpat de toate acestea, și de frică, și de teamă. Te îngrijorezi însă cine îți va hrăni copiii rămași ție? „Tatăl orfanilor."[421] Căci, spune-mi, cine ți i-a dat? Nu-L auzi pe Hristos, când zice în Evanghelii: „Oare nu este sufletul mai mare decât hrana și trupul decât îmbrăcămintea?"[422]

---

[419] Sau „demnitatea", „atitudinea gravă", „pudoarea" (σεμνότης).
[420] *Cf. Efeseni* 6, 12.
[421] *Psalmul* 67, 5.
[422] *Matei* 6, 25.

4. Vezi că plânsul nu se datorează obișnuinței [cu tovarășul de viață], ci necredinței noastre? „Dar copiii unui tată care a murit nu sunt la fel de strălucitori." De ce? Îl au pe Dumnezeu ca tată și nu sunt strălucitori? Câți copii să-ți arăt care au fost crescuți de văduve și au ajuns de ispravă? Și câți care au crescut sub ochii taților lor și s-au pierdut? Căci, dacă îi crești de la o vârstă fragedă așa cum trebuie să-i crești, se vor bucura de un folos cu mult mai mare decât ocrotirea tatălui lor. Într-adevăr, că aceasta este sarcina mamelor văduve – mă refer la creșterea copiilor – ascultă-l pe Pavel, care zice: „Dacă a crescut copii"[423]; și iarăși: „Se va mântui prin nașterea de prunci" – nu a zis: „Cu ajutorul bărbatului" – „dacă va stărui în credință, în iubire, în sfințenie, prin cumpătare"[424].

Insuflați-le [copiilor voștri] frica de Dumnezeu din fragedă pruncie și aceasta îi va păzi mai mult decât orice tată; aceasta le va fi un zid nesurpat. Căci, atunci când străjerul stă înăuntru, nu ne trebuie nicio apărare exterioară[425]; iar dacă acela lipsește, toate cele exterioare devin zadarnice. Aceasta le va fi și bogăție, și slavă, și podoabă, aceasta îi va face strălucitori, nu [doar] pe pământ, ci și în ceruri.

Nu mi te uita la cei încinși cu cingători aurite, nici la cei purtați de cai, nici la cei care strălucesc în palate împărătești mulțumită părinților lor, nici la cei care au însoțitori și pedagogi. Într-adevăr, acestea poate că le fac pe văduve să se

---

[423] *1 Timotei* 5, 10.

[424] *1 Timotei* 2, 15.

[425] Lit. „niciun dispozitiv [de apărare] extern" (οὐδὲν ἔξωθεν ἐπιτεχνημάτων).

tânguiască pentru orfanii lor, gândindu-se că „și acest copil al meu s-ar fi bucurat de o fericire ca aceasta dacă tatăl său ar fi trăit; acum însă este descurajat și necinstit și nu este băgat în seamă de nimeni". Nu te gândi la aceste lucruri, femeie, ci deschide-i gândului tău porțile cerului, ia aminte la palatele de acolo, vezi-L pe Împăratul șezând acolo, cugetă dacă cei de pe pământ pot fi mai străluciți acolo decât copilul tău și atunci oftează! Iar dacă unii au parte de o bună faimă pe pământ, acest lucru nu este vrednic a fi luat în seamă.

Dacă vrei, poți să-ți înrolezi copilul în armata din ceruri, să îl înscrii în rândurile acelei oștiri. Căci cei care sunt înscriși acolo nu sunt purtați de cai, ci sunt purtați pe nori; nu pășesc pe pământ, ci sunt răpiți în cer; nu au slugi care să meargă înaintea lor, ci îngerii înșiși [le sunt înainte-mergători]; nu stau în fața unui împărat muritor, ci în fața Celui Nemuritor, în fața „Împăratului împăraților și a Domnului domnilor"[426]; nu au cingătoare de piele în jurul coapselor, ci au slava aceea negrăită și sunt mai străluciți decât împărații și decât toți cei care au fost vestiți vreodată. Căci în palatele acelea nu li se cere bogăție, nici neam bun, nici altceva, ci numai virtutea; iar când aceasta este prezentă, nimic nu le lipsește pentru a dobândi locurile fruntașe.

Nimic nu ne este greu dacă vrem să practicăm înțelepciunea. Aruncă-ți privirea spre cer și vezi cu cât este acesta mai strălucitor decât bolta palatelor împărătești! Iar dacă podeaua palatelor de sus este într-o asemenea măsură mai maiestuoasă față de cele de jos, încât acestea de jos par a fi

[426] *1 Timotei* 6, 15.

niște noroaie față de cele de sus, dacă cineva se va învrednici să vadă cu precizie acele palate, de ce fericire nu va fi el vrednic?

„Iar cea cu adevărat văduvă", zice, „și rămasă singură are nădejdea în Dumnezeu"[427]. Către cine s-a zis aceasta? Către cele care nu au copii, pentru că sunt mult mai încercate și au o ocazie mai bună de a-I plăcea lui Dumnezeu; pentru că ele sunt dezlegate de toate legăturile: nu este nimeni care să le stăpânească, nici care să le silească să tragă după ele acele lanțuri. Ai fost despărțită de bărbatul tău, dar te-ai unit cu Dumnezeu; nu ai însoțitor[428] pe cineva rob la fel ca tine, ci Îl ai pe Stăpânul. Când te rogi, spune-mi, nu vorbești cu Dumnezeu? Când citești, ascultă-L cum îți vorbește. Dar ce-ți zice? Cuvinte cu mult mai plăcute decât ale bărbatului. Căci, chiar dacă te complimentează bărbatul tău, nu este o mare onoare, fiindcă este rob la fel ca tine. Dar, când Stăpânul o complimentează pe roaba Lui, atunci mare este cinstirea.

Așadar, cum ne cinstește? Ascultă prin câte face aceasta: „Veniți la Mine", zice, „toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi"[429]; și iarăși strigă prin prorocul, zicând: „Oare va uita femeia să-i fie milă de roadele pântecelui său? Dar și de va uita femeia, Eu totuși nu voi uita, zice Domnul"[430]. Câtă tandrețe [nu arată] cuvintele acestea? Și iarăși: „Întoarceți-vă la Mine!"[431] Și iarăși, în altă parte:

---

[427] *1 Timotei* 5, 5.

[428] Sau „soț", „companion", „tovarăș de viață" (σύνομιλος).

[429] *Matei* 11, 28.

[430] *Isaia* 49, 15.

[431] *Isaia* 45, 22.

„Întoarce-te la Mine și vei fi mântuit!”[432] Dacă cineva ar vrea să aleagă [citate] și din *Cântări*, dacă le înțelege într-un sens mai mistic, Îl va auzi că vorbește către fiecare suflet care este vrednic de El: „Frumoasa mea”, zice, „porumbița mea”[433]. Ce este mai plăcut decât aceste cuvinte? Vezi cum vorbește Dumnezeu cu oamenii? Dar ce? Spune-mi, nu vezi câți copii ai acelor femei fericite au plecat și sunt în morminte? Câte femei au suferit [întâmplări] mai dureroase atunci când, împreună cu bărbații lor, și-au pierdut și copiii?

Să luăm aminte la aceste lucruri, de acestea să ne îngrijim și nu vom avea parte de nicio durere, ci vom continua să petrecem toată vremea cu bucurie sufletească și ne vom desfăta și de veșnicele bunătăți, pe care fie să le dobândim cu toții, prin harul și iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună și Sfântului Duh, fie slavă, stăpânire, cinste, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

---

[432] *Isaia* 44, 22.

[433] *Cântarea Cântărilor* 2, 10 (*Septuagina*).

Omilia 7

„*Fraților, nu vrem să fiți neștiutori despre cei care au adormit, ca să nu vă întristați ca ceilalți care nu au nădejde.*" (*1 Tesaloniceni* 4, 13)

1. Multe lucruri ne întristează doar din cauza neștiinței noastre; că, de le-am cunoaște bine, am îndepărta de la noi durerea. Deci și Pavel, arătând acest lucru, zicea: „Nu vreau să fiți neștiutori, ca să nu vă întristați ca ceilalți care nu au nădejde"[434]. De aceea nu vrei să fie ei neștiutori? Dar de ce nu le spui despre pedeapsa care îi așteaptă[435]? „Pentru necunoașterea învățăturii despre înviere", zice. Dar de ce anume? Învățătura despre înviere este lămurită și mărturisită dacă le spui despre pedeapsă. Iar, până atunci, alături de învățătura despre înviere, cea despre pedeapsă va fi un câștig nu mic. Căci de aceea le vorbește așa, pentru că ei nu erau necredincioși cu privire la înviere, dar tot [își] jeleau [morții]. Și într-un fel li se adresează celor necredincioși, iar în alt fel

[434] *1 Tesaloniceni* 4, 13.

[435] În *PG* 62, 435, rr. 9-11, observăm o lecțiune diferită: „Cu privire la ce nu vrei să fie ei neștiutori? «Cu privire la cuvântul despre înviere», zice".

lor. Fiindcă este clar că cei care întrebau despre timpuri și vremuri[436] știau [despre înviere].

„Căci, de credem", zice, „că Iisus a murit și a înviat și a trăit[437], tot așa [credem că] Dumnezeu îi va aduce împreună cu El[438] și pe cei care au adormit prin Iisus"[439]. Unde sunt cei care tăgăduiesc trupul [lui Hristos][440]? Căci, dacă El nu a luat trup, nici nu a murit; dacă nu a murit, nici nu a înviat. Așadar, cum de ne îndeamnă Pavel la credință pe baza acestor lucruri? Oare, după ei[441], Pavel nu era mai degrabă un flecar și un înșelător? Căci, dacă faptul de a muri este [o consecință] a păcatului, iar Hristos nu a păcătuit, cum de ne îndeamnă pe noi Pavel [la credință]? Dar despre cine întreabă el acum: „Pe cine jeliți, oamenilor? Pentru cine sunteți îndurerați? Pentru păcătoși, sau pentru cei care au murit, în general?" Dar de ce spune: „Ca ceilalți care nu au nădejde"[442]? Aceia pe cine

---

[436] *Cf. 1 Tesaloniceni* 5, 1.

[437] Adăugirea „și a trăit" pare să îi aparțină Sfântului Ioan. Niciunul dintre manuscrisele menționate în ediția modernă a Noului Testament nu atestă această adăugire (vezi *Novum Testamentum Graece*, p. 536).

[438] Cu Iisus.

[439] *1 Tesaloniceni* 4, 14.

[440] Cei care contestau existența trupească a lui Hristos erau adepții ereziei docetismului, conform căreia Hristos nu ar fi avut trup real, ci doar aparent (de la verbul grecesc δοκεῖν, „a părea"). Deși erezia a căpătat amploare în secolul al II-lea, fiind una dintre doctrinele importante asociate gnosticismului (sistem de credințe dualist, conform căruia materia este rea, iar spiritul bun), primele referiri la docetism par să fie cele din epistolele ioanine, *1 Ioan* 4, 1-3, și *2 Ioan* 7 (vezi „Docetai", în *Encyclopedia Britannica*, vol. 8/5, ediția 11, New York, 1911, p. 353).

[441] În concepția docetiștilor.

[442] *1 Tesaloniceni* 4, 13.

jelesc? Prin urmare, toate acestea sunt zadarnice pentru ei. „Întâiul născut din morți", zice, „este începătură"[443]. Așadar, și ceilalți trebuie să fie.

Și ia seama cum aici Pavel nu scrie nimic bazat pe raționamente, pentru că tesalonicenii erau binevoitori [față de învățătura lui]! Dar, când le-a scris corintenilor, a adus în discuție multe lucruri bazate pe raționamente și atunci a adăugat: „Nebune, ceea ce semeni tu nu primește viață!"[444] Căci acest [îndemn] are mai multă autoritate, însă [numai] atunci când este spus unui credincios; iar când este spus unui necredincios[445], ce tărie ar putea avea?

„Tot așa Dumnezeu", zice „îi va aduce împreună cu El și pe cei care au adormit prin Iisus"[446]. Iarăși, „pe cei care au adormit": [nu zice] nicăieri „pe cei care au murit". În cazul lui Hristos a spus: „A murit", pentru că s-a referit în continuare și la Învierea Lui, aici însă zice: „Pe cei care au adormit". Cum adică „prin Iisus"? Fie „cei care au adormit prin Iisus", fie „îi va aduce prin Iisus"[447]. Expresia „pe cei care au adormit prin Iisus" înseamnă „pe cei credincioși". Aici ereticii zic că [este vorba despre] cei botezați. Dar atunci ce rol are expresia „tot așa"? Căci Iisus nu a adormit prin botez. Atunci pentru ce

---

[443] *Cf. Coloseni* 1, 18.

[444] *1 Corinteni* 15, 36.

[445] Lit. „către cel din afară" (πρὸς […] τὸν ἔξω), cu referire la păgâni.

[446] *1 Tesaloniceni* 4, 14.

[447] În ambele cazuri, „în / prin Iisus", prepoziția folosită este διά cu cazul genitiv (διὰ τοῦ Ἰησοῦ), care are mai multe sensuri, printre care acelea de „în" („întru"), „prin", „între", „de-a lungul" etc. (vezi *A Greek-English Lexicon*, *s.v.* διά).

zice: „Pe cei care au adormit”? Prin urmare, nu este vorba despre învierea generală, ci despre cea particulară. Căci zice: „Pe cei care au adormit prin Iisus”; și așa spune în multe locuri.

„Căci aceasta vă spunem”, zice, „după cuvântul Domnului, că noi, cei vii, care vom fi rămas până la venirea Domnului, nu o vom lua înaintea celor adormiți”[448] – vorbind despre cei credincioși. Și: „Cei care au adormit în Hristos”[449]. Și iarăși: „Cei morți vor învia în Hristos”. Totuși acest cuvânt nu este numai despre înviere, ci atât despre înviere, cât și despre cinstea de a fi întru slavă. „Așadar, toți se vor bucura de înviere”, zice, „dar nu toți vor fi întru slavă, ci [numai] cei [adormiți] în Hristos”. Deci, pentru că vrea să îi mângâie, nu îi mângâie numai cu cuvântul despre înviere, ci și cu cinstea cea mare și cu [faptul că o vor dobândi] curând, pentru că ei știau despre înviere. De vreme ce vrea să îi mângâie cu această cinste, zice în continuare: „Și pururea cu Domnul vom fi”[450]; și: „Vom fi răpiți în nori”[451]. Dar cum adorm în Iisus cei credincioși? Înseamnă că Îl au pe Hristos în ei. Iar expresia „îi va aduce împreună cu El”[452] arată că sunt aduși din multe părți.

„Căci aceasta vă spunem vouă”, zice, „după cuvântul Domnului”[453]. „Aceasta” – urma să zică ceva neobișnuit, de aceea și adaugă ceea ce era vrednic de crezare: „De la

[448] *1 Tesaloniceni* 4, 15.
[449] *1 Corinteni* 15, 18.
[450] *1 Tesaloniceni* 4, 17.
[451] *1 Tesaloniceni* 4, 17.
[452] *1 Tesaloniceni* 4, 14.
[453] *1 Tesaloniceni* 4, 15.

Cuvântul[454] lui Dumnezeu", zice. Adică: „Noi nu vorbim de la noi înșine, ci [spunem ceea ce] am învățat de la Hristos".

„Că noi, cei vii, care vom fi rămas până la venirea Domnului, nu o vom lua înaintea celor adormiți"[455] – ceea ce spune și în *Epistola către corinteni*: „Deodată, într-o clipire a ochiului"[456]. Aici a descris ceea ce este vrednic de crezare privind învierea și modul [în care va avea loc].

2. Căci, de vreme ce învierea pare a fi un lucru dificil, Pavel zice că, așa cum este ușor să fie ridicați cei vii, tot așa este și pentru cei morți. Iar cuvântul „noi" nu îl spune despre sine, căci el nu avea să rămână până la înviere, ci vorbește despre credincioși [în general]. De aceea a adăugat: „Cei care vom fi rămas până la venirea Domnului nu o vom lua înaintea celor adormiți"[457] – ca și cum ar fi zis: „Să nu socotești că este vreun lucru dificil; Dumnezeu e Cel care face [aceasta]. Cei care vor fi atunci vii nu o vor lua înaintea trupurilor descompuse, a celor putrezite, a celor moarte de o mie de ani[458], ci, așa cum este ușor să învieze[459] trupurile întregi, tot așa și pe cele descompuse".

---

[454] Am optat pentru grafia cu majusculă datorită interpretării din următoarea frază, conform căreia în acest verset ar fi vorba despre Hristos-Cuvântul.

[455] *1 Tesaloniceni* 4, 15.

[456] *1 Corinteni* 15, 52.

[457] *1 Tesaloniceni* 4, 15.

[458] Lit. „a celor descompuși, a celor putreziți, a celor care au o mie de ani [de când sunt morți]". La fel și mai departe, referirea nu este strict la trup, ci la oameni.

[459] Lit. „să aducă" (ἀγαγεῖν).

Dar sunt unii care nu cred în acest lucru, fiindcă nu Îl cunosc pe Dumnezeu. Într-adevăr, spune-mi, ce este mai ușor: să aduci [pe cineva] din neființă la ființă, sau să readuci la viață un trup descompus? Dar ce zic cei care nu cred? „Cutare", zice, „a suferit un naufragiu și s-a înecat și, căzând el în mare, mulți pești au venit asupra lui și fiecare pește i-a mâncat o parte a trupului. Apoi, dintre acei pești, unul a fost prins într-un golf, altul în alt golf și unul a fost mâncat de către un alt pește și acesta din urmă de către un altul, având în el acele trupuri deja devorate. Și acești pești[460] au murit, la rândul lor, în alte locuri și poate că, după ce au mâncat peștii care înghițiseră acel bărbat [naufragiat], [au fost devorați] ei înșiși de [alte] fiare. Fiind dar o atât de mare încurcătură și împrăștiere, cum va mai fi înviat acel bărbat? Cine este cel care [poate] face acea țărână din nou trup?"

De ce vorbești așa, omule, și împletești șiruri de prostii și socotești aceasta ca pe un lucru imposibil? Căci, spune-mi, dacă acel bărbat nu ar fi căzut în mare, dacă nu l-ar fi mâncat peștele, dacă, iarăși, peștele nu ar fi fost mâncat de nenumărați oameni, ci ar fi fost așezat în sicriu și îngropat și nu l-ar fi stricat nici viermii, nici nimic altceva, cum va fi înviat acel trup descompus? Cum se vor închega praful și cenușa? De unde

[460] Textul este ușor ambiguu. Aici și în fraza de dinainte sunt folosite doar pronume, și nu explicit termenul care desemnează peștele (ἰχθύς). Din punct de vedere gramatical, se înțelege că este vorba despre alți pești/fiare sălbatice care mănâncă peștii care au devorat trupul bărbatului naufragiat. Cu toate acestea, în continuare, textul sugerează că este vorba despre niște oameni care capturează și consumă peștii ce au înghițit trupul celui înecat. A se vedea ideea reluată în paragraful următor.

va mai avea trupul strălucire? Acest lucru nu este imposibil? Dacă cei care pun la îndoială acestea ar fi elini, lor le-am putea răspunde nenumărate lucruri. De ce? Fiindcă sunt printre ei unii care susțin că sufletele [trec] în plante și în arbuști și în câini[461]. Spune-mi ce este mai ușor: să primești înapoi propriul tău trup, sau pe al altuia?

De asemenea, unii spun că sunt consumați de foc și că este o înviere a hainelor și a încălțărilor și nu sunt luați în râs. Alții vorbesc despre atomi[462]. Dar noi nu avem [să adresăm]

[461] În spațiul grecesc, teoria migrării sufletului dintr-un corp în altul sau metempsihoza (μετεμψύχοσις, cum a fost numită de către Diodorus Siculus în secolul I d.Hr.) își are originea în practicile orfice, dar filozoful grec căruia i-a fost atribuită în mod tradițional această doctrină este Pitagora (vezi Gabriele Cornelli, „Aristotle and the Pythagorean Myths of Metempsychosis", în: *Méthexis*, 28 (2016), 1, pp. 1-13).

[462] Primii cei mai cunoscuți atomiști greci sunt Leucip (sec. al V-lea î.Hr.) și studentul acestuia, Democrit (sec. V-IV î.Hr.). Teoria lor era că lumea are la bază două componente: atomii (care sunt corpuri indivizibile – conform grecescului ἄτομος – și neschimbătoare) și vidul în care se mișcă atomii. Teoria atomistă a fost dezbătută sau dezvoltată apoi de mai mulți filozofi greci antici, printre care mai cu seamă Aristotel și Epicur. Epicur (sec. IV-III î.Hr.) este cel care a reînviat atomismul lui Democrit în cadrul propriei sale doctrine materialiste, care va da naștere unui nou curent filozofic numit epicurism. Potrivit lui Epicur, țelul vieții este dobândirea plăcerii, iar la plăcere se ajunge prin îndepărtarea tulburării și a durerii; de asemenea, trebuie urmărite plăcerile naturale și necesare, nu cele inculcate de societate; în plus, frica de zei și de moarte nu ar trebui să existe, deoarece zeii nu se amestecă direct în viața oamenilor și nu există pedeapsă divină, iar după moarte nu mai este nimic (pentru mai multe detalii despre atomiștii greci, vezi Sylvia Berryman, „Ancient Atomism", în: *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, editat de Edward

niciun cuvânt către aceștia; iar celor credincioși – dacă trebuie să-i numim credincioși pe cei care pun [asemenea] întrebări – le vom spune totuși cuvântul apostolic, că orice formă de viață se naște din stricăciune, toate plantele, toate semințele[463]. Nu vezi smochinul ce fel de trunchi și ce fel de coroană are? Câte frunze, câte ramuri, câte mlădițe, câte rădăcini care se întind peste tot și se întrepătrund! Ei bine, un smochin de felul acesta și atât de mare răsare din acea sămânță aruncată pe pământ și care mai întâi s-a stricat; și, dacă nu putrezește și nu se descompune, nu va fi nimic din acestea.

Spune-mi, de unde se întâmplă acest lucru? Chiar și vița-de-vie, care este atât de frumoasă și să o vezi, și să te înfrupți din ea, răsare din acea putreziciune. Dar ce? Spune-mi: nu este o singură apă care se revarsă de sus? Cum de se transformă în atât de multe lucruri? Într-adevăr, acest fapt este mai de mirare decât învierea. Căci acolo este vorba despre aceeași sămânță și aceeași plantă și o înrudire strânsă [între ele]; dar aici, spune-mi, cum de se transformă apa în atât de multe lucruri, deși are o singură calitate și o singură natură? În vița-de-vie se face vin, dar nu numai vin, ci și frunze și sevă; căci nu numai strugurele, ci și restul viței-de-vie se hrănește cu apă. De asemenea, în măslin se face ulei și câte alte multe lucruri! Și lucrul minunat este că aici este lichidă, dincolo uscată, aici dulce, dincolo acră, acolo stifoasă, dincoace amară. Spune-mi, cum se transformă în atât de multe lucruri? Spune-mi motivul! Dar nu ai putea [să-mi răspunzi].

N. Zalta (Winter 2016 Edition), URL = <https://plato.stanford.edu/archives/win2016/entries/atomism-ancient/>).

[463] *Cf. 1 Corinteni* 15, 36-38.

Spune-mi însă, în cazul tău – căci [ai un exemplu] mai apropiat – acea sămânță care este semănată[464] [în pântecele femeii] cum de se constituie și se transformă în ochi, în urechi, în mâini, în inimă, în atât de multe astfel [de organe]? Nu sunt oare în trup mii și mii de diferite forme, mărimi, calități, poziții, puteri, proporții? [Și] tendoane, și vene, și cărnuri, și oase, și pielițe, și artere, și încheieturi, și cartilaje – și câte altele, mai multe decât acestea, care formează firea noastră nu sunt descrise cu de-amănuntul de către doctori? Și acestea dintr-o singură sămânță. Oare nu ți se pare că acest lucru este mai dificil decât acelea[465]? Cum de ceea ce este fluid și moale se coagulează în ceva uscat și rece, adică osul? Dar într-un amestec de cald și fluid, adică sângele? Dar în ceva rece și moale, adică tendonul? Dar în ceva rece și fluid, adică artera?

Spune-mi, de unde sunt acestea? Aceste lucruri nu te pun în dificultate? Oare nu vezi în fiecare zi înviere și moarte petrecute la [diverse] vârste? Unde s-a dus tinerețea? De unde a venit bătrânețea? Cum de cel care a îmbătrânit nu poate să se facă pe sine tânăr, dar dă naștere altcuiva foarte tânăr, unui copilaș, și dăruiește altuia ceea ce nu a putut să-și dăruiască sieși?

3. Acest lucru se poate vedea și în cazul copacilor, și al animalelor. Totuși ceea ce dăruiește altuia mai întâi trebuie să își dăruiască sieși. Dar acest lucru îl pretinde judecata

[464] Aici Sfântul Ioan folosește același verb (καταβαλλεῖν) ca în exemplul seminței aruncate jos, pe pământ.

[465] Și anume, transformarea unei singure semințe într-un trup atât de complex față de învierea trupului sau față de transformarea apei în felurite lucruri.

omenească; când însă creează Dumnezeu, toate să se dea la o parte! Dacă aceste lucruri [par] atât de dificile, chiar peste măsură de dificile, îmi vin acum în minte acei nebuni care iscodesc chiar și despre nașterea cea fără de trup a Fiului. Nimeni, până acum, nu a reușit să descopere lucruri care se petrec în fiecare zi și care sunt la îndemâna noastră și care au fost cercetate de mii de ori; așadar, spune-mi, cum de iscodesc ei despre acea naștere de nedescris și de negrăit? Oare mintea unor asemenea oameni nu a obosit să caute în zadar? Nu a fost răsucită în nenumărate vertijuri? Nu a fost năucită? Și, cu toate acestea, ei nici așa nu se învață minte. Deși nu sunt în stare să spună ceva despre struguri și despre smochine, iscodesc despre Dumnezeu.

Spune-mi, dar, cum de se desface acel sâmbure de strugure în frunze și ramuri? Cum de, înainte de aceasta, nu era nimic, nici nu se vedea nimic în el? „Dar nu sâmburele de strugure este [cel care rodește]", zici, „ci totul este din pământ". Și cum de pământul nu rodește de la sine nimic în afară de acest sâmbure? Să nu fim însă fără de minte: ceea ce răsare nu este nici din pământ, nici din sămânță, ci de la Domnul pământului și al semințelor. De aceea, și fără acestea, și cu acestea, El a făcut ca ele să vină la existență – pe de o parte, ca să ne arate puterea Lui, când a zis: „Să dea pământul iarba pășunii!"[466], pe de altă parte, după ce Și-a arătat puterea, ca să ne învețe și pe noi să fim muncitori și harnici.

„Dar de ce ni se spun acestea?" Nu [sunt spuse] la întâmplare, ci ca să credem în înviere și, atunci când iarăși nu

[466] *Facerea* 1, 11.

descoperim vreun lucru pe care vrem să-l înțelegem prin raționamente, să nu ne supărăm, nici să ne enervăm, ci, întorcându-ne cu băgare de seamă și lepădând acel raționament, să aflăm scăpare la puterea și iscusința lui Dumnezeu. Așadar, știind acestea, să punem frâu raționamentelor, să nu trecem peste hotarele și măsurile care au fost date cunoașterii noastre. „Căci, de i se pare cuiva", zice, „că știe ceva, încă nu a cunoscut nimic cum trebuie să cunoască"[467]. „Nu vorbesc despre Dumnezeu", zici, „ci despre orice lucru". Dar ce? Vrei să înveți despre pământ? Spune-mi, ce știi despre el? Cât de mult măsoară? Cât de mare este? În ce fel este poziționat? Care îi este esența? Care îi este locul? Unde stă și pe ce anume? Nu ai putea să spui nimic din acestea. Dar că este rece și uscat și negru, acestea ai putea să spui, însă mai departe nimic. Dar despre mare? La fel însă, vei fi pus în încurcătură, neștiind unde începe, nici unde se termină, pe ce se sprijină, ce anume conține adâncimea ei, ce fel de loc are, dacă după ea este pământ uscat sau se termină în apă și aer. Dar ce cunoști dintre cele care sunt în mare?

Dar ce? Să las la o parte elementele[468]! Vrei să alegem cea mai mică dintre plante? Iarba cea fără de roade – ceva ce cunoaștem cu toții – spune-mi, cum răsare ea? Oare nu are ea la bază apă, pământ și bălegar? Ce anume o face să se arate atât de frumoasă și să aibă o culoare atât de minunată?

---

[467] *1 Corinteni* 8, 2.

[468] În ceea ce privește ultimele două propoziții, *PG* 62, 438, rr. 41-43, prezintă o versiune diferită: „Dar să zic că aerul? Sau elementele? Nu voi zice însă nimic. Să las la o parte acestea!"

Din ce cauză se vestejește așa acea frumusețe? Nu este nici lucrarea apei, nici a pământului. Vezi că peste tot este nevoie de credință? Cum naște pământul? Spune-mi, cum trece prin chinurile facerii? Dar nu ai putea să îmi spui nimic din acestea.

Fii instruit, omule, în cele de jos și de aici, [de pe pământ], și nu te chinui să afli, nici nu iscodi despre cer! Și măcar de-ar fi despre cer, și nu despre Stăpânul cerului! Spune-mi, nu cunoști pământul pe care ai fost născut, pe care ai crescut, pe care locuiești, pe care calci, fără de care nu ai putea să respiri, și tu iscodești despre lucruri atât de îndepărtate? Cu adevărat, deșertăciune este omul[469]; căci unul ca acesta este deșertăciune. Și, dacă cineva ți-ar porunci să cobori în adânc și să cercetezi cele aflate la fundul mării, nu ai suferi această poruncă. Iar tu, deși nu te constrânge nimeni, vrei să cuprinzi abisul cel de nepătruns?

Nu, rogu-vă! Ci să navigăm în sus, nu înotând[470], că vom obosi repede și ne vom îneca, ci să întindem pânzele credinței, folosind dumnezeieștile Scripturi ca pe un fel de corabie. Dacă vom naviga în corabia Sfintelor Scripturi[471], chiar Cuvântul lui Dumnezeu ne va fi Cârmaci. Dar, dacă vom înota în raționamentele omenești, nu va mai fi așa. Căci cine dintre cei care înoată ar putea să fie ajutat de cârmaci? Prin urmare, primejdia este îndoită: nu este aproape nici corabie, nici cârmaci. Fiindcă, dacă nava este nesigură fără cârmaci, atunci

---

[469] *Cf. Psalmul* 38, 8; 143, 4.

[470] *PG* 62, 439, r. 1, prezintă adăugirea λογισμοῖς, „în raționamente”.

[471] Lit. „în acestea”.

când lipsesc și navă, și cârmaci, ce fel de nădejde de scăpare [mai rămâne]?

Deci să nu ne aruncăm în primejdia cea vădită, ci să păşim pe [o corabie] sigură, legându-ne de sfânta ancoră. Căci aşa vom naviga către limanul cel liniştit, cu marfă multă și în mare siguranță, și vom dobândi bunătățile pregătite celor care Îl iubesc pe El, în Hristos Iisus, Domnul nostru, cu Care Tatălui, împreună și Sfântului Duh, fie slavă, stăpânire, cinste, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Omilia 8

„Căci aceasta vă spunem după cuvântul Domnului, că noi, cei vii, care vom fi rămas până la venirea Domnului, nu o vom lua înaintea celor adormiți. Pentru că Însuși Domnul, prin poruncă, la glasul arhanghelului și la trâmbița lui Dumnezeu, Se va pogorî din cer și cei morți întru Hristos vor învia întâi. După aceea, noi, cei vii, care vom fi rămas, vom fi răpiți împreună cu ei în nori ca să-L întâmpinăm pe Domnul în văzduh și așa vom fi cu Domnul pururea." (*1 Tesaloniceni* 4, 15-17)

1. Prorocii, vrând să arate că vorbele lor sunt vrednice de crezare, mai înainte de toate celelalte zic aceasta: „Vedenia pe care a văzut-o Isaia"[472]; și iarăși: „Cuvântul Domnului care a fost către Ieremia"[473]; și iarăși: „Aceasta zice Domnul"[474]; și multe altele de acest fel. Iar mulți dintre ei Îl vedeau pe Însuși Dumnezeu șezând pe tron[475], pe cât le era cu putință a-L vedea. Pavel însă nu văzându-L șezând pe tron, ci având-U în sine pe Hristos Care vorbea,

---

[472] *Isaia* 2, 1.
[473] *Ieremia* 1, 1 (*Septuaginta*).
[474] *Iezechiel* 20, 30.
[475] *Cf. Isaia* 6, 1.

în loc de: „Aceasta zice Domnul" spunea: „Dacă voi căutați dovadă că Hristos vorbește în noi"[476]; și iarăși: „Pavel, apostol al lui Iisus Hristos"[477] – ca să arate că nimic nu este al lui; căci apostolul[478] nu rostește decât cuvintele Celui care l-a trimis. Și iarăși: „Mi se pare că am și eu insuflare dumnezeiască[479]"[480]. Așadar, toate acelea le rostea prin insuflare, dar ceea ce spune acum a auzit chiar în mod expres de la Dumnezeu. De asemenea, ceea ce zicea pe când discuta cu prezbiterii efesenilor – „mai fericit este a da decât a lua"[481] – el a auzit din cele trecute sub tăcere.

Deci să vedem ce zice și acum: „Aceasta vă spunem după cuvântul Domnului, că noi, cei vii, care vom fi rămas până la venirea Domnului, nu o vom lua înaintea celor adormiți. Pentru că Însuși Domnul, prin poruncă, la glasul arhanghelului și la trâmbița cea de pe urmă[482], Se va

---

[476] *Cf. 2 Corinteni* 13, 3.

[477] *Efeseni* 1, 1; *Coloseni* 1, 1; *1 Timotei* 1, 1; *Tit* 1, 1.

[478] Sau „cel trimis". În original, autorul își construiește argumentul pe baza unui joc de cuvinte (*figura etymologica*) între termenii „apostol/trimis" (ἀπόστολος) și „Cel care l-a trimis" (ἀποστείλαντος).

[479] Lit. „duhul lui Dumnezeu" (πνεῦμα θεοῦ). Din fraza care urmează deducem că Sfântul Ioan folosește termenul „duh" în sens de „inspirație", „insuflare", „influență" (vezi *A Patristic Greek Lexicon*, *s.v.* πνεύμα, sensul VI.B; *A Greek-English Lexicon*, *s.v.* πνεῦμα), nu în sens pnevmatologic (cu referire la Duhul Sfânt, Ipostas distinct al Sfintei Treimi).

[480] *1 Corinteni* 7, 40.

[481] *Faptele Apostolilor* 20, 35.

[482] Sfântul Ioan preia expresia „trâmbița cea de pe urmă" din *1 Corinteni* 15, 52.

pogorî din cer”[483]. „Căci atunci”, zice, „puterile cerurilor se vor zgudui”[484]. Dar de ce oare „la trâmbiță”? Pentru că vedem aceasta și pe Muntele Sinai: și acolo erau îngeri. Și ce înseamnă „glasul arhanghelului”? După cum zicea în [parabola] fecioarelor: „Sculați-vă, a venit mirele”[485] – fie se referă la acest lucru, fie că, precum se întâmplă în cazul unui împărat, așa va fi și atunci, când îngerii vor sluji la înviere. Căci El zice: „Cei morți să învieze!”, iar acest lucru se împlinește, nu pentru că îngerii ar avea puterea să facă aceasta, ci prin puterea cuvântului Lui. Ca și când, dacă la porunca și cuvântul unui împărat cei închiși ar ieși [din temnițe], iar slujitorii lui i-ar scoate afară, aceștia ar face-o nu prin puterea lor, ci ca urmare a acelui glas [poruncitor]. Acest lucru îl zice Hristos și în alt loc: „Îi va trimite pe îngerii Săi cu sunet mare de trâmbiță, iar ei îi vor aduna pe cei aleși ai Lui din cele patru vânturi, de la marginile cerurilor până la celelalte margini”[486]. Și peste tot îi vezi pe îngeri cum aleargă pretutindeni. După părerea mea, arhanghelul este cel care va sta în fruntea celor trimiși și care va striga: „Pregătiți-i pe toți, căci Judecătorul este de față!” Ce înseamnă „la trâmbița cea de pe urmă”[487]? Aici arată că vor fi multe trâmbițe și că Judecătorul va coborî la cea de pe urmă. „Și cei morți întru Hristos”, zice, „vor învia întâi. După aceea, noi, cei vii, care vom fi rămas, vom fi răpiți

[483] *Cf. 1 Tesaloniceni* 4, 15-16.
[484] *Matei* 24, 29.
[485] *Matei* 25, 6.
[486] *Matei* 24, 31.
[487] *1 Corinteni* 15, 52.

împreună cu ei în nori ca să-L întâmpinăm pe Domnul în văzduh și așa vom fi cu Domnul pururea”[488].

„De aceea, mângâiați-vă unii pe alții cu aceste cuvinte.”[489] Dacă El urmează să Se pogoare, atunci de ce oare vom fi răpiți [în nori]? Pentru cinstea noastră. Căci și atunci când un împărat intră triumfător într-o cetate, cei cinstiți îi ies în întâmpinare, iar cei condamnați îl așteaptă pe judecător înăuntru. La fel, atunci când un părinte iubitor sosește acasă, copiii lui, precum și cei vrednici să-i fie copii sunt purtați afară într-un car ca să-l vadă și să-l sărute, iar cei dintre membrii familiei care l-au supărat rămân înăuntru. Suntem purtați în carul Tatălui: de vreme ce El Însuși L-a ridicat [pe Fiul] în nori, și noi vom fi răpiți în nori. Vezi cât de mare este cinstea? Îl vom întâmpina pe Cel care Se pogoară și – ceea ce este mai fericit decât toate – astfel vom fi împreună cu El.

„Cine va spune puterile Domnului și va face auzite toate laudele Lui?”[490] De câte bunătăți s-a învrednicit neamul omenesc! Întâi se scoală cei morți și astfel întâmpinarea [Domnului] se face de toți laolaltă. Abel, cel mort înaintea tuturor, Îl va întâmpina atunci împreună cu cei vii. Prin urmare, în această privință, cei vii nu vor avea nimic în plus, ci cel putrezit, care a petrecut în pământ atât de mulți ani, Îl va întâmpina alături de cei vii; și [la fel] toți ceilalți. Căci, dacă [cei morți] ne-au așteptat să fim încununați – după cum și zice în altă parte, când scrie: „Pentru că Domnul rându-

[488] *1 Tesaloniceni* 4, 16-17.
[489] *1 Tesaloniceni* 4, 18.
[490] *Psalmul* 105, 2 (*Septuaginta*: 106, 2).

ise pentru noi ceva mai bun, ca ei să nu ia fără noi desăvârșirea”[491] –, cu mult mai mult îi vom aștepta și noi pe ei; dar mai degrabă ei au așteptat, iar noi nu vom aștepta deloc; căci învierea se petrece „deodată, într-o clipire a ochiului”[492].

Iar a spune că „sunt adunați”[493] înseamnă că înviază pretutindeni și că sunt adunați de îngeri. Așadar, [învierea] este lucrarea puterii lui Dumnezeu, Care poruncește pământului să elibereze ce i s-a încredințat spre păstrare, și nimeni nu Îi slujește [în aceasta], după cum nici atunci când l-a chemat pe Lazăr: „Lazăre, vino afară!”[494] În schimb, faptul de a aduna le aparține slujitorilor.

Dar, dacă îngerii aleargă în toate părțile și îi adună[495], atunci cum sunt oamenii răpiți aici? Sunt răpiți după pogorârea Lui, după ce sunt adunați; aceasta se petrece deodată, fără să știe careva[496]. Într-adevăr, când vor vedea pământul clătinându-se, praful[497] amestecându-se, trupurile sculându-se la fel, din toate părțile, fără ca cineva să slujească în acest scop, ci fiind de ajuns porunca [Stăpânului], când vor vedea întreg pământul umplându-se – căci gândește-te cât de mare va fi numărul tuturor celor de la Adam până la venirea lui Dumnezeu,

---

[491] *Evrei* 11, 40.

[492] *1 Corinteni* 15, 52.

[493] *Cf. Matei* 24, 31.

[494] *Ioan* 11, 43.

[495] Lit. un hysteron-proteron: „Adună și aleargă în toate părțile” (συνάγουσι καὶ περιτρέχουσι).

[496] *Cf. Matei* 24, 36. Referința este la îngeri, ca și mai departe în acest paragraf.

[497] Sau „cenușa” (κόνις). În Antichitatea păgână, același termen desemna cenușa rezultată din incinerarea cadavrelor.

care vor sta atunci [la judecată] împreună cu femeile și copiii lor –, când vor vedea atâta tulburare pe pământ, atunci vor ști. Fiindcă, după cum ei nu au prevăzut nimic cu privire la iconomia[498] Lui cea după trup, tot astfel va fi și atunci.

2. Așadar, când se vor întâmpla acestea, atunci va fi și glasul arhanghelului care va porunci și va striga către îngeri, atunci vor fi și trâmbițele, sau mai degrabă sunetul trâmbițelor. Ce cutremurare, ce groază îi va cuprinde pe cei rămași pe pământ! Căci „una va fi răpită, iar alta va fi lăsată”[499] și „unul va fi luat, iar altul va fi lăsat”[500]. Cum va fi sufletul acelora când îi vor vedea pe unii ridicați, iar pe ei înșiși lăsați? Oare aceste lucruri nu îi vor putea zgudui mai înfricoșător decât orice gheenă[501]?

Să presupunem deci că aceasta se petrece chiar acum, când vorbim. Căci, dacă o moarte năprasnică, dacă niște cutremure ivite în cetăți și niște amenințări ne înspăimântă atât de tare sufletele, când vom vedea pământul crăpându-se

---

[498] „Iconomia” (οἰκονομία) se referă în sens restrâns la Întrupare.

[499] *Matei* 24, 41; *Luca* 17, 35.

[500] *Matei* 24, 40; *Luca* 17, 36.

[501] „Gheena” (nume aramaic pentru „Valea lui Hinom”, prima mențiune în Scriptură în *Iosua Navi* 15, 8) este o vale, la sud de Ierusalim, folosită în vechime pentru depozitarea gunoaielor. Aici se aduceau inclusiv cadavre animale sau umane, care erau fie arse, fie lăsate să putrezească, oferind privitorilor o imagine sordidă. Astfel de priveliști au servit drept inspirație pentru descrierile din Noul Testament cu privire la chinurile păcătoșilor din iad („viermele nemuritor” și „focul nestins”, *Marcu* 9, 44) și au determinat resemantizarea termenului de „gheenă” cu înțelesul de „infern”, loc de suferință în lumea de dincolo (*Matei* 5, 22, 29).

și umplându-se cu toți aceia, când vom auzi trâmbițele, când glasul arhanghelului va răsuna mai răspicat decât orice trâmbiță, când vom vedea cerul retrăgându-se[502], când Îl vom vedea venind pe Însuși Dumnezeu, Împăratul tuturor, oare cum ne va fi sufletul? Să ne înfiorăm, rogu-vă, și să ne înfricoșăm, ca și când acestea s-ar întâmpla deja! Să nu ne mângâiem cu întârzierea! Căci, atunci când va trebui negreșit să se întâmple acestea, întârzierea nu ne va folosi la nimic. Câtă cutremurare, câtă îngrozire va fi atunci!

I-ați văzut vreodată pe cei duși la moarte? Cum credeți că le este viața atunci când pășesc pe drumul spre poarta cetății? Oare nu este mai rea decât multe morți? Ce nu ar prefera ei să facă și să pătimească pentru a fi izbăviți de acea negură și de acele tenebre? Eu unul i-am auzit pe mulți care, după condamnare, au fost chemați înapoi prin clemența împăratului, spunând că nici pe oameni nu-i mai vedeau ca oameni din cauza tulburării, spaimei și năucirii sufletului lor. Deci, dacă moartea trupească ne înfricoșează atât de mult, oare ce vom simți atunci când va fi aproape moartea cea veșnică?

Și de ce mă refer la cei conduși [la moarte]? Mulțime mare va sta atunci împrejurul lor și cei mai mulți nici nu îi vor cunoaște. Dacă cineva ar cerceta sufletele acelora[503], ar observa că nimeni nu este atât de crud, nimeni atât de cutezător, nimeni atât de tare, încât să nu aibă [sufletul] descurajat, istovit de frică și tristețe. Iar dacă, atunci când alții primesc

[502] În original, verbul συνανέλκω redă acțiunea de a trage în sus (ἀνά + ἕλκω) o copertină și de a o strânge în pliuri (σύν).

[503] Ale celor ce stau împrejur și îi privesc pe cei condamnați la moarte.

această moarte care nu se deosebește cu nimic de somn, cei care nu se fac părtași la ea sunt atât de afectați, oare care va fi starea noastră atunci când noi înșine vom cădea în alte [rele] mai mari? Nu e cu putință, credeți-mă, nu e cu putință să exprimi prin cuvinte suferința aceea.

„Da", zici, „dar Dumnezeu este iubitor de oameni și nimic din acestea nu se va întâmpla". Așadar, acelea au fost scrise în zadar. „Nu", zici, „ci doar spre amenințare, ca să ne înțelepțim"[504]. Și, dacă noi nu ne înțelepțim, ci rămânem răi, spune-mi, oare El nu va aplica pedeapsa? Deci nici celor buni nu le va da răsplățile? „Ba da", zici, „căci Lui Îi este propriu acest lucru, anume să facă binefaceri chiar mai presus de vrednicia [noastră]". Prin urmare, oare acestea[505] sunt adevărate și se vor întâmpla negreșit, dar cele privitoare la pedepse nu se vor întâmpla negreșit, ci [au fost spuse] spre amenințare și înfricoșare?

---

[504] În epocă, circula opinia că pasajele evanghelice vestitoare ale chinurilor păcătoșilor în iad au doar un rol educativ (acela de a-i ține departe de păcat pe oamenii imaturi spiritual, inconștienți de forța autodistructivă a răului), dar că acele chinuri nu vor avea loc propriu-zis. Suporterii unei astfel de opinii s-ar fi putut baza pe anumite pasaje din Origen, Sfântul Atanasie cel Mare, Sfântul Grigorie de Nyssa ș.a., care, la rândul lor, considerau amenințările cu pedepsele iadului drept parte a unei pedagogii divine mai ample. Totuși autorii patristici invocați nu au susținut niciodată că aceste pedepse prevestite în Evanghelie nu vor fi puse în act, fie și în mod spiritual, de pildă, sub forma chinurilor conștiinței păcătoase (Ilaria Ramelli, *The Christian Doctrine of Apokatastasis: A Critical Assessment from the New Testament to Eriugena*, Brill, Leiden-Boston, 2013, p. 556 ș.u.).

[505] Referința este la răsplătirea celor buni.

Cum să vă conving, nu știu. Dacă v-aș spune că „viermele nu va muri și focul nu se va stinge”[506], dacă v-aș spune că „[cei răi] se vor duce în focul veșnic”[507], dacă vi l-aș pune dinainte pe bogatul deja osândit[508], voi veți zice că toate sunt [forme de] amenințare. Așadar, cum să vă conving? Într-adevăr, satanic este acest raționament care vă încântă cu o mulțumire zadarnică și vă face nepăsători! Deci cum vom nimici acest raționament? Oricât de multe lucruri v-am spune din Scripturi, voi veți zice că sunt spre amenințare. Dar aceasta ar putea să o zică cineva despre cele viitoare, nu însă și despre cele care s-au petrecut și au avut parte de un deznodământ.

Ați auzit despre potop. Oare și acele lucruri au fost spuse spre amenințare? Nu s-au împlinit și nu s-au întâmplat? Și aceia ziceau multe de acest fel și, cu toate că, vreme de o sută de ani, corabia se construia, lemnele erau asamblate, dreptul acela striga, totuși nu era nimeni care să creadă. Ei bine, fiindcă nu au crezut în amenințarea prin cuvinte, au primit pedeapsa prin fapte. Aceasta o vom pătimi și noi dacă nu vom crede. Tocmai de aceea și compară venirea Lui cu zilele lui Noe, fiindcă, precum atunci unii nu au crezut în potop, tot așa nici [acum unii nu cred] în potopul gheenei.

Erau oare acelea o amenințare? Nu s-au întâmplat în realitate? Deci Cel care a adus atunci asupra oamenilor o pedeapsă atât de năprasnică oare nu o va aduce acum cu mult mai mult? Căci faptele de acum nu sunt mai mici decât cele

---

[506] *Cf. Marcu* 9, 44.
[507] *Cf. Matei* 25, 41.
[508] Aluzie la bogatul nemilostiv din *Luca* 16, 19-31.

de atunci. Cum așa? Pentru că atunci „fiii lui Dumnezeu", zice, „au intrat la fiicele oamenilor"[509], iar împreunările lor au reprezentat o faptă cumplită. Dar astăzi nu există nicio formă de răutate pe care să nu cutezăm a o săvârși. Așadar, credeți oare că potopul s-a petrecut, sau vi se pare o prostie? Totuși îl confirmă până și munții pe care s-a așezat corabia; mă refer la munții din Armenia[510].

3. Dar îmi voi îndrepta discursul și mai insistent[511] către un alt exemplu, mai clar decât acesta. A călătorit vreodată cineva dintre voi în Palestina? Căci de-acum nu voi mai menționa relatări, ci fapte concrete, cu toate că cele de dinainte erau mai sigure decât faptele, fiindcă cele pe care le relatează Scriptura sunt mai vrednice de crezare decât cele văzute cu ochii noștri.

Prin urmare, a călătorit vreodată cineva dintre voi în Palestina? Eu unul cred [că da]. Dar ce? Voi, care ați văzut acele locuri, mărturisiți pentru mine celor care nu au fost acolo. Căci mai sus de Ascalon[512] și de Gaza, chiar până la capătul

[509] *Facerea* 6, 4.

[510] Muntele Ararat, menționat în *Facerea* 8, 4.

[511] Lit. „din multă abundență" (ἐκ περιουσίας πολλῆς).

[512] Ascalon (azi Așkelon, la 21 km nord de Gaza, ambele pe coasta mediteraneeană a Israelului) fusese cel mai vechi și mai mare port maritim din Canaan. Făcea parte din grupul celor cinci cetăți importante ale filistenilor (alături de Așdod, Ecron, Gat și Gaza, care formau împreună *Pentapolis Philistia*), menționate pentru prima dată în Sfânta Scriptură la *Iosua Navi* 13, 3 (mai multe despre cetățile menționate, în: Emil Schürer, *The History of the Jewish People in the age of Jesus Christ*, vol. 2, editat de G. Vermes, F. Millar, M. Black, Bloomsbury T&T Clark, London-New York, 2014, p. 105 ș.u.).

râului Iordan, este o țară largă și îmbelșugată; sau, mai bine zis, a fost, căci acum nu mai este așa. Așadar, această țară care era ca un paradis – căci zice: „Lot a privit tot ținutul dimprejurul Iordanului și era udat ca un paradis al lui Dumnezeu”[513]; așadar, această țară, care era atât de înfloritoare și rivaliza cu toate țările, întrecând paradisul lui Dumnezeu în prosperitate, astăzi este mai pustie decât toate pustietățile. Se găsesc acolo și arbori care dau și rod, dar rodul lor este o amintire a mâniei lui Dumnezeu. Într-adevăr, se găsesc acolo rodii – mă refer și la arbore, și la fruct –, care sunt strălucitoare la suprafață și îi dau mari speranțe celui neștiutor; dar, dacă ar fi luate în mâini și ar fi tăiate, ele nu ar scoate la iveală niciun rod, ci s-ar găsi înăuntrul lor praf și multă cenușă.

De felul acesta este și întregul pământ [de acolo]; chiar și o piatră de vei găsi, vei descoperi că este prefăcută în cenușă. Și de ce mă refer la piatră, la arbori și la pământ, când chiar și aerul și apele iau parte la nenorocire? Căci, precum atunci când un corp este ars și mistuit de flăcări și rămân din el doar forma, conturul în priveliștea focului, volumul și proporția lui, însă puterea lui nu mai rămâne, tot astfel și acolo poți vedea pământ, dar care nu mai are nimic propriu pământului, ci este în întregime cenușă; poți vedea arbori și fructe, dar nimic propriu nici arborilor, nici fructelor; poți vedea aer și apă, dar nimic propriu nici apei, nici aerului; într-adevăr, și acestea sunt prefăcute în cenușă.

„Totuși cum ar putea aerul să fie ars vreodată? Cum ar putea să fie arsă apa, rămânând tot apă? Căci este cu putință să

[513] *Facerea* 13, 10. La origine, παράδεισος înseamnă „grădină”.

ardă lemnele și pietrele, dar aerul și apa nicidecum." Nouă nu ne este cu putință, dar Celui care le-a creat Îi este cu putință. Așadar, aerul [de-acolo] nu este altceva decât un cuptor; cuptor este și apa. Toate sunt lipsite de roade, toate sterpe, toate spre pedeapsă, imagini ale mâniei de dinainte și dovezi ale celei viitoare. Oare și acestea sunt amenințări prin cuvinte? Oare și acestea sunt doar vorbe goale? Pentru mine nici cele de mai înainte nu erau de necrezut; din contră, cele nevăzute sunt la fel de vrednice de crezare ca și cele văzute. Dar necredinciosului îi sunt de ajuns acestea spre a-i insufla credință. Dacă cineva nu crede în gheenă, să se gândească la Sodoma, să cugete la Gomora, la pedeapsa venită asupra lor și care dăinuie încă. Aceasta este o dovadă a faptului că pedeapsa este veșnică.

Greu de îndurat sunt vorbele acestea! Dar acelea nu sunt greu de îndurat când zici că nu există gheenă, ci că Dumnezeu a rostit simple amenințări, când dezlegi mâinile poporului? Tu, care nu crezi, mă silești să zic acestea, tu m-ai adus la aceste cuvinte. Dacă ai fi crezut în cuvintele lui Hristos, nu aș fi fost silit să-ți insuflu credința pe temeiul faptelor; dar, pentru că ai fugit de acelea, de-acum te vei convinge cu sau fără voia ta.

Căci ce ai de spus despre Sodoma? Vrei să afli și cauza pentru care s-au întâmplat atunci acele lucruri? Unul singur era păcatul, greu și blestemat, dar numai unul: cei de-atunci se îndrăgostiseră nebunește de băieți și de aceea au fost pedepsiți. Dar astăzi se comit nenumărate păcate, și la fel ca acesta, și mai grele. Apoi, Cel care, pentru un singur păcat, a revărsat o mânie atât de mare și nu S-a lăsat înduplecat nici

de rugămintea lui Avraam, nici de cea a lui Lot, care locuia [în Sodoma] și care, pentru a-i cinsti pe slujitorii Lui, le-a lăsat pradă păcatului chiar pe fetele sale[514], va fi El oare îndurător când păcatele sunt atât de multe? Aceste opinii sunt cu adevărat ridicole, sunt o prostie, o amăgire și o înșelăciune diavolească.

Vrei să-ți aduc și un alt exemplu? Sigur ai auzit de faraon, împăratul egiptenilor. Cunoști deci și pedeapsa pe care a primit-o, cum s-a scufundat în Marea Roșie cu carele de luptă și cu caii lor, împreună cu întreaga armată. Vrei să afli și alte exemple? Acela[515] poate nu era evlavios – dar, mai bine zis, nu „poate", ci cu siguranță nu era evlavios. Vrei să vezi că au fost pedepsiți și dintre cei credincioși și ascultători de Dumnezeu, dar a căror viață nu era dreaptă? Ascultă-l pe Pavel, care zice: „Nici să desfrânăm, cum s-au desfrânat unii dintre ei și au căzut într-o zi douăzeci și trei de mii. Nici să cârtim, cum au cârtit unii dintre ei și au fost nimiciți de către pierzătorul. Nici să-L ispitim pe Hristos, precum L-au ispitit unii dintre ei și au fost nimiciți de șerpi"[516]. Iar dacă desfrânarea și cârtirea au putut [să atragă] o atât de mare [pedeapsă], atunci ce nu ne vor pricinui păcatele noastre?

Iar dacă nu primești pedeapsa acum, nu te mira! Căci aceia nu știau de gheenă și de aceea li se dădeau acele pedepse fără întârziere; dar tu, chiar dacă nu ai primi nicio pedeapsă [aici], oricâte ai păcătui, vei plăti acolo toată datoria. Așadar,

---

[514] *Cf. Facerea* 19, 8.

[515] Faraon.

[516] *1 Corinteni* 10, 8-10.

El i-a pedepsit într-o asemenea măsură pe cei care erau mai copilăroși și care nu greșiseră atât de multe, iar pe noi ne va cruța? Nu ar avea nicio logică. Într-adevăr, și dacă am săvârși aceleași păcate ca aceia, totuși suntem vrednici de o pedeapsă mai mare decât a lor. De ce? Pentru că ne-am bucurat de un mai mare har. Dar, de vreme ce noi săvârșim păcate mai multe și mai mari decât ale acelora, la ce osândă nu vom fi supuși?

Aceia – și să nu creadă cineva că spun aceasta pentru că îi admir sau îi scuz, să nu fie!, căci, atunci când Dumnezeu pedepsește, cel care dă un verdict contrar o face dintr-o judecată diavolească; așadar, nu spun acestea ca să-i laud, nici ca să-i scuz, ci ca să scot în evidență răutatea noastră – aceia deci, chiar de cârteau, o făceau când erau conduși prin deșert, dar noi cârtim deși avem o patrie și ne aflăm în propriile noastre case. Aceia, chiar dacă desfrânau, o făceau după ce tocmai scăpaseră din răutățile egiptenilor și nu auziseră încă de vreo lege împotriva desfrânării, dar noi [desfrânăm] deși am primit de la strămoșii noștri învățăturile cele mântuitoare. Prin urmare, suntem vrednici de o mai mare osândă.

Vrei să auzi și altele, câte au pătimit ei în Palestina, foamete, molime, războaie, robie, cele din timpul babilonienilor, cele din timpul asirienilor, relele suferite de la macedoneni, cele din timpul lui Hadrian și Vespasian? Vreau să-ți povestesc ceva, iubite. Dar nu te da înapoi! Mai degrabă însă îți voi spune altceva înainte de aceasta. A fost o foamete odinioară, zice [Scriptura], iar împăratul se plimba pe zid; atunci o femeie s-a apropiat și a rostit către el aceste cuvinte: „Împărate, femeia aceasta mi-a zis: «Să-l frigem astăzi pe fiul tău și să-l mâncăm, iar mâine pe fiul meu». Și l-am fript și

l-am mâncat; iar pe al ei nu l-a mai dat”[517]. Ce poate fi mai cumplit decât această nenorocire? Iarăși, în altă parte, proro-cul zice: „Mâinile femeilor pline de milă i-au fiert pe copiii lor”[518]. Așadar, iudeii au primit o asemenea pedeapsă, iar noi nu vom fi pedepsiți cu mult mai mult?

4. Vrei să auzi și despre alte nenorociri venite asupra lor? Citește scrierile lui Iosif[519] și vei afla toată tragedia aceea; poate din acestea te vom convinge că există gheenă. Căci gândește-te: dacă aceia erau pedepsiți, noi de ce nu am fi? Sau cum ar fi posibil ca noi să nu fim pedepsiți, când păcă-tuim mai rău decât aceia? Sau este clar că pedeapsa noastră este păstrată pentru mai târziu? Iar dacă vrei, îți voi spune pe față și cum au fost pedepsiți fiecare în parte. Cain și-a ucis fratele. Păcatul lui a fost groaznic – cum altfel? Dar și-a primit pedeapsa, una grea, echivalentă a mii și mii de morți și în schimbul căreia ar fi preferat să moară de mii de ori. Căci ascultă-l zicând: „Dacă mă alungi din acest pământ, mă voi ascunde de fața Ta și oricine mă va găsi mă va omorî”[520]. Spune-mi deci: nu sunt și astăzi mulți care fac aceleași lucruri ca acela? Atunci când îl omori pe fratele tău, nu trupește, ci sufletește, nu faci același lucru? Căci ce? Atunci când, deși

---

[517] *4 Regi* 6, 28-29.

[518] *Plângerile lui Ieremia* 4, 10.

[519] Referința este la istoricul iudeu Iosif Flaviu și la cele șapte „cărți” (capi-tole) despre Războiul iudeo-roman din 66-73 d.Hr. (ediția în limba română: Flavius Iosephus, *Istoria Războiului iudeilor împotriva romanilor*, trad. G. Wolf, I. Acsan, Ed. Hasefer, București, 1997).

[520] *Facerea* 4, 14.

poți să-i potolești foamea, tu îl treci cu vederea, [oare nu îl ucizi], chiar dacă nu cu sabia, ci în alt fel? Dar ce? Nu l-a invidiat nimeni pe fratele său astăzi? Nu l-a înconjurat nimeni cu primejdii? Totuși aici nu și-au primit pedeapsa, dar o vor primi [acolo]. Așadar, cel care nu a auzit nici de legi scrise, nici de proroci, nici nu a văzut minuni mari primește o osândă atât de grea, iar cel care a făcut aceleași lucruri în alt fel și nu s-a înțelepțit în urma atâtor exemple oare va rămâne nepedepsit? Și unde este dreptatea lui Dumnezeu? Sau unde este bunătatea Lui?

Iarăși, cel care adună lemne în zi de sâmbătă este lapidat[521], cu toate că această poruncă este mică și mai neimportantă decât tăierea împrejur. Deci cel care adună lemne în zi de sâmbătă este lapidat, iar cei care săvârșesc adesea nenumărate nelegiuiri scapă nepedepsiți? Așadar, dacă nu există gheenă, unde este dreptatea, unde este nepărtinirea lui Dumnezeu? Și totuși El le aduce multe astfel de acuzații cu privire la faptul că nu respectă sâmbăta.

Iarăși, altcineva, un anume Carmi[522], pentru că a furat ceea ce era consacrat [lui Dumnezeu], a fost lapidat împreună cu toată familia lui. Dar ce? Oare din acel moment nimeni nu a mai necinstit cele sfinte? Încă și Saul, pentru că a fost cruțător împotriva voinței lui Dumnezeu, a îndurat o osândă atât de mare[523]. Așadar, oare nimeni de-atunci

---

[521] *Cf. Numerii* 15, 32-36.

[522] E vorba mai exact de Acan, fiul lui Carmi (vezi *Iosua Navi* 7, 1).

[523] *Cf. 1 Regi* 15, 8-23. Dumnezeu îi poruncise lui Saul să-l nimicească pe Amalec și toate ale sale, dar Saul l-a cruțat pe regele Agag, precum și cele mai bune dintre oile și vitele amaleciților. Pentru aceasta,

încoace nu a mai fost cruțător? Măcar de-ar fi așa! Nu ne devorăm noi unii pe alții mai rău decât fiarele sălbatice, împotriva voinței lui Dumnezeu? Și nimeni nu a căzut în război.

Iarăși, fiii lui Eli, fiindcă mâncau [din ofrande] înainte de tămâiere, au primit cea mai cruntă pedeapsă împreună cu tatăl lor[524]. Așadar, oare nu a mai fost niciun tată neglijent cu copiii săi, nici copii netrebnici? Totuși niciunul nu a primit vreo pedeapsă. Deci când o vor primi dacă nu există gheenă? Iarăși, cineva ar putea înșira nenumărate [alte exemple]. Dar ce? Anania și Safira au fost pe dată pedepsiți, pentru că au furat din cele afierosite tot de ei[525]. Dar oare de-atunci nu a mai făcut nimeni aceasta? Atunci cum de nu au primit aceeași pedeapsă? Oare te-am convins că există gheenă, sau ai nevoie de mai multe exemple?

Vom ajunge deci și la cele nescrise, care se petrec acum în viața noastră. Căci este necesar să adunăm această concepție[526] de peste tot, ca nu cumva, încântându-ne în zadar, să ne vătămăm pe noi înșine. Nu-i vezi oare pe mulți în nenorociri, cu trupurile mutilate, pătimind nenumărate lucruri cumplite, iar pe alții bucurându-se de un bun renume? De ce unii sunt pedepsiți pentru ucideri, iar alții nu? Ascultă-l pe Pavel, care spune: „Unora dintre oameni le sunt vădite păcatele, iar altora

---

Dumnezeu i-a spus lui Samuel că se leapădă de Saul și nu îl mai face rege peste Israel.

[524] *Cf. 1 Regi* 2, 12-36.

[525] *Cf. Faptele Apostolilor* 5, 1-10.

[526] Despre existența gheenei ca loc de suferință veșnică pentru cei păcătoși.

le vin din urmă”[527]. Câți ucigași nu au scăpat? Câți profanatori de morminte? Dar să lăsăm acestea.

Pe câți nu-i vezi pedepsiți cu grea pedeapsă? Unii au fost dați unei boli îndelungate, alții la chinuri neîntrerupte, iar alții la nenumărate lucruri cumplite. Așadar, când vezi că cineva a îndrăznit să facă aceleași fapte ca aceia, sau chiar cu mult mai grave, și totuși nu este pedepsit, oare nu presupui, chiar fără voia ta, că gheena există? Ia seama la cei dinaintea ta care au fost cumplit pedepsiți aici pe pământ, gândește-te că Dumnezeu nu este părtinitor și că tu, care ai comis nenumărate rele, nu ai pătimit nimic de felul acesta și îți vei face o idee despre gheenă. Căci Dumnezeu a sădit-o[528] în noi în așa fel încât nimeni să nu o ignore vreodată. Într-adevăr, și poeții, și filozofii, și scriitorii de legende, și, într-un cuvânt, toți oamenii au filozofat despre răsplata de acolo și au spus că mulți suferă pedepse în iad. Iar dacă acelea sunt basme, ale noastre nu sunt așa.

Acestea vi le-am spus nu pentru că vreau doar să vă înfricoșez sau să vă îngreunez sufletele, ci pentru că vreau să învățați să fiți cumpătați și să vă faceți [sufletele] mai ușoare. Mi-aș fi dorit și eu însumi să nu existe pedeapsă; eu chiar mai mult decât toți. Oare de ce? Pentru că fiecare dintre voi se teme pentru propriul său suflet; eu însă dau socoteală și pentru cârmuirea [voastră]; astfel că mie mai mult decât oricui îmi este cu neputință să scap nepedepsit. Dar nu există să nu fie pedeapsă și gheenă! Ce voi pătimi?

---

[527] *1 Timotei* 5, 24.

[528] Ideea despre gheenă.

„Așadar", zici, „unde este iubirea de oameni a lui Dumnezeu?" În multe locuri. Dar mai bine voi vorbi despre acest subiect cu un alt prilej, ca să nu-l amestecăm în discursul despre gheenă. Deocamdată, să nu ne scape ceea ce am câștigat; căci nu mic este câștigul de a fi convins despre gheenă. Fiindcă amintirea unor astfel de cuvinte, întocmai ca o doctorie amară, va putea să șteargă toată răutatea dacă va rămâne neîncetat în cugetul nostru. Așadar, să ne folosim de aceasta, ca astfel, având inima curată, să ne învrednicim a vedea cele pe care „nici ochiul nu le-a văzut, nici urechea nu le-a auzit, nici la inima omului nu s-au suit"[529]; pe acestea fie ca noi toți să le dobândim, prin harul și iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună și Sfântului Duh, fie slavă, stăpânire, cinste, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

[529] *1 Corinteni* 2, 9.

Omilia 9

„Iar despre timpuri și despre vremuri, fraților, nu aveți nevoie să vă scriem, căci voi înșivă știți bine că ziua Domnului așa vine, ca un fur noaptea." (*1 Tesaloniceni* 5, 1-2)

1. Nimic, după câte se pare, nu este atât de iscoditor și de curios să afle despre cele nevăzute și ascunse precum este firea omenească. Dar acest lucru i[530] se întâmplă de obicei atunci când are mintea nedesăvârșită și încă nepregătită. Căci și dintre copii, cei care sunt mai simpli nu încetează să obosească și doicile, și pedagogii, și părinții cu desele lor întrebări, în care nu găsești altceva decât: „Când se petrece aceasta?" și: „Când cealaltă?" Acest lucru se întâmplă și din cauză că sunt răsfățați, și din cauză că nu au nimic de făcut.

Așadar, multe sunt cele pe care mintea noastră este dornică să le afle deja și să le înțeleagă, dar mai cu seamă vremea sfârșitului [lumii][531]. Și ce este de mirare dacă și noi simțim această [curiozitate]? Căci înșiși sfinții aceia au simțit-o mai mult decât toți. Și înainte de Pătimire, apostolii, apropiindu-se de Hristos, Îi zic: „Spune-ne nouă când vor fi acestea

[530] Referința este la natura umană.

[531] Lit. „ajungerea la capăt", „împlinirea" (συντέλεια).

și care este semnul venirii Tale și al sfârșitului veacului”[532]. Iar după Pătimirea și Învierea Lui din morți, Îi ziceau: „Spune-ne nouă dacă în timpul acesta[533] vei așeza la loc Împărăția lui Israel”[534], la care El nu le-a răspuns nimic.

Dar după aceea, după ce se învrednicesc de Duhul Sfânt, nu mai este așa: nu doar că nu mai întreabă și nici nu se mai întristează pentru această neștiință, ba chiar îi și liniștesc pe cei care suferă de această curiozitate nepotrivită. Ascultă, așadar, ce spune acum fericitul Pavel: „Iar despre timpuri și despre vremuri, fraților, nu aveți nevoie să vă scriem”[535]! De ce nu le-a zis: „Nimeni nu știe”? De ce nu le-a zis: „Nu ni s-a descoperit”, ci: „Nu aveți nevoie să vă scriem”? Pentru că în felul acela mai degrabă i-ar fi întristat, dar vorbindu-le astfel i-a mângâiat. Fiindcă expresia „nu aveți nevoie” – ca și când ar fi un lucru de prisos și nefolositor – nu le mai îngăduia să cerceteze.

Căci, spune-mi, care ar fi câștigul? Să presupunem că sfârșitul va fi peste douăzeci de ani, peste treizeci, peste o sută; ce ne privește pe noi? Oare sfârșitul fiecăruia nu este capătul vieții sale? De ce iscodești și te căznești [să afli] sfârșitul comun? Dar ceea ce pățim în alte cazuri pățim și acum. Căci, așa cum în alte situații lăsăm la o parte lucrurile care ne privesc și ne preocupăm de cele obștești, zicând: „Cutare este desfrânat, cutare este adulter; acela a răpit, celălalt a nedreptățit”, dar nimeni nu ia seama deloc la ale sale, ci se îngrijește mai degrabă de problemele tuturor decât de ale lui proprii, tot

[532] *Matei* 24, 3.

[533] Adică în perioada ce vine, în viitorul apropiat.

[534] *Cf. Faptele Apostolilor* 1, 6.

[535] *1 Tesaloniceni* 5, 1.

astfel și în cazul acesta: lăsând la o parte grija pentru propriul sfârșit, vrem să aflăm despre sfârșitul comun[536]. Căci de ce te interesează cel comun? Dacă te pregătești bine pentru această moarte[537], nu vei suferi nimic cumplit de la cealaltă. Fie ea departe sau aproape, acest lucru nu ne privește pe noi. De aceea nici Hristos nu a spus [când se va întâmpla], fiindcă nu era de folos.

„Cum nu era de folos?", zici. El Însuși, Care a și ascuns aceasta, știe de ce nu era de folos. Căci ascultă-L când le spune apostolilor: „«Nu este al vostru a ști anii sau vremile pe care Tatăl le-a pus în stăpânirea Sa»[538]. De ce le iscodiți?", zice. Cei care erau lângă Petru corifeul au auzit acestea, ca unii care căutau să afle lucruri mai mari decât ei. „Da", zici, „dar astfel puteam să închidem gurile elinilor". Spune-mi, cum? „Pentru că", zici, „ei declară că lumea aceasta este Dumnezeu[539]; dacă

---

[536] Aici termenii folosiți sunt τέλος („capăt", „sfârșit", „scop"), cu privire la sfârșitul propriei vieți, și κατάλυσις („disoluție", „distrugere", „sfârșit"), cu privire la sfârșitul lumii.

[537] Adică pentru propriul sfârșit. Sfântul Ioan continuă variația lexicală și, pentru a reda ideea de moarte, folosește aici termenul τελευτή, care s-ar putea traduce, de asemenea, prin „sfârșit".

[538] *Faptele Apostolilor* 1, 7.

[539] Aceasta era în special teza stoicilor. În viziunea lor, termenul de „univers" sau „lume" avea ca prim înțeles „acela de zeul însuși, calitatea specifică din fiecare substanță. El este indestructibil și n-a fost născut, fiind ziditorul acestei orânduiri a lumii, el care, în anumite perioade de timp, absoarbe în sine întreaga substanță și din nou o creează din el însuși" (Diogenes Laertios, *Despre viețile și doctrinele filozofilor*, VII, 70, 138, în trad. rom. de C.I. Balmuș, studiu introductiv și comentariu de A.M. Frenkian, Editura Academiei, București, 1963, p. 368).

noi am fi știut vremea sfârșitului ei, le-am fi putut închide gurile". Ei bine, oare aceasta înseamnă să le închizi gurile, să afli când se sfârșește lumea sau să afli că se sfârșește? Spuneți-le aceasta, anume că va avea un capăt; dacă nu sunt convinși de acest lucru, nu vor fi convinși nici de celălalt.

Ascultă-l pe Pavel, care zice: „Căci voi înșivă știți bine că ziua Domnului așa vine, ca un fur noaptea"[540] – nu numai cea obștească, ci și cea a fiecăruia în parte, căci aceasta o imită pe aceea și este chiar înrudită cu ea. Fiindcă, ceea ce face aceea în totalitate, aceasta face în parte. Căci vremea sfârșitului[541] [lumii] și-a primit începutul de la Adam, iar capătul sfârșitului este [ziua cea de] apoi[542]; fiindcă nu ar greși cineva dacă ar vorbi chiar acum despre sfârșit. Căci, atunci când mii și mii mor în fiecare zi și toți așteaptă ziua aceea, iar înainte de acea zi nimeni nu învie, oare [sfârșitul] nu este lucrarea acelei zile?

Iar dacă vreți să aflați de ce [ziua] aceea ne-a fost ascunsă și de ce „vine așa, ca un fur noaptea", vă voi spune eu, după cum mi se pare mie că este bine. Nimeni nu s-ar mai îngriji vreodată de virtute de-a lungul întregii sale vieți, ci, cunoscând ziua morții sale, după ce ar săvârși nenumărate fapte cumplite, s-ar apropia de baia [botezului] în ziua aceea și astfel ar pleca [din această viață]. Căci, dacă astăzi, deși teama

---

[540] *1 Tesaloniceni* 5, 2.

[541] În această frază, „sfârșitul" este redat iarăși prin termenul συντέλεια, care poate fi tradus și prin „împlinirea [vremii]".

[542] *PG* 62, 447, rr. 37-38, prezintă o variantă textuală diferită pentru a doua parte a frazei: „[...] și capătul vieții fiecăruia dintre noi este chip al sfârșitului".

cauzată de incertitudine zguduie sufletele tuturor, toți se predau botezului aproape de ultimele lor răsuflări, după ce toată viață de dinainte și-au cheltuit-o în rele, atunci, dacă ei ar fi pe deplin încredințați despre acel [moment al sfârșitului], cine s-ar mai îngriji vreodată de virtute? Dacă mulți au plecat [din această lume] fără iluminarea [botezului] și nici această frică nu i-a învățat să se îngrijească cât sunt în viață de cele plăcute lui Dumnezeu, dacă s-ar lua de la ei și această frică, cine ar mai fi vreodată cumpătat? Cine ar mai fi îngăduitor? Nimeni.

Apoi mai este și altceva. Astăzi, pe mulți îi stăpânesc frica de moarte și dragostea de viață; iar dacă ar ști fiecare că mâine va muri negreșit, nu ar refuza să îndrăznească orice înainte de acea zi, ci i-ar ucide pe cei pe care ar vrea, și-ar găsi satisfacția[543] răzbunându-se pe vrăjmași și ar săvârși nenumărate fapte cumplite.

2. Căci un om ticălos, disperat după viața de aici, nu ține cont nici măcar de cel îmbrăcat cu porfiră. Așadar, cel care a primit încredințarea că trebuie negreșit să plece [din această lume] se va răzbuna pe vrăjmașul său și, după ce mai întâi își va domoli sufletul, astfel ar putea să își accepte moartea. Să vă mai spun și un al treilea lucru? Cei care iubesc viața și doresc foarte mult după cele pământești ar fi devastați de deznădejde și de tristețe. Căci, dacă un tânăr ar ști sigur că va primi

[543] Sau „s-ar întrema", „s-ar recâștiga/recupera pe sine", „s-ar reface" (ἀνεκτήσατο ἑαυτόν), în sensul că și-ar găsi consolarea pentru faptul că trebuie să părăsească această viață. Debutul cap. 2 elucidează sensul acestui verb.

moartea înainte de bătrânețe, ar avea o asemenea dispoziție precum cea a fiarelor sălbatice, care, atunci când sunt capturate, devin foarte nepăsătoare, pentru că își prevăd moartea.

Pe lângă aceasta, nici chiar bărbații de seamă nu ar avea parte de răsplată. Fiindcă, dacă ei ar ști că după trei ani trebuie să moară negreșit și că e cu neputință să moară mai înainte, atunci ce plată ar mai primi pentru înfruntarea [primejdiilor] cumplite? Căci oricine ar putea să le zică: „De vreme ce sunteți convinși că veți trăi încă trei ani, de aceea v-ați predat primejdiilor, știind că nu e cu putință să plecați [din lumea aceasta]". Într-adevăr, cel care se așteaptă să moară la fiecare primejdie și știe că va rămâne în viață dacă nu se expune pericolului, dar va muri îndrăznind cele de acest fel, a dat cea mai mare dovadă de râvna și de disprețul lui față de viața de aici.

Dar vă voi lămuri acest lucru printr-un exemplu. Spune-mi, dacă patriarhul Avraam l-ar fi dus [la locul de jertfire] pe fiul său știind mai dinainte că nu-l va ucide, oare ar mai fi avut vreo răsplată? Dar ce? Dacă Pavel ar fi nesocotit primejdiile știind mai dinainte că nu va muri, cum ar mai fi fost admirabil? Căci, așa, până și cel mai nepăsător ar putea să se arunce în foc, dacă ar găsi pe cineva demn de crezare care să-i garanteze siguranța. Dar cei trei tineri nu au fost așa, ci ascultă-i zicând: „Împărate, este un Dumnezeu în cer, Care ne va izbăvi pe noi din mâinile tale și din cuptorul acesta; iar de nu, să îți fie cunoscut că dumnezeilor tăi nu le slujim și chipului de aur pe care l-ai ridicat nu i ne închinăm"[544]. Vezi

[544] *Cf. Daniel* 3, 17-18.

câte foloase sunt, și chiar mai multe decât acestea, din faptul că nu ne cunoaștem sfârșitul? Dar deocamdată este de ajuns să înțelegeți acestea. De aceea „așa vine, ca un fur noaptea”[545], ca să nu ne aruncăm în răutăți, nici în trândăvie, ca El să nu ne priveze de răsplată.

„Căci voi înșivă”, zice, „știți bine”[546]. Așadar, de ce iscodiți dacă sunteți convinși? Iar faptul că viitorul este nesigur află-l din cele pe care le-a spus Hristos; într-adevăr, că la aceasta s-a referit, ascultă ce zice: „Privegheați deci, că nu știți în care ceas vine furul”[547]! De aceea și Pavel zicea: „Iar când vor zice: «Pace și liniște», atunci, fără de veste, va veni peste ei pieirea, precum durerea de naștere peste cea însărcinată, și nu vor scăpa”[548]. Aici face aluzie la ceva ce a zis și în a doua epistolă[549].

Într-adevăr, de vreme ce ei erau în strâmtorări, iar aceia care le erau potrivnici, în liniște și desfătare, apoi, [de vreme ce] Pavel îi mângâia în necazurile de față prin această învățătură despre înviere, iar aceia îi insultau, dând glas argumentelor[550] strămoșilor lor, și îi întrebau: „Când va fi [sfârșitul]?” – ceea ce spuneau și prorocii: „Vai celor ce zic: «Degrabă să se apropie cele pe care Dumnezeu le va face, ca să le vedem; și să vină

---

[545] *1 Tesaloniceni* 5, 2.

[546] *1 Tesaloniceni* 5, 2.

[547] *Cf. Matei* 24, 42. Termenul „fur” rezultă probabil dintr-o contaminare cu *1 Tesaloniceni* 5, 2.

[548] *1 Tesaloniceni* 5, 3.

[549] Referire la *2 Tesaloniceni* 2, 1-3.

[550] Lit. „entimemele” (ἐνθυμημάτων); entimema este o formă prescurtată de silogism, în care una dintre premise sau concluzia nu este exprimată, ci subînțeleasă.

sfatul Sfântului lui Israel, ca să-l cunoaștem!»"[551]; și iarăși: „Vai celor care doresc ziua Domnului!"[552] (se referă la această zi), căci nu vorbește de cei care o doresc pur și simplu, ci de cei care o doresc din necredință; și: „Ziua Domnului", zice, „este întuneric, și nu lumină"[553] – ia seama deci cum îi mângâie Pavel, ca și cum le-ar zice: „Să nu facă din fericirea lor o dovadă că judecata nu va veni! Tocmai așa va și veni"!

Dar merită să cercetăm și acest lucru: dacă vine antihristul, dacă vine și Ilie, cum se face că, „atunci când vor zice: «Pace și liniște»"[554], pieirea va veni asupra lor fără de veste? Căci aceste lucruri nu permit ca ziua [Domnului] să vină asupra lor fără de veste, de vreme ce ele sunt dovezi ale înseși venirii Sale. Dar Pavel nu vrea să spună că momentul [venirii] antihristului este același cu întreaga zi [a Domnului], pentru că semnul acela[555] va fi semn al venirii lui Hristos, dar El Însuși nu va avea niciun semn, ci va veni deodată și neașteptat.

„Nici asupra celei însărcinate", zici, „[ziua nașterii] nu vine pe neașteptate, căci ea știe că după nouă luni va fi nașterea". Ei bine, și în cazul ei vine foarte pe neașteptate, căci unele au născut în a șaptea lună, iar altele în a noua; în orice caz, ziua și ora sunt nesigure. Așadar, la acestea se referă Pavel. Iar asemănarea este exactă, căci nu multe sunt semnele care anunță durerea nașterii. Într-adevăr, în acest fel, fără să știe mai dinainte, au născut multe femei pe drumuri sau în afara casei. Dar Pavel

---

[551] *Isaia* 5, 19.
[552] *Amos* 5, 18.
[553] *Amos* 5, 18.
[554] *1 Tesaloniceni* 5, 3.
[555] Venirea antihristului.

a lăsat de înțeles aici nu doar caracterul imprevizibil, ci și ascuțimea durerii. Căci, după cum aceea, în timp ce glumește, râde și nu prevede absolut nimic, este deodată cuprinsă de chinuri de nedescris și este sfâșiată de durerile nașterii, tot astfel va fi și cu sufletele acelea când va veni ziua [Domnului]. „Și nu vor scăpa”[556], zice – ceea ce tocmai spunea.

„Voi însă, fraților, nu sunteți în întuneric, ca să vă apuce ziua aceea ca un fur.”[557]

3. Aici vorbește despre viața întunecată și necurată, făcând o comparație cu oamenii ticăloși și vicleni, care le fac pe toate noaptea, furișându-se de toți ceilalți și ferecându-se în întuneric. Căci, spune-mi, oare adulterul nu așteaptă seara? Oare furul nu așteaptă noaptea? Oare profanatorul de morminte nu-și săvârșește întreaga lui lucrare în timpul nopții?

„Dar ce? Oare pe ei[558] nu-i apucă [ziua aceea] ca un fur? Oare asupra lor nu vine pe neașteptate, ci știu de mai înainte? Atunci de ce zice: «Nu aveți nevoie să vă scriem vouă»[559]?” Aici el nu se referă la caracterul imprevizibil, ci la nenorocirea [acelei zile], adică la faptul că [ziua aceea] nu va veni spre necazul lor. Într-adevăr, va veni și asupra lor pe neașteptate, dar nu-i va împresura cu nicio durere. „Ca să nu vă apuce ziua aceea”, zice, „ca un fur”[560]. Căci în cazul celor care sunt treji și

---

[556] *1 Tesaloniceni* 5, 3.

[557] *1 Tesaloniceni* 5, 4.

[558] Referința este la frații credincioși din *1 Tesaloniceni* 5, 4 și, prin extensie, la toți creștinii care se păzesc în curăție.

[559] *1 Tesaloniceni* 5, 1.

[560] *Cf. 1 Tesaloniceni* 5, 4.

se află în lumină, chiar dacă ar intra vreun hoț, nu va putea să le aducă nicio pagubă; tot astfel și în cazul celor care trăiesc drept. Dar pe cei care dorm hoțul îi golește de toate și pleacă, anume pe cei care se încred în cele pământești.

„Că voi toți", zice, „sunteți fii ai luminii și fii ai zilei"[561]. Și cum se poate să fie fii ai zilei? Așa cum [se poate să fie și] „fii ai pierzării" și „fii ai gheenei". De aceea și Hristos le zicea fariseilor: „Vai vouă, că înconjurați marea și uscatul ca să faceți un prozelit! Și, când devine [prozelit], îl faceți pe el fiu al gheenei"[562]; și iarăși Pavel zicea: „Pentru acestea vine mânia lui Dumnezeu peste fiii neascultării"[563], adică cei care fac cele ale gheenei, cei care fac cele ale neascultării. Tot astfel sunt și fii ai lui Dumnezeu, care fac cele plăcute lui Dumnezeu; tot astfel sunt și fii ai zilei și fii ai luminii, anume cei care fac cele ale luminii.

„Și nu suntem ai nopții, nici ai întunericului. Așadar, să nu dormim ca și ceilalți, ci să priveghem și să fim treji[564]. Fiindcă cei care dorm dorm noaptea; și cei care se îmbată se îmbată noaptea. Dar noi, fiind ai zilei, să fim treji."[565]

Aici arată că ține de noi faptul de a ne afla în zi[566]. Căci aici, [pe pământ], în cazul acestei zile și al acestei nopți, nu ține de noi, ci, chiar dacă nu ne dorim, noaptea vine și somnul

---

[561] *1 Tesaloniceni* 5, 5.

[562] *Matei* 23, 15.

[563] *Coloseni* 3, 6.

[564] Verbul γρηγορῶμεν („să priveghem") se referă la starea de vigilență a omului care nu doarme, pe când verbul νήφωμεν („să fim treji") se referă la înfrânare și la starea de sobrietate a omului care nu este amețit de băutură.

[565] *1 Tesaloniceni* 5, 5-8.

[566] Adică în lumina Zilei Domnului.

cade asupra noastră fără să vrem. Dar în cazul acelei nopți și al acelui somn nu este așa, ci stă în puterea noastră să avem zi neîncetat, stă în puterea noastră să fim treji neîncetat. Căci a închide ochii sufletului și a aduce somnul izvorât din răutate nu țin de natură, ci de libera noastră alegere. „Ci să privegheм", zice, „și să fim treji"[567]. Fiindcă este cu putință ca cel deșteptat să doarmă atunci când nu face niciun lucru bun. De aceea a adăugat: „Și să fim treji". Într-adevăr, chiar de priveghează cineva ziua, dacă nu va fi treaz, va cădea în nenumărate lucruri cumplite. Prin urmare, trezvia[568] este intensificarea stării de priveghere.

„Cei care dorm dorm noaptea", zice, „și cei care se îmbată se îmbată noaptea"[569]. Beție numește aici nu doar pe cea cauzată de vin, ci și pe cea rezultată din toate viciile. Căci beție a sufletului sunt și bogăția, și pofta de bani, și dorința trupească, și orice lucru ca acesta ai menționa este o beție a sufletului. Dar de ce a numit viciul „somn"? Mai întâi, pentru că un asemenea om este nelucrător al virtuții; apoi, pentru că își creează iluzii din toate lucrurile, nu vede nimic din cele adevărate, ci este plin de visuri și adesea de lucruri nelalocul lor. Iar dacă ar vedea ceva bun, nu ar avea nicio siguranță [în raport cu el], nicio stabilitate.

---

[567] *1 Tesaloniceni* 5, 6.

[568] Termenul folosit aici este νῆψις, care are un radical comun cu al verbului νήφω, prezentat mai sus. Despre trezvie în sens tehnic și evoluția experienței niptice în isihasm, a se vedea Pr. Constantin Coman, „Experiența niptică – reper ermineutic", în: *Studii teologice*, 3 (2017), pp. 13-42.

[569] *1 Tesaloniceni* 5, 7.

De acest fel este și viața prezentă: este plină de visuri și de iluzie. Bogăția este un vis, slava, toate cele de felul acesta. Cel care doarme nu vede lucrurile care sunt și există cu adevărat, ci și le închipuie pe cele care nu sunt ca și cum ar fi. De acest fel este viciul și viața petrecută în viciu: nu vede lucrurile care există cu adevărat, adică cele duhovnicești, cele cerești, cele care dăinuie, ci le vede pe cele care trec, pe cele care zboară, pe cele care fug repede de la noi. Dar nu este de ajuns să priveghem și să fim treji, ci trebuie să fim și complet înarmați. Căci, dacă cineva este deșteptat și treaz, dar nu are arme, tâlharii îi vin repede de hac. Așadar, când trebuie să fim și deșteptați, și treji, și complet înarmați, dar noi suntem neînarmați și goi și dormim, atunci cine îl va împiedica pe tâlhar să înfigă sabia?

„Îmbrăcându-ne în platoșa credinței și a iubirii și având drept coif nădejdea mântuirii."[570] „A credinței și a iubirii", zice. Aici s-a referit la modul de viețuire și la dogmă. A lămurit ce înseamnă a fi deșteptat și treaz, a avea „platoșa credinței și a iubirii". „Și nu o credință la întâmplare"[571], zice, „ci, precum nimic nu ar putea să taie repede platoșa, care este un zid sigur pentru piept, la fel și tu înconjoară-ți sufletul cu credință și cu iubire și atunci niciuna dintre săgețile cele aprinse ale diavolului nu se va putea înfige în el". Într-adevăr, acolo unde puterea sufletului este împrejmuită mai dinainte cu armura iubirii, toate cele pe care le pregătesc uneltitorii sunt în zadar și fără folos, căci nici viclenia, nici dușmănia, nici invidia, nici lingușirea, nici ipocrizia și nimic altceva nu se va putea atinge

[570] *1 Tesaloniceni* 5, 8.

[571] *PG* 62, 450, rr. 48-50, prezintă și aici o adăugire: „[…] ci una arzătoare, neamestecată, care îi face de neînvins pe cei care și-o pun dinainte".

de un asemenea suflet. Și nu a zis simplu „iubire”, ci una tare ca platoșa.

„Și având drept coif nădejdea mântuirii.”[572] Într-adevăr, după cum coiful apără partea vitală din noi, înconjurând capul și acoperindu-l din toate părțile, tot astfel și nădejdea nu lasă rațiunea noastră să cadă, ci o face să stea dreaptă precum capul, nelăsând să cadă pe ea nimic din cele din afară. Iar câtă vreme nu cade nimic pe ea, nici ea nu alunecă, fiindcă este cu neputință să cadă vreodată dacă este îngrădită de aceste arme. Căci „rămân credința, nădejdea și iubirea”[573]. Apoi, zicând: „Îmbrăcați-vă” și „înconjurați-vă”, el însuși le pregătește armele, anume de unde s-ar putea produce credința, nădejdea și iubirea și ar putea să devină puternice.

„Pentru că Dumnezeu nu ne-a rânduit spre mânie, ci spre dobândirea mântuirii, prin Domnul nostru Iisus Hristos, Care a murit pentru noi.”[574]

4. Prin urmare, El nu ne-a pus în această condiție[575] ca să ne piardă, ci ca să ne mântuiască. Și de unde este limpede

---

[572] *1 Tesaloniceni* 5, 8.

[573] *1 Corinteni* 13, 13.

[574] *1 Tesaloniceni* 5, 9-10.

[575] Lit. „nu ne-a înclinat spre aceasta” (οὐ πρὸς τοῦτο ἔκλινεν). Condiția sau dispoziția spre care tesalonicenii au fost înclinați (sau, în termeni paulini, „rânduiți”, *1 Tesaloniceni* 5, 9) este cea exprimată în *1 Tesaloniceni* 5, 4-5: „Fraților, nu sunteți în întuneric [...]; toți sunteți fii ai luminii și ai zilei”. Trei dintre manuscrisele colaționate de Field prezintă lecțiunea „ne-a chemat” (ἐκάλεσεν, pe care o întâlnim și în *PG* 62, 451, r. 17), în loc de „ne-a înclinat” (*Sancti patris nostri Joannis Chrysostomi*..., p. 414, n. q).

că El vrea aceasta? L-a dat pe Fiul Său pentru noi. Atât de mult Își dorește să fim mântuiți, încât L-a dat pe Fiul Său; și nu L-a dat pur și simplu, ci spre moarte. Din aceste raționamente se naște nădejdea.

Într-adevăr, nu-ți pierde nădejdea, omule, atunci când pleci la Dumnezeu, Care, pentru tine, nu L-a cruțat nici chiar pe Fiul Său! Nu da înapoi în fața relelor prezente! Cel care L-a dat pe Fiul Său cel Unul-Născut ca să te mântuiască și să te scape de gheenă ce oare va mai cruța de-acum pentru mântuirea ta? Astfel că trebuie să nădăjduiești toate cele bune. Căci nu ne-am teme nici dacă ne-am duce înaintea unui judecător care urmează să ne judece și care a dovedit o atât de mare iubire față de noi, încât și-a jertfit propriul său fiu pentru noi. Așadar, să nădăjduim cele bune și măreațe, căci am primit deja căpetenia [bunătăților]! Să avem credință, căci am văzut exemplul Lui! Să iubim, pentru că ar fi nebunia cea mai de pe urmă să nu-L iubim pe Cel care ne-a dovedit o atât de mare dragoste[576]!

„Pentru ca noi, fie că priveghem", zice, „fie că dormim, împreună cu El să viețuim. De aceea, îndemnați-vă unii pe alții și zidiți-vă unul pe altul, precum și faceți"[577]. Și iarăși: „Fie că priveghem, fie că dormim". Altceva înseamnă acolo[578] somnul, și altceva aici. Căci aici expresia „fie că dormim" se referă la moartea trupească; adică să nu vă temeți de primejdii:

---

[576] Lit. „are o asemenea dispoziție", „este dispus în așa fel" (οὕτω διατεθέντα).

[577] *1 Tesaloniceni* 5, 10-11.

[578] *1 Tesaloniceni* 5, 6-7.

chiar dacă murim, vom fi vii[579]! Nu deznădăjdui pentru faptul că ești în primejdie! Ai o garanție sigură: dacă El nu ar fi foarte înflăcărat [de iubire] pentru noi, nu L-ar fi dat pe Fiul Său. Prin urmare, chiar dacă mori, vei fi viu, căci și El Însuși[580] a murit. Așadar, și dacă murim, și dacă trăim, împreună cu El vom trăi[581]. Acest lucru [îmi] este indiferent: nu-mi pasă nici dacă trăiesc, nici dacă mor, căci vom trăi împreună cu El.

Așadar, pe toate să le facem pentru acea viață, pe toate să le săvârșim având privirea îndreptată spre aceea. Viciul este întuneric, iubitule, este moarte, este noapte, nu vedem nimic din cele care trebuie [văzute], nu facem nimic din cele care se cuvin! După cum cei morți sunt desfigurați și urât mirositori, tot astfel și sufletele celor aflați în viciu sunt pline de multă necurăție. Ochii lor sunt închiși, gura lor este astupată, rămân nemișcați pe patul viciului; dar mai degrabă ei sunt mai vrednici de milă decât cei care suferă acestea[582]. Căci aceștia sunt morți pentru amândouă[583], pe când ei sunt nesimțitori față de virtute, dar sunt vii pentru viciu. Un mort, chiar dacă l-ar lovi cineva, nu simte nimic, nici nu se apără, ci este ca un lemn uscat. Tot astfel și sufletul care a pierdut[584] viața este cu adevărat uscat: primește în fiecare zi mii și mii de răni și nu simte

---

[579] *Cf. Ioan* 11, 25.

[580] Referirea este aici la Fiul.

[581] *Cf. Romani* 14, 8.

[582] Și anume, cei care sunt morți trupește și nu pot să mai vadă, să mai vorbească sau să se mai miște.

[583] Referirea este, probabil, la viciu și la virtute.

[584] Verbul ἀποβάλλειν înseamnă și „a arunca”, „a respinge”, „a disprețui”.

nimic, ci stă nesimțitor[585] față de toate. Nu ar greși cineva dacă l-ar compara cu cei nebuni, cu cei beți, cu cei smintiți. Toate acestea țin de viciu și sunt mai cumplite decât orice. Cel nebun are parte de multă îngăduință din partea celor care îl privesc, pentru că boala lui nu ține de alegerea sa, ci numai de natură. Dar cel ce petrece în viciu ce scuză va avea?

De unde provine deci viciul? Din ce cauză sunt răi cei mai mulți oameni? Spune-mi, de unde provine răutatea bolilor? De unde, demența? De unde, somnul cel greu? Oare nu din neglijență? Dacă bolile fizice își au începutul în alegerea noastră, atunci cu mult mai mult cele intenționale[586]. De unde vine beția? Oare nu din neînfrânarea sufletească? Oare demența nu vine dintr-un exces de febră? Iar febra nu vine din cauza elementelor[587] care sunt în exces în noi? Iar excesul elementelor din noi nu vine oare din neglijență? Într-adevăr, când, fie din lipsă, fie din exces, producem fără măsură ceva din cele aflate în noi, aprindem focul acela. Iarăși, dacă, odată aprinsă flacăra, noi continuăm să o neglijăm, facem împotriva noastră un foc pe care nu îl mai putem stinge. Astfel se

---

[585] Lit. „insensibil la durere" (ἀναλγήτως).

[586] Bolile „intenționale" (τὰ προαιρετικά) se referă la bolile spirituale, care depind într-o mare măsură de alegerile și de voința noastră.

[587] Nu este clar dacă referirea este la mâncăruri și băuturi sau elementele (στοιχεῖα) despre care vorbește Sfântul Ioan sunt umorile aflate în trupul uman. Conform teoriei lui Hipocrate, corpul uman ar conține patru umori: sânge, bilă galbenă, bilă neagră, flegmă. Hipocrate credea că excesul sau deficitul oricăreia dintre aceste umori este responsabil pentru apariția durerii (a se vedea *Hippocratic writings*, editat de G.E.R. Lloyd, Penguin Classics, London, New York, 1983, p. 262).

întâmplă și în cazul viciului. Atunci când nu îl împiedicăm de la început și nu-l tăiem, nici că mai putem să mai ajungem la capătul lui, ci devine mai mare decât puterea noastră.

De aceea, rogu-vă, să facem tot posibilul să nu ațipim vreodată! Nu-i vedeți pe străjeri că adesea, după ce s-au predat somnului pentru un scurt timp, n-au mai tras niciun folos din multa lor străjuire? Din cauza acelui [somn] scurt s-a năruit totul, pentru că i-au dat multă siguranță celui care voia să fure. Într-adevăr, după cum noi nu îi vedem pe furi așa cum ne văd ei pe noi, tot astfel și diavolul, mai mult decât toți, stă aproape, pândește și scrâșnește din dinți. Așadar, să nu dormităm; să nu zicem: „Din partea asta nu-i niciun [pericol], din partea cealaltă nu-i niciunul". Adesea am fost jefuiți din partea din care nu ne-am așteptat. La fel și în cazul viciului: de unde nu ne-am așteptat ne-a venit pieirea. Pe toate să le cercetăm cu atenție; să nu ne îmbătăm și nu vom ațipi; să nu trăim în desfătări și nu vom adormi; să nu fim înnebuniți după cele din afară și vom petrece în trezvie. Să ne punem în rânduială din toate părțile!

Și, după cum cei care pășesc pe o frânghie încordată[588] nu pot fi neatenți câtuși de puțin, căci acel puțin le provoacă un mare rău, fiindcă cel care și-a pierdut echilibrul îndată a căzut și a pierit, tot astfel nici noi nu putem să fim neatenți. Pășim pe o cale strâmtă, mărginită de prăpăstii din ambele părți și pe care nu încap deodată amândouă picioarele. Vezi câtă precizie ne trebuie? Nu-i vezi pe cei care merg pe astfel de căi cum

[588] Referința este la circarii care își făceau numărul de echilibristică pe o funie întinsă, la o înălțime riscantă.

își păzesc nu numai picioarele, ci și ochii? Căci, dacă hotărăsc să-și întoarcă atenția în cealaltă parte, chiar dacă piciorul ar sta ferm, ochiul amețit din cauza adâncimii ar trage în jos întreg [trupul]; ci trebuie să ia aminte și la sine, și la mers. De aceea zice: „Nici la dreapta, nici la stânga”[589].

Mare este adâncimea viciului, mari sunt prăpăstiile, mare este întunericul de jos! Să fim cu luare-aminte la calea cea strâmtă, să pășim cu frică și cutremur. Nimeni care călătorește pe o asemenea cale nu dă pe din afară de râs, nici nu se îngreuiază de beție, ci călătorește pe o astfel de cale cu trezvie și cu post. Nimeni care călătorește pe o asemenea cale nu poartă cu el vreun lucru din cele de prisos, căci este mulțumit cu un echipament ușor, ca să fie în stare să fugă. Nimeni nu-și leagă picioarele, ci le lasă libere.

5. Dar noi, care ne înlănțuim cu nenumărate griji și purtăm asupra noastră nenumărate poveri ale acestei vieți, care căscăm și suntem împrăștiați, cum ne așteptăm să călătorim pe calea cea strâmtă? Nu a zis pur și simplu că este „strâmtă”, ci cu mirare: „Ce strâmtă este calea!”[590], adică foarte strâmtă. La fel ne exprimăm și noi în cazul lucrurilor de care suntem foarte mirați. Și zice: „Îngustă este calea care duce la viață”[591]. Și bine a zis! Într-adevăr, de vreme ce suntem datori să dăm socoteală și pentru vorbe, și pentru gânduri, și pentru fapte, și pentru toate, înseamnă că este strâmtă cu adevărat. Dar noi o facem și mai strâmtă când ne întindem, ne lungim și ne

[589] *Pildele* 4, 27.
[590] *Cf. Matei* 7, 14.
[591] *Matei* 7, 14.

răsfirăm picioarele. Căci calea îngustă este anevoioasă pentru fiecare, dar mai ales pentru cel gras, după cum cel care se subțiază nu va simți strâmtețea. Prin urmare, cel care a exersat strâmtorarea nu va fi descurajat de apăsarea ei.

Așadar, nimeni să nu se aștepte că va vedea cerul [dacă trăiește] în huzur, căci nu este cu putință. Nimeni să nu spere că va călători pe calea cea strâmtă [dacă trăiește] în desfătare, căci este imposibil. Nimeni să nu spere la viață dacă merge pe calea cea largă. Deci, când îl vezi pe cutare desfătându-se la băi, la mese bogate sau în alte [locuri cu] escorte, să nu te nefericești ca unul care nu iei parte la acestea, ci jelește-l pe acela, deoarece călătorește pe calea pierzării. Căci care este folosul acestei căi, de vreme ce sfârșește în necaz? Și care este paguba care vine din acea strâmtorare, de vreme ce [acela care o simte] ajunge la odihnă? Spune-mi, dacă cineva, chemat fiind la palatul împărătesc, ar merge pe cărări înguste, strâmte și prăpăstioase, iar altcineva, condus la moarte, ar fi tras prin mijlocul pieței publice, pe care l-ai ferici și pe care l-ai jeli? Oare nu [l-ai jeli] pe cel care călătorește pe drumul larg? Tot astfel și în cazul de față, să nu-i fericim pe cei care trăiesc în desfătări, ci pe cei care nu trăiesc în desfătări: aceștia se grăbesc spre cer, aceia spre gheenă.

Și poate că mulți dintre ei vor și râde de spusele noastre; eu însă de aceea mai mult îi compătimesc și îi jelesc, pentru că ei nu știu pentru ce anume trebuie să râdă și pentru ce trebuie mai degrabă să plângă, ci pe toate le confundă, le răscolesc și le răvășesc. De aceea eu unul îi jelesc. Ce spui, omule? Tu, care urmezi să înviezi, să dai socoteală de cele pe care le-ai făcut și să suporți pedeapsa cea de pe urmă, nu ții seama deloc de

acestea, ci te îngrijești să-ți umpli stomacul, să te îmbeți și, pe lângă acestea, râzi? Dar eu te plâng, pentru că știu relele care te așteaptă, osânda care va pune stăpânire pe tine. Și plâng mai cu seamă pentru că râzi. Plângi și tu cu mine, jelește-te împreună cu mine de relele tale! Spune-mi, dacă îți moare unul dintre apropiații tăi, oare nu le întorci spatele celor care râd de moartea lui și îi consideri dușmani, iar pe cei care varsă lacrimi și plâng împreună cu tine îi iubești? Apoi, dacă femeia ta ar zăcea moartă în fața ta, i-ai întoarce spatele celui care râde; dar, când sufletul îți este mort, îi întorci spatele celui care lăcrimează [pentru tine], ba chiar tu însuți râzi? Vezi cum ne-a pus diavolul să ne fim vrăjmași și adversari nouă înșine?

Să ne trezim odată, să deschidem bine ochii, să veghem, să dobândim viața cea veșnică, să ne scuturăm de somnul cel greu. Este judecată, este pedeapsă, este înviere, este cercetarea faptelor. Domnul vine pe nori[592], „foc va arde înaintea Lui, iar împrejurul Lui vifor foarte mare”[593]. Râu de foc curge înaintea Lui, [acolo se află] viermele nemuritor, focul nestins, întunericul cel mai din afară, scrâșnirea dinților. Chiar dacă ați fi de mii de ori scârbiți de acestea, eu nu voi înceta să vi le zic. Căci, dacă prorocii, lapidați fiind, nu tăceau, cu atât mai mult noi trebuie să răbdăm ura și să nu vă vorbim ca să vă fim pe plac, ca nu cumva să vă înșelăm, iar noi înșine să fim tăiați pe din două[594]. Acolo pedeapsa este nepieritoare, de nemângâiat, nimeni care să ne ia apărarea. „Cui îi va fi milă”, zice, „de

[592] *Cf. Matei* 26, 64.
[593] *Psalmul* 49, 4.
[594] *Cf. Luca* 12, 46.

descântătorul mușcat de șarpe?”[595] Când nouă nu ne este milă de noi înșine, cui îi va fi milă de noi, spune-mi? Dacă vezi pe cineva că înfige sabia în sine însuși, oare îl vei putea cruța? Nicidecum. Cu atât mai mult, când avem posibilitatea să ne îndreptăm și nu ne îndreptăm, cine ne va cruța? Nimeni.

Să ne fie milă de noi înșine! Când ne rugăm lui Dumnezeu, zicând: „Miluiește-mă, Doamne!”, să zicem aceasta[596] către noi înșine și să ne fie milă de noi înșine. Noi suntem stăpâni pe milostivirea lui Dumnezeu față de noi; El Însuși ne-a îngăduit aceasta. Dacă facem fapte vrednice de mila Lui, dacă facem fapte vrednice de iubirea Lui de oameni, Dumnezeu ne va milui; dar, dacă nu vom avea milă față de noi înșine, cine ne va cruța? Miluiește-l pe aproapele tău și vei fi miluit de Însuși Dumnezeu. Câți oare se apropie de tine în fiecare zi, spunându-ți: „Miluiește-mă!”, și tu nu te întorci spre ei? Câți goi, câți betegi... și nu ne înduplecăm, ci respingem implorările lor? Așadar, cum te poți socoti vrednic să fii miluit, când tu însuți nu faci nimic vrednic de milă?

Să fim îndurători, să fim milostivi, ca astfel să Îi fim bineplăcuți lui Dumnezeu și să dobândim bunătățile făgăduite celor care Îl iubesc pe El, cu harul și cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună și Sfântului Duh, fie slavă, stăpânire, cinste, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

---

[595] *Înțelepciunea lui Isus Sirah* 12, 17.

[596] Anume: „Miluiește-mă”/„Fie-ți milă”.

Omilia 10

„Vă rugăm, fraților, să vă amintiți de cei care se ostenesc între voi și care sunt mai-marii voștri în Domnul și vă povățuiesc și, pentru lucrarea lor, să-i socotiți cu prisosință vrednici de iubire. Trăiți în pace între voi." (*1 Tesaloniceni* 5, 12-13)

1. Un conducător trebuie să înfrunte numeroase situații de disensiune[597]. După cum doctorii sunt siliți să le provoace multe supărări celor bolnavi, preparându-le și mâncăruri, și leacuri care nu au nicio plăcere, dar care le aduc mult folos, și după cum tații sunt de multe ori greu de suportat de fiii lor, tot astfel și dascălii – ba chiar cu mult mai mult. Căci doctorul, chiar de ar fi urât de bolnav, totuși se are bine cu rudele și prietenii acestuia, iar de multe ori chiar și cu bolnavul însuși. Dar și tatăl, atât pe temeiul naturii, cât și pe temeiul legilor lumești[598], își exercită cu multă ușurință autoritatea asupra copilului; chiar dacă îl va pedepsi[599] și îl va bate [pe copil]

---

[597] Lit. „ocazii de micimi de suflet" (μικροψυχιῶν ἀφορμάς); cu alte cuvinte, dușmănii din partea supușilor.

[598] Lit. „din afară", „exterioare" (τῶν ἔξωθεν). Antiteza este între legile firii, care țin de legătura naturală dintre părinte și copilul său, și legile exterioare acestei legături intime, care țin de dispozițiile sociale.

[599] Verbul folosit aici este παιδεύειν, care înseamnă și „a educa". Prin urmare, este vorba despre pedeapsa aplicată în scop didactic, corectiv.

împotriva voinței acestuia, nimeni nu îl va împiedica; nici fiul însuși nu va putea să i se opună.

Dar, în cazul preotului, dificultatea este mare. Așadar, mai întâi el trebuie să-i conducă pe unii care sunt dornici [să i se supună] și care știu să-i mulțumească pentru conducerea lui, ceea ce nu este cu putință să se întâmple numaidecât. Căci cel care este certat și mustrat, oricine ar fi el, negreșit că va renunța la recunoștință și se va purta dușmănos. Tot astfel vor face și cel care este sfătuit, și cel dojenit, și cel îndemnat. Ei bine, dacă aș spune: „Deșartă-ți banii spre cei nevoiași!", aș spune ceva supărător și împovărător; dacă aș spune: „Pedepsește-ți mânia, stinge-ți furia, contenește-ți pofta absurdă, taie o mică parte din desfătare!", toate acestea ar fi împovărătoare și supărătoare. Dacă l-aș pedepsi pe vreunul care este leneș sau l-aș scoate din biserică sau l-aș opri de la rugăciunea comună, atunci el ar suferi, nu pentru că a fost lipsit de acestea, ci pentru rușinea publică. Și aceasta reprezintă o agravare a bolii, anume faptul că, atunci când suntem opriți de la cele duhovnicești, nu suferim din cauza privării de atât de mari bunătăți, ci din cauza rușinii față de cei care ne văd. Nu ne cutremurăm, nu ne înfricoșăm de fapta în sine.

De aceea și Pavel discută mult despre acest subiect peste tot. Dar și Hristos i-a subordonat[600] cu o atât de mare constrângere, încât a zis: „Cărturarii și fariseii au șezut pe scaunul lui Moise. Deci, toate câte vă vor zice să le păziți, păziți-le, dar după faptele lor nu faceți"[601]. Și iarăși, când l-a vindecat pe

[600] Pe laici față de preoți.

[601] *Matei* 23, 2-3.

lepros, i-a zis: „Mergi, arată-te preotului și adu darul pe care l-a poruncit Moise spre mărturie lor”[602]. Și, cu toate acestea, Tu zici[603]: „Îl faceți pe el fiu al gheenei, îndoit decât voi”[604]. „De aceea am spus”, zice, „«Cele pe care ei le fac voi să nu le faceți!»” Așadar, a exclus orice pretext din partea celui supus.

Dar și Pavel, scriindu-i lui Timotei, îi zicea: „Preoții care cârmuiesc bine să se învrednicească de îndoită cinste”[605], și, scriindu-le evreilor, le zicea: „Ascultați-i pe conducătorii voștri și supuneți-vă lor”[606]. Și aici zice iarăși: „Vă rugăm, fraților, să vă amintiți de cei care se ostenesc între voi și care sunt mai-marii voștri în Domnul”[607]. Într-adevăr, dat fiind că a spus: „Zidiți-vă unul pe altul”[608], pentru ca ei să nu creadă că i-a înălțat la demnitatea de dascăli, a adăugat: „Dar luați seama că v-am încredințat și vouă să vă zidiți unii pe alții, căci nu e cu putință ca dascălul să spună totul”.

„Pe cei care se ostenesc între voi și care sunt mai-marii voștri în Domnul și vă povățuiesc.”[609] „Și cum nu este absurd?”, zici. „Dacă un om îți ia apărarea în fața altui om, atunci faci

---

[602] *Matei* 8, 4.

[603] Replica îi aparține Sfântului Ioan, fiindu-I adresată Mântuitorului, într-un dialog imaginar menit să intensifice dramatismul expunerii omiletice. Despre arta dialogului imaginar la Sfântul Ioan, vezi Harry M. Hubbell, „Chrysostom and Rhetoric”, în: *Classical Philology*, vol. 19, nr. 3 / 1924, pp. 261-276.

[604] *Matei* 23, 15.

[605] *1 Timotei* 5, 17.

[606] *Evrei* 13, 17.

[607] *1 Tesaloniceni* 5, 12.

[608] *1 Tesaloniceni* 5, 11.

[609] *1 Tesaloniceni* 5, 12.

orice, îi mărturisești toată recunoștința ta." Dar acesta[610] îți ia apărarea înaintea lui Dumnezeu, și nu-i mărturisești recunoștința. „Și cum îmi ia apărarea?", zici. Prin faptul că se roagă pentru tine, că te servește cu darul duhovnicesc mijlocit de botez, te cercetează, te sfătuiește și te dojenește, chiar la miezul nopții de l-ai chema, el vine, nu ține seama de nimic altceva decât de gura ta și suportă insultele din partea ta. Ce nevoie avea el [de tine]? A făcut bine, sau rău? Tu ai și femeie, trăiești și în desfătări, preferi și viața de negustor, pe când preotul s-a ținut departe de aceasta, viața lui nu este nimic altceva decât îndeletnicirea permanentă cu cele ale Bisericii.

„Pentru lucrarea lor", zice, „să-i socotiți cu prisosință vrednici de iubire. Trăiți în pace între voi"[611]. Vezi cum știe că apăreau certuri între ei? Nu zice simplu: „Iubiți-vă", ci „cu prisosință", întocmai cum copiii își iubesc părinții. „Fiindcă mulțumită lor ați fost născuți prin nașterea cea veșnică[612], prin ei ați dobândit Împărăția, prin mâinile lor se săvârșesc toate, prin ei vi se deschid porțile cerești." Nimeni să nu se revolte împotriva lor, nimeni să nu se certe cu ei. Cel care Îl iubește pe Hristos îl iubește și pe preot, oricine ar fi el, pentru că prin el a dobândit înfricoșătoarele taine. Spune-mi, dacă, vrând să vezi un palat care sclipește de mult aur și scapără de strălucirea pietrelor, ai găsi pe cel care deține cheile, iar el, la rugămintea ta, ți-ar deschide imediat și te-ar conduce înăuntru, oare nu l-ai prefera pe acesta înaintea tuturor? Nu l-ai iubi ca pe ochii

[610] Preotul.
[611] *1 Tesaloniceni* 5, 13.
[612] Adică, prin botez.

din cap? Nu l-ai săruta? Acesta[613] ți-a deschis cerul, și nu-l iubești, nici nu-l cinstești? Dacă ai femeie, oare nu îl dorești mai presus de orice pe cel care a adus-o la tine? Astfel, dacă Îl iubești pe Hristos, dacă iubești Împărăția cerurilor, atunci recunoaște prin cine ai dobândit-o! De aceea zice: „Pentru lucrarea lor, trăiți în pace între voi”[614].

„Dar vă îndemnăm, fraților: dojeniți-i pe cei fără de rânduială, îmbărbătați-i pe cei slabi la suflet, sprijiniți-i pe cei neputincioși, fiți îndelung-răbdători față de toți!”[615]

2. Aici li se adresează conducătorilor. „Dojeniți-i”, zice, „pe cei fără de rânduială!”[616] „Mustrați-i”, zice, „nu pe temeiul autorității, nici din aroganță, ci cu dojană”. „Îmbărbătați-i pe cei slabi la suflet, sprijiniți-i pe cei neputincioși, fiți îndelung-răbdători față de toți!”[617] Căci cel care este mustrat cu asprime, căzând în deznădejde, devine mai îndrăzneț în disprețul său. De aceea este necesar ca, prin dojană, să îndulcim doctoria. Dar cine sunt cei fără de rânduială? Toți cei care lucrează împotriva voii lui Dumnezeu. Într-adevăr, există o rânduială mai armonioasă decât cea din armată, și anume această rânduială a Bisericii. Astfel că și cel care jignește este fără de rânduială, și bețivul este fără de rânduială, și lacomul, și toți cei care păcătuiesc; căci ei nu pășesc în mod ordonat în falangă, ci în neorânduială și se abat de la cale.

---

[613] Preotul.

[614] *1 Tesaloniceni* 5, 13.

[615] *1 Tesaloniceni* 5, 14.

[616] *1 Tesaloniceni* 5, 14.

[617] *1 Tesaloniceni* 5, 14.

Mai există însă și o altă formă de viciu, nu de felul acestora, dar este și ea un viciu, anume micimea sufletească[618]; căci, într-adevăr, și aceasta pricinuiește pieirea, întocmai ca și trândăvia. Cel care nu rabdă o insultă este slab la suflet; cel care nu rabdă o ispită este slab la suflet; acesta este cel semănat pe piatră[619].

Mai există și o altă formă [de viciu], anume neputința – „sprijiniți-i", zice, „pe cei neputincioși"[620]; iar neputința se ivește cu privire la credință. Dar ia seama cum nu îngăduie ca aceștia să fie disprețuiți! Și în alt loc scriind, zicea: „Primiți-i pe cei slabi în credință!"[621] Căci nici în trupurile noastre nu lăsăm să piară partea bolnavă.

„Fiți îndelung răbdători", zice, „față de toți!"[622] Chiar și față de cei fără rânduială? Da, desigur. Căci nimic nu este pe măsura acestei doctorii, mai ales pentru dascăl, nimic atât de potrivit pentru cei conduși; aceasta negreșit poate să-l facă să se sfiască, negreșit poate să-l rușineze chiar și pe cel care este mai sălbatic și mai nerușinat decât toți.

„Luați seama să nu răsplătească cineva cuiva răul cu rău!"[623] Dacă nu trebuie să răsplătim răul cu rău, cu atât mai mult nu trebuie să răsplătim binele cu rău, cu atât mai mult nu trebuie

---

[618] Revine aici termenul μικροψυχία, „micimea sufletului", „meschinătatea", tradus până acum prin „disensiune", „ceartă" (a se vedea *A Patristic Greek Lexicon*, *s.v.* μικροψυχία).

[619] *Cf. Matei* 13, 5.

[620] *1 Tesaloniceni* 5, 14.

[621] *Cf. Romani* 14, 1.

[622] *1 Tesaloniceni* 5, 14.

[623] *1 Tesaloniceni* 5, 15.

să răsplătim cu rău dacă nu ni s-a făcut niciun rău. „Cutare", zici, „este viclean, m-a supărat și m-a nedreptățit cu multe". Vrei să te răzbuni pe el? Nu-i răsplăti, lasă-l nepedepsit. Oare [Pavel s-a oprit] la aceasta? Nicidecum: „Ci totdeauna să urmați binele, și unul față de altul, și față de toți"[624]. Aceasta este filozofia mai înaltă, nu doar să nu răzbuni relele cu rele, ci să le răzbuni cu cele bune. Căci aceasta înseamnă cu adevărat răzbunare: cea care îi aduce aceluia vătămare și ție folos; ba, mai bine zis, i-ar aduce și aceluia mult folos dacă el ar vrea. Și, ca să nu crezi că s-a zis aceasta numai cu privire la cei credincioși, de aceea a spus: „Și unul față de altul, și față de toți"[625].

„Bucurați-vă pururea!"[626] Aceasta s-a zis despre ispitele care ne aruncă în necaz. Auziți aceasta toți câți ați căzut în sărăcie, toți câți ați căzut în situații care aduc întristare, fiindcă din acestea se naște bucuria! Într-adevăr, când noi avem un astfel de suflet, încât nu ne răzbunăm pe nimeni, ci tuturor le facem bine, cum va putea, spune-mi, să pătrundă boldul tristeții? Căci cel care astfel se bucură când suferă rele, încât se răzbună cu binefaceri pe cel care i-a făcut rău, cum va mai putea să se întristeze?

„Și cum este cu putință un lucru ca acesta?", zici. Dacă am vrea, ar fi cu putință. Apoi a arătat și calea: „Rugați-vă neîncetat, mulțumiți pentru toate; căci aceasta este voia lui Dumnezeu, în Hristos Iisus, pentru noi"[627]. „Căci aceasta

---

[624] *1 Tesaloniceni* 5, 15.

[625] *1 Tesaloniceni* 5, 15.

[626] *1 Tesaloniceni* 5, 16.

[627] *1 Tesaloniceni* 5, 17-18. În ediția modernă a Noului Testament citim lecțiunea εἰς ὑμᾶς, „pentru voi" (*Novum Testamentum Graece*, p. 537).

este voia lui Dumnezeu", să mulțumim pururea; aceasta este semnul unui suflet iubitor de înțelepciune. Ai pătimit vreun rău? Dar, dacă vrei, nu este niciun rău: mulțumește-I lui Dumnezeu și răul se va preface pe dată în bine. Zi și tu ca Iov: „Fie numele Domnului binecuvântat în veci!"[628] Într-adevăr, spune-mi, ce lucru asemănător ai pătimit tu? A căzut vreo boală asupra ta? Totuși nu este nimic neobișnuit, căci trupul nostru este muritor și supus suferințelor. Dar oare [duci] lipsă de bani? Totuși [este firesc ca] banii se fie și câștigați, și pierduți, și să rămână aici[629]. Dar [suferi] uneltiri și calomnii din partea dușmanilor? Totuși nu noi am fost vătămați prin acestea, ci cei care le-au făcut. Pentru că zice: „Sufletul care păcătuiește va muri"[630]. Păcătuiește nu cel care suferă răul, ci cel care face răul. Așadar, nu trebuie să te răzbuni pe cel muribund, ci trebuie să te rogi pentru el ca să se izbăvească de moarte.

Nu vedeți albina că moare după înțepătura ei? Prin acea vietate Dumnezeu ne învață să nu îi supărăm pe cei de aproape, căci noi primim moartea cei dintâi. Poate că pe aceia i-am supărat pentru scurt timp, dar noi nu vom mai trăi, la fel cum nici acea vietate [nu mai trăiește]. Chiar dacă Scriptura o laudă, zicând: „Cât de harnică este! De munca ei se folosesc în scopul sănătății [și] împărații, și oamenii de rând"[631]; totuși nimic nu o poate apăra ca să nu moară, ci negreșit trebuie să

[628] *Iov* 1, 21.
[629] În lumea aceasta. Când moare, omul nu ia cu sine nicio avere.
[630] *Iezechiel* 18, 20.
[631] *Pildele* 6, 8.

piară. Iar dacă celelalte calități ale ei nu o scutesc [de moarte] atunci când face răul, cu atât mai mult noi [nu vom fi scutiți].

3. Căci, cu adevărat, a începe să rănești atunci când nimeni nu te-a rănit este propriu celor mai cumplite fiare sălbatice; ba nici măcar lor. Fiindcă, acelea, dacă le lași să se hrănească în pustietate și nu le strâmtorezi, provocându-le vreo lipsă, niciodată nu-ți vor face rău, nici nu se vor apropia de tine, nici nu te vor mușca, ci își vor vedea de drumul lor. Tu însă, fiind om rațional, care ai fost cinstit cu o atât de mare întâietate, cinste și slavă, nici măcar pe fiare nu le imiți când vine vorba de cei de-un neam cu tine, ci îl rănești[632] pe fratele tău și îl devorezi?

Și cum te vei putea apăra? Nu îl auzi pe Pavel când zice: „Pentru ce nu [suferiți] mai degrabă să fiți nedreptățiți? Pentru ce nu [suferiți] mai degrabă să fiți păgubiți? Din contră, voi înșivă nedreptățiți și păgubiți, iar aceasta o faceți fraților”[633]. Vezi că a fi nefericit constă în a face răul, iar a fi fericit[634] constă în a suferi răul? Căci, spune-mi, dacă cineva i-ar bat-jocori pe conducători, dacă cineva i-ar insulta pe stăpânitori, pe cine ar răni? Pe sine însuși, sau pe aceia? Evident că pe sine însuși. Apoi, cel care îl insultă pe conducător nu pe acela îl insultă, ci pe sine; dar cel care îl insultă pe creștin [oare nu]

---

[632] La fel ca la începutul acestui paragraf, verbul „a răni” traduce grecescul ἀδικεῖν, care înseamnă și „a nedreptăți”.

[633] *1 Corinteni* 6, 7-8.

[634] Aici, „a fi nefericit” și „a fi fericit” traduc sintagmele τὸ κακῶς παθεῖν (lit. „a suferi rău”, a se găsi într-o situație rea) și τὸ εὖ παθεῖν (lit. „a suferi bine”, a se găsi într-o situație bună).

Îl insultă prin acesta pe Hristos? Cel care aruncă cu pietre în imaginile [împăratului] în cine aruncă cu pietre? Oare nu în sine însuși? Apoi, cel care aruncă cu pietre în imaginea unui împărat pământesc se nimicește pe sine însuși, dar cel care insultă imaginea lui Hristos – căci omul este „imaginea lui Dumnezeu”[635] – oare nu se rănește pe sine însuși?

Până când vom iubi banii? Nu voi înceta să strig împotriva lor, căci ei sunt pricina tuturor [relelor]. Până când nu ne săturăm de această poftă nesățioasă? Ce are bun aurul [în sine]? Sunt uluit de acest fapt; este o oarecare vrăjitorie faptul că aurul și argintul sunt atât de prețuite la noi. Așadar, sufletelor noastre nu le acordăm nicio atenție, dar avem mare grijă de niște imagini neînsuflețite. De unde a intrat această boală în lume? Cine va putea să o nimicească? Ce fel de discurs va putea să taie această fiară cumplită și să o distrugă cu totul? Această poftă este sădită adânc în cugetele oamenilor, chiar și în ale celor ce par evlavioși. Să ne rușinăm de poruncile evanghelice: cuvintele acelea rămân doar în Scriptură, nu sunt demonstrate nicidecum prin faptele noastre.

Dar care este pretextul amăgitor al celor mai mulți? „Am copii”, zici, „și mă tem să nu ajung eu însumi vreodată să fiu constrâns de foame și de sărăcie, [mă tem] să nu am vreodată nevoie de ceilalți; mi-e rușine să cerșesc”. Ei bine, de aceea îi faci pe alții să cerșească? „Nu pot”, zici, „să rabd de foame”. De aceea îi împresori pe alții cu foame? Știi cât de groaznic este să cerșești? Cât de groaznic este să pieri de foame?

[635] *Cf. Facerea* 1, 27. În acest paragraf, termenul „imagine” redă grecescul εἰκών, care poate fi tradus și prin „chip”.

Cruță-i [de acestea] și pe frații tăi! Te rușinezi să rabzi de foame, spune-mi, dar să răpești nu te rușinezi? Te temi să nu pieri de foame, dar să-i duci pe alții la pieire nu te temi? Totuși a răbda de foame nu reprezintă nici vreo rușine, nici vreo vină, pe când a-i împresura pe alții cu aceste [nevoi] nu este doar o rușine, ci aduce asupra ta cea mai mare pedeapsă.

Toate acestea sunt pretexte, vorbe și aiureli. Într-adevăr, faptul că nu din cauza copiilor faceți aceasta îl dovedesc toți aceia care nu au copii și nici nu vor avea, dar atât de mult se căznesc, se ostenesc și se înconjoară de bogăție, de parcă ar avea mii și mii de copii cărora să le-o lase. Nu grija copiilor este cea care te face iubitor de bani, ci boala sufletului. Din cauza acestei boli mulți care nici nu au copii sunt înnebuniți după bani; iar alții, deși au un număr mare de copii, totuși disprețuiesc averile. Ei te vor acuza în Ziua aceea. Căci, dacă nevoile copiilor te-ar fi silit să strângi bani, ar fi trebuit ca și aceia să aibă aceeași dorință, aceeași poftă; dar, dacă aceia nu o au, atunci nu de la numărul mare de copii, ci de la iubirea de bani suntem înnebuniți [după averi].

„Și cine sunt aceia", zici, „care, deși au copii, disprețuiesc banii"? Sunt mulți și în multe locuri. Iar dacă vrei, îți voi vorbi și despre cei din vechime. Oare nu doisprezece copii avea Iacov? Oare nu ducea el viață de slugă[636]? Oare nu era el nedreptățit de socrul său? Oare acela nu l-a înșelat deseori? Oare mulțimea copiilor l-a silit să plănuiască vreun lucru necuvenit? Dar Avraam ce făcea? Nu avea el oare, alături de Isaac, și mulți alți slujitori? Dar ce? Oare nu își dobândise

[636] Lit. „de muncitor cu ziua" (τῶν θητευόντων).

averea pentru [a-i ospăta pe] străini? Vezi că el nu doar că nu nedreptățea pe cineva, ba chiar se și lipsea de bunurile sale, nu doar făcând binele, ci și alegând să fie nedreptățit de nepotul său[637]?

Într-adevăr, a răbda pentru Dumnezeu să fii jefuit este un lucru cu mult mai mare decât a face binele. De ce? Fiindcă a face binele este rod al sufletului și al voinței, motiv pentru care se și îndeplinește cu ușurință, iar a fi jefuit este abuz și violență. Și mai ușor ar arunca cineva mii și mii de talanți de bunăvoie și nu ar socoti că a pătimit ceva cumplit, decât să rabde cu blândețe să i se răpească trei oboli[638] împotriva voii lui. Prin urmare, aceasta este mai degrabă o filozofie a sufletului. Și vedem că acest lucru se petrece în cazul lui Avraam. Căci zice: „A văzut Lot ținutul dimprejur și era udat ca raiul lui Dumnezeu și l-a ales pe acesta”[639]. Și Avraam nu s-a împotrivit deloc. Vezi că el nu doar că nu nedreptățea, ba

---

[637] Aluzie la Lot, pe care Avraam l-a lăsat să își aleagă ținutul în care avea să se stabilească, după ce s-au întors din Egipt și au hotărât să se despartă. Lot și-a ales ținutul mai rodnic, din preajma Iordanului, care era udat „ca raiul Domnului” (*Facerea* 13, 10).

[638] Un talant de argint atic cântărea 26 kg și era echivalentul a 36.000 de oboli și a 6.000 de drahme (o drahmă era venitul pe o zi al unui lucrător; rezultă că un talant echivala aproximativ douăzeci de ani de muncă, în regim de șase zile pe săptămână; o tratare despre monezile grecești, valorile lor, greutățile standard în funcție de epocă, în: David R. Sear, *Greek coins and their values*, vol. 1: *Europe*, Seaby, London, 1978; vol. 2: *Asia and Africa*, Seaby, London, 1979; despre talant vezi și *Noul Testament. Evanghelia după Matei*, ediție bilingvă, trad. inedită și comentariu de Cristian Bădiliță, Ed. Vremea, București, 2015, pp. 392-393).

[639] *Cf. Facerea* 13, 10-11.

chiar era nedreptățit? De ce dai vina pe copiii tăi, omule? Nu pentru aceasta ne-a dat Dumnezeu copii, ca să răpim bunurile altora. Ia seama să nu-L mânii pe Dumnezeu vorbind așa! Căci, dacă zici asta, anume că ei sunt cauza pentru care tu răpești sau aduni câștiguri, mă tem ca nu cumva să fii lipsit de ei, ca unii care te vatămă și complotează împotriva ta. Dumnezeu ți-a dat copii ca să te îngrijească la bătrânețe, ca să învețe de la tine virtutea.

4. Într-adevăr, de aceea a voit El ca neamul omenesc să fie constituit astfel, stabilind două lucruri foarte importante: primul, i-a rânduit pe părinți drept învățători [ai copiilor], iar al doilea, a făcut să se nască în ei o mare iubire. Căci, dacă oamenii aveau să se nască la întâmplare, nimeni n-ar mai fi avut vreo relație cu altcineva. Fiindcă, dacă astăzi, deși există părinți, copii și nepoți, totuși mulți [dintre ei] nu se îngrijesc de mulți, cu atât mai mult în acel caz. De aceea Dumnezeu ți-a dat copii; prin urmare, nu îți învinui copiii. Iar dacă cei care au copii nu au parte de nicio scuză, cei fără copii, care se căznesc să adune bogăție, ce argument ar putea invoca?

Au totuși și ei un argument lipsit de orice scuză. Care este acesta? „În locul copiilor", zice, „să avem bogăția ca amintire după noi". Cu adevărat [un argument] de tot râsul! „În locul copiilor", zice, „casa va fi o amintire nemuritoare a slavei mele". Nu va fi o amintire a slavei tale, omule, ci a lăcomiei tale! Sau nu vezi astăzi cum mulți, trecând pe lângă case strălucite, discută între ei lucruri ca acestea: „Cât s-a lăcomit cutare, câte a răpit ca să construiască această casă! Iar acum

acela a ajuns cenușă și praf, iar casa lui a trecut în proprietatea altora”? Așadar, nu lași în urma ta o amintire a slavei, ci a lăcomiei tale. Și trupul tău este ascuns în pământ, dar nu lași ca amintirea lăcomiei tale să poată fi ascunsă de lungimea timpului, ci faci să fie adusă înapoi și dezgropată prin intermediul casei. Căci, câtă vreme ea stă în picioare purtând numele tău și fiind numită „a lui cutare”, inevitabil și gurile tuturor sunt deschise împotriva ta.

Vezi că mai bine este să nu ai nimic, decât să lași în urma ta o atât de mare învinuire? Și acestea se petrec aici, [pe pământ]. Dar, spune-mi, ce vom face dincolo, dacă aici devenim stăpâni peste atâtea bunuri și nu împărțim nimic din ele sau împărțim foarte puțin? Cum ne vom lepăda de lăcomii? Căci cel care vrea să se lepede de lăcomie nu dă puțin din cele multe, ci dă cu mult mai mult decât cele răpite și se oprește din a mai răpi. Ascultă ce zice Zaheu: „Și întorc împătrit față de câte am răpit”[640]! Tu însă, care răpești zeci de mii de talanți, crezi că dacă dai puține drahme ai înapoiat totul și te simți ca și cum ai fi dat mai mult; ba chiar și acest lucru îl faci cu greutate. De ce?[641] Fiindcă trebuie să le înapoiem pe acelea[642] și să adăugăm și altele din cele proprii. Căci, după cum furul nu este iertat dacă înapoiază doar acele [lucruri răpite], ci deseori își adaugă și propria-i viață, iar adesea este eliberat dacă dă cu mult mai mult [decât a răpit], tot astfel și cel lacom.

---

[640] *Cf. Luca* 19, 8.

[641] Întrebarea vizează afirmația de mai sus: „Căci cel care vrea să se lepede de lăcomie [...] dă cu mult mai mult decât cele răpite”.

[642] Bunurile răpite.

Într-adevăr, lacomul este un fur și un tâlhar cu atât mai cumplit decât un fur cu cât este mai tiran. Furul, prin faptul că se ascunde și atacă noaptea, reduce mult din îndrăzneală, ca și cum s-ar rușina și s-ar teme să păcătuiască; dar cel lacom, fără nicio rușine, răpește bunurile tuturor în mijlocul pieței, cu capul descoperit, fiind deopotrivă fur și tiran. El nu sparge ziduri, nici nu stinge făclia, nici nu deschide cufărul, nici nu strică pecețile. Dar ce face? Face lucruri mai îndrăznețe decât acestea: în văzul celor nedreptățiți, le scoate din casă [avuțiile], pe toate le deschide cu cutezanță, îi silește chiar pe aceia să-și scoată afară bunurile. Atât este de mare excesul violenței sale! Acesta este cu mult mai mârșav decât hoții, cu cât este și mai nerușinat, și mai tiranic. Căci cel care a pățit ceva din cauza unei înșelăciuni suferă, dar are o mângâiere nu mică: aceea că cel care l-a nedreptățit s-a temut de el. Dar cel care odată cu răul suferit este și disprețuit nu va putea răbda această violență, fiindcă batjocura este mai mare.

Spune-mi, dacă cineva a comis adulter cu o femeie în ascuns, iar altul a făcut aceasta sub ochii soțului ei, cine a întristat și a putut să rănească[643] mai mult? Căci cel de-al doilea, pe lângă răul săvârșit, l-a tratat și cu dispreț pe cel nedreptățit, dar primul, chiar dacă nu a făcut nimic diferit, totuși a arătat că s-a temut de el. La fel și în cazul banilor: cel care ia pe ascuns a arătat cinste prin faptul că ia pe ascuns, dar cel care ia pe față și în văzul tuturor a mai adăugat și rușinea pe lângă pagubă.

---

[643] Lit. „să muște" (δακεῖν).

Așadar, să încetăm să mai răpim bunurile altora, fie că suntem săraci sau bogați! Căci această cuvântare a mea nu se adresează doar bogaților, ci și săracilor. Fiindcă și ei răpesc de la cei mai săraci decât ei, și meșteșugarii mai cu stare și mai puternici îi înșală pe cei mai nevoiași și mai săraci, și negustorii pe negustori, și toți cei din piață. Prin urmare, vreau să înlăturăm nedreptatea de peste tot. Căci vina nu stă în măsura celor răpite și furate, ci în voința celui care fură. Iar faptul că sunt mai degrabă hoți și lacomi cei care nu disprețuiesc nici [câștigurile] mici știu și îmi amintesc că vi l-am spus, dacă vă amintiți și voi. Totuși să nu fim din cale-afară de precișii: să fie și aceștia [socotiți] la fel ca [lacomii] cei bogați.

De-acum înainte să ne instruim cugetul să nu poftească lucruri mai mari, să nu tânjească după mai mult. Dar după lucrurile cerești pofta de mai mult să nu aibă saț niciodată, ci fiecare să tânjească mereu după mai mult; iar pe pământ, fiecare să se ocupe de ceea ce îi este necesar și suficient și să nu caute mai mult, ca astfel să poată dobândi bunătățile cele adevărate, prin harul și iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună și Sfântului Duh, fie slavă, stăpânire, cinste, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Omilia 11

„Nu stingeți Duhul, nu disprețuiți proorociile, încercați-le pe toate, țineți ce este bine, feriți-vă de orice înfățișare a răului!" (*1 Tesaloniceni* 5, 19-22)

1. O ceață densă, beznă și nor s-au lăsat pe întreg pământul. Și, ca să arate acest lucru, Apostolul zicea: „Căci odinioară eram întuneric"[644]; și iarăși: „Voi, fraților, nu sunteți în întuneric, ca să vă apuce ziua aceea ca un fur"[645]. Deci, întrucât este noapte fără lună, ca să zic așa, iar noi pășim în această noapte, Dumnezeu ne-a dat o făclie strălucitoare, aprinzând în sufletele noastre harul Duhului Sfânt. Dar unii, după ce au primit această lumină, au făcut-o mai luminoasă și mai strălucitoare, ca de pildă Pavel, Petru și toți acei sfinți; în schimb, alții au și stins-o, ca de pildă cele cinci fecioare[646], ca cei care „au naufragiat în privința credinței"[647], ca acel desfrânat din Corint[648], ca galatenii care s-au lăsat înșelați[649]. De aceea zice Pavel: „Nu

---

[644] *Cf. Efeseni* 5, 8.

[645] *1 Tesaloniceni* 5, 4.

[646] Se face referire la fecioarele neînțelepte din Parabola celor zece fecioare (*Matei* 25, 1-13).

[647] *1 Timotei* 1, 19.

[648] *Cf. 1 Corinteni* 5, 1.

[649] *Cf. Galateni* 1, 6-7.

stingeți Duhul”[650], adică harul, căci așa numește el de obicei harul Duhului. Acesta este stins de o viață necurată.

Într-adevăr, după cum cineva a stins lumina, aruncând apă sau țărână peste lumina unui opaiț, ba chiar dacă nu a făcut nimic din acestea, ci doar i-a vărsat untdelemnul, tot astfel și în cazul harului; căci, dacă ai aruncat peste el cele pământești sau grijile față de lucrurile trecătoare, atunci ai stins Duhul. Și, dacă tu n-ai făcut nimic de acest fel, dar a venit o ispită din vreo altă parte și l-a lovit cu putere[651], asemenea unui vânt, și dacă flacăra nu a fost tare și nu a avut mult untdelemn sau nu ai acoperit deschizătura sau nu ai închis ușa, atunci totul a pierit. Și care este deschizătura? Precum este [deschizătura] la opaiț, așa sunt în cazul nostru ochiul și urechea. Nu lăsa să bată asupra lor vântul cel tare al vicleniei, fiindcă stinge opaițul, ci acoperă-le cu frica de Dumnezeu. Ușa este gura: închide-o, zăvorăște-o ca să ofere lumină și, totodată, să respingă atacul din exterior. De pildă, te-a insultat cineva? Te-a mustrat? Tu închide-ți gura, căci, dacă o deschizi, întețești vântul. Nu vezi în case, când două uși stau față în față și este vânt puternic, dacă închizi una dintre ele și încetează curentul din partea opusă, atunci vântul nu mai are nicio putere, ci o mare parte din forța lui este curmată? La fel și acum, sunt două uși: gura ta și a celui care te insultă și te jignește. Dacă o închizi pe a ta și nu lași să se facă curent din partea cealaltă, ai potolit tot vântul; dar, dacă o deschizi, vântul devine imposibil de controlat.

---

[650] *1 Tesaloniceni* 5, 19.

[651] Referința este la opaiț.

Așadar, să nu-L stingem! De multe ori se poate ca flacăra să se stingă chiar și în absența oricărei ispite: când lipsește untdelemnul, când nu facem milostenie, Duhul Se stinge. Căci El a venit la tine tot dintr-o milostenie a lui Dumnezeu. Apoi, El vede că rodul acesta nu se află la tine și nu rămâne la un suflet nemilostiv. Iar dacă Duhul Se stinge, știți ce urmează, toți câți ați mers pe drum în timpul unei nopți fără lună. Iar dacă pe timp de noapte este dificil să mergi pe drum dintr-un ținut în altul, cât de nesigur [va fi drumul] care duce de pe pământ la cer! Nu știți câți demoni sunt între pământ și cer, câte fiare sălbatice, câte duhuri ale vicleniei? Așadar, dacă avem acea lumină, nu ne vor putea vătăma cu nimic, dar, dacă o stingem, îndată ne răpun, îndată ne jefuiesc de toate cele ale noastre.

Într-adevăr, și tâlharii sting mai întâi făclia și apoi tâlhăresc. Căci ei pot să vadă prin acel întuneric, pentru că fac cele ale întunericului, dar noi nu suntem obișnuiți cu acea [lipsă de] lumină. Deci să nu o stingem! Orice faptă vicleană – și batjocura, și insulta, și orice ai mai putea pomeni – stinge această lumină, așa cum, în cazul focului, orice este străin [naturii lui] îl înăbușă, iar ceea ce este apropiat [naturii lui] îl întețește: ceva uscat sau ceva cald sau ceva arzător întețește flacăra Duhului. Așadar, să nu punem asupra Lui nimic rece, nimic umed, fiindcă toate acestea Îl înăbușă.

Dar există și o altă interpretare[652]. Mulți proroceau la ei[653], unii zicând adevărul, iar alții mințind. Aceasta o spune și în *Epistola către corinteni*: „De aceea El a dat deosebirea

[652] Explicația sau interpretarea (ἐξήγησις) suplimentară vizează pasajul: „Nu stingeți Duhul” (*1 Tesaloniceni* 5, 19).

[653] La tesaloniceni.

duhurilor”[654]. Într-adevăr, diavolul, fiind mârșav, a vrut ca prin harisma aceasta[655] să răstoarne tot ceea ce aparține Bisericii. Căci, de vreme ce amândoi – și demonul, și Duhul – preziceau despre cele din viitor, unul mințind, Celălalt zicând adevărul, și nu se putea face defel deosebire între ei, ci ambii vorbeau fără a fi supuși vreunei probe – ca [în cazul lui] Ieremia și Iezechiel –, când a venit vremea, au fost vădiți: „El a dat și deosebirea duhurilor”[656]. Așadar, fiindcă și atunci profețeau mulți la tesaloniceni, face și Pavel aluzie la ei, zicând: „[Să nu vă clintiți] nici prin vreun cuvânt, nici prin vreo epistolă ca [trimisă] de la noi, [care anunță] cum că ar fi sosit ziua Domnului”[657]. Acest lucru îl zice [și] aici, și anume: „Nu cumva, fiindcă sunt la voi unii proroci mincinoși, din cauza lor să îi împiedicați pe aceștia[658] și să le întoarceți spatele! Nu-i stingeți!”, adică: „Nu disprețuiți prorociile [lor]!”[659]

2. Vezi că la aceasta se referă când zice: „Încercați-le pe toate”[660]? De vreme ce a zis: „Nu disprețuiți prorociile”, ca nu cumva ei să creadă că le-a deschis tuturor tribuna, zice: „Încercați-le pe toate”, adică prorociile adevărate. „Țineți ce este bine, feriți-vă de orice înfățișare a răului”[661] – nu de

---

[654] *Cf. 1 Corinteni* 12, 10.
[655] A prorociei.
[656] *Cf. 1 Corinteni* 12, 10.
[657] *2 Tesaloniceni* 2, 2.
[658] Prorocii adevărați.
[659] *1 Tesaloniceni* 5, 20.
[660] *1 Tesaloniceni* 5, 21.
[661] *1 Tesaloniceni* 5, 21-22.

această înfățișare sau de aceea, ci de toate. „Să le deosebiți prin cercetare și pe cele mincinoase, și pe cele adevărate; de acelea să stați departe, iar de acestea să stați strâns legați." Căci astfel, când le facem pe toate nu la întâmplare și fără să le cercetăm, ci cu rigurozitate, va fi și ura față de acelea puternică, se naște și iubirea față de acestea.

„Iar Însuși Dumnezeul păcii să vă sfințească pe voi desăvârșit și întreg duhul vostru, și sufletul, și trupul să fie păzite fără de prihană pentru venirea Domnului nostru Iisus Hristos."[662] Privește iubire de dascăl: după povață adaugă și rugăciunea; nu doar în sinea lui, ci și în scrisoare! Căci este nevoie și de sfat, și de rugăciune. De aceea și noi, după ce mai întâi sfătuim, abia apoi facem și rugăciunile pentru voi; iar cei inițiați [în ale credinței] știu acest lucru. Pavel însă făcea aceasta pe bună dreptate, pentru că avea multă îndrăznire înaintea lui Dumnezeu; în schimb, noi[663] suntem cuprinși de rușine și lipsiți de îndrăznire. Dar, de vreme ce am fost rânduiți spre aceasta, o facem, deși suntem nevrednici și să stăm înaintea Lui, și să ocupăm locul ucenicilor celor mai de pe urmă. Totuși, pentru că harul lucrează și prin cei nevrednici – nu datorită lor, ci datorită celor care urmează să se folosească de har –, de aceea contribuim cu cele ce țin de noi.

„Să vă sfințească pe voi", zice, „desăvârșit și întreg duhul vostru, și sufletul, și trupul să fie păzite fără de prihană pentru venirea Domnului nostru Iisus Hristos"[664]. Ce numește

---

[662] *1 Tesaloniceni* 5, 23.

[663] Sfântul Ioan se referă aici la sine însuși.

[664] *1 Tesaloniceni* 5, 23.

el aici „duh”? Harul[665]. Căci, dacă vom pleca [spre cer] având opaițele luminoase, vom intra în cămara de nuntă, iar dacă le vom avea stinse, nu vom intra. De aceea zice: „Întreg duhul vostru”, pentru că, dacă acela rămâne neîntinat, și acesta[666] rămâne [la fel] – „și sufletul”, zice, „și trupul vostru” –, fiindcă nici unul, nici altul nu primesc ceva viclean.

„Vrednic de crezare este Cel care vă cheamă pe voi, Care va și săvârși.”[667] Ia seama la smerenia lui Pavel! Căci, după ce s-a rugat pentru ei, zice: „Să nu credeți că aceasta se face datorită rugăciunilor mele, ci datorită planului la care El v-a chemat. Căci, dacă v-a chemat la mântuire – iar El este vrednic de crezare –, atunci sigur vă va mântui, pentru că El vrea acest lucru”.

„Fraților, rugați-vă și pentru noi!”[668] Vai, câtă smerenie! Iar el spunea aceasta din smerenie, pe când noi[669] nu o spunem din smerenie, ci pentru [a obține] mult folos. Și, pentru că vrem să dobândim un mare câștig de la voi, zicem: „Rugați-vă și pentru noi!” Într-adevăr, chiar dacă voi nu primiți de la noi niciun folos mare sau minunat, totuși [rugați-vă pentru noi] de dragul cinstei și al numirii [noastre]! Odinioară, cineva, care avea copii – cu toate că ei nu au avut parte de niciun folos de la el –, fiindcă el le era părinte, le-a atras atenția asupra acestui lucru, zicându-le:

---

[665] Lit. „harisma” (χάρισμα).

[666] Înțelegem din context că referirea este la trup.

[667] *1 Tesaloniceni* 5, 24.

[668] *1 Tesaloniceni* 5, 25.

[669] Din nou, „noi” se referă la Sfântul Ioan, așa cum devine clar odată cu trecerea la persoana întâi singular la sfârșitul paragrafului.

„Într-o zi nu m-ai numit «părinte»”[670]. De aceea și noi zicem: „Rugați-vă și pentru noi!” Nu zic aceasta orișicum, ci dorind foarte mult rugăciunile voastre. Căci, dacă eu am devenit răspunzător pentru conducerea voastră a tuturor și voi da socoteală [pentru voi], cu atât mai mult sunt dator să mă bucur de rugăciunea voastră. Responsabilitățile mele au devenit mai mari din pricina voastră; așadar, și ajutorul din partea voastră [trebuie să fie] mai mare.

„Salutați-i pe toți frații cu sărutare sfântă!”[671] Vai, câtă căldură! Vai, câtă ardoare[672]! Fiindcă nu putea să-i salute cu acest sărut, pentru că era departe de ei, îi salută prin alții, ca atunci când zicem: „Sărută-l pe cutare în locul meu!” Așa și voi păstrați focul iubirii, căci nu este oprită de distanțe, ci se întinde și pe drumurile de legătură și este prezentă pretutindeni.

„Vă conjur în numele Domnului[673] ca această epistolă să fie citită tuturor fraților sfinți.”[674] Și acest îndemn ține mai ales de dorință, nu atât de mult de învățătură. „Ca și cu aceia să pot sta de vorbă”, zice. „Harul Domnului nostru Iisus Hristos

---

[670] Lit. „într-o zi nu am fost numit tatăl tău”. Field adoptă lecțiunea σου […] πατήρ, „tatăl tău” (*Sancti patris nostri Joannis Chrysostomi*..., p. 435), spre deosebire de varianta ὑμῶν […] πατήρ, „tatăl vostru”, adoptată în *PG* 62, 463, r. 59, și care s-ar potrivi mai bine în context.

[671] *1 Tesaloniceni* 5, 26.

[672] Lit. „nebunie”, cu sensul de „entuziasm”, „pasiune” (μανία). *PG* 62, 464, r. 8, prezintă o lecțiune diferită, în care întâlnim termenul διάνοια („vai, ce gând!”).

[673] Lit. „vă pun să jurați pe Domnul” (ὁρκίζω ὑμᾶς τὸν κύριον).

[674] *1 Tesaloniceni* 5, 27.

[să fie] cu voi. Amin."[675] Și nu poruncește pur și simplu, ci conjurându-i, iar aceasta dintr-un gând plin de căldură, încât, chiar dacă pe el[676] l-ar disprețui, totuși, datorită jurământului, să facă ceea ce li s-a poruncit. Căci ei aveau o mare frică față de acest lucru.

Astăzi însă și jurământul este călcat în picioare. Și se întâmplă adesea ca o slugă, fiind biciuită, să jure pe Dumnezeu și pe Hristosul Lui și [să zică]: „Așa, creștin, să mori!", iar nimeni nu ia aminte, nimeni nu își întoarce atenția [către acest lucru]. Dar, dacă [sluga] ar jura pe propriul fiu [al stăpânului], îndată, chiar împotriva voinței lui și scrâșnind din dinți, [stăpânul] ar mai renunța la mânie. Iarăși, un altul, fiind târât și dus prin mijlocul pieței, în prezența elinilor și a iudeilor deopotrivă, îl conjură pe cel care îl duce cu jurămintele cele mai înfricoșătoare și nimeni nu ia aminte. Ce nu vor zice elinii când un credincios îl conjură pe alt credincios și creștin și nu i se dă nicio atenție, ba chiar îl disprețuim?

3. Vreți să vă povestesc o întâmplare despre care am auzit eu însumi? Căci nu vă zic nimic inventat, ci ceea ce am auzit de la o persoană vrednică de crezare. Era o tânără sclavă măritată cu un bărbat viclean, ticălos, un sclav fugit de la stăpân. Aceasta – pentru că bărbatul ei făcuse multe greșeli și urma să fie vândut de stăpâna sa, căci greșelile lui erau prea mari pentru a putea fi iertate, iar stăpâna era văduvă și nu putea să-l pedepsească pe cel care îi ruinase casa, ci s-a gândit să-l

[675] *1 Tesaloniceni* 5, 28.
[676] Pe Pavel.

vândă; apoi, fiindcă stăpâna socotea că este lipsit de sfințenie să îl despartă pe bărbat de soția lui, a acceptat, în loc să divorțeze tânăra de acela, să o vândă cu el și pe ea, deși îi era folositoare – așadar, văzându-se tânăra în dificultate, a mers la o persoană venerabilă și apropiată a stăpânei sale (persoană care mi-a și povestit acest fapt) și, cuprinzându-i genunchii și văitându-se cu nenumărate tânguiri, a rugat-o să mijlocească la stăpâna ei pentru sine. Și, după ce a cheltuit multe cuvinte, la urmă a adăugat și acest lucru (ca prin acesta să fie și mai convingătoare), punând asupra [acelei persoane] un jurământ foarte înfricoșător. Iar jurământul era acesta: „Așa să-L vezi pe Hristos în Ziua Judecății, să nu treci cu vederea cererea mea!" Și, zicând acestea, a plecat. Iar cea căreia i-a fost adresată rugămintea, pentru că a venit asupra ei o oarecare grijă lumească, cum se întâmplă în familii, a uitat. Apoi deodată, la sfârșit de amiază, și-a adus aminte de acel jurământ foarte înspăimântător și a simțit o puternică străpungere și, ducându-se, a mijlocit cu mare grijă [pentru slujnică] și fapta s-a împlinit. Iar în acea noapte, dintr-odată, a văzut cerurile deschizându-se și pe Însuși Hristos; dar L-a văzut atât cât îi este cu putință unei femei să-L vadă. Fiindcă s-a îngrijit întru totul de jurământ, fiindcă s-a temut, a fost învrednicită de o asemenea vedenie.

Am spus acestea ca să nu disprețuim jurămintele, mai ales atunci când cineva ne roagă pentru fapte bune, pentru milostenie, pentru bunăvoință. Astăzi, șed [pe drumuri] săraci cu picioarele tăiate, te privesc cum treci iute pe lângă ei. Apoi, fiindcă ei nu pot să te urmeze cu picioarele lor, se așteaptă să te prindă, ca și cu o undiță, cu frica de jurământ

și, întinzându-și mâinile, te conjură să le dai numai un obol sau doi. Tu însă treci iute pe lângă ei, deși ai fost conjurată[677] în numele Stăpânului tău. Iar dacă te conjură pe ochii bărbatului tău plecat din țară sau pe ai băiatului tău sau pe ai fetei tale, îndată cedezi, mintea îți tresare și te înduioșezi; dar, dacă te conjură pe Domnul, treci iute pe lângă ei. Eu unul știu multe femei care, deși au auzit [numele lui] Hristos, au trecut în grabă; dar, când au fost lăudate pentru frumusețea lor de către cei care se apropiau de ele, s-au îmbunat, s-au înmuiat și le-au întins mâna. Ei bine, în această condiție i-au adus pe cei săraci, pe cei nefericiți și nenorociți: în condiția de a face pe bufonii. Căci, de vreme ce ei nu le ating sufletul spunând vorbe aspre și ascuțite, o apucă pe această cale, prin care le încântă foarte mult. Iar josnicia noastră îl silește pe cel aflat în nenorocire și lihnit de foame să rostească laude ale frumuseții celor care îl miluiesc.

Și de-ar fi doar asta! Dar mai este și o altă formă [de josnicie] mai cumplită decât aceasta: i-a silit pe cei săraci să fie scamatori, măscărici și bufoni. Căci, atunci când [un sărac], legându-și de degete pahare, căni[678] și potire și, încingându-se cu ele, cântă ca la chimvale și, având fluier, cântă din el cântece rușinoase și pline de amor și strigă cu glas mare, apoi când mulți stau de jur împrejur, iar unii îi dau o bucată de pâine, alții un obol, alții altceva și îl rețin mult timp și se desfată și bărbați, și femei, ce este mai cumplit decât aceasta? Oare nu sunt acestea vrednice de mult suspin? Sunt lucruri mărunte

[677] Adresarea este către femeile din audiență.

[678] Vase de băut din lemn (κισσύβια).

și sunt considerate mărunte, dar fac să se nască în obiceiurile noastre păcate mari. Căci, atunci când se intonează vreo melodie rușinoasă și plăcută, ea înmoaie cugetul și strică sufletul însuși. Iar când săracul Îl cheamă pe Dumnezeu și Îl roagă să vă dăruiască nenumărate bunătăți, nu se învrednicește de nicio atenție din partea voastră; dar cel care, în locul acestora, se dedă la practici ușuratice este admirat.

Vă voi spune ceea ce mi-a venit acum în minte să vă spun. Ce anume? Când te împresoară sărăcia și boala, dacă nu din altă parte, cel puțin de la cerșetorii care rătăcesc pe străzile înguste învață să-I mulțumești Stăpânului. Căci aceștia, deși își petrec toată viața lor în cerșetorie, totuși nu hulesc, nici nu se răzvrătesc, nici nu se plâng, ci povestesc mereu despre cerșit cu recunoștință, numindu-L pe Dumnezeu „mare" și „iubitor de oameni". Acela, deși piere de foame, Îl numește „iubitor de oameni", iar tu, care trăiești în belșug, dacă nu poți lua bunurile tuturor, Îl numești „crud"? Cu cât este acela mai bun [decât noi]! Cum ne va condamna!

Dumnezeu ni i-a lăsat în lume pe săraci ca pe niște învățători obștești și ca pe o mângâiere în nenorocirile noastre. Ai pățit ceva nedorit? Dar nu este nimic asemănător cu ceea ce [suferă] acela. Ai pierdut un ochi? Dar acela i-a pierdut pe amândoi. Ai suferit de o boală îndelungată? Dar acela are o boală incurabilă. Ți-ai pierdut copiii? Dar acela a pierdut chiar sănătatea propriului său trup. Ai suferit vreo pagubă mare? Dar încă nu ai ajuns la condiția de a cerși de la ceilalți.

Adu-I mulțumiri lui Dumnezeu! Îi vezi pe aceia care sunt în cuptorul sărăciei și cer de la toți, dar primesc de la puțini? Când te descurajezi pentru faptul că te rogi și nu primești,

gândește-te de câte ori l-ai auzit pe sărac chemându-te și nu l-ai ascultat, iar el nu s-a revoltat, nici nu te-a insultat. Și totuși tu faci aceasta din cruzime, dar Dumnezeu, și când nu te ascultă, o face din iubire de oameni. Așadar, dacă tu, care din cauza cruzimii tale nu îl auzi pe cel împreună-rob cu tine, nu socotești că ești vinovat, Îl învinovățești pe Stăpânul robului, Care nu te ascultă datorită iubirii Sale de oameni? Vezi cât de mare este inegalitatea, cât de mare este nedreptatea?

4. Totdeauna să ne gândim la acestea, la cei mai prejos de noi, la cei aflați în nenorociri mai mari, și astfel vom putea să-I mulțumim lui Dumnezeu. Viața este plină de multe astfel de exemple. Cel treaz și care vrea să ia aminte dobândește o învățătură nu mică din casele de rugăciune[679]. Căci de aceea șed săracii înaintea ușilor și în biserici, și în martirii[680], ca noi, privindu-i, să primim mult folos.

Într-adevăr, gândește-te că, atunci când intrăm în palatele pământești, nu putem vedea nimic de acest fel, ci peste tot aleargă bărbați însemnați, strălucitori, bogați și inteligenți.

---

[679] Nume generic (εὐκτήριοι οἶκοι) dat bisericilor între secolele II și V (vezi Pr. Ene Branișteа, *Liturgica generală, cu noțiuni de artă bisericească, arhitectură și pictură creștină*, vol. I, Ed. Basilica, București, 2015, pp. 433-438).

[680] Martiriile (μαρτύρια) erau paraclise (capele supraterane) sau cripte (capele subterane) construite peste mormintele Sfinților Mucenici (uneori chiar pe locul unde aceștia suferiseră moarte martirică) sau peste sarcofagul cu sfintele lor moaște (în cazul în care acestea fuseseră transportate în alt loc decât cel al morții sau al înmormântării; detalii în: E. Branișteа, *Liturgica generală*…, p. 543 ș.u.).

Dar în palatele cele adevărate – mă refer la biserică – și în casele de rugăciune ale martirilor, se află demonizați, ciungi, săraci, bătrâni, orbi, schilozi. De ce oare? Pentru ca tu să înveți privindu-i pe ei. Mai întâi, pentru ca tu, dacă intri târând după tine vreo înfumurare de afară, privind la aceia și aruncând de la tine povara [mândriei] și zdrobindu-ți inima, așa să intri și să asculți cele spuse, căci nu este cu putință ca cel care se roagă cu mândrie să fie ascultat. Pentru ca tu, atunci când vezi un bătrân, să nu te fălești cu tinerețea ta, fiindcă și acești bătrâni au fost tineri. Pentru ca tu, atunci când te lauzi tare cu serviciul militar sau cu puterea împărătească, să te gândești că, dintre aceștia, sunt unii care au fost străluciți la curțile împărătești. Când te încrezi în sănătatea trupului tău, luând aminte la aceștia, să îți domolești gândul înalt. Căci, intrând mereu aici, cel sănătos nu se va înfumura cu sănătatea trupească, iar cel suferind va căpăta o mângâiere nu orișicum.

Dar nu doar pentru aceasta șed ei aici, ci și ca să te facă milostiv și să fii înclinat spre milă, ca să admiri iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Căci, dacă Dumnezeu nu Se rușinează de ei, ci îi pune să stea în fața porților Lui, cu atât mai mult tu. Ca să nu te mândrești cu palatele de pe pământ. Nu te rușina dacă ești strigat de cel sărac! Chiar de s-ar apropia de tine, chiar de ți-ar cuprinde genunchii, nu-l îndepărta! Fiindcă aceștia[681] sunt niște câini minunați ai curților împărătești [din cer]. Nu i-am numit „câini" ca să îi necinstesc – să nu fie! –, ci chiar ca să îi laud foarte mult, căci

[681] Săracii.

ei păzesc curtea împărătească [din cer]. Așadar, hrănește-i, fiindcă cinstea trece la Împărat!

Acolo – mă refer la palatele împărătești de pe pământ – totul este mândrie; aici, totul este umilință. Faptul că cele omenești nu înseamnă nimic îl înveți mai ales din fața porților acestor palate; faptul că Dumnezeu nu Se desfată în bogăție îl înveți de la cei ce șed la intrare. Într-adevăr, șederea și adunarea lor reprezintă doar un îndemn care se adresează cu glas limpede către firea tuturor oamenilor și zice că lucrurile omenești sunt nimic, că sunt umbră și fum. Dacă bogăția ar fi un bun, Dumnezeu nu i-ar fi așezat pe săraci dinaintea ușilor Sale. Iar dacă El îi îngăduie și pe bogați, să nu te miri, căci nu pentru aceasta îi îngăduie, ca ei să rămână bogați, ci ca ei să scape de povară. Într-adevăr, ascultă ce le zice Hristos: „Nu puteți sluji lui Dumnezeu și lui Mamona”[682]; și iarăși: „Cu greu va intra un bogat în Împărăția cerurilor”[683]; și iarăși: „Mai lesne va intra o cămilă prin urechile acului, decât un bogat în Împărăția cerurilor”[684]. De aceea îi primește El pe bogați, ca să audă aceste cuvinte, să dorească bogăția cea veșnică, să râvnească la cele din ceruri.

Și de ce te minunezi că El nu îi socotește nevrednici pe unii ca aceștia să șadă dinaintea ușilor Sale? El nu-i consideră nevrednici nici să-i cheme la masa Lui cea duhovnicească și să-i facă părtași la acel ospăț. Din contră, șchiopul și ciungul, bătrânul îmbrăcat cu zdrențe, murdar și mucos vine să ia

[682] *Matei* 6, 24.
[683] *Matei* 19, 23.
[684] *Matei* 19, 24.

parte la masă împreună cu cel tânăr, cu cel frumos, ba chiar cu însuși cel care poartă haină de purpură și are pe cap coroană; este și el[685] învrednicit de ospățul duhovnicesc și amândoi se bucură de acestea și nu este nicio deosebire între ei.

5. Prin urmare, Hristos nu consideră nevrednic să-i cheme pe aceștia la masă împreună cu Împăratul – căci și unii, și alții sunt chemați laolaltă –, iar tu poate socotești că este nedemn să fii văzut că dai [ceva] săracilor sau că vorbești cu ei? Vai, ce nebunie și ce mândrie! Ia seama să nu pățim aceleași lucruri ca bogatul de odinioară[686]! Acela socotea că e nedemn și să îl vadă pe Lazăr; și nu a împărțit cu el nici acoperișul, nici locuința, ci Lazăr era afară, aruncat lângă poartă, și nu era socotit vrednic nici măcar de o vorbă din partea aceluia. Dar ia seama că bogatul, când s-a aflat în necaz și avea nevoie de ajutorul lui Lazăr, nu a primit nimic.

Într-adevăr, dacă noi ne rușinăm de cei de care Hristos nu Se rușinează, atunci ne rușinăm de Hristos, fiindcă ne rușinăm de prietenii Lui. Masa ta să fie plină de șchiopi și de ciungi! Prin aceștia este prezent Hristos, iar nu prin cei bogați. Poate că râzi auzind acestea. Deci, ca să nu crezi că vorba este a mea, ascultă-L pe Hristos Însuși zicând aceasta, ca să nu mai râzi, ci să te cutremuri: „Când faci un prânz sau o cină, nu-i chema pe prietenii tăi, nici pe frații tăi, nici pe rudele tale, nici pe vecinii bogați, ca nu cumva și ei să te cheme la rândul lor și să ai parte de răsplată. Ci, când faci un

[685] Bătrânul sărac.

[686] *Cf. Luca* 16, 19-31.

ospăț, cheamă-i pe săraci, pe betegi, pe șchiopi, pe orbi și fericit vei fi că ei nu pot să-ți răsplătească; fiindcă ți se va răsplăti ție la învierea drepților”[687].

Dar și slava este mai mare aici[688], dacă iubești cumva slava. Căci de la aceia[689] ai parte de invidie, pizmă, acuzații, batjocuri și ai mare frică să nu se întâmple cumva ceva nepotrivit; și, dacă [invitații] îți sunt superiori, stai înaintea lor așa cum stă sluga în fața stăpânului, temându-te de reprosul și de gurile lor. Dar, în cazul acestora[690], nu se întâmplă nimic de felul acesta, ci ei primesc cu plăcere tot ce le-ai oferi; și aplauzele sunt mai multe, și slava este mai strălucită, și admirația este mai mare. Toți cei care aud nu îi aplaudă așa de mult pe aceia ca pe aceștia.

Iar de nu crezi, fă o încercare chiar tu, care ești bogat, care îi chemi [la masă] pe strategi și pe guvernatori: cheamă-i pe săraci și umple masa cu aceștia, și [vezi] dacă nu ești aplaudat de toți, dacă nu ești sărutat de toți, dacă nu te vor considera toți ca pe un tată. Într-adevăr, de la acele ospețe nu este niciun câștig, dar pentru acestea îți sunt puse deoparte cerul și bunurile din ceruri, pe care fie ca toți să le dobândim, prin harul și iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună și Sfântului Duh, fie slavă, stăpânire, cinste, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

---

[687] *Luca* 14, 12-14.

[688] La ospățul dat săracilor.

[689] De la cei bogați invitați la ospăț.

[690] Al săracilor invitați la masă.

Cuprins

Cuvânt înainte 5

Introducere 9
Teme centrale din Comentariul la
1 Tesaloniceni al Sfântului Ioan Gură de Aur 15
Omilia 1 – Lucrarea credinței,
osteneala iubirii și stăruința nădejdii 15
Omilia 2 – Propovăduirea Evangheliei 18
Omilia 3 – Suferind pentru Evanghelie 20
Omilia 4 – Rugăciunea ca manifestare a iubirii 23
Omilia 5 – Sfințenia, condiția vederii lui Dumnezeu 25
Omilia 6 – Învierea lui Iisus Hristos
și învierea morților 26
Omilia 7 – Învierea între rațiune și credință.
Învierea întru slavă 28
Omilia 8 – Parusia Domnului 32
Omilia 9 – Ziua Domnului și judecata finală 35
Omilia 10 – Îndrumări practice pentru Biserica
din Tesalonic 37
Omilia 11 – Sfințenia ca rod al lucrării Duhului 39
Concluzii 41

Notă asupra ediției 46

Comentariu la Epistola întâi către tesaloniceni

Omilia 1 51
Omilia 2 70
Omilia 3 88
Omilia 4 112
Omilia 5 133
Omilia 6 149
Omilia 7 165
Omilia 8 178
Omilia 9 197
Omilia 10 218
Omilia 11 234

TIPOGRAFIA CĂRȚILOR BISERICEȘTI
Intrarea Miron Cristea nr. 6, 040162, București
Tel.: 021.335.21.29; 0727.320.602
E-mail: secretariat.tipografie@patriarhia.ro
tipografia@patriarhia.ro
cartibisericesti.ro